

WALDORFSKÁ ZÁKLADNÍ ŠKOLA MISTRA JANA  
RATIBOŘSKÉ HORY 34, 391 42

ŠKOLNÍ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM  
PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ  
**WALDORFSKÁ ŠKOLA**

ZPRACOVANÝ PODLE RVP ZV PLATNÉHO OD 1. 9. 2021

verze 3. / 2023

č.j. SVP/1/2023

1.9.2023



WALDORFSKÁ  
ZÁKLADNÍ ŠKOLA  
MISTRA JANA

## **ZDŮVODNĚNÍ VYDÁNÍ NOVÉHO ŠVP ZV „WALDORFSKÁ ZÁKLADNÍ ŠKOLA MISTRA JANA“ A ZÁKLADNÍ PŘEHLED ÚPRAV**

Tato 3. verze ŠVP ZV „Waldorfská základní škola Mistra Jana“ vychází z důvodu změny RVP ZV, která vstoupila v platnost 1. 9. 2021.

Pro vydání nového ŠVP ZV „Waldorfská základní škola Mistra Jan“ bylo přistoupeno také z důvodu zpřehlednění změn v předcházejících verzích a dodatku.

Vzhledem k tomu, že se nejedná o zásadní změny v pojetí ŠVP ZV „Waldorfská základní škola Mistra Jana“, přistupují k této verzi všechny ročníky 1. i 2. stupně.

## 1. Identifikační údaje

**Název školního vzdělávacího programu:**

ŠVP ZV „Waldorfská základní škola Mistra Jana“

(3. verze)

**Název školy: Waldorfská základní škola Mistra Jana, š.p.o.**

**Adresa školy:** se sídlem Ratibořské Hory 34, 391 42 Ratibořské Hory

**IČO:** 05981883

**IZO ZŠ:** 691 010 579

**Kontakty:**

tel: 603146756

e-mail: [martin.prochazka@mistrajana.cz](mailto:martin.prochazka@mistrajana.cz),

<http://www.mistrajana.cz>

**Jméno ředitele:** Mgr. Martin Procházka

**Jméno zřizovatele:** Janíček o. p. s.

**Adresa zřizovatele:** Bukureštská 2792, 39005 Tábor

**Právní forma:** Obecně prospěšná společnost

**IČO:** 01928139

**Platnost dokumentu:**

Třetí verze ŠVP ZV „Waldorfská základní škola Mistra Jana“ projednala pedagogická rada dne 28. 8. 2023 a školská rada dne 29. 8. 2023. Je účinná od 1. 9. 2023.

Tímto datem se ruší druhá verze ŠVP ZV „Waldorfská základní škola Mistra Jana“ vydaná dne 1.9.2018.



## 2. Charakteristika školy

### Obsah kapitoly:

2. Charakteristika školy.....	5
Úplnost a velikost školy .....	5
Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce .....	6
Stálé projekty.....	6
Společné pro všechny ročníky:.....	6
Projekty jednotlivých ročníků: .....	7
Mezinárodní spolupráce .....	8
Spolupráce s rodiči žáků a jinými subjekty .....	9
Mimoškolní výchova.....	9
Školní družina.....	9

## 2. Charakteristika školy

Waldorfskou základní školu Mistra Jana navštěvují děti z Tábora, Ratibořských Hor a jejich blízkého i vzdálenějšího okolí. Je to dáno zájmem rodičů o takový směr vzdělávání, který není zaměřen pouze na výkon a memorování informací, ale také na rozvoj sociálních vztahů, umění i duchovnějšiho ucelenějšího pohledu na svět kolem nás. Jsme připraveni věnovat se také integraci žáků se specifickými poruchami učení a chování i dětem s různým nadáním. Dokážeme se postarat také o děti ze znevýhodněného sociálního prostředí, či o děti cizinců.

### Úplnost a velikost školy

První školní rok se organizoval v roce 2017/2018. Postupně přibývá každý rok jedna školní třída. Plně organizovanou devítitřídní školou bude naše škola ve školním roce 2025/2026.

### Vybavení školy

Základní škola sídlí v pronajaté školní budově v Ratibořských Horách. Prostorové, materiální, technické a hygienické podmínky odpovídají potřebám realizace RVP ZV.

Škola má k dispozici kmenové učebny pro každou třídu (7 tříd), 1 učebnu pro výuku eurytmie, 1 malou učebnu pro výuku jazyků, dva kabinety, prostory pro uložení pomůcek, prostory pro odkládání oděvu a obuvi, prostory pro osobní hygienu žáků a učitelů, prostory určené k ošetření úrazu a ke krátkodobému pobytu zraněného. Žáci mohou také využívat školní zahradu se zahrádkou a školní hřiště. Obec také nabízí možnost využívat pro představení žáků a slavnostní příležitosti obecní sál. Jídelna a tělocvična je řešena smluvně s obcí.

Další prostory se postupně adaptují. Hlavní stavební činnost bude probíhat o hlavních prázdninách.

### Charakteristika pedagogického sboru

Pedagogický sbor pracuje v tomto složení: ředitel školy, třídní učitelé, interní a externí učitelé anglického a německého jazyka a dalších odborných předmětů, vychovatelé školní družiny a asistenti pedagoga.

Učitelé se pravidelně jednou za týden setkávají na konferencích, na nichž se věnují pedagogickým (studují waldorfskou pedagogiku, zabývají se třídami i jednotlivými žáky) a organizačním otázkám.

Další odborný růst učitelů je podmínkou pro přijetí učitele na waldorfskou školu. Každý rok se učitelé účastní pravidelných seminářů organizovaných Asociací waldorfských škol ČR, ale i řady dalších kurzů, které se zabývají waldorfskou pedagogikou v širším kontextu s lidskou kulturou a kulturním dědictvím.

Ve škole pracuje výchovný poradce pro koordinaci práce s žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, žáky nadanými a pro pomoc žákům při volbě povolání a metodik prevence.

Od školního roku 2017/2018 ve škole spolupracuje se školní psychologkou, PPP a psychoterapeutkou.

Naši školu navštěvuje pravidelně mentor (Mgr. Kateřina Kozlová, Základní škola waldorfská a mateřská škola České Budějovice o.p.s.), která nám pomáhá reflektovat naši práci. Hospitační činnost provádí i další členové Asociace waldorfských škol. Naši pedagogičtí pracovníci uskutečňují vzájemné návštěvy ve svých hodinách, zároveň absolvují týdenní hospitace na cizí waldorfské škole. Tradiční projekty se řídí ročními obdobími a navazují na projekty waldorfského Dětského klubu Janíček.

Školu pravidelně navštěvují odborní lektori z ČR i ze zahraničí, kteří během svého pobytu přednášejí, hospitují a napomáhají odbornému růstu jednotlivých učitelů i celé školy.

Partnerskými školami jsou waldorfská škola v Českých Budějovicích, Písku a Příbrami. Dále úzce spolupracujeme s waldorfskou školou v Praze v Jinonicích a v Karlových Varech. Všechny školy jsou nám nápomocny lektorskou a metodickou činností a poradenstvím ohledně pracovních a ekonomických otázek. Činností ohledně výuky epochového vyučování a projektů. Zároveň probíhají vzájemné návštěvy.

### **Dlouhodobé projekty, mezinárodní spolupráce**

Téma projektů volí vyučující podle věkových skupin, podle náplně učiva nebo reagují na aktuální dění ve společnosti. Projekty mohou být pro jednotlivé třídy, skupinu tříd či celoškolní.

### **Stálé projekty**

#### **Společné pro všechny ročníky:**

Vánoční jarmark probíhá v adventním období ve Společenském sále obce. Je možné si zde vyrobit dárečky a ozdoby s vánoční tematikou či zakoupit již hotové výrobky žáků školy a jejich rodičů. Výtěžek je věnován částečně třídám, částečně Spolku rodičů, který pořádá kurzy a přednášky pro veřejnost. Během jarmarku probíhají také vystoupení žáků školy a pedagogického sboru.

Velikonoční jarmark probíhá ve venkovních prostorách zahrádky dětského klubu Janíček o. p. s. I zde děti prodávají své výrobky, návštěvníci mohou zhlédnout krátké představení dětí či divadlo.

Svatojánská slavnost se koná při příležitosti svátku sv. Jana, kdy se země otevírá a vydává lidem čistého srdce své poklady. Slavnost vrcholí svatojánským ohněm. Slavnost organizuje celé kolegium společně s rodiči starších ročníků, většinou pod záštitou rodičů dětí z 5. třídy. Třídní učitelé pak se svými žáky prezentují různá představení.

## **Projekty jednotlivých ročníků:**

*Michaelská slavnost* – slavnost při příležitosti svátku sv. Michaela. Jde o pomyslný boj s drakem – o prokázání odvahy. Tuto slavnost většinou organizují vyšší ročníky pro 1 – 3. ročník.

*Martinská slavnost* – slavnost při příležitosti svátku sv. Martina určená pro žáky 1. – 3. ročníku. Ústředním tématem je soucit, nesobeckost a štedrost. Slavnost organizují rodiče s dětmi a učiteli buď samostatně po ročnících, nebo společně. Starší žáci často pomáhají s přípravou – hrají divadlo mladším dětem; pečou housky, rohlíčky, koláče, o které se pak mladší dělí apod.

*Adventní spirála* – slavnost na začátku adventu symbolizující cestu ke světlu. Je určena pro žáky 1. – 6. ročníku.

*Mikulášská slavnost* – příchod Mikuláše do tříd, čtení ze Zlaté knihy, slavnost ročníků 1. stupně

*Masopust* – jde většinou o společnou slavnost pro všechny ročníky. Vyrábějí se masky a hrají se různé hry související s daným karnevalovým tématem.

*Vynášení Morany* – slavnost na konci zimy symbolizující začátek jara. Je určena pro žáky všech ročníků.

*Otvírání studánek* – slavnost na počátku června symbolizující čištění pramenů a studánek. Slavnost organizují rodiče s dětmi a učiteli. Děti ze 2. třídy vždy ke studánce doprovází děti z 1. třídy. Slavnost probíhá v 1. a ve 2. ročníku.

*Svatojánská slavnost* – slavnost při příležitosti svátku sv. Jana, kdy se země otevírá a vydává lidem čisté srdce své poklady. Slavnost vrcholí svatojánským ohněm. Slavnost organizují starší žáci a rodiče pro žáky 1. stupně.

*Sportovně-turistický týden* – koná se zpravidla v 7. ročníku.

*Divadelní představení* – nastudování divadelní hry jako společné závěrečné dramatické práce žáků 8. ročníku, divadelní představení jsou nastudována i v jiných ročnících, ale ne v takovém rozsahu jako v 8. ročníku.

*Cizojazyčné divadelní představení* – žáci nastudují divadelní představení ve vybraném cizím jazyce (anglický, německý jazyk) a prezentují ho před společenstvím školy.

*Stavba domu* – projekt 3. ročníku, v rámci kterého žáci spolu s rodiči postaví stavbu užitečnou pro ostatní. Projekt probíhá v rámci předmětu Člověk a jeho svět.

*Ze zrna chléb* – projekt 3. ročníku, během kterého žáci obdělávají políčko, sejí a nakonec sklízí obilí, ze kterého pečou chléb. Projekt probíhá v rámci předmětu Člověk a jeho svět.

*Olympijské hry* – projekt 5. ročníku v rámci kterého se žáci připravují na účast na olympijských hrách waldorfských škol. Projekt zahrnuje sportovní aktivity, rukodělné činnosti, hudbu a divadlo.

*Výchova k občanství* – společný projekt 6. – 9. ročníku v rámci, kterého se v každém roce žáci seznamují s tématy vzdělávacího oboru Výchova k občanství a prezentují svou práci před spolužáky.

*Ročníkové práce* – v 7. a 8. ročníku zpracovávají žáci jednotlivě pod vedením odborníka vybraná témata. Výstupem jsou práce, které obsahují teoretickou a praktickou část. V 8. ročníku jsou tyto práce prezentovány na slavnosti před společenstvím školy.

Třídy pravidelně pořádají vícedenní výjezdy, kde většinou pracují ve formě projektů na určité učební látce. Tyto projekty jsou zaměřeny na týmovou práci, respektování druhých a prožitek témat.

### **Mezinárodní spolupráce**

Ve školním roce 2023 / 2024 se formuje spolupráce s německou waldorfskou školou v Kostnici.



## **Spolupráce s rodiči žáků a jinými subjekty**

O výsledcích vzdělávání svých dětí jsou rodiče informováni každý měsíc na třídních schůzkách. Mohou si také domluvit osobní konzultaci s třídním učitelem. Rodiče také hojně využívají ke komunikaci telefon či elektronickou poštu. Důležité informace o dění ve škole získají rodiče na webových stránkách [www.mistrajana.cz](http://www.mistrajana.cz).

Vzhledem k tomu, že je waldorfská škola postavena z velké části na spolupráci s rodiči, jsou ti více či méně angažovaní a pomáhají při organizaci jarmarků i dalších ročních slavností. Pomáhat chodí i do vyučování – například při výuce rukodělných činností nebo při třídních a školních projektech.

Třídní učitel provádí také návštěvy v rodinách. Škola spolupracuje s dalšími subjekty, které se věnují dětem při jejich vzdělávání nebo mimoškolní činnosti. V budově školy jsou organizovány semináře pro rodiče a zájemce o waldorfskou pedagogiku.

V některých třídách jsou integrováni žáci vzdělávající se dle individuálního vzdělávacího programu. Škola dlouhodobě úzce spolupracuje s pedagogickými poradnami a speciálně pedagogickými centry.

Škola navázala partnerství se Základní školou Svobodná v Českých Budějovicích. Spolupráce probíhá v rovině pravidelné výměny pedagogických zkušeností a dále v rovině společných projektů škol a tříd.

## **Mimoškolní výchova**

### **Školní družina**

Hlavním posláním školní družiny je zabezpečení zájmové činnosti, odpočinku a rekreace žáků. Vhodné střídání práce a odpočinku přispívá k odstranění únavy z předchozí školní činnosti, učí děti ušlechtilé zábavě, pomáhá uspokojovat a rozvíjet jejich kulturní potřeby a rozmanité zájmy.

Mimo činnosti výchovně vzdělávací plní školní družina funkci sociální, tzn. dohled nad žáky po určitou dobu před nebo po skončení vyučování. Školní družina pracuje v kontextu dalších subjektů nabízejících aktivity mimo vyučování (zájmové kroužky aj.).

### 3. Charakteristika ŠVP

#### Obsah kapitoly:

Východiska vzdělávacího programu a povaha waldorfské školy.....	11
Hlavní cíle vzdělávacího programu .....	13
Pojetí dítěte v roli žáka.....	14
6. až 9. rok.....	14
9. až 12. rok.....	15
12. až 15. rok.....	15
Výchovné a vzdělávací strategie na waldorfské škole vzhledem ke klíčovým kompetencím .....	18
Kompetence k učení.....	18
Kompetence k řešení problému.....	18
Kompetence komunikativní .....	19
Kompetence sociální a personální .....	19
Kompetence občanské .....	20
Kompetence pracovní.....	20
Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami .....	20
Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných .....	22
Možnosti začlenění průřezových témat .....	23
1. stupeň .....	23
Osobnostní a sociální výchova.....	23
Výchova demokratického občana.....	23
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech .....	24
Multikulturní výchova.....	24
Enviromentální výchova .....	24
Mediální výchova.....	24
2. stupeň .....	25
Osobnostní a sociální výchova.....	25
Výchova demokratického občana.....	25
Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech .....	25
Multikulturní výchova.....	26
Enviromentální výchova .....	26
Mediální výchova.....	26

## Východiska vzdělávacího programu a povaha waldorfské školy

Škola vychází z principů výuky waldorfské pedagogiky. Je členem Asociace waldorfských škol České republiky. Vzdělávací program se hlásí k vzdělávacímu směru waldorfských škol a vychází ve své koncepci z jejich zkušeností. Především reflektuje poznatky a zkušenosti těchto škol v české vzdělávací soustavě a přizpůsobuje pedagogiku waldorfských škol místním podmínkám a zdejšímu kulturně-společenskému i pedagogickému prostředí. Jedná se o vzdělávací cestu, která má jasnou pedagogickou koncepci a dnes již známé výstupy i výsledky, které se snaží přispět k vnitřní proměně českého školství a jež se v jeho rámci podílí na uplatňování zásadního principu plurality a svobody.

Tyto okolnosti umožňují aplikaci vzdělávacího programu nikoli nutně pouze ve školách tzv. waldorfských, nýbrž v jakékoli české základní škole, která se jeho principy chce aktivně řídit. Vzdělávací program je otevřený a přístupný všem, kterým jsou jeho východiska a cíle vnitřně blízké a kteří se s nimi ztotožňují. Možnost používat slovo se základem „waldorf“ v názvu vzdělávacího zařízení nebo v jiných označeních, souvisejících s pedagogickými službami, se však řídí specifickými pravidly a souvisí s ochrannou známkou.

Waldorfské školy vytvořily v průběhu 20. století svébytný pedagogický proud, který se uplatňuje v mnoha vzdělávacích zařízeních nejrůznějších geografických, společenských a kulturních prostředí. Tento proud bývá zařazován mezi reformní, či alternativní pedagogická hnutí současnosti. Základy pedagogické koncepce waldorfských škol položil pedagog, spisovatel, filozof, sociální reformátor a umělec Rudolf Steiner. Pro vzdělávací program jsou však z jeho obsáhlého díla relevantní pouze jeho pedagogické příspěvky, rozvinuté a prověřené v mnoha desetiletích pedagogické praxe. Jím inspirovaná antropologická, psychologická, či metodická východiska waldorfské pedagogiky mají charakter doporučení a podnětu a každý pedagog je může přijmout pouze na základě své svobody. V tomto smyslu jsou určeny pouze pedagogům nikoli žákům. Steinerovy (anthroposofické) názory a myšlenky tedy ve vlastním obsahu vzdělání a ve vyučování nehrají žádnou roli. K východiskům programu patří rovněž myšlenky a dílo dalších významných pedagogů. Obdobně program reflektuje a pedagogicky uplatňuje výsledky moderního vědeckého výzkumu, především poznatky věd o člověku.

Vzdělávací program obsahuje a rozpracovává všechny vzdělávací oblasti Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Za klíčový a rozhodující považuje přitom požadavek moderní pedagogické vědy i pedagogické praxe, aby měly učební dokumenty a didaktika a metodika vyučování základ v pedagogické antropologii a rovněž ve vývojové psychologii. Antropologie waldorfské pedagogiky usiluje o diferencovaný, všestranný a celostní pohled na člověka, z něž by mělo vyplynout porozumění pro vývojové kroky jednotlivých vývojových stupňů s jejich měnícím se vztahem ke světu a rozvíjejícími se schopnostmi a vlohami k učení. Z těchto skutečností je třeba vyvozovat veškeré otázky, týkající se metodiky, didaktiky a povahy vzdělávání obecně:

- Učitelé pojmají školu jako pedagogicky utvářený prostor a své povolání jako vědomou a celostní vývojovou podporu osobnostního rozvoje žáka a pomoc ve všech oblastech vzdělávání, rozvoje kreativity, osobnosti a sociálních kompetencí.
- Vyučovací předměty a vzdělávací činnosti mají charakter pedagogického prostředku a nástroje k osobnostnímu rozvoji žáka.
- Obsah vyučování a učební látka se vyvozují z jejich vztahu k věku žáka
- Ve vzdělávání mají rovnocenné postavení obory a předměty, které slouží získávání kognitivního vědění, a prakticko-technologické a prakticko-umělecké obory, předměty a činnosti. Program tím sleduje všestranný a vyvážený osobnostní rozvoj žáka po stránce intelektuální a kognitivní, emocionální i prakticko-manuální, popř. pohybové.
- Významným hlediskem ve vzdělávání je další rozvoj, růst a zrání toho, co si žák ve vzdělávacím procesu již osvojil. Osvojené poznatky, dovednosti a způsobilosti (kompetence) by měly v dalším životě v novém kontextu zrát a zdokonalovat se, měly by být podnětem a výzvou k hledání nových aspektů a hledisek, k vnitřnímu růstu, k celoživotnímu procesu učení a vzdělávání. Proces školního vzdělávání by měl pěstovat a podporovat zájem, zkoumavý a badatelský přístup, vůli k učení, k tvůrčím činnostem a k aktivní zodpovědné spoluúčasti na společenském vývoji.
- Veškeré vzdělání bez ohledu na vyučovací předměty by mělo usilovat o co největší propojenost s otázkami praktického aktuálního života.
- Celostní vzdělávání by mělo žákovi rovněž umožnit zažít vztah úcty a obdivu k druhým lidem, k přírodě a ke světu obecně, k jeho smyslu, řádu, velikosti a kráse. Jedná se tu o mravní a duchovní rozměr vzdělávání, který hraje klíčovou roli v utváření životních hodnot, postojů a motivů jednání žáka.
- Aktuální témata současnosti jako např. sexuální výchova, ekologická a environmentální výchova, výchova ke zdraví, výchova k občanství, dopravní výchova, informatika ad. tvoří průřezová témata a je nutné je integrovat do celkového vyučování a vzdělávání.
- Ve školním vzdělávání se musí pedagogicky odpovídajícím způsobem projevit rozmanitost sociálního, kulturního a hospodářského života společnosti.
- Program chápe vzdělávací činnost pedagoga jako tvořivé a živoucí utváření vyučování, v němž z pohledu jednotlivého pedagoga rozhodující roli hraje důkladné a hluboké zpracování učebního obsahu (látky) spolu se snahou o poznání vývojové situace dítěte na jedné straně a zcela konkrétní situace ve třídě na straně druhé. Z toho vyplývá zaměření programu na:
  - a) člověka a vývoj
  - b) svět a kulturu
  - c) dítě, jeho situaci a potřeby
  - d) sebevzdělávání učitele
- Svoboda pedagogů spojená s vědomím jejich zodpovědnosti je lidskou podmínkou a pedagogickým předpokladem výchovy svobodných a aktivních lidských bytostí.

- Klíčovým východiskem je také princip autonomie školy. Škola, která řeší a spravuje rozhodující záležitosti svého fungování a života samotného, dokáže naplňovat své pedagogické poslání.
- Pedagogickým a organizačním srdcem školy jsou pravidelná setkání a porady (konference) všech pedagogů školy. V nich dochází k jejich intenzivní spolupráci, které vede k řešení všech důležitých pedagogických, organizačních a správních otázek vedení školy. Konference pedagogů slouží zároveň realizaci principu permanentního dalšího vzdělávání pedagogů.
- Podmínkou fungování waldorfské školy je mnohostranná spolupráce školy s rodiči žáků. Úspěch pedagogického snažení školy závisí významnou měrou na úrovni komunikace a provázanosti školních vzdělávacích aktivit s výchovným působením rodiny.

### Hlavní cíle vzdělávacího programu

Vzdělávací program je ve svých cílech v souladu s principy moderního všeobecného vzdělávání a ztotožňuje se ve svých zásadách s progresivními pedagogickými trendy současnosti. Vzdělávací cíle navazují na východiska programu, především vycházející z hlavního předpokladu své koncepce, kterým je celostní osobnostní rozvoj žáka. Tyto cíle proto v obecné a ideální podobě vedou k vytvoření následujících klíčových kompetencí a významných osobnostních rysů. Směřují:

- k svobodné autonomní osobnosti, která dokáže nezávisle a logicky myslet, samostatně usuzovat, prožívat a jednat, která má zájem o okolní svět, je schopna se s ním vnitřně spojit a zodpovědně s ohledem na potřeby svého okolí uskutečňovat své intence
- k všestranně tělesně, duševně i sociálně rozvinuté a v širším smyslu slova zdravé osobnosti, která si své zdraví uvědomuje a pečuje o ně
- k osobnosti, která je vybavena motivací a schopnostmi k celoživotnímu učení
- k osobnosti, která je sociálně kompetentní, je schopná spolupracovat a komunikovat s druhými, která má zájem o druhé a je schopná soucitu, respektu, ohleduplnosti a tolerance

k osobnosti, která dokáže tvořivě a iniciativně jednat, kreativním způsobem reagovat na podněty života a vnějšího světa a která se životním poměrům a situacím staví flexibilně.

Tyto hlavní a nadřazené cíle v sobě zahrnují širokou škálu méně komplexních a nižších záměrů a cílů. Týkají se schopností, které souvisejí s osvojením a aplikací jednotlivých oblastí poznatků a vědomostí a řady dílčích dovedností, zprostředkovaných vzdělávacím působením.

Veškeré vzdělávání buduje předpoklady k tomu, aby byl žák schopen převzít zodpovědnost a péči za svůj budoucí osobní, občanský i pracovní život, aby jeho výchova a vzdělávání přešly přirozeným způsobem do sebevýchovy a

sebevzdělávání a aby žák svůj život vedl ve smyslu vyváženého a všestranného uplatňování svých lidských kvalit. Za těchto předpokladů bude žák nejen schopen dostát požadavkům, které na něj moderní společnost klade a nebude jen jedním z jejich pasivních článků, ale může být i zdrojem poznání, tvořivosti, produktivity a inovace ve všech oblastech společenského života, a převzít tak i osobní spoluzodpovědnost za další kulturní a civilizační pokrok.

## Pojetí dítěte v roli žáka

Vzdělávací program se opírá o waldorfskou pedagogiku. Ta chápe vzdělávání dítěte v roli žáka jako podporu tělesného, duševního a duchovního vývoje člověk, který je ve svém jádru jedinečnou individuální bytostí. Výchova a výuka by měla tuto jedinečnost a celost každé lidské bytosti už v dětském věku respektovat a snažit se rozvíjet veškeré její síly, schopnosti a dovednosti, aby tím byly položeny základy pro její plný a svobodný projev ve věku dospělosti.

Své ideové předpoklady waldorfská pedagogika spatřuje ve všestranném poznání dospívajícího člověka v jeho tělesném, duševním a duchovním rozměru. Učitel vlastně každodenně svou tvořivou činností uvádí do souladu nároky vzdělávacího programu s možnostmi vyučovaných žáků.

Pojetí výuky se tedy také soustřeďuje na úzkou souvislost tělesného a vnitřního duševního a duchovního vývoje, které podmiňují kvalitativní proměny dítěte ve vztahu ke světu a v jeho schopnostech učit se v určitých vývojových fázích. Díváme-li se na dítě z tohoto hlediska, pak vystupují zvláště silně dva mezníky: jednak proměna, která se odehrává ke konci prvního sedmiletí, a dále potom údobí mezi dvanáctým a čtrnáctým rokem. Pro waldorfskou pedagogiku z toho tak vyplývá rozlišování dětského vývoje na tři základní vzdělávací období, které lze charakterizovat prostřednictvím rozdílných specifických pedagogických cílů a úkolů, obsahů a metod a jež vždy trvají přibližně sedm let. Následuje stručný popis údobí, které leží mezi šestým až sedmým a čtrnáctým až patnáctým rokem, tedy doba základního vzdělávání.

### 6. až 9. rok

Ke konci prvního sedmiletí dochází k první výrazné proměně fyzické postavy a výměně zubů, což antropologie waldorfské pedagogiky chápe jako znamení ukončení činnosti formujících procesů v tělesném organismu dítěte. Tyto procesy, činné předtím ve formování a růstu orgánů a tkání, se nyní obracejí do nitra a začínají silněji působit v paměti, fantazii a představivosti, a souvisejí se školní zralostí dítěte. Dítě se v tomto období druhého sedmiletí své životní cesty seznamuje se souvislostmi a zákonitostmi věcí převážně prostřednictvím znalostí, vytvořenými barvitou představivostí a prosycenými intenzivními prožitky, nikoliv pouze skrze definici pojmů. Ve způsobu prožívání světa je dítě vedeno uměleckými postupy, tj.

osvojování psaní, počítání i čtení má svou uměleckou podobu, která umožňuje žákům v raném školním věku prožít i krásu osvojovaných znalostí.<sup>1</sup>

V prvních letech školní docházky ještě doznívá schopnost nápodoby, která spočívá v ne zcela zřetelně uvědomovaném rozdílu mezi sebou a světem. Dítě při napodobování ještě nemá potřebu zaujímat k věcem samostatné stanovisko a řídí se vzorem ze světa dospělých. Umělecké přechody výuky od hry v předškolním věku ke školnímu učení velmi usnadňují přirozenou adaptaci žáků na podmínky školního učení.

Protože dítě v tomto období ještě nedokáže uchopovat souvislosti a zákonitosti ve světě zcela samostatně, vyhledává osobnosti, které mu pomáhají v osvojování schopností, které ho vedou k orientaci ve světě a k jeho chápání, a stávají se tak pro něj neformální autoritou. F. Carlgren upozornil na to, že „jsou-li děti vychovávány tak, aby byla směrodatnou jejich vlastní bytost, dosáhnou nejspíš úcty ke svému učiteli”.<sup>2</sup> Uvedený fakt má mimořádný význam pro sociální rozvoj dětí ke konci probíraného úseku rozvoje, kdy končí počáteční identifikace malého školáka s učitelem.<sup>3</sup>

## 9. až 12. rok

Devátý a dále potom dvanáctý rok představují další dva významné posuny ve vnitřní konfiguraci duševních sil, které mohou zároveň vést ke zpochybnění dosavadních autorit a postojů i k zážitku určité vnitřní krize identity<sup>4</sup>.

Dítě si v tomto období středního školního věku<sup>5</sup> vydobývá významné základy vlastní autonomie. Sebeuvědomění nabývá na síle, v prožívání dochází k větší emancipaci od přírodního a sociálního okolí. K obrazné fantazii přistupuje vědomější chápání světa. Prostor pro vnitřní iniciativu v učebních činnostech je třeba vytvářet jako prostor pro „příčinlivost” žáků, která umožní předcházet pocitům viny a ztrátě iniciativy v tomto vývojově citlivém období.<sup>6</sup> „Vědomí Já se tak utváří od nejranějších fází vývoje, avšak jakmile vzniklo, stává se stále výraznějším referenčním bodem všech duševních aktivit.”<sup>7</sup>

## 12. až 15. rok

---

<sup>1</sup> STEINER, R. *Waldorfská pedagogika, metodika a didaktika*. Praha : Opherus, 2003, s. 53-107. ISBN 80-902647-7-8.

<sup>2</sup> CARLGREN, F. Autorita nebo svoboda? In *Výchova ke svobodě*. Praha : Baltazar, 1991, s. 114-116. ISBN 80-900307-2-6.

<sup>3</sup> Viz VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie školního dítěte*. Praha : Karolinum, 1997, s. 38. ISBN 80-7184-487-X.

<sup>4</sup> KOEPKE, H. *Devátý rok života*. Praha : Strom, 1998, s. 19-22. ISBN 80-86106-01-2.

<sup>5</sup> MATĚJČEK, Z. Střední školní věk. In *Co děti nejvíc potřebují*. Praha : Portál, 1995, s. 57-65. ISBN 80-7178-058-8.

<sup>6</sup> ERIKSON, E. H. *Dětství a společnost*. Praha : Argo, 2002, s. 235-239. ISBN 80-7203-308-8.

<sup>7</sup> ČAČKA, O. *Psychologie vrstev duševního dění osobnosti a jejich diagnostika*. Brno : Masarykova Univerzita, 1997, s. 171. ISBN 80-7239-107-0.

Okolo dvanáctého roku sílí dispozice pro osobní úsudek a také kauzální verbální myšlení a uvažování. Člověk nyní začíná být schopen samostatného exaktního pozorování vnějších jevů a procesů na straně jedné a na druhé straně z nich dokáže vyvozovat abstraktní zákonitosti. Sílicí a prohlubující se schopnost čistě myšlenkového poznávání vyžaduje neustálé rozšiřování horizontu o nové oblasti světa.

Stejně jako na konci prvního sedmiletí i v posledních letech sedmiletí druhého souvisí s proměnami duševního života prudký tělesný rozvoj. Je to především růst kostry a svalstva končetin a dospívání pohlavních orgánů, což narušuje určitou vnitřní rovnováhu tělesné stavby panující v období několika předcházejících let. Mladý člověk v této době ve své tělesnosti prožívá prostřednictvím těžknoucích končetin zesíleně síly tíže, se kterými se jen postupně vyrovnává. Konfrontace s těmito silami však vede k posílení jeho volných sil. Nyní se objevuje silně osobně zabarvené a kritické myšlenkové posuzování světa. Přejaté názory a návyky bývají zpochybňovány, i dosavadní autority ztrácejí svou někdejší přirozeně uznávanou pozici. Přichází doba, kdy se již mladý člověk orientuje vlastním samostatným úsudkem. Přístup člověka ke světu poté ztrácí převážně umělecký a získává více vědecký charakter. Pro oblast morální si začíná vydobývat prostor pro samostatnou „morální fantazii“ jako základ svého samostatného a odpovědného vztahu k okolnímu světu. Žáci si hledají svůj osobitý vztah k sociální spolupráci a pomoci.

Výuka je založena na zákonitosti vývojových kroků dítěte a mladého člověka, proměn a rozvoje jeho vztahu ke světu a jeho schopnosti učit se. Učební plán, metody a obsahy výuky jsou přizpůsobeny tomuto vývoji.

Výchova a výuka je proto vývojovým procesem, učební plán je sestavený podle potřeb a postupně se rozvíjejících schopností dítěte. Důležitým cílem výuky a výchovy dítěte je jeho všestranný rozvoj v naukových, praktických i uměleckých oborech – v učebním plánu waldorfské školy jsou proto zastoupena všechna tato hlediska. Schopnosti a nadání žáků se velmi odlišují, a proto nalezneme vedle „tradičních“ předmětů také pletení, tkaní, zahradnictví apod. Tato rozmanitost nabídky umožňuje každému dítěti najít pro sebe v učebním plánu něco, v čem bude mít šanci vyniknout – stírají se tak rozdíly mezi méně a více nadanými nebo zručnými.

Výkony žáků nejsou motivovány známkovým hodnocením, ale prožitkovým charakterem výuky, který vzbuzuje živý zájem o probíranou látku. Vysvědčení v pololetí a na konci školního roku má formu slovního hodnocení, které charakterizuje všechny přednosti i nedostatky dítěte, jeho pokroky i obtíže v hodnoceném období. Hodnocení chápe waldorfská pedagogika jako prostředek k podnícení dalšího rozvoje a seberozvoje žáka. Obsah vzdělávání, osvojování poznatků, znalost faktů a s nimi spojených dílčích dovedností a návyků nejsou chápány jako cíl vzdělávání. Pro život a práci ve waldorfské škole platí zásada, že spolupráce žáků převažuje nad jejich vzájemnou soutěživostí. Pouze v 8. a 9. ročníku a ve výjimečných případech (viz kapitola 6. Hodnocení žáků a autoevaluace školy) se z důvodu požadavku přijímacího řízení na střední školy kombinuje slovní hodnocení s klasifikací.



V učebních plánech se projevuje snaha nenadřazovat žádný předmět či skupinu předmětů nad druhé. I proto jsou všechny předměty určeny pro všechny žáky. Dívky se tak účastní i práce se dřevem, chlapci pletou, háčkují atd. Smyslem je dát všem žákům široký základ - každý z předmětů rozvíjí dílčí aspekty široké palety lidských kvalit. V plánu je dále co nejvíce zohledňováno co možná největší prolínání jednotlivých témat. Ve vyučování je snaha stavět mosty mezi jednotlivými obory a předměty, představovat žákům svět ve vzájemných vztazích a ve vztahu k člověku.

V učebním plánu se také projevuje snaha o soulad mezi vědou, uměním a duchovními hodnotami, jinak také mezi pravdou, krásou a uměním. V prvních letech školní docházky je vyučování zaměřeno na prožívání světa. Učitel oslovuje dítě umělecky například prostřednictvím obrazů, a to nejen pouze viditelných, ale především slovních, tedy vzniklých z vyprávění, která vyvolávají názorné představy. Stejně důležité je působení hudby, pohybového umění, malířství, básnictví a hry. Žáci v tomto období především napodobují a na to je brán ohled ve výuce. V dalších letech převažuje snaha žáků uvědomit si více sám sebe, žáci přijímají vše spíše s kritikou a je potřeba jim pomoci vytvořit si schopnost poznávat zákonitosti světa a rozvíjet kauzální myšlení. Tato snaha se projevuje především v závěrečných ročnících v období puberty.

V jednotlivých předmětech, oblastech a tématech učitel usiluje především o osvětlení základních principů. Volí jasné příklady, které jsou blízké žákům daného věku a nesnaží se zahrnovat žáky encyklopedickými přehledy. Výuka by měla být co nejnázornější, žáci by měli mít možnost sami si co nejvíce věcí vyzkoušet. V metodách, jimiž učitelé waldorfských škol uvádějí své žáky do učiva, hraje důležitou roli obraz, rytmus a pohyb.

Vyučování naukových předmětů (matematika, mateřský jazyk a literatura, fyzika, chemie, přírodopis, dějepis, zeměpis atd.) probíhá v tzv. epochách. Jedná se o dvouhodinový (110 minut) vyučovací blok, který se vnitřně dělí na část rytmickou, vyučovací a vyprávěcí. Po dobu 2 až 4 týdnů při něm učitel rozvíjí jedno dané téma (např. matematické operace, stavba domu, dějiny Řecka), přičemž je snaha o prolínání tohoto tématu do dalších výukových dovedností. Další předměty (cizí jazyky, tělesná, pracovní, výtvarná a hudební výchova, eurytmie apod.) se vyučují v klasických vyučovacích hodinách (45 min.)

Ve škole nejsou ve většině případů používány učebnice, jejich roli plní materiály, které si učitel sám nebo ve spolupráci s kolegy vybírá nebo vytváří. Knihy doplňují vyučování (např. cvičebnice a atlasy), nejsou ale hlavním prostředkem výuky, neboť postrádají vztah ke konkrétní pedagogické situaci. Velký význam proto mají epochové sešity žáků, které učebnice nahrazují.

V průběhu školní docházky provází dítě jeden třídní učitel co nejdéle (zpravidla do 7. ročníku). Ten vyučuje všechny nebo většinu epochových předmětů. Učitelé se snaží o rozvinutí všech vloh svých žáků do té míry, aby byli v dospělosti schopni vlastní orientace, samostatného, odpovědného a sociálně pozitivně zaměřeného jednání a myšlení.

Základem školy je společenství žáků, učitelů a rodičů, a proto je nutné neustále udržovat a rozvíjet vzájemný kontakt a spolupráci s rodinami. V tomto ohledu klade waldorfská škola mnohem větší nároky jak na učitele, tak i na rodiče žáků. Praxe jednoho třídního učitele je zde proto velmi ku prospěchu.

Žijeme v době velmi bouřlivého rozvoje naší civilizace. Nemalou měrou k němu přispívá i závratné tempo vývoje informačních technologií. Na jedné straně je velmi snadné vyhledat téměř jakoukoliv požadovanou informaci a na straně druhé se vývoj mění takovým tempem, že získaný poznatek stárne a je nutné jej neustále aktualizovat. Tradiční přístup ke vzdělání – vybavit jednou provždy žáka veškerým teoretickým poznáním o světě a společnosti, v níž žije – se tedy v dnešní době ukazuje jako překonaný. Do popředí vstupují lidské vlastnosti – zodpovědnost, kreativita, zájem o věc, spolehlivost. A to jsou oblasti, na které se waldorfská pedagogika zaměřuje.

V každém školním roce probíhá mnoho akcí – projektů, při kterých se scházejí rodiče, žáci a učitelé. Některé jsou otevřeny i veřejnosti. Jsou to slavnosti při příležitosti křesťanských svátků, jarmarky a další akce, při kterých se rodiče, žáci a učitelé vzájemně setkávají a blíže poznávají.

Jednotlivé třídy jezdí také na výlety, školy v přírodě, sportovně turistický týden, turistické pobyty atd. Pravidelnou součástí výuky představují také exkurze.

## **Výchovné a vzdělávací strategie na waldorfské škole vzhledem ke klíčovým kompetencím**

### **Kompetence k učení**

- umožnit žákům osvojit si strategii učení a motivovat je pro celoživotní učení

- Během výuky klademe důraz na čtení s porozuměním, práci s textem, vyhledávání informací.
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

### **Kompetence k řešení problému**

- podněcovat žáky k tvořivému myšlení, logickému uvažování a k řešení problémů

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.

- Starší žáci připravují různé aktivity pro mladší spolužáky (divadlo, soutěže).
- Žáky vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

### **Kompetence komunikativní**

- vést žáky k všestranné a účinné komunikaci

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme žáky ke spolupráci při vyučování.
- Podporujeme komunikaci s jinými školami u nás i v zahraničí (partnerské waldorfské školy).

### **Kompetence sociální a personální**

- rozvíjet u žáků schopnost spolupracovat a respektovat práci vlastní a druhých

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídat role ve skupině.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Chceme žáky naučit základům kooperace a týmové práce.

## Kompetence občanské

- připravovat žáky jako svobodné a zodpovědné osobnosti, uplatňující svá práva a plnící své povinnosti

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).
- Ve výuce je kladen důraz na prožitek (navazuje na ŠVP ve waldorfských třídách MŠ).
- Je kladen důraz na environmentální výchovu, ekologicky myslící jedinec.
- Žáky vedeme k třídění odpadů.
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.
- Žáky zapojujeme do mezinárodních projektů, kde se prakticky seznamují s kulturou jiných národů.

## Kompetence pracovní

- pomáhat žákům poznávat a rozvíjet své schopnosti i reálné možnosti a uplatňovat získané vědomosti a dovednosti při profesní orientaci
- Vedeme je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

## Zabezpečení výuky žáků se speciálními vzdělávacími potřebami

Výuka žáků se speciálními vzdělávacími potřebami probíhá za pomoci podpůrných opatření definovaných ve vyhlášce č. 27/2016 Sb., o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných. Podpůrná opatření zahrnují poradenskou pomoc školy a školského poradenského zařízení, úpravu organizace, obsahu, hodnocení a forem a metod vzdělávání a školských služeb. Podpůrná opatření škola specifikuje v plánu pedagogické podpory případně v individuálním vzdělávacím plánu, o který zákonný zástupce žáka žádá, a ředitel školy jej schvaluje na základě § 16 školského zákona a § 3 vyhlášky č. 27/2016 Sb.

Plán pedagogické podpory (PLPP) zpracovává škola pro žáka od prvního stupně podpůrných opatření, a to na základě potřeb úprav ve vzdělávání nebo zapojení do kolektivu. S PLPP je seznámen žák, zákonný zástupce žáka a všichni vyučující. Obsahuje popis obtíží žáka, stanovení cílů podpory a způsobů vyhodnocování naplňování plánu. PLPP škola vyhodnocuje naplňování cílů nejpozději po 3 měsících od zahájení poskytování podpůrných opatření.

PLPP sestavuje třídní učitel nebo učitel konkrétního vyučovacího předmětu za pomoci výchovného poradce. PLPP má písemnou podobu. Před jeho zpracováním probíhají rozhovory s jednotlivými vyučujícími, s cílem stanovení např. metod práce s žákem, způsobů kontroly osvojení znalostí a dovedností. Výchovný poradce stanoví termín přípravy PLPP a organizuje společné schůzky s rodiči, pedagogy, vedením školy i žákem samotným.

Individuální vzdělávací plán (IVP) zpracovává škola pro žáka od druhého stupně podpůrných opatření, a to na základě doporučení školského poradenského zařízení a žádosti zákonného zástupce žáka. IVP vychází ze školního vzdělávacího programu. Obsahuje mj. údaje o skladbě druhů a stupňů podpůrných opatření poskytovaných v kombinaci s tímto plánem. Naplňování IVP vyhodnocuje školské poradenské zařízení ve spolupráci se školou nejméně jednou ročně.

Výchovný poradce zajistí písemný informovaný souhlas zákonného zástupce žáka, bez kterého nemůže být IVP prováděn. Výchovný poradce po podpisu IVP zákonným zástupcem žáka a získání písemného informovaného souhlasu zákonného zástupce žáka předá informace o zahájení poskytování podpůrných opatření podle IVP k zaznamenání do školní matriky.

V případě podpůrného opatření (spočívajícího v úpravě očekávaných výstupů) pro žáky s LMP od třetího stupně podpory, bude pro tvorbu IVP využívána minimální doporučená úroveň pro úpravy očekávaných výstupů v rámci podpůrných opatření stanovená v RVP ZV. Minimální doporučená úroveň, která je stanovena v RVP ZV pro 3., 5. a 9. ročník, bude na základě Doporučení školského poradenského zařízení rozpracována pro konkrétní ročník v IVP žáka s přiznaným podpůrným opatřením. Postup tvorby, realizace a vyhodnocování IVP je stejný jako v případě IVP ostatních žáků. IVP může být během roku upravován podle potřeb žáka. Při tvorbě IVP bude využíváno metodické podpory školského poradenského pracoviště.

Jako podpůrná opatření pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami jsou v naší škole využívána podle doporučení školského poradenského zařízení a přiznaného stupně podpory zejména:

- v oblasti metod výuky:
- respektování odlišných stylů učení jednotlivých žáků,
- metody a formy práce, které umožní častější kontrolu a poskytování zpětné vazby žákovi,
- důraz na logickou provázanost a smysluplnost vzdělávacího obsahu,
- respektování pracovního tempa žáků a poskytování dostatečného času k zvládnutí úkolů,

v oblasti organizace výuky:

- střídání forem a činností během výuky,
- využívání skupinové výuky,
- postupný přechod k systému kooperativní výuky,
- v případě doporučení může být pro žáka vložena do vyučovací hodiny krátká přestávka.

## Zabezpečení výuky žáků mimořádně nadaných

Mimořádně nadaní žáci mají též na waldorfské škole své místo. Hlavním úkolem třídního učitele je rozpoznat nadání dítěte. Další fáze spočívá v rozvoji jeho nadání. Žák je při činnostech, pro něž je nadán, motivován náročnějšími úkoly k větší aktivitě. Ovšem waldorfská pedagogika žádné nadání neupřednostňuje, proto žáci s výrazně jednostranným nadáním mají příležitost se rozvíjet komplexně a nepřetěžovat pouze jednu stránku své osobnosti. Mimořádně nadaní žáci v některých případech velmi trpí v oblasti sociální, a proto učitel volí často metodu skupinové práce, kde mimořádně nadaný žák může např. v roli vedoucího skupiny nebo projektu prokázat své schopnosti a zároveň se učit komunikaci a spolupráci se spolužáky.

Přesto při vzdělávání mimořádně nadaných žáků je nutné, aby učitelé vycházeli z principů individualizace a vnitřní diferenciaci ve třídě:

- tvorbou individuálních vzdělávacích plánů
- rozšířením vzdělávacích obsahů
- zadáváním specifických úkolů
- zapojením mimořádně nadaných žáků do samostatných a rozsáhlejších prací a projektů
- vnitřní diferenciací v některých předmětech (např. výuka některého předmětu ve vyšším ročníku).

## Možnosti začlenění průřezových témat

RVP ZV přináší do vzdělávání na základní škole průřezová témata. V následující tabulce uvádíme začlenění průřezových témat na 1. a 2. stupni.

### 1. stupeň

#### Osobnostní a sociální výchova

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
OSV 1	Rozvoj schopností poznávání	Cvičení smyslového vnímání	4.	ČLS
OSV 2	Sebepoznání a sebepojetí	Já jako zdroj informací o sobě, druhí jako zdroj informací o mně	1.	TV
OSV 3	Seberegulace a sebeorganizace	Cvičení sebekontroly, sebeovládání – regulace vlastního jednání i prožívání, vůle	3.	EUR
OSV 4	Psychohygienu	Knihy o zvířeti	4.	ČLS (projekt)
OSV 5	Kreativita	Cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity	4.	KFO
OSV 6	Poznávání lidí	Vzájemné poznávání se ve skupině	1.	ČJ
OSV 7	Mezilidské vztahy	Chování podporující dobré vztahy (vyprávění legend)	2.	ČJ
OSV 8	Komunikace	Komunikace v různých situacích, řeč těla; dovednosti komunikační obrany proti agresi a manipulaci	5.	INFO
OSV 9	Kooperace a kompetice	Rozvoj sociálních dovedností pro kooperaci	3.	TV
OSV 10	Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	Řešení problémů v mezilidských vztazích	4.	ČLS
OSV 11	Hodnoty, postoje, praktická etika	Pomáhající a prosociální chování	5.	RČ

#### Výchova demokratického občana

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
DEM 1	Občanská společnost a škola	Školní slavnosti	1. - 5.	slavnosti
DEM 2	Občan, občanská společnost a stát	Úloha občana v demokratické společnosti (na příkladu společenského uspořádání ve starověkém Řecku)	5.	ČLS
DEM 3	Formy participace občanů v politickém životě	Naše město a naše vlast	5.	ČLS
DEM 4	Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování	Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování (na příkladu starověkých kultur)	5.	ČLS

## Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
GLO 1	Evropa a svět nás zajímá	Sousední země	5.	ČLS
GLO 2	Objevujeme Evropu a svět	Kultura ve vybraných evropských zemích	5.	AJ, NJ
GLO 3	Jsme Evropané	Starověké kultury	5.	ČLS

## Multikulturní výchova

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
MUL 1	Kulturní diference	Člověk jako součást etnika	5.	AJ, NJ
MUL 2	Lidské vztahy	Starozákonní příběhy	3.	ČJ
MUL 3	Etnický původ	Staroindická společnost	5.	ČLS
MUL 4	Multikulturalita	Cizí jazyk jako nástroj dorozumění a celoživotního vzdělávání	4.	AJ, NJ
MUL 5	Princip sociálního smíru a solidarity	Nekonfliktní život v multikulturní společnosti	5.	ČLS

## Enviromentální výchova

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
ENV 1	Ekosystémy	Pole	3.	ČLS
ENV 2	Základní podmínky života	Ze zrna chléb, živly	3.	ČLS
ENV 3	Lidské aktivity a problémy životního prostředí	Ochrana přírody při masových sportovních akcích (olympiáda)	5.	TV
ENV 4	Vztah člověka k prostředí	Naše obec	4.	ČLS

## Mediální výchova

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
MED 1	Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení	Vnímání mediálních sdělení	5.	INFO
MED 2	Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality	Různé typy sdělení, jejich rozlišování a jejich funkce	5.	INFO
MED 3	Stavba mediálních sdělení	Principy stavby mediálních sdělení	5.	INFO
MED 4	Vnímání autora mediálních sdělení	Vnímání autora mediálních sdělení	5.	INFO
MED 5	Fungování a vliv médií ve společnosti	Fungování a vliv médií ve společnosti	5.	INFO
MED 6	Tvorba mediálního sdělení	Články a plakáty	5.	ČJ
MED 7	Práce v realizačním týmu	Články a plakáty	5.	INFO



## 2. stupeň

### Osobnostní a sociální výchova

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
OSV 1	Rozvoj schopností poznávání	Cvičení smyslového vnímání	8.	PŘ
OSV 2	Sebepoznání a sebepojetí	Temperamenty	8.	ČJ
OSV 3	Seberegulace a sebeorganizace	V čem jsme stejní a čím se lišíme	6. – 9.	VO (projekt)
OSV 4	Psychohygiena	Zdravý životní styl	7.	PŘ
OSV 5	Kreativita	Cvičení pro rozvoj základních rysů kreativity	8.	VV
OSV 6	Poznávání lidí	Vzájemné poznávání se ve skupině	6. – 9.	VO (projekt)
OSV 7	Mezilidské vztahy	Stát a právo, lidská práva	6. – 9.	VO (projekt)
OSV 8	Komunikace	Divadelní projekt	8.	ČJ (projekt)
OSV 9	Kooperace a kompetice	Divadelní projekt	8.	ČJ (projekt)
OSV 10	Řešení problémů a rozhodovací dovednosti	Divadelní projekt	8.	ČJ (projekt)
OSV 11	Hodnoty, postoje, praktická etika	Rytířské ctnosti	6.	D

### Výchova demokratického občana

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
DEM 1	Občanská společnost a škola	Naše škola	6. – 9.	VO (projekt)
DEM 2	Občan, občanská společnost a stát	Stát a právo	6. – 9.	VO (projekt)
DEM 3	Formy participace občanů v politickém životě	Stát a právo	6. – 9.	VO (projekt)
DEM 4	Principy demokracie jako formy vlády a způsobu rozhodování	Demokracie jako protiváha diktatury a anarchie	9.	D

### Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
GLO 1	Evropa a svět nás zajímá	Projekty o evropských státech	6.	Z
GLO 2	Objevujeme Evropu a svět	Zámořské objevy	7.	D
GLO 3	Jsme Evropané	Globalizace	6. – 9.	VO (projekt)

## Multikulturní výchova

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
MUL 1	Kulturní diference	V čem jsme stejní a čím se lišíme	6. – 9.	VO (projekt)
MUL 2	Lidské vztahy	Lidská setkání	6. – 9.	VO (projekt)
MUL 3	Etnický původ	V čem jsme stejní a čím se lišíme	6. – 9.	VO (projekt)
MUL 4	Multikulturalita	V čem jsme stejní a čím se lišíme	6. – 9.	VO (projekt)
MUL 5	Princip sociálního smíru a solidarity	Globalizace	6. – 9.	VO (projekt)

## Enviromentální výchova

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
ENV 1	Ekosystémy	Voda, vodní zdroje, moře	7.	CH
ENV 2	Základní podmínky života	Voda, ovzduší	7.	CH
ENV 3	Lidské aktivity a problémy životního prostředí	Lidské aktivity a problémy životního prostředí	9.	Z
ENV 4	Vztah člověka k prostředí	Vztah člověka k prostředí	9.	Z

## Mediální výchova

Číslo	Tematický okruh	Téma	Ročník	Předmět (jiná forma)
MED 1	Kritické čtení a vnímání mediálních sdělení	Publicistický styl	8.	ČJ
MED 2	Interpretace vztahu mediálních sdělení a reality	Publicistický styl	8.	ČJ
MED 3	Stavba mediálních sdělení	Publicistický styl	8.	ČJ
MED 4	Vnímání autora mediálních sdělení	Publicistický styl	8.	ČJ
MED 5	Fungování a vliv médií ve společnosti	Propaganda	9.	D
MED 6	Tvorba mediálního sdělení	Publicistický styl	8.	ČJ
MED 7	Práce v realizačním týmu	Skupinové referáty a prezentace	9.	F

## 4. Učební plán

### Obsah kapitoly:

Tabulace učebního plánu – 1. stupeň .....	28
Komentář u učebního plánu pro 1. stupeň: .....	29
Tabulace učebního plánu – 2. stupeň .....	33
Komentář k učebnímu plánu pro 2. stupeň: .....	35
Poznámky k učebnímu plánu .....	38
Abecední přehled použitých zkratk názvů předmětů:.....	40

## Tabulace učebního plánu – 1. stupeň

Předměty	Vzdělávací oblasti										Disp. hod	Dotace pro předmět	Ročník					Časová dotace celkem
	Jazyk a jazyková komunikace		Matematika a její aplikace	Informatika	Čl. a jeho svět	Čl. a společnost	Čl. a příroda	Umění a kultura	Čl. a zdraví	Čl. a svět práce								
	Český jazyk a literatura	Cizí jazyk																
Český jazyk a literatura	27				1			1				29	6	6	6	6	5	29
Cizí jazyk - Anglický jazyk		9						1			2	12	1	2	3	3	3	12
Další cizí jazyk - Německý jazyk								1			8	9	1	2	2	2	2	9
Kreslení forem	6		1								2	9	3	3	1	1	1	9
Matematika			19		1			1				21	5	4	3,5	4,5	4	21
Informatika				1								1					1	1
Člověk a jeho svět				1	9						1	11			3,5	3,5	4	11
Hudební výchova								3				3			1	1	1	3
Výtvarná výchova								5				5	1	1	1	1	1	5
Tělesná výchova a eurytmie									10			10	2	2	2	2	2	10
Rukodělné činnosti										5	3	8	1	1	2	2	2	8
<b>Min. čas. dotace pro oblasti (RVP)</b>	<b>33</b>	<b>9</b>	<b>20</b>	<b>2</b>	<b>11</b>	<b>0</b>	<b>0</b>	<b>12</b>	<b>10</b>	<b>5</b>	<b>16</b>	<b>118</b>						
<b>Celková povinná časová dotace</b>													<b>20</b>	<b>21</b>	<b>25</b>	<b>26</b>	<b>26</b>	<b>118</b>
Minimální časová dotace v ročnících													18	18	22	22	22	102
Maximální časová dotace v ročnících													22	22	26	26	26	122

## Počet týdnů epoch

	1.	2.	3.	4.	5.	Týdnů epoch celkem
Český jazyk a literatura	16	17	17	16	12	78
Kreslení forem	9	9				18
Matematika	13	12	10	11	10	56
Informatika					3	3
Člověk a svět			11	11	13	35
<b>Týdnů epoch celkem</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	

## Počet procvičovacíh hodin

	1.	2.	3.	4.	5.	Celkem
Český jazyk a literatura			0,5	1	1	2,5
Matematika			0,5	1	1	2,5
Doplňující hodina k hlavnímu vyučování	2	1				3

### **Komentář u učebnímu plánu pro 1. stupeň:**

Český jazyk a literatura.....1 hod předmětu Člověk a jeho svět (téma prvouka) je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci Čj - v 1. a 2. ročníku je předmět Člověk a jeho svět integrován do hlavního vyučování

1 hod předmětu Hudební výchova je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci Čj - v 1. a 2. ročníku je předmět Hudební výchova integrován do hlavního vyučování

6 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Český jazyk a literatura je realizováno v předmětu Kreslení forem, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

Cizí jazyk - Anglický jazyk. 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura je realizována v předmětu Anglický jazyk, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

2 hodiny předmětu Anglický jazyk jsou čerpány z disponibilních hodin

Další cizí jazyk - Německý jazyk. 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura je realizována v předmětu Německý jazyk, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

8 hodin předmětu Německý jazyk je čerpáno z disponibilních hodin

Kreslení forem ..... 6 hod předmětu Kreslení forem v 1. a 2. ročníku je čerpáno ze vzdělávacího oboru Český jazyk a literatura, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy tohoto vzdělávacího oboru

1 hod předmětu Kreslení forem ve 3.-5. ročníku je čerpána ze vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

2 hodiny předmětu Kreslení forem jazyk jsou čerpány z disponibilních hodin

Matematika ..... 1 hod předmětu Člověk a jeho svět (téma prvouka) je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci M - v 1. a 2. ročníku je předmět Člověk a jeho svět integrován do hlavního vyučování

1 hod předmětu Hudební výchova je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci M - v 1. a 2. ročníku je předmět Hudební výchova integrován do hlavního vyučování

1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace je realizována v předmětu Kreslení forem, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

- Informatika .....1 hod předmětu Informatika je vyučována ve 4. ročníku v rámci jiných předmětů (ČLS, M, ČJ, HV a RČ)  
– ve 4. ročníku je předmět Informatika integrován do těchto předmětů, především do ČLS
- Člověk a jeho svět .....1 hod předmětu Člověk a jeho svět (téma prvouka) je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci Čj - v 1. a 2. ročníku je předmět Člověk a jeho svět integrován do hlavního vyučování
- 1 hod předmětu Člověk a jeho svět (téma prvouka) je vyučována v 1. a 2. ročníku v rámci M - v 1. a 2. ročníku je předmět Člověk a jeho svět integrován do hlavního vyučování
- 1 hod předmětu Informatika je vyučována ve 4. ročníku v rámci jiných předmětů (ČLS, M, ČJ, HV a RČ)  
– ve 4. ročníku je předmět Informatika integrován do těchto předmětů, především do ČLS
- 1 hodina předmětu Člověk a jeho svět je čerpána z disponibilních hodin
- Hudební výchova .....1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura (vzděl. obor Hudební výchova) je vyučována v 1. a 2. ročníku v realizována v rámci Čj - v 1. a 2. ročníku je předmět Hudební výchova integrován do hlavního vyučování
- 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura (vzděl. obor Hudební výchova) je vyučována v 1. a 2. ročníku v realizována v rámci M - v 1. a 2. ročníku je předmět Hudební výchova integrován do hlavního vyučování
- 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura (vzdělávací obor Hudební výchova) je realizována v předmětu Anglický jazyk, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
- 1 hod z časové dotace vzdělávací oblasti Umění a kultura (vzdělávací obor Hudební výchova) je realizována v předmětu Německý jazyk, kde jsou naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

Tělesná výchova a eurytmie      obsah části předmětu Tělesná výchova a eurytmie (Eurytmie) v celkovém rozsahu 5 hodin ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví je realizován v případě, že má škola k dispozici kvalifikovaného pedagoga pro výuku eurytmie a mohla začít s výukou od 1. ročníku; v opačném případě se 5 hod tohoto předmětu realizuje v tělesné výchově, kde je možné naplňovat očekávané výstupy vzdělávací oblasti

Rukodělné činnosti .....3 hodin předmětu Rukodělné činnosti je čerpáno z disponibilních hodin

v předmětu Rukodělné činnosti jsou realizovány tematické okruhy Práce s drobným materiálem, Pěstitelské práce a částečně Konstrukční činnosti

pozn.: tematické okruhy vzdělávací oblasti Člověk a svět práce Konstrukční činnosti a Příprava pokrmů jsou realizovány také v rámci předmětu Člověk a jeho svět



## Tabulace učebního plánu – 2. stupeň

Předměty	Vzdělávací oblasti											Disp. hod	Dotace pro předmět	Ročník				Časová dotace celkem
	Jazyk a jazyková komunikace			Matematika a její aplikace	Informatika	Či. a jeho svět	Či. a společnost	Či. a příroda	Umění a kultura	Či. a zdraví	Či. a svět práce			6.	7.	8.	9.	
	Český jazyk a literatura	Cizí jazyk	Další cizí jazyk															
Český jazyk a literatura	15					0,5						1,5	17	4	4	4	5	17
Cizí jazyk - Anglický jazyk		12											12	3	3	3	3	12
Další cizí jazyk - Německý jazyk			6									4	10	2	2	3	3	10
Matematika				15	1							0,5	16,5	4	4	4	4,5	16,5
Informatika					2								2			1	1	2
Dějepis					0,5		9						9,5	3	2	2	2,5	9,5
Fyzika					0,25			5,75				1	7	1,5	2	2	1,5	7
Chemie								5,5				0,5	6		2	2	2	6
Přírodopis								5		2			7	2	1,5	2	1,5	7
Zeměpis					0,25		0,5	3,75				2,5	7	2	2	2	1	7
Hudební výchova									4				4	1	1	1	1	4
Výtvarná výchova										3		1	4	1	1	1	1	4
Kreslení forem										2			2	0,5	0,5	0,5	0,5	2
Tělesná výchova a eurytmie											8	2	10	3	3	2	2	10
Rukodělné činnosti											3	5	8	2	2	2	2	8
<b>Min. čas. dotace pro oblasti (RVP)</b>	<b>15</b>	<b>12</b>	<b>6</b>	<b>15</b>	<b>4</b>	<b>0</b>	<b>10</b>	<b>20</b>	<b>9</b>	<b>10</b>	<b>3</b>	<b>18</b>	<b>122</b>					

Předměty	Vzdělávací oblasti										Disp. hod	Dotace pro učedníky	Ročník				Časová dotace celkem	
	Jazyk a jazyková komunikace			Matematika a její aplikace	Informatika	Čl. a jeho svět	Čl. a společnost	Čl. a příroda	Umění a kultura	Čl. a zdraví			Čl. a svět práce	6.	7.	8.		9.
	Český jazyk a literatura	Cizí jazyk	Další cizí jazyk															
<b>Celková časová dotace v ročnících</b>													<b>29</b>	<b>30</b>	<b>31,5</b>	<b>31,5</b>	<b>122</b>	
Minimální časová dotace v ročnících													28	28	30	30	116	
Maximální časová dotace v ročnících													30	30	32	32	124	

## Počet týdnů epoch

	6.	7.	8.	9.	Týdnů epoch celkem
Český jazyk a literatura	6	6	5	6	<b>23</b>
Matematika	7	7	6	7	<b>25</b>
Dějepis	8	6	5	7	<b>27</b>
Fyzika	4	4	5	4	<b>19</b>
Chemie	0	5	6	6	<b>17</b>
Přírodopis	6	4	5	4	<b>19</b>
Zeměpis	6	5	5	4	<b>20</b>
VO – Středověká slavnost (6.), Sportovně-turistický kurz (7.), Divadlo (8.), Ekopraktika (9)	1	1	1	1	<b>2</b>
<b>Týdnů epoch celkem</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	<b>38</b>	

## Počet procvičovacíh hodin

	6.	7.	8.	9.	Celkem
Český jazyk a literatura	2	2	2	2	8
Matematika	2	2	2	2	8
Doplňující hodina k hlavnímu vyučování	1	1	2	1	5

### **Komentář k učebnímu plánu pro 2. stupeň:**

Český jazyk a literatura..... 1,5 hod předmětu Český jazyk a literatura je čerpána z volných disponibilních hodin

0,5 hod z časové dotace pro vzdělávací oblast Člověk a společnost (část vzdělávacího oboru Výchova k občanství) je realizována v ČJ, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

Další cizí jazyk - Německý jazyk. 4 hod předmětu Německý jazyk jsou čerpány z disponibilních hodin

Matematika ..... 0,5 hod předmětu Matematika je čerpána z disponibilních hodin

2 hod předmětu Informatika je integrována v 6. a 7. ročníku do Matematiky (v celkovém rozsahu 1 hodina je Informatika integrována do jiných předmětů (M, F, Z a D)

Informatika ..... 1 hod předmětu Informatika jsou v 6. a 7. ročníku vyučovány v rámci jiných předmětů (M, F, Z a D) a je do těchto předmětů plně integrována

- Dějepis.....v rámci předmětu Dějepis jsou ve formě projektového týdne v 6. – 9. ročníku realizována témata Výchovy k občanství (viz charakteristika předmětu a osnovy Dějpisu)
- 0,5 hod předmětu Informatika je integrována v 7. ročníku do Dějpisu (v celkovém rozsahu 2 hodin je Informatika integrována do jiných předmětů (M, F, Z a D)
- 0,5 hod z časové dotace pro vzdělávací oblast Člověk a společnost (část vzdělávacího oboru Výchova k občanství) je realizována v ČJ, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
- Fyzika .....1 hod předmětu Fyzika je čerpána z disponibilních hodin
- 0,25 hod předmětu Informatika je integrováno v 7. ročníku do Fyziky (v celkovém rozsahu 2 hodin je Informatika integrována do jiných předmětů (M, F, Z a D)
- Chemie .....0,5 hod předmětu Chemie je čerpána z disponibilních hodin
- Přírodopis .....2 hod předmětu Přírodopis jsou čerpány ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví (Výživa, hygiena a zdraví, Biologie člověka), neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
- Zeměpis.....0,5 hod předmětu Zeměpis je čerpána ze vzdělávací oblasti Člověk a společnost, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti
- 0,125 hod předmětu Informatika je integrováno v 7. ročníku do Zeměpisu (v celkovém rozsahu 2 hodin je Informatika integrována do jiných předmětů (M, F, Z a D)
- 2,5 hod předmětu Zeměpis jsou čerpány z disponibilních hodin
- Výtvarná výchova .....1 hod předmětu Výtvarná výchova je čerpána z disponibilních hodin
- Kreslení forem .....2 hod předmětu Kreslení forem jsou čerpány ze vzdělávací oblasti Umění a kultura (VV), neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

Tělesná výchova a eurytmie      obsah části předmětu Tělesná výchova a eurytmie (Eurytmie) v celkovém rozsahu 2 hodiny ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví je v 6. a 7. ročníku realizován v případě, že má škola k dispozici kvalifikovaného pedagoga pro výuku eurytmie a mohla začít s výukou od 1. ročníku; v opačném případě se tyto 2 hod realizují v tělesné výchově, kde je možné naplňovat očekávané výstupy vzdělávací oblasti

2 hod předmětu Tělesná výchova a eurytmie jsou čerpány z disponibilních hodin

2 hod ze vzdělávací oblasti Člověk a zdraví (Výživa, hygiena a zdraví, Biologie člověka) jsou realizovány v předmětu Přírodopis, neboť jsou zde naplňovány očekávané výstupy této vzdělávací oblasti

Rukodělné činnosti .....5 hod předmětu Rukodělné činnosti je čerpáno z disponibilních hodin

pozn.: jsou zde realizovány tematické okruhy Práce s technickými materiály, Svět práce a částečně Pěstitelské práce, chovatelství

## Poznámky k učebnímu plánu

Učební plán je v každém ročníku rozvržen na celkem 38 pracovních týdnů plné výuky. Pro přehlednost je rozdělen do dvou částí, 1. – 5. ročník a 6. – 9. ročník. V případě integrace či jiné organizace výuky než je 45 minut je stanoven klíč pro přepočítání hodinové dotace takto: 1 vyučovací hodina týdně = 33 vyučovacích hodin za školní rok.

Školní den se dělí na dvě základní části, hlavní a vedlejší vyučování, které jsou rozdělené 25minutovou přestávkou.

**Hlavní vyučování** je realizováno v závislosti na ročníku a přepočtu na 45minutového jednotky v rozsahu 12 – 14 hodin týdně (1. ročník - 14 hodin, 2. ročník – 13 hodin, 3., 4., 5. ročník – 12 hodin, 6., 7. ročník – 13 hodin, 8. ročník – 14 hodin, 9. ročník – 13 hodin).

V hlavním vyučování jsou realizovány tzv. epochové předměty:

Epochové předměty pro I. stupeň – Český jazyk a literatura, Kreslení forem, Matematika, Člověk a jeho svět, Informatika

Epochové předměty pro II. stupeň – Český jazyk a literatura, Matematika, Dějepis, Fyzika, Chemie, Přírodopis, Zeměpis

Ostatní předměty jsou realizovány v tzv. **vedlejším vyučování**. To jsou jednotlivé vyučovací jednotky, které se pravidelně střídají každý týden v průběhu celého školního roku (zpravidla 45 minut / jednotka), popř. jsou vyučovány v blocích:

Předměty vedlejšího vyučování pro I. stupeň – Anglický jazyk, Německý jazyk, Kreslení forem, Hudební výchova, Výtvarná výchova, Tělesná výchova a eurytmie, Rukodělné činnosti, procvičovací hodiny Matematiky a Českého jazyka a literatury

Předměty vedlejšího vyučování pro II. stupeň - Anglický jazyk, Německý jazyk, Informatika, Hudební výchova, Výtvarná výchova, Kreslení forem, Tělesná výchova a eurytmie, Rukodělné činnosti, procvičovací hodiny Matematiky a Českého jazyka a literatury

V 1. a 2. ročníku nejsou předměty Člověk a jeho svět a Hudební výchova zařazeny jako samostatné předměty. Svými tématy prolínají předměty hlavního vyučování (Matematika a Český jazyk a literatura), proto jsou do nich plně integrovány a jsou zde realizovány některé očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a jeho svět. Časová dotace předmětů hlavního vyučování je o integrované předměty patřičně navýšena.

Ve 4., 6. a 7. ročníku není předmět Informatika zařazen jako samostatný předmět. Svými tématy prolíná předměty Matematika, Fyzika, Zeměpis a Dějepis, proto je do nich plně integrována a jsou zde realizovány některé očekávané výstupy vzdělávací oblasti Informatika. Časová dotace předmětů hlavního vyučování je o integrovaný předmět patřičně navýšena.

Výuka části předmětu Tělesná výchova a eurytmie (Eurytmie) je realizována 1. – 7. ročníku v případě, že má škola k dispozici kvalifikovaného pedagoga a mohla začít s výukou od 1. ročníku; v opačném případě jsou všechny hodiny tohoto předmětu věnovány tělesné výchově, kde je možné realizovat očekávané výstupy. V 8. a 9. ročníku se eurytmie jako předmět nevyučuje.

Předmět Kreslení forem naplňuje na 1. stupni očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Jazyk a jazyková komunikace (Český jazyk a literatura) a Matematika a její aplikace, na 2. stupni Umění a kultura (Výtvarná výchova).

Očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a svět práce jsou realizovány v předmětu Rukodělné činnosti. Některé výstupy jsou také přesunuty do předmětu Člověk a jeho svět (1. stupeň).

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Výchova ke zdraví jsou z největší části realizovány v předmětu Přírodopis.

Očekávané výstupy vzdělávacího oboru Výchova k občanství jsou z velké části realizovány v předmětu Dějepis v podobě projektových týdnů 6. – 9. ročníku, některé také v předmětech Matematika, Zeměpis, Český jazyk a literatura.

Procvičovací hodiny předmětů Český jazyk a literatura CV (ČJ) a Matematika CV (M) jsou nedílnou součástí těchto předmětů, slouží jednak pravidelnému procvičování probraného učiva, jednak k doplnění a procvičování témat z hlavního vyučování.

Na druhém stupni se zpravidla realizují tyto projekty: v 7. ročníku realizuje sportovně-turistický kurz a v 8. ročníku divadlo.

### **Abecední přehled použitých zkratk názvů předmětů:**

AJ	Anglický jazyk
ČJ	Český jazyk a literatura
ČLS	Člověk a jeho svět
D	Dějepis
F	Fyzika
HV	Hudební výchova
CH	Chemie
INFO	Informatika
KFO	Kreslení forem
M	Matematika
NJ	Německý jazyk
PŘ	Přírodopis
RČ	Rukodělné činnosti
TV/E	Tělesná výchova a eurytmie
VV	Výtvarná výchova
Z	Zeměpis



## 5. UČEBNÍ OSNOVY

### Obsah kapitoly:

JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE .....	57
Charakteristika oblasti .....	57
1. STUPEŇ .....	58
2. STUPEŇ (6. – 9. ročník) .....	59
ČESKÝ JAZYK A LITERATURA.....	60
Charakteristika předmětu .....	60
Komunikační a slohová výchova .....	60
Jazyková výchova.....	61
Literární výchova.....	61
Forma realizace .....	61
Rozvíjení kompetencí.....	62
Kompetence k učení .....	62
Kompetence k řešení problémů.....	62
Kompetence komunikativní.....	62
Kompetence sociální a personální.....	62
Kompetence občanské .....	63
Kompetence pracovní.....	63
Kompetence digitální .....	63
Vzdělávací obsah předmětu.....	64
1. ročník.....	64
2. ročník.....	67

3. ročník.....	71
4. ročník.....	75
5. ročník.....	78
6. ročník.....	82
7. ročník.....	85
8. ročník.....	89
9. ročník.....	93
CIZÍ JAZYKY .....	98
Anglický jazyk.....	98
Další cizí jazyk - Německý jazyk.....	98
Charakteristika předmětů.....	98
1. ročník .....	98
2. ročník .....	99
3. ročník .....	99
4. ročník .....	99
5. ročník .....	100
6. ročník .....	100
7. ročník .....	101
8. ročník .....	101
9. ročník .....	101
Forma realizace .....	101
Rozvíjení kompetencí .....	102
ANGLICKÝ JAZYK .....	105
1. ročník.....	105
2. ročník.....	106
3. ročník.....	107

4. ročník.....	108
5. ročník.....	109
6. ročník.....	111
7. ročník.....	113
8. ročník.....	115
9. ročník.....	117
DALŠÍ CIZÍ JAZYK - NĚMECKÝ JAZYK.....	119
1.ročník.....	119
2. ročník.....	120
3. ročník.....	121
4. ročník.....	122
5. ročník.....	123
6. ročník.....	124
7. ročník.....	126
8. ročník.....	128
9. ročník.....	130
MATEMATIKA.....	132
Charakteristika předmětu .....	132
Číslo a početní operace .....	132
Číslo a proměnná.....	132
Závislosti, vztahy a práce s daty .....	133
Geometrie .....	133
Forma realizace.....	133
Rozvíjení kompetencí.....	133
Kompetence k učení .....	134
Kompetence k řešení problémů.....	134

Kompetence komunikativní .....	134
Kompetence sociální a personální .....	134
Kompetence občanské .....	135
Kompetence pracovní .....	135
Kompetence digitální .....	135
Vzdělávací obsah předmětu .....	136
1. ročník .....	136
2. ročník .....	137
3. ročník .....	138
4. ročník .....	140
5. ročník .....	142
6. ročník .....	144
7. ročník .....	146
8. ročník .....	149
9. ročník .....	152
INFORMATIKA .....	155
Charakteristika předmětu .....	155
Forma realizace .....	155
Rozvíjení kompetencí .....	156
Kompetence k učení .....	156
Kompetence k řešení problémů .....	156
Kompetence komunikativní .....	156
Kompetence sociální a personální .....	156
Kompetence občanské .....	157
Kompetence pracovní .....	157
Kompetence digitální .....	157

Vzdělávací obsah předmětu.....	158
3 a 4. ročník.....	158
3. ročník.....	158
4. ročník.....	158
5. ročník.....	160
6. ročník.....	161
7. ročník.....	162
8. ročník.....	163
9. ročník.....	165
ČLOVĚK A JEHO SVĚT .....	166
Charakteristika předmětu .....	166
Forma realizace.....	167
Rozvíjení kompetencí.....	167
Kompetence k učení: .....	167
Kompetence k řešení problémů: .....	167
Kompetence komunikativní.....	167
Kompetence sociální a personální.....	169
Kompetence občanské .....	169
Kompetence pracovní .....	169
Kompetence digitální .....	170
Vzdělávací obsah předmětu.....	171
1.ročník – téma: Prvouka .....	171
2. ročník – téma: Prvouka .....	173
3. ročník – témata: Stavitelství; Řemesla; Ze zrna chléb; Člověk a zdraví.....	175
Téma: Stavitelství .....	175
Téma: Řemesla.....	176

Téma: Ze zrna chléb .....	177
Téma: Člověk a zdraví .....	178
4. ročník – témata: Orientace v prostoru a čase; Město, region a naše vlast; Nauka o člověku a zvířatech; Člověk a zdraví .....	180
Téma: Orientace v prostoru a čase .....	180
Téma: Město, region a naše vlast.....	181
Téma: Nauka o člověku a zvířatech .....	182
Téma: Člověk a zdraví .....	183
5. ročník – témata: Naše vlast a sousedé; Nauka o rostlinách; Starověké kultury, Řecko; Člověk a zdraví .....	184
Téma: Naše vlast a sousedé .....	184
Téma: Nauka o rostlinách .....	186
Téma: Člověk a zdraví .....	187
Témata: Starověké kultury, Řecko .....	188
DĚJEPIS .....	190
Charakteristika předmětu .....	190
Forma realizace.....	191
Rozvíjení kompetencí.....	191
Kompetence k učení .....	191
Kompetence k řešení problémů.....	191
Kompetence komunikativní.....	192
Kompetence sociální a personální.....	192
Kompetence občanské .....	192
Kompetence pracovní .....	192
Kompetence digitální .....	193
Vzdělávací obsah předmětu.....	194
6. ročník.....	194
7. ročník.....	196

8. ročník.....	197
9. ročník.....	198
6. – 9. ročník – integrované téma: Výchova k občanství .....	200
1. SKUPINA - NAŠE ŠKOLA; KULTURNÍ ŽIVOT .....	200
2. SKUPINA - LIDSKÁ SETKÁNÍ; V ČEM JSME STEJNÍ A ČÍM SE LIŠÍME .....	200
3. SKUPINA - VNITŘNÍ SVĚT ČLOVĚKA; STÁT A JEHO FUNGOVÁNÍ.....	201
4. SKUPINA - VÝROBA, OBCHOD, SLUŽBY; GLOBALIZACE .....	203
PŘÍRODOPIS .....	204
Charakteristika předmětu .....	204
Forma realizace.....	205
Rozvíjení kompetencí.....	205
Kompetence k učení .....	205
Kompetence k řešení problémů.....	205
Kompetence komunikativní.....	205
Kompetence sociální a personální.....	206
Kompetence občanské .....	206
Kompetence pracovní.....	206
Kompetence digitální .....	206
Vzdělávací obsah předmětu.....	207
6. ročník.....	207
BOTANIKA .....	207
MINERALOGIE .....	208
7. ročník.....	209
VÝŽIVA, HYGIENA A ZDRAVÍ .....	209
8. ročník.....	211
ZOOLOGIE A BIOLOGIE ČLOVĚKA.....	211

9. ročník.....	213
BIOLOGIE ČLOVĚKA.....	213
GEOLOGIE.....	215
FYZIKA.....	216
Charakteristika předmětu.....	216
Forma realizace.....	217
Rozvíjení kompetencí.....	217
Kompetence k učení:.....	217
Kompetence k řešení problémů.....	217
Kompetence komunikativní.....	217
Kompetence sociální a personální.....	218
Kompetence občanské.....	218
Kompetence pracovní.....	218
Kompetence digitální.....	218
Vzdělávací obsah předmětu.....	219
6. ročník.....	219
7. ročník.....	221
POHYB TĚLES; SÍLY.....	221
ZVUKOVÉ DĚJE.....	221
ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTELNÉ DĚJE.....	222
8. ročník.....	223
LÁTKY A TĚLESA.....	223
MECHANICKÉ VLASTNOSTI TEKUTIN.....	223
ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTELNÉ DĚJE.....	223
9. ročník.....	225
LÁTKY A TĚLESA.....	225



CHEMIE .....	226
Charakteristika předmětu .....	226
Forma realizace.....	227
Rozvíjení kompetencí.....	227
Kompetence k učení .....	227
Kompetence k řešení problémů .....	227
Kompetence komunikativní.....	228
Kompetence sociální a personální.....	228
Kompetence občanské .....	228
Kompetence pracovní .....	228
Kompetence digitální .....	228
Vzdělávací obsah předmětu.....	229
7. ročník.....	229
TÉMA: OHEŇ - HOŘENÍ LÁTEK.....	229
TÉMA: BEZPEČNOST PŘI EXPERIMENTÁLNÍ ČINNOSTI.....	229
TÉMA: SMĚSI LÁTEK - VZDUCH, VODA.....	229
TÉMA: ČÁSTICOVÉ SLOŽENÍ LÁTEK A CHEMICKÉ PRVKY .....	231
TÉMA: VÁPENEC, VÁPNO .....	231
TÉMA: SPALNÉ PLYNY A POPEL .....	231
TÉMA: KYSELINY, ZÁSADY A SOLI .....	231
8. ročník.....	233
TÉMA: PŘÍRODNÍ LÁTKY - SACHARIDY, TUKY, BÍLKOVINY, VITAMÍNY .....	233
TÉMA: KOVY - VÝROBA A REDOXNÍ PROCESY .....	234
TÉMA: NÁZVOSLOVÍ, CHEMICKÉ REAKCE .....	235
9. ročník.....	236
TÉMA: UHLÍK .....	236

TÉMA: ORGANICKÉ LÁTKY - UHLOVODÍKY A DERIVÁTY UHLOVODÍKŮ .....	236
TÉMA: ORGANICKÉ LÁTKY - BIOCHEMICKÉ PROCESY .....	237
TÉMA: CHEMICKÉ LÁTKY V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA .....	237
TÉMA: STAVBA HMOTY .....	238
TÉMA: CHEMICKÉ REAKCE .....	238
TÉMA: CHEMICKÉ VÝPOČTY .....	238
ZEMĚPIS .....	240
Charakteristika předmětu .....	240
Forma realizace.....	240
Rozvíjení kompetencí.....	241
Kompetence k učení .....	241
Kompetence k řešení problémů.....	241
Kompetence komunikativní.....	241
Kompetence sociální a personální.....	241
Kompetence občanské .....	241
Kompetence pracovní.....	242
Kompetence digitální .....	242
Vzdělávací obsah předmětu.....	243
6. ročník.....	243
7. ročník.....	245
8. ročník.....	246
9. ročník.....	248
HUDEBNÍ VÝCHOVA .....	251
Charakteristika předmětu .....	251
Forma realizace.....	252
Rozvíjení kompetencí.....	252

Kompetence k učení .....	252
Kompetence k řešení problémů .....	252
Kompetence komunikativní .....	252
Kompetence sociální a personální .....	252
Kompetence občanské .....	252
Kompetence pracovní .....	253
Kompetence digitální .....	253
Vzdělávací obsah předmětu .....	254
1. ročník .....	254
2. ročník .....	255
3. ročník .....	256
4. ročník .....	258
5. ročník .....	260
6. ročník .....	262
7. ročník .....	264
8. ročník .....	266
9. ročník .....	268
VÝTVARNÁ VÝCHOVA .....	270
Charakteristika předmětu .....	270
Forma realizace .....	271
Rozvíjení kompetencí .....	272
Kompetence k učení .....	272
Kompetence k řešení problémů .....	272
Kompetence komunikativní .....	272
Kompetence sociální a personální .....	272
Kompetence občanské .....	272

Kompetence pracovní .....	272
Kompetence digitální .....	273
Vzdělávací obsah předmětu .....	274
1. ročník .....	274
2. ročník .....	275
3. ročník .....	276
4. ročník .....	277
5. ročník .....	278
6. ročník .....	279
7. ročník .....	280
8. ročník .....	281
9. ročník .....	282
KRESLENÍ FOREM .....	283
Charakteristika předmětu .....	283
1. stupeň .....	283
1. ročník .....	283
2. ročník .....	283
3. ročník .....	284
4. ročník .....	284
5. ročník .....	284
2. stupeň .....	284
Forma realizace .....	285
Rozvíjení kompetencí .....	285
Kompetence k učení .....	285
Kompetence k řešení problémů .....	285
Kompetence komunikativní .....	285

Kompetence sociální a personální .....	286
Kompetence občanské .....	286
Kompetence pracovní .....	286
Kompetence digitální .....	286
Vzdělávací obsah předmětu .....	287
1. ročník .....	287
2. ročník .....	288
3. ročník .....	289
4. ročník .....	289
5. ročník .....	290
6. ročník .....	290
7. ročník .....	290
8. ročník .....	291
9. ročník .....	292
TĚLESNÁ VÝCHOVA A EURYTMIE .....	293
Forma realizace .....	293
Rozvíjení kompetencí .....	293
Kompetence k učení .....	293
Kompetence k řešení problémů .....	293
Kompetence komunikativní .....	293
Kompetence sociální a personální .....	294
Kompetence občanské .....	294
Kompetence pracovní .....	294
Kompetence digitální .....	294
1. TĚLESNÁ VÝCHOVA .....	295
Charakteristika části předmětu .....	295

1. – 2. ročník .....	295
3. ročník .....	295
4. ročník .....	295
5. ročník .....	295
6. ročník .....	296
7. ročník .....	296
8. ročník .....	296
9. ročník .....	296
Vzdělávací obsah části předmětu .....	297
1. – 3. ročník.....	297
4. – 5. ročník.....	299
6. – 9. ročník.....	302
2. EURYTMIE .....	305
Charakteristika části předmětu.....	305
Vzdělávací obsah části předmětu .....	307
1. ročník.....	307
2. ročník.....	307
3. ročník.....	308
4. ročník.....	308
5. ročník.....	309
6. ročník.....	309
7. ročník.....	310
8. ročník.....	310
9. ročník.....	311
RUKODĚLNÉ ČINNOSTI .....	312
Charakteristika předmětu .....	312

Forma realizace.....	313
Rozvíjení kompetencí.....	313
Kompetence k učení .....	313
Kompetence k řešení problémů.....	313
Kompetence komunikativní.....	314
Kompetence sociální a personální.....	314
Kompetence občanské .....	314
Kompetence pracovní.....	315
Kompetence digitální .....	315
Vzdělávací obsah předmětu.....	316
1. ročník.....	316
PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM .....	316
2. ročník.....	316
PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM .....	316
3. ročník.....	317
PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM .....	317
PĚSTITELSTVÍ A PŘÍPRAVA POKRMŮ .....	317
4. ročník.....	318
PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM .....	318
PĚSTITELSTVÍ A PŘÍPRAVA POKRMŮ .....	318
5. ročník.....	319
PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM .....	319
PĚSTITELSKÉ PRÁCE A PŘÍPRAVA POKRMŮ.....	319
6. ročník.....	321
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY .....	321

ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu .....	321
PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník).....	321
7. ročník.....	323
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY .....	323
PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník).....	323
8. ročník.....	325
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY .....	325
PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník).....	325
SVĚT PRÁCE (8. - 9. ročník).....	327
9. ročník.....	327
PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY .....	327
PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník).....	328
SVĚT PRÁCE (8. - 9. ročník).....	329



# JAZYK A JAZYKOVÁ KOMUNIKACE

## Charakteristika oblasti

Vzdělávací oblast Jazyk a jazyková komunikace je realizována v povinných vyučovacích předmětech – Český jazyk a literatura, Kreslení forem, Anglický jazyk a Německý jazyk.

Jazyk jako specifický lidský fenomén je ve waldorfské pedagogice chápán jako prostředek růstu a vývoje lidské bytosti. Vyučování českého jazyka je mimo jiné prostředkem k setkání s naší kulturou, vyučování cizích jazyků je kromě jiného prostředkem k setkání s odlišnými kulturami. Osvojení mateřského jazyka a jazyků cizích, nebo přinejmenším konfrontace s nimi, podněcuje vnitřní flexibilitu a otevřenost, které jsou nezbytné k tomu, aby se člověk ve svém životě naučil svět vnímat v širších souvislostech. Děje se tak především poznáváním a používáním jazyka samotného, jeho melodie a zvukové podoby.

Waldorfská pedagogika si klade za cíl vést žáky k světoobčanství a podněcovat v nich vědomí sounáležitosti s celým lidstvem a pocit spoluzodpovědnosti za dění na celé zemi. Cizí jazyky jsou k tomu jedním z důležitých prostředků právě proto, že reprezentují jiné kultury a jiné perspektivy nahlížení života.

Na waldorfské škole se běžně vyučují dva cizí jazyky, a to již od prvního ročníku. Není to však zdaleka jen proto, že se v době globalizace znalost více jazyků postupně stává nepostradatelnou. Začíná-li se se dvěma jazyky již tak brzo, jde především o využití potenciálu, který děti kolem 7. roku většinou ještě mají. Hlavním cílem není objem získaných znalostí, ale rozšíření a obohacení duševního prostoru dítěte. Jazyk již ve své fonetické podobě v sobě nese určitý pohled na svět, a právě děti prvních dvou ročníků jsou svou otevřeností a schopností nápodoby zvláště vnímavé vůči zvukomalebnosti cizího jazyka. Jsou ještě schopné učit se jakýkoli cizí jazyk podobně, jako si osvojovaly svou mateřštinu – jeho bezprostředním prožitkem. Odpovídá-li způsob výuky jejich věku, přijímají jazyk otevřeně a bez zábran jako hru a jakoby mimovolně jej vstřebávají. Dlouholeté zkušenosti ze stovek waldorfských škol po celém světě ukázaly, že většina dětí v tomto věku oba jazyky bez problému zvládá a nikterak je to nezatěžuje. Naopak. Protože dětský organismus je ještě tvárný, má výuka více cizích jazyků blahodárný vliv na pružnost mluvidel a myšlení, která s věkem jinak přirozeně ubývá a člověk se hůř a hůř vymaňuje z vlivu své mateřštiny. Naučit se například správnou výslovnost je tedy nejsnazší v raném dětství; později je k tomu třeba buď mimořádný talent anebo značné úsilí.

Aby výuka oslovila žáky po všech stránkách, jinými slovy jejich celou bytost, volí se úměrně k věku a dispozicím žáků široká škála metod. Hojně se využívá recitace a zpěvu, dramatických prvků, aktivit zaměřených na pohyb a smyslové vnímání, jazykolamů a jazykových her, ale klade se důraz i na vědomé poznávání zákonitostí a pravidel. Výukou prostupuje vyprávění a četba tematicky blízká žákům a postupné seznamování se s kulturou daných jazykových oblastí. Obohacením mohou být různé projektové práce a v neposlední řadě přímý kontakt s vrstevníky v zahraničí. Je vhodné, když látka do jisté míry navazuje na látku epochy či jiných předmětů, a to zvláště v oblasti gramatiky a reálií.

V prvních třech ročnících probíhá výuka vesměs ústně a využívá se hlavně principu nápodoby. Žáci pronikají do cizího jazyka skrze naslouchání, zpěv, hry. Dle uvážení učitele se žáci ve třetím, nejpozději však ve čtvrtém ročníku začínají seznamovat s písemnou podobou jazyka, čímž mimo jiné dochází k upevňování učiva a k jeho vědomějšímu uchopení. V následujících ročnících jsou pak řečové dovednosti dále prohlubovány a učivo se rozšiřuje o poznávání mluvnických zákonitostí a kulturního prostředí dané jazykové oblasti. Žák je postupně veden k samostatnému uchopení cizího jazyka.

## 1. STUPEŇ

### 1. období (1. – 3. ročník)

Výuka v prvním období je založena na „úplném ponoření“ do cizího jazyka, vychází z přirozené schopnosti napodobovat, která je základním principem učení až do devíti let. Zpěvem písní a recitací básní a říkadel, doprovázených gesty a mimikou, se děti seznamují s mluvenou formou daného cizího jazyka, s jeho charakteristickými zvuky a melodiemi. Ponoření do jazyka napomáhají také hry a dramatizace příběhů. Učitel se snaží vést výuku v co největším rozsahu v cizím jazyce.

Přesné porozumění není v tomto období cílem práce. Důležitější je zprostředkovat dítěti intenzivní prožitek jazyka, jelikož nevědomě vstřebané obsahy budou vědomě vyzdvíženy v pozdějších letech. Slovní zásoba se v tomto věku většinou nepřekládá, děti si slova, fráze a větné celky postupně osvojují z kontextu výuky. Také gramatické struktury jsou zatím procvičovány výhradně v kontextu, žáci je užívají na základě nápodoby, bez vědomého učení.

Významným prvkem výuky je rytmus, ať už jde o rytmus prožívaný skrze jazyk nebo o rytmus vlastního vyučování. Rytmus v tomto věku výrazně podporuje paměť. Sborová recitace se střídá s recitací ve skupinách a spěje k samostatnému projevu jednotlivých žáků v krátkých dialogích, často inspirovaných básněmi nebo určitým tématem. Při rozhovorech se žáci seznamují se základními obraty společenského styku, učí se reagovat na otázky a pokyny.

Také vyprávění krátkých příběhů hraje, stejně jako v hlavním vyučování, už od 1. ročníku důležitou roli. Poslechem souvislého sdělení se děti učí sledovat proud cizí řeči a rozvíjí porozumění slyšenému textu. Obsah vyprávění často navazuje na témata v hlavním vyučování.

### 2. období (4. – 5. ročník)

Ústní práce se dále rozvíjí. Děti v tomto věku mají dobrou paměť a velký potenciál k učení. Jejich cit pro řeč jim navíc umožňuje vnímat krásu cizího jazyka. Texty k recitaci a písně proto nabývají na obsahu a na obtížnosti. Recitací a řečovými cvičeními pokračují žáci v osvojování čisté výslovnosti a správné větné melodie a také v rozšiřování idiomatické slovní zásoby. Učitel jednoduše a obrazně uvede obsah básně nebo písně, kterou se děti dále učí opakováním po učiteli.

Ve věku 9 – 10 let se u dětí vyvíjí nový, individuálnější přístup k jazyku. Nejvýznamnějším prostředkem individuálního uchopení jazykového materiálu je nově zavedené psaní a čtení. Dříve než žáci dostanou tištěné texty, učí se číst to, co sami napsali. Žáci nabývají schopnosti dívat se na cizí jazyk s odstupem, porovnávat ho s mateřským jazykem a s pomocí učitele objevovat jeho pravidla. Učitel je vede k tomu, aby objevená pravidla zkoušeli sami v praktické podobě formulovat, poté je společně zapisují do sešitu. Ve výuce cizího jazyka roste důraz na poznávání reálií příslušných zemí a jejich porovnávání s přírodními i kulturními podmínkami v České republice.

Ve 4. ročníku je stěžejním tématem výuky přechod k psaní, seznamování se s grafickou podobou slov. Velká část hodin je věnována pečlivému zapisování známých textů do sešitů a následné práci s nimi (čtení, dramatizace, rozhovory, procvičování pravopisu slov, vyvozování pravidel).

Od 5. ročníku začíná vědomé vyučování, rozšiřování a procvičování slovní zásoby. Žáci jsou podporováni v tvořivém přístupu k cizímu jazyku a v tvůrčím používání známých výrazů. Tomu napomáhá poslech a četba živých a výstižných popisů lidí, míst a situací a také odpovídající domácí úkoly. Prohlubuje se porozumění pro zákonitosti jazyka, pro gramatiku.

## 2. STUPEŇ (6. – 9. ročník)

Ve výuce na druhém stupni je velmi důležitý pořádek, struktura, plánování. Žáci se učí systematické práci, přehledně si zapisují slovní zásobu a gramatiku, důraz je kladen na vysoký standard vedení sešitu. S rozšiřujícími se znalostmi gramatiky a slovní zásoby jsou žáci vedeni k samostatnějšímu ústnímu i písemnému vyjadřování v cizím jazyce, k formulování kratších textů (dopisy, jednoduché popisy, obsahy příběhů) a ústních projevů.

Přes nárůst množství učiva by neměly chybět také umělecké prvky (přednes básní, dramatizace, zpěv) a humor, aby výuka nadále zůstávala živá a různorodá.

Práce s autentickými texty se stává pravidelnou součástí výuky a pokračuje na celém druhém stupni podobně jako v předchozím období, stejně jako vědomé osvojování slovní zásoby. Žáci se učí pracovat s dvojjazyčným slovníkem, s nímž se v základech seznamují už v pátém ročníku, a provádět jednoduché překlady. Témata četby a rozhovorů úzce navazují na témata hlavního vyučování. Na konkrétních příkladech zvyků, situací, míst, osobností a událostí se žáci dále seznamují se zeměpisem, kulturou a historií příslušných zemí.

V 6. ročníku se žáci vědomě seznamují s celkovou strukturou jazyka, získávají přehled o tom, co se již naučili a co si ještě musí osvojit, učí se systematické práci. Převyprávění příběhů připravuje žáky na pozdější samostatný projev. V tomto ročníku žáci pracují na divadelním vystoupení ve vybraném cizím jazyce.

V 7. ročníku je kladen důraz na pečlivost ve výslovnosti i ve vedení sešitů. Znalosti žáků jsou pravidelně ověřovány a systematicky upevňovány, aniž by se však vytratilo umělecké pojetí výuky, také humor by měl prostupovat celou výukou, včetně gramatických cvičení či testů.

V 8. ročníku mohou žáci podle svých zájmů a schopností začít pracovat i na individuálních projektech a referátech, většinou s pomocí a pod vedením učitele. Jednotliví žáci jsou podněcováni k navazování kontaktů s vrstevníky v zahraničí. Žáci také přebírají větší zodpovědnost za vedení sešitů a třídění učebních materiálů.

Hlavními tematickými okruhy 9. ročníku jsou aktuální otázky současného života a společnosti s cílem rozvinout u žáků vědomí spoluúčasti na dění ve světě. Zároveň jsou opakována a procvičována dosud probraná témata, slovní zásoba a gramatika.

## ČESKÝ JAZYK A LITERATURA

### Charakteristika předmětu

Mateřský (český) jazyk je naším základním nástrojem a výchozím bodem pro poznávání světa a pro mezilidskou komunikaci. Otevírá nám svět národní kultury s její osobitou mentalitou. Patříčná péče o něj je proto jedním z cílů vzdělání, neboť jazyk je důležitým prostředkem pro proniknutí a zvládnutí nejen všech vyučovacích předmětů, nýbrž mnoha oblastí života.

Jazyková výchova respektující specifika vývoje (vývojové fáze) dítěte a mladého člověka je významným nástrojem sebepoznání a sebevyjádření, pomáhá mu zdokonalovat a rozvíjet jeho osobnost. Kultivací mluveného i psaného projevu se rozvíjí a kultivuje i myšlení a citění žáka. Jedním z nejvyšších cílů waldorfské pedagogiky v oblasti péče o jazyk je vytváření živoucího vztahu mezi člověkem a slovem. Ten nespočívá pouze v porozumění významu slov, ale ve skutečném prožitku jazyka samotného a jeho proniknutí na všech úrovních. Jde tedy jak o zvládnutí stránky významové a uchopení jeho struktury, tak o prožitek zvukové stránky jazyka, tj. barvy a kvality hlásek a jeho rytmických a melodických elementů.

Jazyk úzce souvisí s pohybem, a to nejen s pohyby řečových orgánů, ale i s pohybovou aktivitou celého těla. Od raného věku je jazyk pro dítě nejdříve hrou se zvuky řeči, hrou plnou pohybu, hrou vnímání, napodobování. Dítě jinak pociťuje znění samohlásek (jako odraz svých vnitřních stavů), jinak znění souhlásek (jako odraz vnějších zvuků). Hravé zacházení s hláskami, tóny a rytmy řeči pak zůstává člověku trvale, zjemňuje se a zvnitřňuje se. Vytváří potom základ pro živé vnímání jazyka a tvůrčí přístup k řeči, z něhož vyvěrá například lidová slovesnost, poezie i próza.

Obsah vzdělávacího oboru (předmětu) Český jazyk a literatura lze v návaznosti na RVP pro přehlednost rozčlenit na:

- komunikační a slohovou výchovu
- jazykovou výchovu
- literární výchovu

Ve výuce se však vzdělávací obsah jednotlivých složek vzájemně prolíná.

### Komunikační a slohová výchova

Klade se důraz především na formu mluveného a psaného projevu. Žáci se učí pozorně naslouchat a výstižně a zřetelně formulovat. Poté, co zvládnou písmo a dále na něm pracují, se učí číst s porozuměním, vyhledávat a zpracovávat patřičné informace, aby pak sami mohli srozumitelně formulovat svou analýzu, shrnutí, hodnocení a postoje. Žáci jsou vedeni nejen k formální a stylistické správnosti, ale i k tvůrčí práci s jazykem a k obsahové bohatosti a autenticitě.

Každý žák si vytváří pod vedením učitele vlastní učební text ve formě tzv. epochového sešitu. Záznamy v něm jsou přehledem probraného učiva, a proto je formě i obsahu epochových sešitů věnována velká pozornost od první třídy. Nahrazují totiž svým způsobem učebnice, které se na waldorfské škole používají spíše jen jako jeden z možných zdrojů informací, a to zpravidla až ve vyšších ročnících. Při tvorbě sešitů se žáci učí pracovat s estetickou úpravou textu a postupem času si též procvičují schopnost vhodného využití nejrůznějších slohových útvarů. Na začátku stojí důsledné vedení učitele, které výsledně směřuje k samostatnému zpracování učiva ze strany žáků.

## **Jazyková výchova**

Žáci postupně objevují vnitřní i formální zákonitosti češtiny, osvojují si je a učí se je vhodně aplikovat. Studují gramatické struktury, pravopisná pravidla a osvojují si spisovnou podobu češtiny v porovnání s hovorovým jazykem, nářečím a s cizími jazyky. Tím se nejen učí kultivovaně vyjadřovat, nýbrž rozvíjejí své logické myšlení, schopnost porovnávání, třídění, rozlišování a zobecňování jevů. Český jazyk se tak stává nejen nástrojem pro získávání informací, ale i předmětem poznávání.

## **Literární výchova**

Žáci se prostřednictvím příběhů vyprávěných učitelem a později i četby vžívají do dějů a do osudů postav pohádkových, mytických, smyšlených i historických, čímž získávají formou obrazů živé povědomí o hodnotách, morálních zásadách a kulturně-historickém vývoji lidské společnosti, které se jim stává nástrojem rozvíjení vlastní osobnosti a poznávání sebe sama i druhých. Český jazyk navíc není v literatuře již jen prostředkem k poznávání kultury vlastní, ale stává se prvním mostem k ostatním kulturám světa do té doby, než si člověk osvojí další cizí jazyk. Žáci si při práci s národní a světovou literaturou mohou uvědomit souvislosti, ale i rozdíly mezi kulturou ostatních národů a svou vlastní.

Výuka literatury ale zdaleka nespočívá jen v poslouchání a čtení. Důležitá je praktická práce s nejrůznějšími literárními žánry (ne tedy jen jejich identifikace, nýbrž přímý prožitek), ať už se jedná o recitaci poezie, dramatizaci literárních textů či diskuse nad přečtenými díly. Zde se dá literární výchova těžko oddělit od slohové, protože žáci jsou také vedeni k vlastní tvorbě. Škola vytváří podmínky pro samostatnou tvořivou činnost žáků. Vydávají se například třídní a školní noviny s vlastními příspěvky a literárními pokusy, hraje se loutkové divadlo, připravují se recitační programy, divadelní představení apod. Je rozvíjena verbální i neverbální komunikace, spolupráce ve skupině, kultivuje se mluvený, psaný i pohybový projev, žáci vstupují do rozličných reálných i modelových životních situací, učí se vystupovat před diváky a reflektovat své zážitky. Skrze vlastní činnost žáci spějí k poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit rozvoj jejich postojů a životních hodnot a obohatit jejich duchovní život. Jazykové a literární vzdělávání ve škole se tak stává skutečnou dílnou lidskosti.

Do tohoto předmětu je tedy zařazena Dramatická výchova - doplňující vzdělávací obory RVP.

## **Forma realizace**

V předmětu Český jazyk a literatura jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Jazyk a jazyková komunikace, Umění a kultura a Člověk a jeho svět. V 1. a 2. ročníku jsou do tohoto předmětu integrovány předměty Hudební výchova a Člověk a jeho svět.

Předmět je vyučován ve všech ročnících ve formě epoch, od 3. do 9. ročníku navíc ve formě procvičovacích hodin (konkrétní časové dotace v jednotlivých ročnících je možné nalézt v učebním plánu).

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Mediální výchova a Multikulturní výchova.

## Rozvíjení kompetencí

Předmět Český jazyk a literatura svými výchovnými cíli a strategiemi (postupy) umožňuje žákům rozvíjet:

### Kompetence k učení

- Rozvíjí u žáků dovednosti potřebné k osvojování učiva.
- Předkládá žákům možnosti používání osvojených dovedností z jazykového vzdělávání v jiných oblastech.
- Vede žáky k systematickému vedení a ukládání informací.
- Vede žáky k aplikaci naučených pravidel pravopisu a jejich vzájemnému propojování.
- Seznamuje žáky s mluvnickými a literárními termíny souvisejícími s probíraným učivem.

### Kompetence k řešení problémů

- Vede žáky k tomu, aby samostatně nalézali pravidla, kterými se řídí probírané mluvnické jevy.
- Vede žáky k tomu, aby uměli nalézat chyby v textu a odůvodnit správné řešení.
- Vede žáky k samostatnému vyhledávání potřebných informací z různých informačních zdrojů.

### Kompetence komunikativní

- Vede žáky ke spisovnému vyjadřování, rozlišování spisovné, obecné a nespisovné češtiny.
- Vede žáky ke správné formulaci obsahu sdělení v rámci probíraných žánrů, nabízí žákům dostatek příležitostí k porozumění probíraných literárních textů.
- Vede žáky pomocí literárního i gramatického učiva k rozšiřování slovní zásoby.
- Vede žáky ke správné, srozumitelné stavbě větných celků, k vyprávění.

### Kompetence sociální a personální

- Vytváří příležitosti k tomu, aby žáci mohli diskutovat v malých skupinách i v rámci celé třídy.
- Vede žáky k tomu, aby dokázali požádat o pomoc.

### **Kompetence občanské**

- Seznamuje žáky s naším slovesným dědictvím a pomáhá jim vysvětlovat jeho význam.
- Žák nachází literární vzory.
- Český jazyk posiluje v žácích mravní cítění a jednání.
- Podporuje v žácích potřebu literárního projevu, recitace, četby.

### **Kompetence pracovní**

- Vede žáky k dodržování hygienických pravidel pro čtení a psaní.
- Vede žáky k přípravě a udržování jejich učebního prostoru.

### **Kompetence digitální**

- Žák získává, vyhledává, kriticky posuzuje informace z různých zdrojů.

## Vzdělávací obsah předmětu

### 1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA</b>		
čte plynule a s porozuměním slova a jednoduché básně, které zná předem z paměti	Vyvozování hlásek v podobě hůlkového písma	KFO
doplňuje neúplná slova správnými písmeny	Čtení hlásek, slov a jednoduchého známého textu velkými tiskacími písmeny (čtení jako konfrontace známého textu)	
v krátkých mluvených projevech a při skládání hlásek do slov správně dýchá	Doplňování neúplných slov	
<b>HV-3-1-01 zpívá v jednohlase</b>	Verše, písně, rytmické a pohybové hry	
<b>HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře</b>		
<b>HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie</b>		
píše velká tiskací písmena abecedy a číslice; rozpozná s pomocí vzoru chybný zápis písmene	Psaní správných tvarů velkých tiskacích písmen a číslic - římských (do XII) a arabských (do 100), abeceda	
píše správně velká tiskací písmena a podle vzoru i jednotlivá slova	Opis jednoduchých krátkých slov a známých básní z tabule	
rozumí mluveným pokynům přiměřené složitosti	Reagování na ústní pokyny učitele Řešení hádanek	
napodobuje mluvu učitele	Rytmizace říkadel a básní doprovázených smysluplnými gesty Zkvalitňování výslovnosti nápodobou, přednes nápodobou Jazykolamy	



<b>ČJL-3-1-03 respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru</b>	Vyřizování jednoduchého vzkazu	OSV 6
dovede souvisle ve větách sdělit svoje pocity a přání	Vyjadřování přání a potřeb (požadání, poděkování) slušnou formou, neskákání do řeči druhým, hlášení o slovo, pravidla pro klidný pohyb po škole, zdravení učitelů i ostatních dospělých osob, pravidla pro začátek i ukončení hodiny, oslovování spolužáků křestním jménem a učitelů; vyjadřování omluvy	ČLS
správně sedí u psaní a drží správně psací nástroj	Správné sezení a úchop psacích potřeb, udržování pořádku v penálu a v sešitech	

<b>JAZYKOVÁ VÝCHOVA</b>		
člení slova na hlásky a skládá z hlásek slova, rozliší počáteční a koncovou hlásku	Sluchová analýza a syntéza	
poznává a doplňuje slova opačného významu	Slova opačného významu	
<b>LITERÁRNÍ VÝCHOVA</b>		
reprodukuje krátké říkanky a básničky	Básně k obraznému ztvárnění hlásky	
přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu básně zprostředkované učitelem	Vyprávění známých pohádek a další práce s nimi Básně k ročním obdobím a svátkům	
rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších	Vyprávění vlastních zážitků, přání	
vnímá souvislost ilustrace a děje příběhu	Přednes průpovědí  Dramatizace pohádek	

## 2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata	
<b>KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA</b>			
čte plynule a s porozuměním texty složené z krátkých vět	Celostní metoda čtení, čtení krátkého textu malým tiskacím písmem		
v krátkých mluvených projevech správně dýchá	Čtení z čítanek psaných malým tiskacím písmem, čtení vlastního textu		
<b>HV-3-1-01 zpívá v jednohlase</b>	Verše, písně, rytmické a pohybové hry		
<b>HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře</b>			
<b>HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie</b>			
píše malá tiskací písmena a interpunkční znaménka; rozpozná s pomocí vzoru chybný zápis slov a vět			Správné tvary malých tiskacích písmen celé abecedy a číslic pastelkou
rozpozná neúplnou větu a doplní vhodná slova	Vázané formy jako příprava psacího písma		KFO
píše věcně i formálně správně velkými a malými tiskacími písmeny jednoduché věty			
rozumí mluveným pokynům přiměřené složitosti	Reagování na ústní pokyny učitele Řešení hádanek a rébusů		
napodobuje mluvu učitele	Rytmizace říkadel a básní doprovázených smysluplnými gesty Zkvalitňování výslovnosti nápodobou, přednes nápodobou Jazykolamy		
<b>ČJL-3-1-03 respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru</b>	Vyjadřování přání a potřeb (požadání, poděkování) slušnou formou, neskákání do řeči druhým, hlášení o slovo, pravidla pro	ČLS	

uvědomuje si základní verbální i neverbální prostředky řeči v běžných školních situacích	klidný pohyb po škole, zdavení učitelů i ostatních dospělých osob, pravidla pro začátek i ukončení hodiny, oslovování spolužáků křestním jménem a učitelů; vyjadřování omluvy	
správně sedí u psaní, drží psací nástroj a má správný sklon papíru	Správné sezení a úchop psacích potřeb, správný sklon papíru, udržování pořádku v penálu a v sešitech	

<b>JAZYKOVÁ VÝCHOVA</b>		
rozlišuje ve výslovnosti a při psaní párové souhlásky uvnitř a na konci slov; odlišuje dlouhé a krátké samohlásky	Velká a malá tiskací písmena Dlouhé a krátké samohlásky Párové souhlásky	
poznává a doplňuje slova opačného významu, slova nadřazená a podřazená	Slova opačného významu, slova nadřazená a podřazená	
<b>ČJL-3-2-07 rozlišuje v textu druhy vět podle postoje mluvčího a k jejich vytvoření volí vhodné jazykové i zvukové prostředky</b>	Věta oznamovací, tázací, rozkazovací	
odůvodňuje a píše správně i/y po tvrdých a měkkých souhláskách, píše správně slabiky dě, tě, ně, ú/ů, velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	Měkké, tvrdé a obojetné souhlásky, pravopis i/y po tvrdých a měkkých souhláskách Psaní dě, tě, ně Psaní ú/ů Velké písmeno na začátku věty Velké písmeno v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	
<b>LITERÁRNÍ VÝCHOVA</b>		
reprodukuje básničky a krátké texty přiměřené věku	Vyprávění bajek a legend a jejich dramatizace	OSV 7
<b>ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku</b>	Básně k ročním obdobím a svátkům	
<b>ČJL-3-3-02 vyjadřuje své pocity z přečteného textu</b>	Vyprávění vlastních zážitků, přání	
<b>ČJL-3-3-03 rozlišuje vyjadřování v próze a ve verších, odlišuje pohádku od ostatních vyprávění</b>	Přednes průpovědí	
<b>ČJL-3-3-04 pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností</b>	Diskuse a úkoly k přečtenému textu	
pojmenuje hlavní osoby v příběhu a převypráví děj		

po přípravě dovede reprodukovat na základě vlastních zážitků krátký mluvený projev	Mluvený projev	
přiřadí k části příběhu správnou ilustraci		

### 3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA</b>		
<b>ČJL-3-1-01 plynule čte s porozuměním texty přiměřeného rozsahu a náročnosti</b>	Čtení textu tiskacím i psacím písmem, čtení knih Čtení vlastních zápisů a textů	
v přiměřeně náročném textu příběhu vyhledá podstatné informace	Hlasité čtení	
doplní smysluplně části vět podle kontextu	Vyhledávání informací a porozumění textu	
reprodukuje obsah známých příběhů svými slovy		
<b>ČJL-3-1-09 píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev</b>	Správné tvary psacího písma celé abecedy perem	
<b>ČJL-3-1-10 píše věcně i formálně správně jednoduchá sdělení</b>	Vývoj písma od nejstarších dob po dnešní podobu Opis textu z tabule Psaní vlastních vět, krátkých textů a sdělení - záznam vlastních zážitků nebo textu ve spojitosti s epochami Psaní jednoduchého textu podle diktátu Kontrolování a oprava vlastního zápisu Vázané formy jako procvičování psacího písma	KFO
<b>ČJL-3-1-02 porozumí písemným nebo mluveným pokynům přiměřené složitosti</b>	Porozumění písemně zadanému úkolu i ústnímu pokynu	
<b>ČJL-3-1-03 respektuje základní komunikační pravidla v rozhovoru</b>	Vyjadřování přání a potřeb (požádání, poděkování) slušnou formou, neskákání do řeči druhým, hlášení o slovo, pravidla pro	

<b>ČJL-3-1-06 volí vhodné verbální i nonverbální prostředky řeči v běžných školních i mimoškolních situacích</b>	klidný pohyb po škole, zdravení učitelů i ostatních dospělých osob, pravidla pro začátek i ukončení hodiny, oslovování spolužáků a učitelů; vyjadřování omluvy	
<b>ČJL-3-1-04 pečlivě vyslovuje, opravuje svou nesprávnou nebo nedbalou výslovnost</b>	Rytmizace říkadel a básní doprovázených smysluplnými gesty, recitace básní doprovázejících epochy	
<b>ČJL-3-1-05 v krátkých mluvených projevech správně dýchá a volí vhodné tempo řeči</b>	Zkvalitňování výslovnosti nápodobou, přednes nápodobou Jazykolamy	
<b>ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním</b>	Správné sezení a úchop psacích potřeb, správný sklon papíru, udržování pořádku v penálu a v sešitech	



<b>JAZYKOVÁ VÝCHOVA</b>		
<b>ČJL-3-2-01 rozlišuje zvukovou a grafickou podobu slova, člení slova na hlásky, odlišuje dlouhé a krátké samohlásky</b>	Velká a malá tiskací a psací písmena celé abecedy Krátké a dlouhé samohlásky Dvojhásky au, ou Párové souhlásky	
<b>ČJL-3-2-02 porovnává významy slov, zvláště slova opačného významu a slova významem souřadná, nadřazená a podřazená, vyhledá v textu slova příbuzná</b>	Slova opačného a podobného významu	
<b>ČJL-3-2-03 porovnává a třídí slova podle zobecněného významu – děj, věc, okolnost, vlastnost</b>	Slova významem souřadná, nadřazená a podřazená	
rozlišuje ve slově kořen, část předponovou a příponovou	Vyjmenovaná slova a slova k nim příbuzná - kořen, předpona, přípona	
rozlišuje podstatná jména, přídavná jména a slovesa v základním tvaru	Úvod do podstatných jmen, přídavných jmen a sloves	
<b>ČJL-3-2-08 odůvodňuje a píše správně: i/y po tvrdých a měkkých souhláskách i po obojetných souhláskách ve vyjmenovaných slovech; dě, tě, ně, ú/ů, bě, pě, vě, mě – mimo morfologický šev; velká písmena na začátku věty a v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování</b>	Procvičování pravopisu i/y po tvrdých a měkkých souhláskách Vyjmenovaná slova a slova k nim příbuzná Psaní bě, pě, vě, mě - mimo morfologický šev Velké písmeno v typických případech vlastních jmen osob, zvířat a místních pojmenování	
<b>LITERÁRNÍ VÝCHOVA</b>		
<b>ČJL-3-1-07 na základě vlastních zážitků tvoří krátký mluvený projev</b>	Vyprávění příběhů ze Starého zákona, jejich dramatizace Vyprávění vlastních zážitků podle časové a dějové posloupnosti	MUL 2
<b>ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku</b>	Popis mimořádné postavy, situace	
<b>ČJL-3-3-02 vyjadřuje své pocity z přečteného textu</b>	Přednes hebrejských veršů	

<b>ČJL-3-3-04 pracuje tvořivě s literárním textem podle pokynů učitele a podle svých schopností</b>	Přednes průpovědí	
<b>ČJL-3-1-11 seřadí ilustrace podle dějové posloupnosti a vypráví podle nich jednoduchý příběh</b>	Vyjádření hodnotícího postoje, přání	

#### 4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA</b>		
čte potichu a nahlas s porozuměním přiměřeně náročné kratší texty	Četba prózy a poezie	
v přiměřeně náročném textu příběhu vyhledá podstatné informace	Četba knih dle vlastního výběru a zájmu	
identifikuje podstatné informace v textu z hlediska jeho úplnosti	Čtení z odborných knih a práce s encyklopedií	
rozdělí podstatná fakta ve věku přiměřených sděleních, reprodukuje básně a krátké prozaické texty	Čtení vlastních zápisů a textů Tiché čtení Společné hlasité čtení literatury dle výběru učitele Zkvalitnění čtení - plynulost, barva hlasu, intonace, výrazové čtení	
umí se představit, poděkovat a rozloučit se	Vyjadřování přání a potřeb (požadání, poděkování) slušnou formou, neskákání do řeči druhým, hlášení o slovo, zdravení učitelů i ostatních dospělých osob, pravidla pro začátek i ukončení hodiny, oslovování spolužáků a učitelů; vyjadřování omluvy; při sporu nejedná agresivně	
ovládá různé způsoby intonace, frázování i tempa řeči, je schopen je podle doporučení použít		
ve školních promluvách usiluje o správnou spisovnou výslovnost	Rozhovory s vyučujícími a spolužáky Spisovný verbální projev během výuky Jazykolamy Dramatizace	
píše správně po stránce obsahové jednoduché komunikační žánry	Tematické epochové práce a zápisy v epochových sešitech	

<b>I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji</b>	Příprava na pozdější tvorbu myšlenkových map a jejich možné využití (formulace, popis, diskuse)	integrovaná INFO
dokáže připravit vyprávění podle dějové souvislosti a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev	Tematické slohové práce Kontrolování a oprava vlastního zápisu Členění textu do odstavců Vlastní literární tvorba v próze i v poezii	

<b>JAZYKOVÁ VÝCHOVA</b>		
porovnává významy slov	Synonyma a antonyma	
rozlišuje ve slově kořen, část předponovou a příponovou	Stavba slova Vyjmenovaná slova a slova příbuzná Rozdíl mezi předložkou a předponou	
<b>ČJL-3-2-04 rozlišuje slovní druhy v základním tvaru</b>	Slovní druhy a jejich určování	
<b>ČJL-3-2-05 užívá v mluveném projevu správné gramatické tvary podstatných jmen, přídavných jmen a sloves</b>	Slovní druhy ohebné a neohebné Mluvnické kategorie podstatných jmen - pád, číslo, rod  Mluvnické kategorie sloves - osoba, číslo, čas	
vyhledává základní skladební dvojici	Psaní koncovek v příčestí přítomném a minulém	
<b>ČJL-3-2-06 spojuje věty do jednodušších souvětí vhodnými spojky a jinými spojovacími výrazy</b>	Spojky a jejich význam	
<b>LITERÁRNÍ VÝCHOVA</b>		
<b>ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku</b>	Vyprávění severské mytologie o hrdinech a bozích Reprodukce prózy a vlastní četby	
<b>ČJL-5-3-01 vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je</b>	Recitace básní a vlastní tvorby	
<b>ČJL-5-3-03 rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů</b>	Vyprávění vlastních zážitků	
<b>ČJL-5-3-02 volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma</b>	Popis známých osob, situací, věcí Přednes průpovědí Dramatizace příběhů	

## 5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA</b>		
ČJL-5-1-01 čte s porozuměním přiměřeně náročné texty potichu i nahlas	Četba prózy a poezie Četba knih dle vlastního výběru a zájmu	
ČJL-5-1-02 rozlišuje podstatné a okrajové informace v textu vhodném pro daný věk, podstatné informace zaznamenává	Čtení z odborných knih a práce s encyklopedií Čtení vlastních zápisů a textů	
ČJL-5-1-03 posuzuje úplnost či neúplnost jednoduchého sdělení	Tiché čtení a samostatná práce s textem	
ČJL-5-1-04 reprodukuje obsah přiměřeně složitěho sdělení a zapamatuje si z něj podstatná fakta	Společné hlasité čtení literatury dle výběru učitele Porozumění celku, rozlišování podstatných informací a podrobností	
ČJL-5-1-05 vede správně dialog, telefonický rozhovor, zanechá vzkaz na záznamníku	Vyjadřování přání a potřeb (požadání, poděkování) slušnou formou, neskákání do řeči druhým, hlášení o slovo, zdravení učitelů i ostatních dospělých osob, pravidla pro začátek i ukončení hodiny, oslovování spolužáků a učitelů; vyjadřování omluvy; při sporu nejedná agresivně	
ČJL-5-1-07 volí náležitou intonaci, přízvuk, pauzy a tempo podle svého komunikačního záměru		
ČJL-5-1-08 rozlišuje spisovnou a nespisovnou výslovnost a vhodně ji užívá podle komunikační situace	Rozhovory s vyučujícími a spolužáky Spisovný verbální projev během výuky Jazykolamy Dramatizace	
ČJL-5-1-06 rozpoznává manipulativní komunikaci v reklamě	Kritické zhodnocení mediálního sdělení a reklamy	ČLS
ČJL-5-1-09 píše správně po stránce obsahové i formální jednoduché komunikační žánry	Tematické epochové práce a zápisy v epochových sešitech	

**ČJL-5-1-10 sestaví osnovu vyprávění a na jejím základě vytváří krátký mluvený nebo písemný projev s dodržением časové posloupnosti**

Tematické slohové práce

Kontrolování a oprava vlastního zápisu

Členění textu do odstavců

Vlastní literární tvorba v próze i v poezii

Referáty

MED 6

<b>JAZYKOVÁ VÝCHOVA</b>		
ČJL-5-2-01 porovnává významy slov, zvláště slova stejného nebo podobného významu a slova vícevýznamová	Synonyma, antonyma, homonyma Slova neutrální a citově zabarvená	
ČJL-5-2-02 rozlišuje ve slově kořen, část příponovou, předponovou a koncovku	Stavba slova - kořen, předpona, přípona, koncovka	
ČJL-5-2-03 určuje slovní druhy plnovýznamových slov a využívá je v gramaticky správných tvarech ve svém mluveném projevu	Slovní druhy a jejich určování Podstatná jména - pravopis podle vzorů	
ČJL-5-2-09 zvládá základní příklady syntaktického pravopisu	Přídavná jména - druhy přídavných jmen, skloňování, stupňování, pravopis podle vzorů měkkých a tvrdých	
ČJL-5-2-07 užívá vhodných spojovacích výrazů, podle potřeby projevu je obměňuje	Slovesa - slovesný způsob	
ČJL-5-2-04 rozlišuje slova spisovná a jejich nespisovné tvary	Mluvený projev - slova spisovná a jejich nespisovné tvary	
ČJL-5-2-05 vyhledává základní skladební dvojici a v neúplné základní skladební dvojici označuje základ věty	Určování základní skladební dvojice	
ČJL-5-2-06 odlišuje větu jednoduchou a souvětí, vhodně změní větu jednoduchou v souvětí	Shoda přísudku s podmětem Tvoření vět jednoduchých a souvětí	
ČJL-5-2-08 píše správně i/y ve slovech po obojetných souhláskách	Vyjmenovaná slova a slova k nim příbuzná	
<b>LITERÁRNÍ VÝCHOVA</b>		
ČJL-3-3-01 čte a přednáší z paměti ve vhodném frázování a tempu literární texty přiměřené věku	Vyprávění příběhů a mýtů starověkých kultur Vyprávění vlastních zážitků	
ČJL-5-3-01 vyjadřuje své dojmy z četby a zaznamenává je		



<b>ČJL-5-3-03 rozlišuje různé typy uměleckých a neuměleckých textů</b>	Popis známých osob, situací, věcí Dramatizace příběhů	
<b>ČJL-5-3-02 volně reprodukuje text podle svých schopností, tvoří vlastní literární text na dané téma</b>	Přednes průpovědí	
<b>ČJL-5-3-04 při jednoduchém rozboru literárních textů používá elementární literární pojmy</b>	Recitace básní a sborový přednes Reprodukce prózy a vlastní četby	

## 6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA</b>		
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji	Kritické čtení předloženého textu, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním. Rozlišování faktů od názorů a hodnocení ve čteném nebo slyšeném textu a jejich ověřování pomocí otázek nebo porovnáním s dostupnými zdroji	D, PŘ, Z, F, M
ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Referát, výtah, výpisky – vyhledávání klíčových slov, formulování hlavní myšlenky textu, tvorba otázek a stručných poznámek, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatná příprava referátu a jeho přednes s oporou o text	
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru	D, PŘ, F
ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci	Pravidla komunikace – vedení dialogu a diskuze	
ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči	Komunikace verbální a neverbální; rozlišení různých komunikačních prostředků; recitace, vyprávění, krátké dramatizace; rétorická cvičení	
ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru	Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu	
ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu		

<b>JAZYKOVÁ VÝCHOVA</b>		
ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk	
ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk	
ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování	Tvořivé psaní – popis, vyprávění; uspořádání informací v textu s ohledem na jeho účel, tvorba koherentního textu s dodržováním pravidel mezivětného navazování	
ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů	Seznámení s pravopisem na základě stavby slova Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami (seznámení se zdroji a práce pod vedením)	
ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Podstatná jména – konkrétní, abstraktní Přídavná jména – druhy přídavných jmen, skloňování, stupňování, pravopis podle vzorů měkkých a tvrdých Zájmena – druhy a skloňování Číslovky – druhy Shoda přísudku s podmětem	
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Věta jednoduchá a souvětí; větné členy základní a rozvíjející; přívlastek, příslovecné určení (místa, času, způsobu), předmět	
<b>LITERÁRNÍ VÝCHOVA</b>		
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla	Balada; vyprávění – Řím, počátky české státnosti; rytířská literatura	D
ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Literatura dle vlastní četby	

<b>ČJL-9-3-03</b> formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo	Referát – hodnocení, reflexe, diskuze	
<b>ČJL-9-3-04</b> tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie	Specifika autorova stylu	
<b>ČJL-9-3-09</b> vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích	Encyklopedie; Knihovna; Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	

## 7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA</b>		
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji	Kritické čtení předloženého textu, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním	D, PŘ, Z, F, M, CH
ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Vyhledávání klíčových slov, formulování hlavních myšlenek textu, tvorba otázek a stručných poznámek, výpisků nebo výtahu z přečteného textu; samostatná příprava referátu a jeho přednes s oporou o text	
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru	D, PŘ, F, CH
ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci	Rozlišení a vhodné užití formálního a neformálního stylu	
ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru	Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk	
ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči	Komunikace verbální a neverbální Přednes, recitace, vyprávění, krátké dramatizace na dané téma	
ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu	Pravidla komunikace – vedení dialogu a diskuze	

<b>JAZYKOVÁ VÝCHOVA</b>		
<b>ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova</b>	Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk; přednes, recitace, vyprávění, krátké dramatizace na dané téma	
<b>ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace</b>	Rétorická cvičení	
<b>ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování</b>	Tvořivé psaní – upevňování pravopisu na základě znalosti stavby slova – skládání slov, odvozování slov, homonyma, synonyma;  Uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, tvorba koherentního textu s dodržováním pravidel mezivětného navazování	
<b>ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů</b>	Dopis soukromý, oficiální (žádost), charakteristika, přehledné členění a zapisování textu, interpunkce	
<b>ČJL-9-2-03 samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami</b>	Vyhledávání významu slova v příručkách; Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami	
<b>ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci</b>	Ohebné slovní druhy a jejich spisovné tvary, určování slovních druhů, mluvnické významy a tvary slov  Slovesný rod - rod činný a trpný  Způsobová slovesa  Neohebné slovní druhy  Předpony s/se-, z/ze-, vz-/vze-	
	Věta jednoduchá a souvětí	

<p><b>ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí</b></p>	<p>Větné členy – přívlastek (shodný, neshodný, několikanásobný, postupně rozvíjející), příslovečná určení (druhy), doplněk, předmět</p> <p>Čárka ve větě jednoduché a souvětí</p>	
<p><b>ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí</b></p>	<p>Psaní velkých písmen</p>	<p>Z</p>

<b>LITERÁRNÍ VÝCHOVA</b>		
<b>ČJL-9-3-01</b> uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla	Cestopisy a životopisy Literatura dle vlastní četby Odborné texty k referátům	D
<b>ČJL-9-3-02</b> rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Specifika autorova stylu	
<b>ČJL-9-3-03</b> formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo	Hodnocení, reflexe, diskuze	
<b>ČJL-9-3-04</b> tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie	Prezentace četby; referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení atd.	
<b>ČJL-9-3-05</b> rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty	Tvůrčí psaní	
<b>ČJL-9-3-09</b> vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích	Encyklopedie Knihovna Informační centrum Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	



## 8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA</b>		
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji	Kritické čtení předloženého textu, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním; publicistický styl	MED 1, 2, 3, 4, 6
ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s zeměpisoporu o text přednese referát	Referát; výtah, výpisky; úvaha, výklad	D, PŘ, Z, F, M, CH
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru	Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru; publicistický styl	D, PŘ, F, CH
ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci	Rozlišení různých komunikačních situací, zvolení vhodných prostředků, přiměřené reakce na danou komunikační situaci; administrativní styl	
ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru	Rozlišení různých komunikačních situací, zvolení vhodných prostředků, přiměřené reakce na danou komunikační situaci	
ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči	Dramatizace (nastudování a představení divadelní hry) Recitace	OSV 8, 9, 10
ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu	Rétorická cvičení; monolog a dialog, temperamenty	OSV 2
<b>JAZYKOVÁ VÝCHOVA</b>		
ČJL-9-2-01 spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Zvuková stránka jazyka, výslovnost a přízvuk	

<p><b>ČJL-9-2-05 využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace</b></p>		
<p><b>ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů</b></p>	<p>Tvořivé psaní</p>	

ČJL-9-2-02 rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh	Slovní zásoba a význam slova Skládání slov, odvozování slov, homonyma, synonyma, rozkládání slov	
ČJL-9-2-03 samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Neologismy, přejímání slov z cizího jazyka Seznámení s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami	
ČJL-9-2-04 správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Slovní druhy a jejich funkce ve větě	
ČJL-9-2-06 rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Souvětí souřadné a podřadné, druhy vedlejších vět; větné ekvivalenty	
ČJL-9-2-07 v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Interpunkce jednoduché věty a souvětí	
ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování		
<b>LITERÁRNÍ VÝCHOVA</b>		
ČJL-9-3-01 uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla	Biografie – záznam, reprodukce, inspirace Charakteristika literárního díla, hodnocení Odborné texty k referátům	F, CH, PŘ
ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora	Specifika autorova stylu Drama	
ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo	Hodnocení, reflexe, diskuze Prezentace četby; referát, diskuze z návštěvy výstavy, divadelního představení, filmového představení atd.	
ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie		

<b>ČJL-9-3-08 porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování</b>	Tvůrčí psaní	
<b>ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích</b>	Encyklopedie Knihovna Informační centrum Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů Ročníkové práce	

## 9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>KOMUNIKAČNÍ A SLOHOVÁ VÝCHOVA</b>		
ČJL-9-1-01 odlišuje ve čteném nebo slyšeném textu fakta od názorů a hodnocení, ověřuje fakta pomocí otázek nebo porovnáváním s dostupnými informačními zdroji	Kritické čtení předloženého textu, čtení analytické, hodnotící, čtení s porozuměním	D, Z, F, CH, M, PŘ, Dějiny umění
ČJL-9-1-08 využívá základy studijního čtení – vyhledá klíčová slova, formuluje hlavní myšlenky textu, vytvoří otázky a stručné poznámky, výpisky nebo výtah z přečteného textu; samostatně připraví a s oporou o text přednese referát	Zpracování odborných textů	
ČJL-9-1-09 uspořádá informace v textu s ohledem na jeho účel, vytvoří koherentní text s dodržováním pravidel mezivětného navazování	Výklad	
ČJL-9-1-02 rozlišuje subjektivní a objektivní sdělení a komunikační záměr partnera v hovoru	Referát – dle epochy; výtah, výpisky	D, Z, F, CH, PŘ
ČJL-9-1-03 rozpoznává manipulativní komunikaci v masmédiích a zaujímá k ní kritický postoj	Porovnání různých zdrojů informací a zaujímání postojů ke sdělenému obsahu  Tvořivé psaní na dané téma – komentář, reklama, samostatná, skupinová práce, prezentace před třídou, diskuze nad tématem, rozbor	
ČJL-9-1-04 dorozumívá se kultivovaně, výstižně, jazykovými prostředky vhodnými pro danou komunikační situaci	Rozlišení různých komunikačních situací, zvolení vhodných prostředků, přiměřené reakce na danou komunikační situaci	D, PŘ, F, CH, D (Výchova k občanství),
ČJL-9-1-05 odlišuje spisovný a nespisovný projev a vhodně užívá spisovné jazykové prostředky vzhledem ke svému komunikačnímu záměru	Mluvený projev na dané téma - připravený, nepřipravený, spontánní, souvislý projev, technika projevu, neverbální prostředky	

<p><b>ČJL-9-1-06 v mluveném projevu připraveném i improvizovaném vhodně užívá verbálních, nonverbálních i paralingválních prostředků řeči</b></p>	<p>Recitace; krátké dramatizace Formulace otázek na dané téma a aktivní vstup do rozhovoru</p>	
<p><b>ČJL-9-1-07 zapojuje se do diskuse, řídí ji a využívá zásad komunikace a pravidel dialogu</b></p>		
<p><b>ČJL-9-1-10 využívá poznatků o jazyce a stylu ke gramaticky i věcně správnému písemnému projevu a k tvořivé práci s textem nebo i k vlastnímu tvořivému psaní na základě svých dispozic a osobních zájmů</b></p>	<p>Tvořící psaní</p>	

<b>JAZYKOVÁ VÝCHOVA</b>		
<b>ČJL-9-2-01</b> spisovně vyslovuje česká a běžně užívaná cizí slova	Zvuková stránka jazyka; spisovná výslovnost; podstatná jména cizího původu - skloňování	
<b>ČJL-9-2-02</b> rozlišuje a příklady v textu dokládá nejdůležitější způsoby obohacování slovní zásoby a zásady tvoření českých slov, rozpoznává přenesená pojmenování, zvláště ve frazémeh	Obrazná pojmenování	
<b>ČJL-9-2-03</b> samostatně pracuje s Pravidly českého pravopisu, se Slovníkem spisovné češtiny a s dalšími slovníky a příručkami	Samostatná práce s Pravidly českého pravopisu a jinými jazykovými příručkami, internet	
<b>ČJL-9-2-04</b> správně třídí slovní druhy, tvoří spisovné tvary slov a vědomě jich používá ve vhodné komunikační situaci	Slovní druhy a jejich funkce ve větě Komplexní jazykové rozbory	
<b>ČJL-9-2-06</b> rozlišuje významové vztahy gramatických jednotek ve větě a v souvětí	Významové poměry mezi souřadně spojenými větami a větnými členy	
<b>ČJL-9-2-07</b> v písemném projevu zvládá pravopis lexikální, slovtvorný, morfologický i syntaktický ve větě jednoduché i souvětí	Interpunkce jednoduché věty a souvětí souřadného i podřadného	
<b>ČJL-9-2-05</b> využívá znalostí o jazykové normě při tvorbě vhodných jazykových projevů podle komunikační situace	Tvůrčí psaní	
<b>ČJL-9-2-08</b> rozlišuje spisovný jazyk, nářečí a obecnou češtinu a zdůvodní jejich užití	Obecné výklady o jazyce; postavení češtiny mezi indoevropskými jazyky; rozvrstvení českého jazyka	
<b>LITERÁRNÍ VÝCHOVA</b>		
<b>ČJL-9-3-01</b> uceleně reprodukuje přečtený text, jednoduše popisuje strukturu a jazyk literárního díla a vlastními slovy interpretuje smysl díla	Biografie – záznam, reprodukce, inspirace	PŘ, CH, D, F
<b>VO-9-2-01</b> objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života	Životopis	

<b>VO-9-2-02 posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek</b>	Životní cíle a plány, životní perspektiva, adaptace na životní změny	
<b>VO-9-2-03 kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání</b>	Charakteristika literární postavy	
<b>VO-9-2-04 popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru</b>	Úvaha	
<b>ČJL-9-3-02 rozpoznává základní rysy výrazného individuálního stylu autora</b>	Specifika autorova stylu; charakteristika literárního díla, hodnocení, úvaha, referát	
<b>ČJL-9-3-03 formuluje ústně i písemně dojmy ze své četby, návštěvy divadelního nebo filmového představení a názory na umělecké dílo</b>		
<b>ČJL-9-3-04 tvoří vlastní literární text podle svých schopností a na základě osvojených znalostí základů literární teorie</b>	Tvůrčí psaní; základy literární teorie	
<b>ČJL-9-3-06 rozlišuje základní literární druhy a žánry, porovná je i jejich funkci, uvede jejich výrazné představitele</b>	Literární druhy a žánry	
<b>ČJL-9-3-07 uvádí základní literární směry a jejich významné představitele v české a světové literatuře</b>	Vybrané kapitoly z literární historie a kulturních dějin	
<b>D-9-3-03 demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury, zrod křesťanství</b>		
<b>ČJL-9-3-08 porovnává různá ztvárnění téhož námětu v literárním, dramatickém i filmovém zpracování</b>	Referát, diskuze	
<b>ČJL-9-3-05 rozlišuje literaturu hodnotnou a konzumní, svůj názor doloží argumenty</b>	Rozhovory, diskuze o obecných názorech na hodnotnou a konzumní literaturu	
<b>ČJL-9-3-09 vyhledává informace v různých typech katalogů, v knihovně i v dalších informačních zdrojích</b>	Encyklopedie Knihovna Informační centrum	



	Muzea Internet Samostatné zpracování referátů, epochových prací, využití různých informačních zdrojů	
--	--	--

# CIZÍ JAZYKY

## Anglický jazyk

## Další cizí jazyk - Německý jazyk

### Charakteristika předmětů

Waldorfská pedagogika si klade za cíl vést žáky k světoobčanství a pocitu spoluzodpovědnosti za dění ve světě. Cizí jazyky jsou k tomu jedním z důležitých prostředků právě proto, že reprezentují jiné kultury a pohledy na svět. Konfrontace s nimi podněcuje vnitřní flexibilitu a otevřenost, které jsou nezbytné k tomu, aby se člověk ve svém životě naučil svět vnímat v širších souvislostech.

Na waldorfské škole se vyučují dva cizí jazyky, a to již od první třídy. Primárním cílem není jen získání nových znalostí, ale rozšíření a obohacení duševního prostoru dítěte. Aby výuka oslovila žáky po všech stránkách, jinými slovy jejich celou bytost, volí se úměrně k věku a dispozicím žáků široká škála metod. Hojně se využívá recitace a zpěvu, dramatických prvků, aktivit zaměřených na pohyb a smyslové vnímání, jazykolamů a jazykových her, od čtvrtého ročníku se klade důraz i na vědomé poznávání zákonitostí a pravidel. Výukou postupuje vyprávění a četba tematicky blízká žákům a postupné seznamování se s kulturou daných jazykových oblastí. Obohacením je projektová práce a v neposlední řadě přímý kontakt s vrstevníky v zahraničí. Je vhodné, když látka výuky v cizích jazycích navazuje či hlouběji rozvíjí látku epochy či jiných předmětů, a to zvláště v oblasti gramatiky a reálií.

### 1. ročník

V prvním ročníku děti obvykle s velkým nadšením, údivem a sympatií přijímají vše, s čím se ve vyučování setkávají, jsou velmi otevřené a všechny tyto kvality vnášejí i do hodin cizích jazyků. Výuka je založena na „úplném ponoření“. Toho lze dosáhnout především tím, že se učitel snaží vést hodinu v maximální možné míře v cizím jazyce a nepřekládá, ač ho o to děti někdy žádají. Ke zprostředkování významu slov a textů využívá předměty v prostředí třídy, rekvizity, pohyb a všechny neverbální složky komunikace. Důležitější než přesné porozumění je v tomto období prožívání cizího jazyka, a dále pak nevědomé vstřebání a ukotvení některých gramatických struktur a slovní zásoby, které vytvoří základ pro pozdější vědomé zpracování.

V prvních třech letech se vyučuje audio-orálně, z jazykových dovedností jsou rozvíjeny jen poslech a mluvení. Děti poslouchají, opakují, reagují, zpívají, recitují, hrají si a předvádějí. Převažuje sborová recitace podpořená adekvátní gestikulací a mimikou. Práci ve skupinách a individuální vystoupení dětí může učitel zařadit v průběhu roku, jakmile je na to třída připravena.

Cizojazyčné texty, které na hodinách zaznívají, musí mít rytmus a rým. Jedná se tedy především o jednoduché básničky, říkanky, písně, jazykové hříčky, jejichž forma zprostředkovává dětem zvukomalebnost cizího jazyka a pomáhá zapamatování. Všechny tyto texty musí být důkladně procvičovány a opakovány v mnohonásobných obměnách. Důležité místo v průběhu celého prvního stupně zaujímají jazykové hry, protože v nich se děti plně zapojují do činnosti, aniž by musely vědomě přemýšlet o jazyce, který používají. Nezastupitelnou roli má vyprávění příběhů. Při naslouchání se skrze svou vnitřní aktivitu děti učí důvěřovat cizímu jazyku a porozumět tomu, co je obsahově nejdůležitější.

## 2. ročník

Metody a formy práce jsou i ve druhém ročníku velmi podobné, stále je možno stavět převážně na nápodobě. Nově hraje důležitou roli dualita. Ta se odráží např. ve výstavbě hodiny, která by měla sestávat z výrazně kontrastních aktivit, v nichž se střídají polarity a navozuje rovnováha. Toto jsou důležité předpoklady správného rozvoje smyslu pro řeč. V praxi to může vypadat tak, že se střídá živá a veselá recitace básničky s jejím šeptáním nebo činnostně orientovaná aktivita s aktivitou zaměřenou na tiché vnímání jednotlivých hlásek či slov (jako např. tichá pošta nebo výslovnostní cvičení). Střídá se tedy hlasitost, výrazný, živý i humorný projev s tichou, soustředěnou prací, mluvení s posloucháním. Kontrastní dynamičnost se může realizovat i v organizační formě výuky střídáním skupinové, párové a individuální práce.

## 3. ročník

Ve třetím ročníku se žáci učí náročnější texty. Nadále by se měl rozšiřovat repertoár procvičovaných rytmických a hudebních textů, poetické texty by stále měly převažovat nad běžným, hovorovým jazykem. Objevují se různé gramatické jevy, ale žáci se s nimi setkávají pouze v přirozené řeči, nejsou ještě explicitně vyučovány. Velmi je oslovují krátké scénky, které mohou být i humorné. V tomto roce se připravují na čtení a psaní (vedou si první sešit nebo obrázkový slovník). Teprve od tohoto období nabývá na důležitosti individuální práce žáků.

## 4. ročník

Ve čtvrtém ročníku dochází ve srovnání s prvními třemi ročníky k velké proměně v pojetí cizojazyčného vyučování, která reaguje na vývojový pokrok dětí. Přibližně kolem desátého roku života se v dětech rozvíjí nové, velmi silné sebeuvědomění. To, co se v prvních třech letech naučily společně v rámci kolektivu, musí být nyní individualizováno. Děti v tomto věku mají silnou potřebu řádu, proto je důležité, aby struktura hodiny byla dobře vytvořená a jednoznačná.

Ještě před uvedením tištěných textů by žáci měli v průběhu čtvrté třídy číst hlavně texty, které si sami zapsali do svých sešitů. Jako první četba je nevhodnější příběh nebo text, se kterým žáci pracovali ústně v prvních třech letech. Obecně platí, že žáci, kteří se začínají učit číst v cizím jazyce, by se s daným textem měli nejprve důkladně seznámit na základě poslechu, a teprve poté číst. Při čtení se využívají různé techniky, jako např. sborové čtení, čtení po skupinách, individuální čtení před třídou, tiché čtení a vyhledávání slov a informací.

Slovní zásoba by měla být vyučována v tematických celcích a žáci by si je měli taktó i zapisovat, tedy až po ústním procvičení, výlučně v cizím jazyce, bez použití překladu do mateřštiny. Procvičována by neměla být izolovaně, ale alespoň v minimálním kontextu (krátké věty, přídavné a podstatné jméno). K upevnění grafické podoby slov se používají jednoduchá cvičení a diktáty.

Od čtvrtého ročníku hraje důležitou roli gramatika, která děti probouzí k vědomému vnímání jazyka. V prvních třech letech si žáci osvojí mnoho textů, které si nyní připomínají a poznávají na nich zákonitosti fungování jazyka a jeho pravidel. Přístup k výuce gramatiky je tedy induktivní. Žáci zjišťují něco nového o jazykových jevech, které však mají z práce v prvních třech letech hluboce zažitě a jsou jim dobře známé. Rozhovory o gramatice jsou vedeny v mateřštině.

## 5. ročník

V pátém ročníku je stále procvičován převážně mluvený jazyk. Žáci disponují zpravidla velmi dobrou rytmickou pamětí a ta by měla být hojně využívána, neboť stále usnadňuje zapamatování textu. V tomto věku by se mělo dbát na krásu a radost z jazyka. Používáním vlastní fantazie a tvořivosti může učitel podnítit také fantazii a tvořivost žáků, kteří se mohou v tomto ročníku pokusit napsat první krátkou básničku. Na místě jsou zajímavé domácí úkoly, rychlejší tempo práce a pestrost aktivit. K oblíbeným činnostem v tomto vývojově harmonickém období patří recitace delších básní, která je taktéž vynikajícím prostředkem nácvičku dobré a jasné výslovnosti a intonace, a zpěv kánonů. Většinu básniček by se žáci měli stále učit opakováním po učiteli, ne z psaného textu. Důraz je kladen také na rozhovory a malé scénky.

V oblasti slovní zásoby a gramatických struktur se navazuje na čtvrtou třídu, obojí je procvičováno vědoměji (např. srovnáním s mateřštinou).

Práce s čítankou nebo autentickými texty se stává pravidelnou součástí výuky. Velká pozornost je věnována jak hlasitému čtení, tak čtení s porozuměním. Při rozvoji čtení se i v tomto věku preferuje, aby se žáci s textem setkali nejprve prostřednictvím poslechu, teprve poté v tištěné podobě. Učitel tedy danou pasáž přečte tak, aby ji žáci co nejlépe porozuměli ještě před tím, než ji budou číst. Také otázky k porozumění textu by se měly nejprve pokládat ústně a zpracovávat s celou třídou, teprve poté je smysluplné, aby na ně žáci odpovídali písemně, např. formou domácích úkolů. Ze čtených textů mohou vycházet i diktáty.

## 6. ročník

Rozumové schopnosti žáků v tomto roce již umožňují systematický přehled už naučeného a budoucího učiva. Důležitý je pořádek, struktura a přehledné plánování vyučování.

Začínáme učit časování sloves, můžeme s žáky prodiskutovat, kolik je možné probrat učiva např. za měsíc, a tak musí být i zkoušeno, protože žáci musí vědět, co se naučili, co se nemohli naučit a proč. Můžeme s nimi také diskutovat o tom, jakou formou se nejlépe učít slovíčka.

Při ústní práci hrajeme dramatické hry, ale i humorné a krátké dramatické scénky. Používáme i nespisovnou řeč.

Hlavními tématy 6. až 8. ročníku je zeměpis, lidé a dějiny zemí hovořících tímto jazykem.

Je položen základ gramatiky a slovní zásoby. Pro psaný jazyk jsou základem dopisy, jednoduché popisy a obsahy příběhů. Žáci jsou vedeni k řádnému vedení epochových sešitů a svých slovníků.

V šestém ročníku musí učitel počítat s velkými rozdíly ve schopnostech žáků. Proto by měly být všechny úkoly dány tak, aby vyhovovaly jednotlivým pokročilostem žáků. Skupiny se ještě nedělí podle studijních výsledků.

## **7. ročník**

Podobně jako v 6. ročníku by hodiny měly být živé a různorodé. Měly by obsahovat rytmické aktivity, konverzaci, práci s různými typy textů. Rozšiřují se probrané okruhy slovní zásoby i gramatiky. Žáci pracují ve všech organizačních formách (skupiny, dvojice, společně, individuálně) a ke svým výsledkům průběžně dostávají zpětnou vazbu od vyučujících i spolužáků. Pozornost je nadále věnována vedení sešitů a podpoře samostatného učení.

## **8. ročník**

V tomto ročníku jsou žáci vedeni k samostatné práci během výuky i domácí přípravě. Nově vytváří různé typy referátů podle svých zájmů a schopností.

## **9. ročník**

V 9. ročníku jsou procvičována a dále rozvíjena především dosud probraná témata, slovní zásoba a gramatika. Žáci konverzují s rodilým mluvčím, je-li k dispozici. Získávají další zkušenosti s ústními prezentacemi i četbou. Pracují také s uměleckými texty, mají příležitost napsat vlastní příběh nebo báseň.

### **Forma realizace**

Výuka Anglického jazyka směřuje v plné míře k naplňování očekávaných výstupů vzdělávacího oboru Cizí jazyk a částečně k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Umění a kultura (Hudební výchova), výuka Německého jazyka směřuje k naplňování očekávaných výstupů doplňujícího vzdělávacího oboru Další cizí jazyk a částečně k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Umění a kultura (Hudební výchova).

V 1. ročníku se Anglický jazyk vyučuje v časové dotaci 1 hodiny týdně, ve 2. ročníku 2 hodiny týdně, od 3. do 9. ročníku v časové dotaci 3 hodiny týdně.

Další cizí jazyk – Německý jazyk je vyučován v 1. ročníku v časové dotaci 1 hodiny týdně, od 2. do 7. ročníku 2 hodiny týdně, v 8. a 9. ročníku v časové dotaci 3 hodiny týdně.

V rámci předmětů Anglický jazyk a Německý jazyk jsou realizována tato průřezová témata: Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Multikulturní výchova.

## Rozvíjení kompetencí

Předměty anglický jazyk a německý jazyk rozvíjí u žáků následující kompetence:

### Kompetence k učení

- Žáci se učí samostatně a efektivně zacházet s různými pracovními materiály (čítanky, knihy, slovníky atd.) a hledat vhodné vlastní učební strategie.
- V prvních třech letech se žáci učí především nápodobou podle vzoru učitele. Od 4. ročníku poznávají různé metody a techniky učení a jsou vedeni k systematické a zodpovědné práci (pravidelné zadávání domácích úkolů a jejich kontrola, projektová práce, sebehodnocení atd.).

### Kompetence k řešení problémů

- Výuka cizích jazyků poskytuje žákům příležitost konfrontace s cizojazyčným elementem a podněcuje je k překonávání vnitřních bariér vůči tomu, co je v něm neznámé a odlišné.

### Kompetence komunikativní

- Žáci se učí vyjadřovat co nejuvědoměji pomocí omezených prostředků, a to ústně i písemně a podle možností také v kontaktu s rodilými mluvčími či cizinci.
- Intenzivně se pěstuje nejen schopnost porozumět verbálním sdělením, ale i porozumění přímo ze situace, kontextu či gestikulace.

### Kompetence sociální a personální

- Žáci se učí formulovat své názory a zároveň jsou vedeni k toleranci odlišných postojů druhých. Pracují v různých organizačních formách (individuální, párová, skupinová práce).

### Kompetence občanské

- Poznáváním cizích kultur, tradic a odlišností v uspořádání společnosti se u žáků rozvíjí jejich občanské vědomí.

#### Kompetence pracovní

- Znalosti cizích jazyků jsou základem pro budoucí profesní uplatnění.
- Žáci jsou vedeni k všestrannému rozvoji.

#### Kompetence digitální

- Vedeme žáky k vyhledávání informací i v prostředí internetu.
- Od osmé třídy vedeme žáky ke smysluplnému využívání kancelářských aplikací pro práci s textem a daty a multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku.
- Žáci se učí prakticky a účelně využívat digitální zařízení.



# ANGLICKÝ JAZYK

## Vzdělávací obsah předmětu

### 1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>CJ-3-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně</b>	Jednoduché pokyny a reakce na ně (např. stand up, point to the window)	Hv, Vv, Čj, Tv
<b>CJ-3-1-02 zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal</b>	Osvojování slovní zásoby v kontextu rytmické práce (čísla 1 – 20, části těla, barvy, rodina, zvířata, atd.)	
<b>HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase</b>	Verše, písně a pohybové hry	
<b>HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem</b>	Prstové říkanky, hry v kroužku	
<b>HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie</b>	Jednoduché rozhovory Vyprávění příběhů a jejich dramatizace	

## 2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>CJ-3-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně</b>	Nové verše, písně a hry Složitější pokyny a reakce na ně	HV, VV, ČJ, TV
<b>CJ-3-1-02 zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal</b>	Nová témata - např. jídlo, dny v týdnu, měsíce, roční období, číslovky 1-100, činnosti dne, abeceda (pouze rytmicky, ne hláskování)	
<b>HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase</b>	Základní otázky a odpovědi o sobě (jméno, věk atd.) Malé dramatické scénky	
<b>HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem</b>		
<b>HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie</b>		

### 3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>CJ-3-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně verbálně i neverbálně</b>	Prohlubování učiva prvních dvou let, další verše, písně a hry  Nová témata - např. počasí, čas (celé hodiny), datum, čísla 1-1000, akční slovesa, hudební nástroje, sporty, předměty ve třídě	HV, VV, ČJ, TV
<b>CJ-3-1-02 zopakuje a použije slova a slovní spojení, se kterými se v průběhu výuky setkal</b>	Ústní osvojení gramatických struktur can, like v kladných i záporných větách	
<b>CJ-3-1-03 rozumí obsahu jednoduchého krátkého psaného textu, pokud má k dispozici vizuální oporu</b>	Představení sebe sama (rodina, jména, co umím, mám rád atd.)  První zápisy a čtení známých slov a textů	
<b>CJ-3-1-04 rozumí obsahu jednoduchého krátkého mluveného textu, který je pronášen pomalu, zřetelně a s pečlivou výslovností, pokud má k dispozici vizuální oporu</b>	Dramatizace	
sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného a rodiny		
<b>CJ-3-1-05 přiřadí mluvenou a psanou podobu téhož slova či slovního spojení</b>		
<b>CJ-3-1-06 píše slova a krátké věty na základě textové a vizuální předlohy</b>		

#### 4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>POSLECH S POROZUMĚNÍM, MLUVENÍ</b>	Další nové básně, písně (také kánony) a hry	VV, ČJ, HV, NJ, ČLS
<b>CJ-5-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností</b>	Jazykolamy a řečová cvičení Zápis a čtení známých básní a písní	
<b>CJ-5-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu</b>	Čtení jednoduchých příběhů (z čítanky) Slovní zásoba - např. oblečení, popis osoby/zvířete, můj den, čas (rozšíření)	
sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, volného času a rodiny		
odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, volného času a podobné otázky pokládá	Gramatické učivo - číslo jednotné/množné podstatných jmen (i nepravidelná), abeceda a hláskování slov, osobní zájmena a časování slovesa to be, to have (got), vazba there is/there are, předložky místa, přídavná jména	
<b>PSANÍ</b>		
napíše jednoduché věty a slovní spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života	Cvičení zaměřená na upevnění slovní zásoby a gramatiky Psaní krátkých textů (např. popis zvířete, můj den)  Cizí jazyk jako nástroj dorozumění a celoživotního vzdělávání	MUL 4

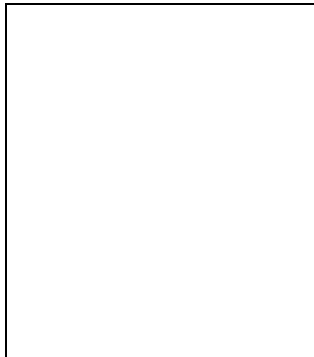
## 5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>POSLECH S POROZUMĚNÍM</b>		VV, ČJ, HV, NJ, ČLS
<b>CJ-5-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou sdělovány pomalu a s pečlivou výslovností</b>	Složitější básně a písně (také kánony, hudební doprovod) Jazykové hádanky	
<b>CJ-5-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, pokud jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu</b>	Jazykolamy a řečová cvičení	
<b>CJ-5-1-03 rozumí jednoduchému poslechovému textu, pokud je pronášen pomalu a zřetelně a má k dispozici vizuální oporu</b>	Čtení neznámých textů z čítanek a práce s nimi	
<b>MLUVENÍ</b>	Slovní zásoba - např. školní předměty, orientace ve městě, povolání, dům a místnosti v něm	
<b>CJ-5-2-01 se zapojuje do jednoduchých rozhovorů</b>	Kultura ve vybraných evropských zemích	GLO 2
<b>CJ-5-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat</b>	Gramatické učivo - průběžné opakování učiva 4. ročníku, nově přítomného času prostého a průběžného	
<b>CJ-5-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat a podobné otázky pokládá</b>	Rozhovory a scénky	
<b>ČTENÍ S POROZUMĚNÍM</b>	Psaní krátkých textů	
<b>CJ-5-3-01 vyhledá potřebnou informaci v jednoduchém textu, který se vztahuje k osvojovaným tématům</b>	Vedení slovníčku a úvod do práce se slovníkem	
<b>CJ-5-3-02 rozumí jednoduchým krátkým textům z běžného života, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu</b>		
<b>PSANÍ</b>		

<b>CJ-5-4-01 napíše krátký text s použitím jednoduchých vět a slovních spojení o sobě, rodině, činnostech a událostech z oblasti svých zájmů a každodenního života</b>		
<b>CJ-5-4-02 vyplní osobní údaje do formuláře</b>		

## 6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>POSLECH S POROZUMĚNÍM</b>	Recitace a zpěv zaměřené na probírané tematické okruhy a koloběh roku, jazyková cvičení zaměřená na rozvoj výslovnosti a podporu jazykové tvořivosti	Z, ČJ, HV
<b>CJ-9-1-01 rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně</b>	Krátké dialogy z každodenního života	
<b>CJ-9-1-02 rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat</b>	Převyprávění obsahu přečteného textu	
<b>MLUVENÍ</b>	Slovní zásoba a frazeologie: státy Evropy a jejich hlavní města, anglická přísloví	
<b>CJ-9-2-01 zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích</b>	Psaní - pohlednice z prázdnin, tvorba písemného shrnutí obsahu přečteného textu	
<b>CJ-9-2-02 mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech</b>		
<b>CJ-9-2-03 vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života</b>	Četba - texty vybrané nebo sestavené vyučujícími a texty z vybraných čítanek	
<b>ČTENÍ S POROZUMĚNÍM</b>		
<b>CJ-9-3-01 vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech</b>	Reálie a kultura anglicky mluvících zemí – téma roku Skotsko	
<b>CJ-9-3-02 rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace</b>	<u>Gramatické jevy:</u>	
<b>PSANÍ</b>	Průběžné opakování všech již známých gramatických jevů	
<b>CJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři</b>	Číslovky řadové	
<b>CJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat</b>	Apostrof v přivlastňovacím pádu a ve stažených tvarech Kontrast přítomného času prostého a průběhového	

<p><b>CJ-9-4-03 reaguje na jednoduché písemné sdělení</b></p>	<p>Člen určitý a neurčitý</p>	
<p><b>HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého</b></p>	<p>Osobní otázky (wh- questions)  Příslovce četnosti  Úvod do minulého času pravidelných i nepravidelných sloves</p>	



## 7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>POSLECH S POROZUMĚNÍM</b>		D, Z, ČJ, HV
<b>CJ-9-1-01 rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně</b>	Recitace a zpěv zaměřené na probírané tematické okruhy a koloběh roku, jazyková cvičení zaměřená na rozvoj výslovnosti a podporu jazykové tvořivosti	
<b>CJ-9-1-02 rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat</b>	Krátké dialogy z každodenního života	
<b>MLUVENÍ</b>	Slovní zásoba a frazeologie: běžná každodenní témata (např. sporty, jídlo, volný čas, cestování apod.)	
<b>CJ-9-2-01 zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích</b>	Reálie a kultura anglicky mluvících zemí – téma roku Irsko	
<b>CJ-9-2-02 mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech</b>	Četba - texty vybrané nebo sestavené vyučujícími a texty z vybraných čítanek a časopisů	
<b>CJ-9-2-03 vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života</b>	Psaní - tvorba písemného shrnutí obsahu přečteného textu	
<b>ČTENÍ S POROZUMĚNÍM</b>		
<b>CJ-9-3-01 vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech</b>	<u>Gramatické jevy:</u>	
<b>CJ-9-3-02 rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace</b>	Průběžné opakování všech již známých gramatických jevů	
<b>PSANÍ</b>	Minulý čas pravidelných a nepravidelných sloves	
<b>CJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři</b>	Slovesné vazby se slovesy like, love, hate, enjoy, prefer	
<b>CJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat</b>	Předložky časové (at, on, in)	
	Rozkazovací způsob	

<b>CJ-9-4-03 reaguje na jednoduché písemné sdělení</b>	Stupňování přídavných jmen	
<b>HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého</b>	Budoucí čas s will a going to ,	

## 8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>POSLECH S POROZUMĚNÍM</b>		D, ČJ, Z, HV
<b>CJ-9-1-01 rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně</b>	Recitace a zpěv převážně amerických básní a písní, jazyková cvičení zaměřená na rozvoj výslovnosti a podporu jazykové tvořivosti	
<b>CJ-9-1-02 rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat</b>	Konverzace na aktuální témata Reálie a kultura anglicky mluvících zemí – téma roku USA	
<b>MLUVENÍ</b>	Ústní prezentace na téma město, místo nebo stát USA	
<b>CJ-9-2-01 zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích</b>	Četba - texty vybrané nebo sestavené vyučujícími a texty z vybraných čítanek a časopisů	
<b>CJ-9-2-02 mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech</b>	Psaní - písemná příprava na ústní prezentace, volné psaní na zadané téma, psaní textu souvisejícího s příběhem z čítanek dle zadání	
<b>CJ-9-2-03 vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života</b>		
<b>ČTENÍ S POROZUMĚNÍM</b>	<u>Gramatické jevy:</u>	
<b>CJ-9-3-01 vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech</b>	Průběžné opakování všech již známých gramatických jevů Tvoření příslovcí	
<b>CJ-9-3-02 rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace</b>	Počitatelnost a členy podstatných jmen, vyjádření množství (a lot of, many...)	
<b>PSANÍ</b>	Minulý čas průběhový	
<b>CJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři</b>	Trpný rod	

<p><b>CJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat</b></p>	<p>Přivlastňovací zájmena stojící samostatně</p>	
<p><b>CJ-9-4-03 reaguje na jednoduché písemné sdělení</b></p>		
<p><b>HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého</b></p>		

## 9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>POSLECH S POROZUMĚNÍM</b>		D, ČJ, Z, HV
<b>CJ-9-1-01 rozumí informacím v jednoduchých poslechových textech, jsou-li pronášeny pomalu a zřetelně</b>	Recitace a zpěv, jazyková cvičení zaměřená na rozvoj výslovnosti a podporu jazykové tvořivosti	
<b>CJ-9-1-02 rozumí obsahu jednoduché a zřetelně vyslovované promluvy či konverzace, který se týká osvojovaných témat</b>	Konverzace na aktuální témata, dialogy Reálie a kultura anglicky mluvících zemí	
<b>MLUVENÍ</b>	Ústní prezentace na téma týkající se anglicky mluvících zemí	
<b>CJ-9-2-01 zeptá se na základní informace a adekvátně reaguje v běžných formálních i neformálních situacích</b>	Četba - náročnější texty vybrané nebo sestavené vyučujícími, texty z časopisu	
<b>CJ-9-2-02 mluví o své rodině, kamarádech, škole, volném čase a dalších osvojovaných tématech</b>	Psaní - delší jazykové útvary	
<b>CJ-9-2-03 vypráví jednoduchý příběh či událost; popíše osoby, místa a věci ze svého každodenního života</b>	<u>Gramatické jevy:</u> Celkové gramatické opakování	
<b>ČTENÍ S POROZUMĚNÍM</b>	Předpřítomný čas	
<b>CJ-9-3-01 vyhledá požadované informace v jednoduchých každodenních autentických materiálech</b>	Vztažné věty Reflexivní zájmena a složeniny (somebody, nothing...)	
<b>CJ-9-3-02 rozumí krátkým a jednoduchým textům, vyhledá v nich požadované informace</b>	Modální slovesa Slovosled	
<b>PSANÍ</b>		
<b>CJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři</b>		

<b>CJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat</b>		
<b>CJ-9-4-03 reaguje na jednoduché písemné sdělení</b>		
<b>HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého</b>		

## DALŠÍ CIZÍ JAZYK - NĚMECKÝ JAZYK

Vzdělávací obsah předmětu

1.ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
napodobuje správnou výslovnost	Říkanky, básničky, verše, rozpočítadla	HV, VV, ČJ
umí pozdravit a představit se	Prstové hry	
rozumí jednoduchým pokynům učitele během vyučování a umí na ně adekvátně reagovat	Písně doprovázené pohybem Jednoduché pokyny a reakce na ně	
rozumí známým slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k osvojeným tématům	Tematické okruhy - barvy, základní číslovky do 20, pozdravy, části těla, předměty ve třídě, běžné činnosti, zvířata	
chápe obsah a smysl jednoduchých a pomalu vyslovovaných rozhovorů	Jazykové hry	
<b>HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase</b>		
<b>HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem</b>		
<b>HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie</b>		

## 2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
si osvojuje správnou výslovnost	Slovní zásoba z 1. třídy je opakována a dále rozvíjena	HV, VV, ČJ
zná zpaměti různé písně, básně a zapojuje se podle svých možností aktivně do dramatizací	Nové říkanky, básničky, verše, rozpočítadla, písně Poslech vyprávění	
rozumí jednoduchým pokynům a větám a přiměřeně na ně reaguje	Dramatizace	
chápe smysl vyprávění	Krátké dialogy	
<b>HV-3-1-01 zpívá na základě svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase</b>	Tematické okruhy - rodina, další zvířata, ovoce, zelenina, počasí, základní číslovky do 100, dny v týdnu, měsíce, hudební nástroje	
<b>HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty, improvizuje v rámci nejjednodušších hudebních forem</b>	Jazykové hry	
<b>HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie</b>		



### 3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ve slovní zásobě obsáhne témata z jeho nejbližšího okolí a využívá ji v rozhovorech a dramatizacích	Tematické okruhy a aktivity z 1. a 2. třídy jsou dále rozvíjeny Básně, písně, říkadla, jazykolamy a jiná řečová cvičení	HV, VV, ČJ
aktivně se účastní vyprávění a mluvení s podporou učitele, doplní větu, krátce odpoví na otázku apod.	Poslech vyprávění, jazykové hry Dramatizace	
vyslovuje správně	Jednoduchá konverzace První zápisy a čtení známých slov Tematické okruhy – abeceda, základní číslovky do 1000, oblečení, jídlo a pití, nákupy, řemesla a povolání, materiály Použití sein a haben v kontextu Cizí jazyk jako nástroj dorozumění	MUL 4

#### 4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
rozumí známým slovům a jednotlivým jednodušším větám	Tematické okruhy a aktivity z 1. - 3. třídy jsou dále rozvíjeny	HV
při poslechu rozumí hlavnímu obsahu a smyslu	Nové písně, básně a řečová cvičení	
čte nahlas a foneticky správně vlastnoručně zapsané texty v sešitě	Zápis básní, písní aj. textů osvojených v prvních třech ročnících i nově naučených	
pozdraví a poděkuje, sdělí své jméno a věk, vyjádří souhlas či nesouhlas a odpovídá na jednoduché otázky z oblasti známé slovní zásoby	Hlasité čtení zapsaných textů nebo z čítanky Příběhy, poslech a reprodukce, odpovědi na otázky a dramatizace Krátké diktáty Tematické okruhy - vlastnosti lidí, zvířat a věcí, části těla, světové strany Cizí jazyk jako nástroj dorozumění Návrhy na gramatiku - procvičování abecedy; základní tvary sloves v přítomném čase v kontextu věty; rod podstatných jmen; běžná přídavná jména, protiklady	

## 5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
rozumí textům, které se při výuce probírají	Delší básně, písně, jazykolamy a jiná řečová cvičení	HV
rozumí obsahu a smyslu jednoduchých autentických materiálů	Poslech vyprávění	
dokáže obměnit krátké texty tak, aby zůstal zachován smysl nebo podstata sdělení	Čtení známých i neznámých textů z čítanek (a na ně navazující cvičení, diktáty, přečtení, dramatizace)	
na základě textu odpoví na učitelovy otázky	První vyhledávání ve dvojjazyčném slovníku	
začíná pracovat s dvojjazyčným slovníkem	Procvičování pravopisu, krátké diktáty a testy	
aktivně se zapojuje do jednoduché konverzace na probíraná témata	<p>Tematické okruhy - charakteristika lidí, zvířat a věcí, rozvrh hodin, školní pomůcky, časové údaje - roční období, měsíce, dny a hodiny</p> <p>Kultura ve vybraných evropských zemích</p> <p>Návrhy pro gramatiku - rozpoznání slovních druhů v textu (podstatných jmen, přídavných jmen, sloves a číslovek), slovesné tvary známých sloves v přítomném čase, rody podstatných jmen, tvorba záporné věty</p>	

## 6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>POSLECH S POROZUMĚNÍM</b>	Recitace básní, balad	ČJ, Z, HV
DCJ-9-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně	Německé lidové i moderní písně Četba autentických textů	
DCJ-9-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	Otázky a odpovědi k textu Ústní a písemné shrnutí obsahu	
DCJ-9-1-03 rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat	Jazykové hry, dramatizace Práce s dvojjazyčným slovníkem	
<b>MLUVENÍ</b>		
DCJ-9-2-01 se zapojí do jednoduchých rozhovorů	Tematické okruhy_- sportovní a volnočasové aktivity, restaurace a jídelní lístek	
DCJ-9-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Názvy evropských zemí	
DCJ-9-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá	Základní osobní dotazník	
<b>ČTENÍ S POROZUMĚNÍM</b>		
DCJ-9-3-01 rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům	Dialogy Fonetická cvičení	
DCJ-9-3-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům	<u>Návrhy pro gramatiku</u>	
DCJ-9-3-03 rozumí krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci	Stavba oznamovací a tázací věty	
<b>PSANÍ</b>		

<p><b>DCJ-9-4-01</b> vyplní základní údaje o sobě ve formuláři</p> <p><b>DCJ-9-4-02</b> napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat</p> <p><b>DCJ-9-4-03</b> stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení</p>	<p>Časování pravidelných a nepravidelných sloves v přítomném čase</p> <p>4. pád podstatných jmen</p> <p>Vybrané místní předložky</p>	
<p><b>HV-9-1-02</b> uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého</p>		

## 7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>POSLECH S POROZUMĚNÍM</b>	Četba a dramatizace autentických textů	ČJ, Z, HV, D
DCJ-9-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně	Rytmické texty, písně Konverzace, scénky	
DCJ-9-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	Samostatný ústní projev, vyprávění o sobě, shrnutí obsahů z autentických textů	
DCJ-9-1-03 rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat	Ústní a písemné otázky, odpovědi Četba autentických textů	
<b>MLUVENÍ</b>	Diktáty a testy	
DCJ-9-2-01 se zapojí do jednoduchých rozhovorů	Práce se slovní zásobou	
DCJ-9-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Práce s dvojjazyčným slovníkem Tematické okruhy ze současného života jedince a společnosti	
DCJ-9-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá	Fonetická cvičení	
<b>ČTENÍ S POROZUMĚNÍM</b>	<u>Návrhy pro gramatiku</u>	
DCJ-9-3-01 rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům	Časování dalších pravidelných a nepravidelných sloves v přítomném čase	
DCJ-9-3-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům	Způsobová slovesa	
DCJ-9-3-03 rozumí krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci	Slovesa být a mít v minulém čase (préteritum) Předložky se 3. pádem, předložky se 4. pádem	
<b>PSANÍ</b>	Přivlastňovací zájmena	

DCJ-9-4-01 vyplní základní údaje o sobě ve formuláři	Skloňování podstatných jmen	
DCJ-9-4-02 napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat		
DCJ-9-4-03 stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení		
HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého		

## 8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>POSLECH S POROZUMĚNÍM</b>	Konverzace	ČJ, Z, HV, D
DCJ-9-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně	Dramatizace Samostatná prezentace přečteného autentického textu Písně, básně a jiné rytmické texty	
DCJ-9-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	Dopisy, blahopřání, omluva, pozvání Četba autentických textů	
DCJ-9-1-03 rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat	Diktáty, testy Tematické okruhy ze života jedince a společnosti	
<b>MLUVENÍ</b>		
DCJ-9-2-01 se zapojí do jednoduchých rozhovorů	Reálie - kultura a tradice německy mluvících zemí, orientace na mapě Poslechy a fonetická cvičení	
DCJ-9-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	<u>Návrhy pro gramatiku</u>	
DCJ-9-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá	Opakování a prohloubení probrané gramatiky	
<b>ČTENÍ S POROZUMĚNÍM</b>	Minulý čas pravidelných sloves (perfektum) Minulý čas způsobových sloves (préteritum) Osobní zájmena ve 3. a 4. pádě	
DCJ-9-3-01 rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům	Předložky se 3. a 4. pádem	
DCJ-9-3-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům		
DCJ-9-3-03 rozumí krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci		



<b>PSANÍ</b>	
<b>DCJ-9-4-01</b> vyplní základní údaje o sobě ve formuláři <b>DCJ-9-4-02</b> napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat <b>DCJ-9-4-03</b> stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení	
<b>HV-9-1-02</b> uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého	

## 9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>POSLECH S POROZUMĚNÍM</b>	Recitace, balady, básně, scénky	ČJ, Z, HV, F, CH, PŘ
DCJ-9-1-01 rozumí jednoduchým pokynům a otázkám učitele, které jsou pronášeny pomalu a s pečlivou výslovností, a reaguje na ně	Autentické texty	
DCJ-9-1-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které jsou pronášeny pomalu a zřetelně a týkají se osvojovaných témat, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu	Referáty, projekty, samostatný ústní projev	
DCJ-9-1-03 rozumí základním informacím v krátkých poslechových textech týkajících se každodenních témat	Systematická práce se slovní zásobou Souhrn a procvičování probraného učiva	
<b>MLUVENÍ</b>	Diktáty, testy a fonetická cvičení	
DCJ-9-2-01 se zapojuje do jednoduchých rozhovorů	Konverzace	
DCJ-9-2-02 sdělí jednoduchým způsobem základní informace týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat	Tematické okruhy – aktuální témata	
DCJ-9-2-03 odpovídá na jednoduché otázky týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a podobné otázky pokládá	<u>Návrhy pro gramatiku</u>	
<b>ČTENÍ S POROZUMĚNÍM</b>	Opakování veškeré probrané gramatiky	
DCJ-9-3-01 rozumí jednoduchým informačním nápisům a orientačním pokynům	Stupňování přídavných jmen a příslovcí	
DCJ-9-3-02 rozumí slovům a jednoduchým větám, které se vztahují k běžným tématům	Perfektum vybraných nepravidelných sloves	
DCJ-9-3-03 rozumí krátkému jednoduchému textu, zejména pokud má k dispozici vizuální oporu, a vyhledá v něm požadovanou informaci	Seznámení s tvorbou préterita (pouze pasivní znalost)	
<b>PSANÍ</b>	Vedlejší věty	

<p><b>DCJ-9-4-01</b> vyplní základní údaje o sobě ve formuláři</p> <p><b>DCJ-9-4-02</b> napíše jednoduché texty týkající se jeho samotného, rodiny, školy, volného času a dalších osvojovaných témat</p> <p><b>DCJ-9-4-03</b> stručně reaguje na jednoduché písemné sdělení</p>	
<p><b>HV-9-1-02</b> uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase, dokáže ocenit kvalitní vokální projev druhého</p>	

# MATEMATIKA

## Charakteristika předmětu

Předmět Matematika má důležité postavení ve vzdělávacím procesu. Poskytuje vědomosti potřebné v praktickém životě každého člověka. Obsah předmětu je rozdělen na čtyři tematické okruhy:

- číslo a početní operace
- číslo a proměnná
- závislosti, vztahy a práce s daty
- geometrie v rovině a v prostoru
- součástí je i tematický okruh Nestandardní aplikační úlohy a problémy

## Číslo a početní operace

V tomto tematickém okruhu je pro žáky důležité pochopit kvalitu čísla. Číslíce není obrazem ve smyslu zavádění zápisu písmenek, ale obrazem číselné kvality. Utváření aritmetických a geometrických pojmů je spojeno s vnímáním a pohybovou činností. Počítání je již zvnitřněným pohybem, při kterém také pohyb vnímáme. Zpočátku je veškeré počítání propojeno s rytmickými cvičeními (např. násobkovými řadami). Matematika má blízký vztah také ke kreslení forem. Díky vnitřní pohyblivosti vzniká schopnost zapojit fantazii při řešení matematických problémů. Prožitkem kvality čísel dítě zažívá důvěru a jistotu, že číslo, svět a člověk patří k sobě. Je kladen důraz na procvičování a opakování probrané látky.

## Číslo a proměnná

Aritmetické operace si žáci osvojují v jejich třech složkách: dovednost provádět operaci, algoritmické porozumění (proč je operace prováděna předloženým postupem) a významové porozumění (umět operaci propojit s reálnou situací). Další vědomosti se prohlubují na druhém stupni v tematickém okruhu Číslo a proměnná. S blížícím se věkem dospívání matematika vyžaduje zaměření nejen na číselnou a algebraickou látku, ale i na vlastní myšlení. Proto je potřeba obracet myšlení k potřebám a požadavkům praktického života. Matematika by měla vést k porozumění úsudkem, od vyjádření problému k jeho řešení, k vyjádření zákonitostí a mnohostrannému použití.

## **Závislosti, vztahy a práce s daty**

Žáci rozpoznávají určité typy změn a závislostí, uvědomují si změny a závislosti známých jevů. Tyto změny a závislosti žáci 2. stupně analyzují z tabulek, diagramů a grafů a v jednoduchých případech je také konstruují.

## **Geometrie**

Tato součást výuky matematiky je vyučována v oddělených epochách. Jednou z vůdčích myšlenek tohoto předmětu je rozvoj a podpora názorné prostorové představivosti. V počáteční geometrii, kreslené ještě od ruky, procvičujeme při odhadování proporcí a poměrů jistotu pohybu ruky, která je dobře připravená kreslením forem v prvních školních letech. Žáci se musí s přibývajícím věkem učit vycítit geometrické závislosti, myšlenkově je uchopit a použít k praktickému řešení - rýsování. Zacházení s rýsovacími pomůckami má žáky vést k jednoznačné a přesné konstrukci (znázornění). Rýsování má žákům pomáhat rozvíjet trpělivost, pečlivost a přesnost, stejně jako samostatnou a tvořivou činnost. Geometrické útvary se učí znát při kreslení, vychází se z pravidelných forem. Žáci si postupně osvojují pojmy šikmý, svislý, vodorovný, oblouk, nahoře, dole, uprostřed, oblé, hranaté; symetrie osová, středová, souměrnost, shodnost, podobnost, průniky, uzly, křivka, přímka, úsečka, bod, rovinné útvary, úhel, trojúhelník, čtverec, obdélník, kruh.

## **Forma realizace**

V předmětu Matematika jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávací oblasti Matematika a její aplikace, Umění a kultura, Člověk a jeho svět a Informatika. V 1. a 2. ročníku jsou do tohoto předmětu integrovány předměty Hudební výchova a Člověk a jeho svět a ve 4., 6. a 7. ročníku je do tohoto předmětu integrován předmět Informatika.

Předmět je vyučován ve všech ročnících ve formě epoch, od 3. do 9. ročníku navíc ve formě procvičovacích hodin (konkrétní časové dotace v jednotlivých ročnících je možné nalézt v učebním plánu).

## **Rozvíjení kompetencí**

V předmětu Matematika rozvíjíme u žáků především tyto klíčové kompetence:

### **Kompetence k učení**

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady při řešení netradičních algebraických a geometrických úloh

### **Kompetence k řešení problémů**

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

### **Kompetence komunikativní**

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

### **Kompetence sociální a personální**

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky pracovat v týmu.

### **Kompetence občanské**

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).

### **Kompetence pracovní**

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení při dosahování pracovních a vzdělávacích výsledků.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

### **Kompetence digitální**

- Žáci se učí volit metody ke zpracování dat.
- Žáci se učí rozumět významu digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamují se s nimi a kriticky je hodnotí.

## Vzdělávací obsah předmětu

### 1. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly do 20	Počítání v oboru 1 - 20 a orientace v číselné řadě 1 – 100	HV
čte a zapisuje čísla římská a arabská 1 až 12	Čtení a zápis čísel (římských, arabských)	
orientuje se v číselné řadě 1 až 100	Porovnávání čísel na základě množství nebo pořadí	
rytmicky procvičuje a pamětně osvojuje číselné řady	Písňe, rytmické a pohybové hry s počty	
<b>HV-3-1-01 zpívá v jednohlase</b>	Komutativnost sčítání ( $3 + 4 = 4 + 3$ )	
<b>HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře</b>	Zavedení všech čtyř základních početních výkonů (sčítání, odčítání, násobení, dělení) v oboru do 20 a písemná forma těchto operací	
<b>HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie</b>	Počáteční cvičení v pamětním počítání	
orientuje se v čase	Časové pojmy (den, měsíc, rok, včera, dnes, zítra)	ČLS
orientuje se v prostoru - rozlišuje vpravo / vlevo	Orientace v prostoru (vpravo - vlevo, vpřed - vzad)	ČLS, KFO



## 2. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly do 100	Rozšíření početních výkonů v oboru přirozených čísel do 1000	HV
orientuje se v řádech jednotek, desítek a stovek u trojčiferných čísel	Rytmická cvičení a pamětní osvojování násobkových řad	
rytmicky procvičuje a pamětně osvojuje násobkové řady až do 10	Písně, rytmické a pohybové hry s počty	
<b>HV-3-1-01 zpívá v jednohlase</b>	Elementární slovní úlohy	
<b>HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře</b>	Procvičování pamětního počítání	
<b>HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie</b>	Číselná osa	ČLS
orientuje se v čase	Stovky, desítky a jednotky ve trojčiferném čísle	
orientuje se v prostoru - nahoře / dole	Porovnávání čísel, odhady výsledků	KFO
znázorní útvary dle vodorovné i svislé osy	Komutativnost násobení	
	Časové pojmy (celé hodiny, den, měsíc, rok, včera, dnes, zítra)	
	Osově souměrné formy	
	Základní útvary v rovině	

### 3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>M-3-1-01</b> používá přirozená čísla k modelování reálných situací, počítá předměty v daném souboru, vytváří soubory s daným počtem prvků	Rozšíření oboru přirozených čísel přes 1 000 Desítková soustava	integrovaná INFO
<b>M-3-1-02</b> čte, zapisuje a porovnává přirozená čísla do 1 000, užívá a zapisuje vztah rovnosti a nerovnosti	Sčítání a odčítání víceciferných čísel, násobení dvojciferným číslem, dělení jednociferným číslem	
<b>M-3-1-03</b> užívá lineární uspořádání; zobrazí číslo na číselné ose	Odhady a kontrola výsledků	
<b>I-5-1-03</b> vyčte informace z daného modelu		
<b>M-3-1-04</b> provádí z paměti jednoduché početní operace s přirozenými čísly	Míry, váhy a početní cvičení s jejich aplikacemi	
si osvojí písemné sčítání a odčítání víceciferných čísel	Pokračování v osvojování násobkových řad	
<b>M-3-1-05</b> řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje a modeluje osvojené početní operace	Procvičování pamětného počítání  Jednoduché slovní úlohy	
<b>M-3-2-01</b> orientuje se v čase, provádí jednoduché převody jednotek času	Časové pojmy (rok - 52 týdnů, 365 dnů, přestupný rok, roční období, minuty, hodiny)	ČLS
provádí jednoduché převody jednotek míry a váhy a řeší s nimi početní cvičení v menších aplikovaných úlohách v souvislosti s běžným praktickým životem	Jednotky délky a hmotnosti, jejich převody a aplikované úlohy spojené s praktickým životem	ČLS
<b>M-3-2-02</b> popisuje jednoduché závislosti z praktického života		
<b>M-3-3-02</b> porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky	Jednotky délky a jejich převody	

<b>M-3-3-01 rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci</b>	Základní útvary v rovině	
<b>M-3-3-03 rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině</b>	Osově souměrné útvary	KFO

#### 4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
procvičuje pamětné počítání	Prohlubování písemného sčítání a odčítání, násobení a dělení přirozených čísel	integrováná INFO
<b>M-5-1-01 využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení</b>	Procvičování pamětního počítání	
<b>M-5-1-02 provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel</b>	Zaokrouhlování přirozených čísel Jednoduché slovní úlohy	
<b>M-5-1-03 zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel</b>		
<b>M-5-1-04 řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel</b>	Magické čtverce	
<b>M-5-1-05 modeluje a určí část celku, používá zápis ve formě zlomku</b>		
<b>I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů</b>	Zavedení zlomků, poznání zlomku jako dílu celku (z části k celku) – dělení rovinných útvarů (náčrty)	
<b>M-5-1-06 porovná, sčítá a odčítá zlomky se stejným jmenovatelem v oboru kladných čísel</b>	Porovnávání zlomků	
řeší úlohy zaměřené na uchopení zlomků v praxi	Rozšiřování a krácení zlomků Užití zlomků v praxi Sčítání a odčítání zlomků se stejným jmenovatelem Převádění zlomků na smíšená čísla a obráceně (grafické zobrazení)	
<b>M-3-2-03 doplňuje tabulky, schémata, posloupnosti čísel</b>	Tabulky, jízdní řády Číselné a obrázkové řady Posloupnosti čísel	

	Slovní úlohy	
<b>I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data</b>	Pozorování přírodních jevů a jejich zaznamenávání  Číselný zápis podle daných kritérií, porovnávání	integrovaná INFO
<b>I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji</b>	Příprava na technika myšlenkových map a jejich možné využití (zamyšlení, formulace, popis)	integrovaná INFO

## 5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>M-5-1-01</b> využívá při pamětném i písemném počítání komutativnost a asociativnost sčítání a násobení	Opakování čtyř početních výkonů s přirozenými čísly v oboru i více než 1 000 000	
<b>M-5-1-02</b> provádí písemné početní operace v oboru přirozených čísel	Spojení čtyř základních početních výkonů Procvičování pamětního počítání	
<b>M-5-1-03</b> zaokrouhluje přirozená čísla, provádí odhady a kontroluje výsledky početních operací v oboru přirozených čísel	Měření a vážení (jednotky - délkové, obsahové, hmotnostní)	
<b>M-5-1-04</b> řeší a tvoří úlohy, ve kterých aplikuje osvojené početní operace v celém oboru přirozených čísel		
<b>M-5-1-07</b> přečte zápis desetinného čísla a vyznačí na číselné ose desetinné číslo dané hodnoty	Zlomky – sčítání a odčítání zlomků s rozdílným jmenovatelem Zavedení desetinných čísel a osvojování vztahu mezi desetinným číslem a zlomkem	
<b>M-5-1-08</b> porozumí významu znaku „-“ pro zápis celého záporného čísla a toto číslo vyznačí na číselné ose	Početní operace s desetinnými čísly – sčítání, odčítání, násobení, zaokrouhlování	
<b>ČJS-5-2-03</b> orientuje se v základních formách vlastnictví; používá peníze v běžných situacích, odhadne a zkontroluje cenu nákupu a vrácené peníze, na příkladu ukáže nemožnost realizace všech chtěných výdajů, vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vrátet dluhy	Násobení a dělení čísla 10, 100, 1000 ...	
<b>M-5-2-01</b> vyhledává, sbírá a třídí data	Závislosti a jejich vlastnosti	
<b>M-5-2-02</b> čte a sestavuje jednoduché tabulky a diagramy	Diagramy, grafy, tabulky, jízdní řády	
<b>M-5-3-01</b> narýsuje a znázorní základní rovinné útvary (čtverec, obdélník, trojúhelník a kružnici); užívá jednoduché konstrukce	Geometrie volné ruky Základní geometrické útvary a pojmy - bod, přímka, polopřímka, úsečka, sečna, tečna, tětíva; rovnoběžky, různoběžky, kolmice; střed, osa	
<b>M-5-3-02</b> sčítá a odčítá graficky úsečky; určí délku lomené čáry, obvod mnohoúhelníku sečtením délek jeho stran		
<b>M-5-3-03</b> sestrojí rovnoběžky a kolmice	Vzájemná poloha dvou přímek v rovině - náčrty, zavedení pojmů	

<b>M-5-3-04 určí obsah obrazce pomocí čtvercové sítě a užívá základní jednotky obsahu</b>	Kreslení rovinných útvarů: kružnice, kruh, čtverec, rovnoběžník, obdélník, trojúhelník	
<b>M-5-3-05 rozpozná a znázorní ve čtvercové síti jednoduché osově souměrné útvary a určí osu souměrnosti útvaru překládáním papíru</b>	Jednotky: délkové míry, obsahové míry Obvod, obsah - pomocí čtvercové sítě	
<b>M-5-4-01 řeší jednoduché praktické slovní úlohy a problémy, jejichž řešení je do značné míry nezávislé na obvyklých postupech a algoritmech školské matematiky</b>	Slovní úlohy Číselné a obrázkové řady	

## 6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
při počítání využívá své znalosti o dělitelnosti v oboru přirozených čísel	Pořadí početních výkonů, práce se závorkami Dělitelnost (prvočíslo)	
zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností	Procvičování počítání s přirozenými čísly, zaokrouhlování	
provádí počítání s desetinnými čísly a zlomky	Procvičování počítání s kladnými desetinnými čísly a zlomky	
provádí písemné dělení desetinných čísel	Písemné dělení desetinných čísel	
<b>I-9-1-02 navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu</b>	Číselná osa - seznámení s celými čísly, čísla opačná, absolutní hodnota Práce s daty – tabulku naměřených teplot zaznamenat na číselnou osu	integrováná INFO
porozumí pojmem procento, základ, procentová část, počet procent; počítá s procenty jednoduché slovní úlohy	Procenta – procento, základ, procentová část, počet procent,	
aplikuje procentové počty v kupeckých počtech (úroky, slevy)	Rozpočet domácnosti – příjmy, výdaje Peníze – myšlenková mapa Druhy hospodářství – myšlenková mapa Tvorba rodinného rozpočtu	integrováná INFO integrováná INFO
<b>M-9-1-06 řeší aplikační úlohy na procenta (i pro případ, že procentová část je větší než celek)</b>	Počítání s procenty, slovní úlohy s procenty - přes 1 procento	integrováná INFO
<b>I-9-2-03 vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešený problém a svůj výběr zdůvodní; upraví daný algoritmus pro jiné problémy, navrhne různé algoritmy pro řešení problému</b>	Číselné a logické řady	



<b>M-9-3-02 charakterizuje a třídí základní rovinné útvary</b>	Charakterizuje kruh, kružnici, trojúhelník a čtyřúhelník	
vyvozuje vlastnosti kruhu a kružnice; vyvozuje vlastnosti obrazců vepsaných do kruhu	<p>Geometrie kruhu a kružnice - práce s kružítkem</p> <p>Tečna, sečna, tětíva</p> <p>Dělení kruhu - pravidelné mnohoúhelníky a hvězdice (pravidelný 6- a 12-úhelník a pravidelný 8- a 16-úhelník)</p> <p>Druhy a vlastnosti čtverce, obdélníku, kosočtverce, kosodélníku, rovnoběžníku, lichoběžníku</p>	
určuje a měří velikosti úhlů v různých rovinných útvarech	Grafické rozdělení úhlu	
poznává obecné platnosti určitých geometrických zákonitostí a tím je uváděn do geometrického dokazování	<p>Druhy a vlastnosti rovnostranného, rovnoramenného, pravouhlého, tupouhlého trojúhelníka</p> <p>Obvod a obsah pravouhlého trojúhelníku</p> <p>Obvod, obsah – pomocí čtvercové sítě</p> <p>Druhy rovnoběžníků</p>	
<b>I-9-2-01 po přečtení jednotlivých kroků algoritmu nebo programu vysvětlí celý postup; určí problém, který je daným algoritmem řešen</b>	<p>Konstrukční úlohy - seznámení se zápisem postupu, rýsování podle postupu, aplikace algoritmu postupu v dalších úlohách</p> <p>Netradiční úlohy k procvičení dříve probrané látky, k obecnému přehledu</p> <p>Převody jednotek</p>	integrovaná INFO

## 7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>DOPORUČENÍ PRO 1. EPOCHU</b>		
seznámí se se zápornými celými čísly a poznatky užívá při všech čtyřech početních úkonech, počítá s absolutní hodnotou	Sčítání, odčítání, násobení a dělení v oboru celých čísel	
<b>M-9-1-05 řeší modelováním a výpočtem situace vyjádřené poměrem; pracuje s měřítky map a plánů</b>	Poměr, měřítko mapy	
<b>M-9-2-03 určuje vztah přímé anebo nepřímé úměrnosti</b>	Přímá, nepřímá úměrnost	F
tabulky pro přímou a nepřímou úměrnost	Vyhodnocuje tabulky přímé a nepřímé úměrnosti	integrována INFO
<b>I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat</b>		
<b>M-9-1-04 užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek–část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem)</b>	Užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek – část	
řeší slovní úlohy pomocí trojčlenky	Řeší slovní úlohy pomocí trojčlenky. Slovní úlohy – přímá a nepřímá úměrnost, poměr	
při počítání využívá své znalosti o dělitelnosti v oboru přirozených čísel	Při počítání využívá své znalosti o dělitelnosti v oboru přirozených čísel	
<b>DOPORUČENÍ PRO 2. EPOCHU</b>		
je uveden do algebry - přes základní úpravy číselných výrazů a jejich proměny v algebraické, rozliší jednočlen a mnohočlen, určí hodnotu výrazu	Uvedení do algebry – přes základní úpravy číselných výrazů a jejich proměny v algebraické, rozliší jednočlen a mnohočlen, určí hodnotu výrazu	
řeší jednoduché lineární rovnice s jednou neznámou	Jednoduché lineární rovnice s jednou proměnnou v oblasti celých a racionálních čísel	

	Ekvivalentní úpravy rovnic	
<b>M-9-3-03 určuje velikost úhlu měřením a výpočtem</b>	Práce s úhloměrem	
<b>M-9-3-05 využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh</b>	Vrcholový úhel, střídavý úhel apod.	
<b>M-9-3-06 načrtne a sestrojí rovinné útvary</b>	Konstrukce trojúhelníků podle různých typů zadání	
<b>M-9-3-02 charakterizuje a třídí základní rovinné útvary</b>	Trojúhelník – výška, těžnice, těžiště Geometrie kruhu a kružnice – vzájemná poloha kružnic Kružnice opsaná a vepsaná trojúhelníku a čtyřúhelníku	
sestrojuje trojúhelníky a využije věty o shodnosti; sestrojuje různé čtyřúhelníky	Shodnost/ podobnost trojúhelníků na základě vět o shodnosti Zápisy konstrukcí trojúhelníků a čtyřúhelníků	
<b>M-9-3-04 odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů</b>	Výpočet obvodu a obsahu čtverce, obdélníku, kosočtverce, kosodélníku, trojúhelníku – zavedení vzorců Převody jednotek	
<b>I-9-1-04 zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji</b>	Řešení úloh k vypočítání obvodu a obsahu, vyhodnocení zadaných údajů	integrována INFO
<b>M-9-3-01 zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku</b>	Seznámení se středovou a osovou souměrností	
seznámí se s pojmy osy souměrnosti		
rozpohybuje statické obrazce, pozoruje procesy proměn u trojúhelníků a čtyřúhelníků pomocí tzv. kosení		
poznává jednoduché perspektivní znázornění		

<b>I-9-3-01 vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů</b>	Hospodářská matematika: evidence výrobků na jarmarky, vyhodnocení prodeje, kalkulace cen, plánování rodinného rozpočtu	integrovaná INFO
--	--	------------------

## 8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>DOPORUČENÍ PRO 1. EPOCHU</b>		
<b>M-9-1-04</b> užívá různé způsoby kvantitativního vyjádření vztahu celek–část (přirozeným číslem, poměrem, zlomkem, desetinným číslem, procentem)	Přehled číselných oborů, zaznamenání různých tvarů čísel na číselné ose	
ekvivalentní úpravy rovnic, úprava vzorců – řeší praktické úlohy pomocí rovnic	Složitější lineární rovnice, ekvivalentní úpravy, vyjádření neznámé ze vzorce	F
<b>I-9-2-06</b> ověří správnost postupu, najde a opraví v něm případnou chybu	Zkouška řešení rovnice	INFO
<b>M-9-1-01</b> provádí početní operace v oboru celých a racionálních čísel; užívá ve výpočtech druhou mocninu a odmocninu	Procvičování složitějších aritmetických operací Zavedení mocniny a odmocniny Exponenciální tvar čísla Zavedení jednotek objemu	F (jednotky objemu a exponenciální tvar čísla před epochou fyziky)
<b>M-9-3-06</b> načrtne a sestrojí rovinné útvary	Shrnutí a opakování trojúhelníky, čtyřúhelníky	INFO
<b>M-9-3-01</b> zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku	Výpočty obvodů, obsahů. Konstrukční úlohy Lichoběžník – konstrukce, obvod a obsah	
<b>M-9-3-08</b> načrtne a sestrojí obraz rovinného útvaru ve středové a osové souměrnosti, určí osové a středově souměrný útvar	Sestrojení obrazu rovinných útvarů v osové i středové souměrnosti	
Pythagorova věta	Grafické znázornění Pythagorovy věty, výpočty	
<b>DOPORUČENÍ PRO 2. EPOCHU</b>		
<b>M-9-1-07</b> matematizuje jednoduché reálné situace s využitím proměnných; určí hodnotu výrazu, sčítá a násobí mnohočleny,	Mnohočleny - sčítání, odčítání, rozklad mnohočlenu na součin – vytýkání Vzorce $(a + b)^2$ , $a^2 - b^2$ , $(a - b)^2$	

<b>provádí rozklad mnohočlenu na součin pomocí vzorců a vytýkáním</b>	Zápis reálných situací pomocí algebraických výrazů	
řeší praktické úlohy pomocí rovnic	Slovní úlohy řešené lineární rovnicí.	INFO
<b>I-9-2-02 rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne a popíše kroky k jejich řešení</b>		
základy statistiky - aritmetický průměr, typy diagramů	základy statistiky – aritmetický průměr, typy diagramů	

<b>M-9-3-05 využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh</b>	Thaletova věta Zavedení čísla $\pi$	
<b>M-9-3-04 odhaduje a vypočítá obsah a obvod základních rovinných útvarů</b>	Obvod a obsah kruhu	
<b>M-9-3-09 určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti</b>	Hranoly - krychle, kvádr, válec Sestrojení krychle, kvádru Platónská tělesa	
<b>M-9-3-10 odhaduje a vypočítá objem a povrch těles</b>	Povrch a objem hranolů a válce	
<b>M-9-3-11 načrtne a sestrojí síť základních těles</b>	Síť krychle, kvádru	
<b>M-9-3-13 analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu</b>	Aplikace Thaletovy věty v konstrukčních úlohách	
	Netradiční úlohy k procvičení dříve probrané látky, k obecnému přehledu Převody jednotek	

## 9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
M-9-1-02 zaokrouhluje a provádí odhady s danou přesností, účelně využívá kalkulátor	Lomené algebraické výrazy a početní úkony s nimi	
M-9-1-03 modeluje a řeší situace s využitím dělitelnosti v oboru přirozených čísel	Soustava 2 lineárních rovnic o 2 neznámých	
M-9-1-08 formuluje a řeší reálnou situaci pomocí rovnic a jejich soustav	Slovní úlohy o společné práci, pohybu a o směsích	
M-9-1-09 analyzuje a řeší jednoduché problémy, modeluje konkrétní situace, v nichž využívá matematický aparát v oboru celých a racionálních čísel	Úroky	
M-9-2-01 vyhledává, vyhodnocuje a zpracovává data	Příklady závislostí z praktického života a jejich vlastnosti, nákresy, schémata, diagramy, grafy, tabulky; četnost znaku, aritmetický průměr	
M-9-2-02 porovnává soubory dat	Funkce a jejich znázorňování v pravoúhlé soustavě souřadnic (přímá a nepřímá úměrnost, lineární funkce)	
M-9-2-04 vyjádří funkční vztah tabulkou, rovnicí, grafem		
M-9-2-05 matematizuje jednoduché reálné situace s využitím funkčních vztahů		
M-9-3-01 zdůvodňuje a využívá polohové a metrické vlastnosti základních rovinných útvarů při řešení úloh a jednoduchých praktických problémů; využívá potřebnou matematickou symboliku	Povrch a objem – jehlan, kužel, koule	
M-9-3-05 využívá pojem množina všech bodů dané vlastnosti k charakteristice útvaru a k řešení polohových a nepolohových konstrukčních úloh	Výpočty obvodu, obsahu, povrchu a objemu geometrických útvarů	
M-9-3-07 užívá k argumentaci a při výpočtech věty o shodnosti a podobnosti trojúhelníků	Konstrukční úlohy	



<b>M-9-3-09</b> určuje a charakterizuje základní prostorové útvary (tělesa), analyzuje jejich vlastnosti	Aplikace učiva ve složitějších a komplexních úlohách	
<b>M-9-3-10</b> odhaduje a vypočítá objem a povrch těles		
<b>M-9-3-11</b> načrtne a sestrojí síť základních těles		
<b>M-9-3-12</b> načrtne a sestrojí obraz jednoduchých těles v rovině		
<b>M-9-3-13</b> analyzuje a řeší aplikační geometrické úlohy s využitím osvojeného matematického aparátu		
<b>M-9-4-01</b> užívá logickou úvahu a kombinační úsudek při řešení úloh a problémů a nalézá různá řešení předkládaných nebo zkoumaných situací	Číselné a logické řady Číselné a obrázkové analogie	
<b>M-9-4-02</b> řeší úlohy na prostorovou představivost, aplikuje a kombinuje poznatky a dovednosti z různých tematických a vzdělávacích oblastí	Logické a netradiční geometrické úlohy	
<b>VO-9-3-02</b> sestaví jednoduchý rozpočet domácnosti, uvede hlavní příjmy a výdaje, rozliší pravidelné a jednorázové příjmy a výdaje, zvaží nezbytnost jednotlivých výdajů v hospodaření domácnosti, objasní princip vyrovnaného, schodkového a přebytkového rozpočtu domácnosti	Hospodaření domácnosti – rozpočet domácnosti, úspory, investice, úvěry, splátkový prodej, leasing; rozpočet státu, typy rozpočtu a jejich odlišnosti; význam daní	
<b>VO-9-3-03</b> na příkladech ukáže vhodné využití různých nástrojů hotovostního a bezhotovostního placení, uvede příklady použití debetní a kreditní platební karty, vysvětlí jejich omezení	Hotovostní a bezhotovostní platební styk (debetní a kreditní platební karty) Banky a jejich služby – aktivní a pasivní operace, úročení, pojištění, produkty finančního trhu pro investování a pro získávání prostředků	
<b>VO-9-3-04</b> vysvětlí, jakou funkci plní banky a jaké služby nabízejí, vysvětlí význam úroku placeného a přijatého, uvede nejčastější druhy pojištění a navrhne, kdy je využít		
<b>VO-9-3-05</b> uvede a porovná nejobvyklejší způsoby nakládání s volnými prostředky a způsoby krytí deficitu	Principy tržního hospodářství – nabídka, poptávka, trh; tvorba ceny, inflace; podstata fungování trhu; nejčastější právní formy podnikání	
<b>VO-9-3-06</b> na příkladu chování kupujících a prodávajících vyloží podstatu fungování trhu, objasní vliv nabídky a poptávky na tvorbu ceny a její změny, na příkladu ukáže tvorbu ceny jako	Příjmy a výdaje státu	

<b>součet nákladů, zisku a DPH, popíše vliv inflace na hodnotu peněz</b>		
<b>VO-9-3-07 rozlišuje, ze kterých zdrojů pocházejí příjmy státu a do kterých oblastí stát směřuje své výdaje, uvede příklady dávek a příspěvků ze státního rozpočtu</b>		

# INFORMATIKA

## Charakteristika předmětu

Waldorfská pedagogika se opírá ve své praxi o zákonitosti ve vývoji dítěte. Jedním z důležitých výstupů je získaný zdravý přístup k technice.

Škola jednotlivé výstupy RVP ZV naplňuje napříč všemi vzdělávacími oblastmi. Žáci realizují výstupy informatiky prostřednictvím témat a projektů spojených s reálným životem. Přes ně škola žáky směřuje ke smysluplnému praktickému využití techniky. Nedílnou součástí tohoto procesu je i spolupráce s rodiči.

Zpravidla až do konce 7. ročníku jsou výstupy naplňovány průřezově v rámci epoch a dalších předmětů. Problematika kybernetické bezpečnosti je rovněž integrální součástí programu primární prevence školy. V 5., 8. a 9. ročníku zařazujeme informatiku jako samostatný předmět formou běžné hodiny nebo epochy.

V 1. až 3. ročníku se promítají výstupy informatiky do práce školy jinou formou než využíváním technických zařízení. Jde zejména o přirozené aktivity a praktické činnosti rozvíjející dovednost následovat určitý postup. Žáci ve výuce pracují s konkrétními obrazy, učí se je vnímat, popisovat a sami vytvářet. Následuje období tzv. rubikonu (mezi 9. – 10. rokem). Od této chvíle ve výuce rozvíjíme abstrakci, ale zatím vždy napojenou na konkrétní obraz. Výstupy plníme v epochách nebo v samostatném předmětu převážně formou her, zážitků a unplugged výuky.

Schopnost plné abstrakce přichází plně až okolo 12. roku. Od 6. ročníku proto žáky vedeme k tomu, aby počítač sloužil jim, a ne oni jemu, aby se v něm neztráceli. Do konce 7. třídy není počítač prvoplánovou součástí vyučování, ale digitální technologie a výstupy informatiky jsou podle potřeby zařazovány do epochového vyučování nebo součástí projektů jednotlivých tříd. Bezpečné zacházení s technologiemi a pohybu v kyberprostoru je součástí preventivního programu školy.

Od 8. ročníku může mladý člověk samostatně zacházet s digitálními technologiemi skutečně svobodně a zodpovědně. Počítač se stává běžnou součástí výuky. Informatika je vyučována většinou v rámci samostatného předmětu. Získané znalosti jsou využívány i v jiných předmětech, například vyhledávání zdrojů, práce s médii, prezentace. Žáci se zabývají i programováním.

## Forma realizace

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem je na 1. stupni zařazen předmět Informatika takto: ve 4. ročníku je plně integrován do jiných předmětů (Člověk a jeho svět, Matematika, Rukodělné činnosti, Hudební výchova), v 5. ročníku je vyučován jako samostatný epochový předmět. Tento předmět má charakter a cíle prvouky v oblasti komunikace, informací a médií. V tomto předmětu jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávací oblasti Informatika.

Výuka Informatiky je na 2. stupni realizována podobně: v 6. a 7. ročníku je tento předmět plně integrován do jiných předmětů (Matematika, Fyzika, Zeměpis, Dějepis), v 8. a 9. ročníku je vyučován jako samostatný předmět s časovou dotací 1 hodiny týdně, realizuje se ale jako dvouhodinový blok jednou za dva týdny. V tomto předmětu jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávací oblasti Informatika.

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova a Mediální výchova.

## **Rozvíjení kompetencí**

V předmětu informatika rozvíjíme u žáků především tyto klíčové kompetence:

### **Kompetence k učení**

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady při řešení zadaných úloh.

### **Kompetence k řešení problémů**

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Žáky vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

### **Kompetence komunikativní**

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň naslouchat názorům jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme žáky ke spolupráci při vyučování.

### **Kompetence sociální a personální**

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozuje na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.

- Učíme žáky pracovat v týmu.

### **Kompetence občanské**

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).

### **Kompetence pracovní**

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

### **Kompetence digitální**

- Od pátého ročníku začínáme s praktickým a účelným využíváním digitálních zařízení.
- Žáky seznamujeme s praktickými ukázkami třídění, zpracování a sdílení dat na konkrétních datových souborech.
- Žáci se učí vyhledávat informace v knihách a studijních materiálech, od osmého ročníku také v prostředí internetu.
- Žáci jsou od osmého ročníku vedeni k aktivnímu používání digitálních technologií při zpracování a prezentaci svých prací.
- Úměrně věku jsou žáci průběžně seznamováni se správným chováním v digitálním prostředí.
- Žákům a rodičům již při vstupu do školy přinášíme informace o postoji školy k zavádění digitálních technologií v životě žáka.
- Tvoříme pravidla třídy a školy pro používání digitálních technologií a spolupracujeme i s rodiči na jejich dodržování.
- Nebezpečí digitálního světa jsou zahrnuta v minimálním preventivním programu školy a jsou řešena komplexně spolu s dalšími hrozbami.
- V rámci vícedenních školních akcí umožňujeme žákům prožít digitální detox (očistu) s vysvětlením pozitivního účinku na jejich tělesné i duševní zdraví.
- Přinášíme a sdílíme s žáky informace o fungování a financování sociálních sítí a o bezpečném pohybu na sociálních sítích.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání aplikací pro práci s textem a daty.
- V rámci edukace i prevence sdílíme s žáky od pátého ročníku zkušenosti z oblasti používání aplikací.

## Vzdělávací obsah předmětu

### 3 a 4. ročník

Předmět Informatika je integrovaným předmětem, jehož očekávané výstupy se ve 3. ročníku realizují v rámci předmětů Matematika a Člověk a jeho svět a ve 4. ročníku v rámci předmětů Matematika, Člověk a jeho svět, Český jazyk a literatura, Rukodělné činnosti a Hudební výchova.

### 3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu	Míry a váhy	integrace do M
I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi	Plánování postupu práce v čase; práce s kalendářem a rozvrhem hodin	integrace do ČLS

### 4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
I-5-1-01 uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat	Dopravní značky	integrace do ČLS
I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji	Noty - délka, výška, notový zápis Cesta do školy Technika myšlenkových map a jejich možné využití (brainstorming na začátku epochy, zpětná vazba na jejím konci)	integrace do HV integrace do ČLS integrace do M, ČJ, ČLS
I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu	Křížová výšivka podle vytvořeného vzoru	integrace do RČ
I-5-2-04 ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu		
I-5-2-01 sestavuje a testuje symbolické zápisy postupů	Zlomky	integrace do M

<b>I-5-2-02 popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení</b>	Práce s mapou a symboly	integrace do ČLS
<b>I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi</b>	Informační systém školní jídelny, školy, rozvrhem hodin Pozorování přírodních jevů a jejich zaznamenávání	integrace do ČLS integrace do ČLS, M
<b>I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data</b>	Číselný zápis podle daných kritérií, porovnávání Tabulky, jízdní řády	integrace do M integrace do M

## 5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
I-5-2-03 v blokově orientovaném programovacím jazyce sestaví program; rozpozná opakující se vzory, používá opakování a připravené podprogramy	Vymýšlení algoritmu pro jednoduchou hru (např. hra s kartičkami s příkazy – hra „na robota“)	INFO, TV
I-5-2-04 ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu		
I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data	Pozorování přírodních jevů a jejich zaznamenávání Sledování růstu rostlin Tréninkový deník při přípravě na olympijské hry	ČLS ČLS TV
I-5-4-01 najde a spustí aplikaci, pracuje s daty různého typu	Používání praktických aplikací (např. jízdní řády, elektronické mapy)	ČLS
I-5-4-02 propojí digitální zařízení, uvede možná rizika, která s takovým propojením souvisejí	Člověk a jeho nástroje komunikace v minulosti a dnes Typy digitálních zařízení Média v éře informací: tiskoviny, rozhlas, televize, internet Získávání informací – kniha, tiskoviny, rozhlas, televize, teletext, internet apod. Seznámení s metadaty a jejich riziky Bezpečnostní pravidla pro práci s digitálními technologiemi Týmová práce na plakátech pro školu / příspěvcích do novin atd.	OSV 8
I-5-4-03 dodržuje bezpečnostní a jiná pravidla pro práci s digitálními technologiemi		MEDIA 1, 2, 3, 4, 5  Prevence MED 7



## 6. ročník

Předmět Informatika je integrovaným předmětem, jehož očekávané výstupy se v 6. ročníku realizují v rámci předmětu Matematika.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>I-9-1-02 navrhuje a porovnává různé způsoby kódování dat s cílem jejich uložení a přenosu</b>	Číselná osa - seznámení s celými čísly, čísla opačná, absolutní hodnota Práce s daty - tabulku naměřených teplot zaznamenat na číselnou osu	integrace do M
<b>I-9-2-01 po přečtení jednotlivých kroků algoritmu nebo programu vysvětlí celý postup; určí problém, který je daným algoritmem řešen</b>	Konstrukční úlohy - seznámení se zápisem postupu, rýsování podle postupu, aplikace algoritmu postupu v dalších úlohách	integrace do M
<b>I-9-2-03 vybere z více možností vhodný algoritmus pro řešený problém a svůj výběr zdůvodní; upraví daný algoritmus pro jiné problémy, navrhne různé algoritmy pro řešení problému</b>	Počítání s procenty, slovní úlohy s procenty - přes 1 procento	integrace do M
dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat	Primární prevence v oblasti informatiky a digitálních technologií	prevence

## 7. ročník

Předmět Informatika je integrovaným předmětem, jehož očekávané výstupy se v 7. ročníku realizují v rámci předmětu Matematika.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat</b>	Vyhodnocuje tabulky přímé a nepřímé úměrnosti Dráha a rychlost	integrace do M integrace do F
<b>I-9-1-03 vymezí problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní</b>	Projekt naplánování výletu (on-line mapy), zámořské plavby (zeměpisné souřadnice)	integrace do Z, D
<b>I-9-1-04 zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji</b>	Řešení úloh k vypočítání obvodu a obsahu, vyhodnocení zadaných údajů Dráha a rychlost	integrace do M integrace do F
<b>I-9-3-01 vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů</b>	Projekt naplánování výletu (jízdni řády jako informační systém) Hospodářská matematika – rezervační systém obědů; plánování rodinného rozpočtu	integrace do Z integrace do M
dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat	Primární prevence v oblasti informatiky a digitálních technologií	prevence

## 8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
I-9-2-02 rozdělí problém na jednotlivě řešitelné části a navrhne a popíše kroky k jejich řešení	Slovní úlohy řešené lineární rovnicí	M
I-9-2-05 v blokově orientovaném programovacím jazyce vytvoří přehledný program s ohledem na jeho možné důsledky a svou odpovědnost za ně; program vyzkouší a opraví v něm případné chyby; používá opakování, větvení programu, proměnné	Úvod do programování, instrukce, podmíněný příkaz apod. Seznámení se s jednoduchým programovacím jazykem a práce s ním	M
I-9-2-06 ověří správnost postupu, najde a opraví v něm případnou chybu	Zápis postupu geometrické konstrukce; zkouška řešení rovnice	
I-9-3-02 nastavuje zobrazení, řazení a filtrování dat v tabulce, aby mohl odpovědět na položenou otázku; využívá funkce pro automatizaci zpracování dat	Práce s tabulkovým procesorem Klíčová slova a filtrování	
I-9-4-01 popíše, jak funguje počítač po stránce hardwaru i operačního systému; diskutuje o fungování digitálních technologií určujících trendy ve světě	Hardware a komponenty, hardware a software Periferie a operační systémy Digitální technologie a současné trendy	
I-9-4-02 ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu s ohledem na jejich další zpracování či přenos	Digitální fotografie, její další zpracování a prezentace	ČJ, HV, popř. AJ, NJ
I-9-4-03 vybírá nejvhodnější způsob připojení digitálních zařízení do počítačové sítě; uvede příklady sítí a popíše jejich charakteristické znaky	Práce se zvukovým záznamem	
I-9-4-04 poradí si s typickými závadami a chybovými stavy počítače		

<b>I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích řešení</b>	Primární prevence v oblasti informatiky a digitálních technologií	prevence
---	---	----------

## 9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
I-9-3-03 vymezí problém a určí, jak při jeho řešení využije evidenci dat; na základě doporučeného i vlastního návrhu sestaví tabulku pro evidenci dat a nastaví pravidla a postupy pro práci se záznamy v evidenci dat	Práce s tabulkovým procesorem - funkce a vzorce Návrh a tvorba evidence dat Kontrola správnosti a použitelnosti nastavené struktury a pravidel	
I-9-3-04 sám evidenci vyzkouší a následně zhodnotí její funkčnost, případně navrhne její úpravu		
I-9-4-02 ukládá a spravuje svá data ve vhodném formátu s ohledem na jejich další zpracování či přenos	Filmový dokument k projektu ročníkového divadla 8. ročníku	
I-9-4-03 vybírá nejvhodnější způsob připojení digitálních zařízení do počítačové sítě; uvede příklady sítí a popíše jejich charakteristické znaky		
I-9-4-04 poradí si s typickými závadami a chybovými stavy počítače		
I-9-4-05 dokáže usměrnit svoji činnost tak, aby minimalizoval riziko ztráty či zneužití dat; popíše fungování a diskutuje omezení zabezpečovacích řešení	Zabezpečovací řešení (uživatelské účty, hesla, dvoufaktorové ověření, firewall, antivir, zálohování dat) Digitální identita - digitální stopa (poloha, obsah a metadata) Primární prevence v oblasti informatiky a digitálních technologií	prevence

# ČLOVĚK A JEHO SVĚT

## Charakteristika předmětu

Tento předmět je komplexní a jako jediný je koncipován pouze pro 1. stupeň základního vzdělávání. Téma předmětu Člověk a jeho svět v 1. a 2. ročníku je tvořivě integrováno do epoch českého jazyka a matematiky a do všech ostatních předmětů.

Začínáme s žáky od světa dětem nejdostupnějšího, od hodnot prožívaných a poznávaných v pohádkách a bajkách, přecházíme postupně k péči o životní prostředí (hodnotám ekologickým). Hlavní cíle jsou zde zamýšleny ve vytváření hodnotových postojů žáků v myšlení, cítění a ve vůli.

Na společné cestě s žákem vycházíme z úrovně dětské orientace poznáváním okolí domova a školy.

Žáci se učí pozorovat a pojmenovávat věci, jevy a děje, jejich vzájemné vztahy a souvislosti; utváří se tak jejich prvotní ucelený obraz světa. Poznávají sebe i své nejbližší okolí, učí se vnímat lidi a vztahy mezi nimi (tolerance, pomoc a solidarita, vzájemná úcta, snášenlivost).

Dále se zaměřujeme na přirozenou orientaci žáků v čase, kterou si přinášejí už z předškolního období. Pozorujeme změny v čase, ve vnímání dne a noci, v ročních obdobích, v měsících, týdnech a hodinách. Vedeme žáky k poznávání proměn nejbližší přírody v čase.

Při osvojování poznatků a dovedností se žáci učí vyjadřovat své myšlenky, poznatky a dojmy, reagovat na myšlenky, názory a podněty jiných.

Podmínkou úspěšného vzdělávání v dané oblasti je vlastní prožitek žáků vycházející z konkrétních nebo modelových situací při osvojování potřebných dovedností, způsobů jednání a rozhodování. K tomu významně přispívá i osobní příklad učitelů. Propojení prvouky s reálným životem a s praktickou zkušeností žáků se stává velkou pomocí i ve zvládnutí nových životních situací i nové role školáka, pomáhá jim při nalézání jejich postavení mezi vrstevníky a při upevňování pracovních i režimových návyků.

V příbězích, které jsou prosyceny životem a které se vztahují k nejpůvodnějším povoláním a řemeslům, hrají důležitou roli praktické činnosti, např. obdělávání pole, zpracování obilí, stavba domu atd.

Po 3. ročníku se pohled rozšiřuje z chápání konkrétního nejbližšího okolí na prostorovost (orientace v prostoru a čase, město a region, nauka o člověku a zvířatech, nauka o rostlinách, naše vlast, střední Evropa) a také na časovost (starověké kultury, Řecko).

Žáci se učí na základě poznávání nejbližšího okolí, vztahů a souvislostí v něm chápat organizaci života v obci, ve společnosti. Učí se do tohoto každodenního života vstupovat s vlastní aktivitou a představami, hledat nové i zajímavé věci a bezpečně se v tomto světě pohybovat. Důraz je kladen na dopravní výchovu, praktické poznávání místních a regionálních skutečností a na utváření přímých zkušeností žáků. V 5. ročníku se prohlubuje základní učivo o regionu a rozšiřuje se o znalosti České republiky a střední Evropy.

Jakýmsi předstupněm pro poznávání přírody jsou už příběhy a vyprávění o zvířatech a rostlinách v nejnižších ročnících. Všechno, s čím se žák setkává, probírá se vždy ve vztahu k člověku. Člověk je vždy výchozím bodem, do kterého se vše vrací zpět. Žák si v průběhu výuky vytváří citový vztah k přírodě, který v pozdější době vede k pochopení morální zodpovědnosti člověka za životní prostředí. Žáci v průběhu výuky získají nezbytné poznatky o stavbě živočišného, rostlinného a lidského těla. Naučí se poznávat nejnámější zástupce rostlin i živočichů a seznámí se se zásadami jejich třídění. Poznají důležitost zdravého životního stylu a nutnost morálního přístupu k životnímu prostředí. Svě vědomosti, dovednosti a postoje budou schopni využít v praktickém životě.

### Forma realizace

V předmětu Člověk a jeho svět jsou naplňovány očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Člověk a jeho svět a Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Informatika, Umění a kultura a Člověk a svět práce. V 1. a 2. ročníku je tento předmět integrován do předmětů hlavního vyučování. Ve 3. – 5. ročníku je předmět vyučován v epochách, které mají většinou charakter projektového vyučování (konkrétní časové dotace v jednotlivých ročnicích viz učební plán).

V rámci tohoto předmětu jsou také realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova a Enviromentální výchova.

### Rozvíjení kompetencí

Ve vyučovacím předmětu Člověk a jeho svět rozvíjíme u žáků především tyto kompetence:

#### Kompetence k učení:

- Vytváří předpoklady, aby proces učení byl neustálým objevováním nových a postupně stále hlubších pohledů na okolní skutečnost.
- Nasycují se potřeby žáků po obraznosti, hravosti a tvořivosti, umožňuje se zapojení co největšího počtu smyslů v procesu učení, což vede k hlubšímu a trvalejšímu vstřebávání vědomostí, ale i k vytváření osobitého vztahu k okolnímu světu.
- Žákům je poskytnut dostatečný časový prostor k samostatnému pozorování a experimentování a k formulování závěrů.
- Zařazováním rytmicky se opakujících činností a postupů v rámci epoch, týdnů a dnů se vytváří harmonický řád, o který se mohou žáci v procesu objevování nového pevně opřít a zároveň si tak postupně vytvářet návyky, jež proces učení činí plynulejší a efektivnější.
- Žáci se učí samostatně vyhledávat informace z různých zdrojů, jejich třídění a hledání vzájemných souvislostí (ve 3. a hlavně pak ve 4. a 5. ročníku).

#### Kompetence k řešení problémů:

- Žáci kriticky hodnotí různé informační zdroje k danému tématu.
- Žáci uplatňují formy a metody práce, které vybízí k vyhledávání a následnému použití praktických postupů, které při pozorování jevů okolního světa povedou k vyvození konkrétních závěrů s dopadem na minulost, přítomnost a budoucnost.
- Vedeme žáky k samostatnému pozorování a uvažování o světě kolem nás.
- U žáků rozvíjíme schopnost samostatně překonávat problémy.

#### Kompetence komunikativní

- Využíváme krátké spontánní dramatizace konkrétních situací.
- V dramatizaci pohádek, bajek, bájí a příběhů žáci uplatňují prostředky neverbální komunikace (gesta, zvuky, ...).
- Žákům umožňujeme formulovat jejich názory, postoje a myšlenky k nejrůznějším tématům a konfrontovat je s názory spolužáků a učitelů.
- V žácích rozvíjíme schopnosti komunikovat mezi sebou i s okolím při praktických činnostech ve specifických epochových předmětech (např. ve 3. ročníku pěstitelství, stavba domu, řemesla).
- Žákům poskytujeme dostatek příležitostí k samostatné práci s různými typy textu a obrazových materiálů (např. při projektových a epochových pracích).
- Necháváme prostor pro samostatné prezentace projektových prací nebo výsledků pozorování.



### **Kompetence sociální a personální**

- Ve výuce uplatňujeme formy skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině.
- Žákům poskytujeme prostor pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání ve vztahu k okolí v různých situacích.
- Upozorňujeme na situace, při kterých žáci tříbí schopnost řídit a ovládat své chování.
- Navozujeme a využíváme situace k uvědomění si důležitosti efektivní spolupráce a pozitivní sebedůvěry pro vytvoření příjemné atmosféry a pro kvalitu společné práce.
- Využíváme všech příležitostí k navozování vztahů ve třídě na základě ohleduplnosti a vzájemné úcty.
- U žáků podporujeme dosažení pocitu sebejistoty a sebeúcty a vytváření pozitivních představ o sobě a o světě.

### **Kompetence občanské**

- Žáky postupně seznamujeme s principy soužití na základě rovných práv a povinností.
- Využíváme srovnání při posuzování společenských norem v minulosti a dnes, u nás i v Evropě (předmět starověké kultury, Řecko).
- U žáků rozvíjíme dovednosti pohotově reagovat v nenadálých krizových situacích, rozhodnout se a poskytnout účinnou pomoc.
- V žácích podporujeme schopnosti vcítovat se do situací jiných lidí a být vnímavý ke svému okolí.
- Vytváříme povědomí o kulturním dědictví, práci a tradicích předchozích generací, včetně praktického vyzkoušení a zažití.

### **Kompetence pracovní**

- Propojujeme znalosti získané v různých oblastech a předmětech a užíváme jich při praktických činnostech.
- S žáky používáme nástroje a vybavení v rámci stanovených pravidel a přizpůsobujeme se okolním podmínkám a zásadám bezpečnosti.
- V žácích budujeme schopnosti manuální spolupráce se spolužáky (pomoc, rada).
- Propojujeme pracovní rytmus s rytmem přírody.
- Ponecháváme žákům individuální svobodu ve způsobu dosažení cíle.
- V žácích vytváříme schopnosti sebeomezení v zájmu dosažení společného cíle.

## Kompetence digitální

- Od pátého ročníku začínáme s praktickým a účelným využíváním digitálních zařízení.
- Žáky seznamujeme s praktickými ukázkami třídění, zpracování dat.
- Žáci se učí vyhledávat informace v knihách a studijních materiálech.
- Úměrně věku jsou žáci průběžně seznamováni se správným chováním v digitálním prostředí.
- Žákům a rodičům již při vstupu do školy přinášíme informace o postoji školy k zavádění digitálních technologií v životě žáka.
- Tvoříme pravidla třídy a školy pro používání digitálních technologií a spolupracujeme i s rodiči na jejich dodržování.
- Nebezpečí digitálního světa jsou zahrnuta v minimálním preventivním programu školy a jsou řešena komplexně spolu s dalšími hrozbami.
- V rámci vícedenních školních akcí umožňujeme žákům prožít digitální detox (očistu) s vysvětlením pozitivního účinku na jejich tělesné i duševní zdraví.
- V rámci edukace i prevence sdílíme s žáky od pátého ročníku zkušenosti z oblasti používání aplikací.

## Vzdělávací obsah předmětu

### 1.ročník – téma: Prvouka

Předmět Člověk a svět je integrovaným předmětem, který se v 1. ročníku vyučuje v rámci epoch Českého jazyka, Matematiky a výuky probíhající v přírodě.

Dítě přijímá své okolí, tzn. lidi, zvířata, rostliny, kameny, hvězdy, slunce, měsíc i roční období, jako něco samozřejmého. V průběhu 1. ročníku by se dítě mělo naučit vnímat celek přírody diferencovaně, to znamená prožívat bděleji vzájemnou propojenost a sounáležitost jevů ve světě. Dítě by mělo být podníceno k přemýšlení, k vyprávění příběhů, společnému pozorování rostlin atd. a k popisování zážitků, v nichž může zažít zvláštnost, velikost, ale i drobnost a nekonečnou jemnost či mohutnost přírody.

Veškeré činnosti jsou propojovány s dobrodružstvím objevování v pohádkách: lidé, rostliny, zvířata, čarovné kameny, dobro – zlo, pomoc druhým, péče o ně, láska a jiné hodnoty (úcta, nesobectví, zdvořilost, trpělivost, ovládnutí se, odvaha, vytrvalost, soucit, porozumění apod.).

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>PRVOUKA</b>		
uplatňuje základní hygienické návyky	Péče o zdraví, zdravá výživa	TV/E (Tv)
se bezpečně pohybuje po škole	Jsem školák, soužití ve škole, okolí domova a školy	
se orientuje v základních časových pojmech	Tolerance k odlišnostem spolužáků	DEM 1
se seznamuje s významnými svátky v ročním koloběhu	Bezpečné chování v silničním provozu v roli chodce	
pozoruje viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích	Domov, rodina, postavení jedince v rodině, vyprávění pohádek	
zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest	Přírodní říše, režim dne, roční období, rytmus v životním čase, naučné příběhy o životě	
je veden k šetrnému zacházení s přírodními zdroji	Orientace ve známém prostředí	
roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků		M, ČJ, KFO, HV, VV
se učí nesobectví, úctě, zdvořilosti, trpělivosti, ovládnutí se, vytrvalosti; získává cit ke všemu krásnému a živému v okolí, učí se pečovat o vše živé		

rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, připustí svůj omyl	
je veden k rozpoznání jednání a chování, která se už nemohou tolerovat	
<b>ČJS-3-5-04 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech</b>	
uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí	
využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných	
chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci	
uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví	

## 2. ročník – téma: Prvouka

Předmět je opět tvořivě integrován do ostatních předmětů (v rámci epoch Českého jazyka, Matematiky a výuky probíhající v přírodě) a prohlubuje znalosti a dovednosti získané v 1. ročníku.

Děti pronikají do lidských hodnot a ctností na základě vyprávění zajímavých příběhů lidí a zvířat. Bajky podněcují srovnávání řady lidských ctností i nectností se zvířaty. Vyprávění o svatých lidech vzbuzuje zájem a úctu k lidskému osudu. Legendy o zázračných místech probouzejí zájem o prozkoumání jejich současnosti i minulosti.

Prohlubuje se poznávání a prožívání vztahů k jiným lidem v rodině (v čase a prostoru, např. rodokmen, babička, dědeček, prababička, pradědeček apod., kde, kdy a jak žili). Vzniká úcta ke stáří a potřeba pomáhat mladším, vrstevníkům, všem ostatním lidem.

Probouzíme vnímání dítěte, děti pozorují a poznávají vše, co se v okolní přírodě mění (změny rostlin, zvířat, řek, hor, luk, kamenů, jezer, hvězd, měsíce, slunce apod.) Děti prožívají hluboký obdiv a úctu k proměnám v přírodě a utvářejí v sobě potřebu ji chránit a měnit sebe sama.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>PRVOUKA</b>		
uplatňuje základní hygienické a režimové návyky	Soužití a chování lidí, mezilidské vztahy, komunikace, pravidla slušného chování, bajky, legendy o zázračných místech a svatých	ČJ, M  DEM 1
se bezpečně pohybuje po škole, jejím okolí a v okolí svého bydliště		
se orientuje v základních časových pojmech		
se seznamuje s významnými svátky a osobnostmi v ročním koloběhu	Úcta ke stáří, potřeba pomáhat	
pozoruje a popíše viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích		
zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest	Osobní bezpečí a zdraví	
je veden k šetrnému zacházení s přírodními zdroji		
roztřídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků	Orientace v čase	
<b>ČJS-3-2-01 rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich přednostem i nedostatkům</b>	Pravidla bezpečného pohybu na veřejných komunikacích	
rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, připustí svůj omyl		

je veden k rozpoznání jednání a chování, která se už nemohou tolerovat		
<b>ČJS-3-5-04 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech</b>	Změny rostlin, zvířat, řek, hor, luk apod. v průběhu roku	
uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí		
využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných		
chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné		
uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví		

### 3. ročník – témata: Stavitelství; Řemesla; Ze zrna chléb; Člověk a zdraví

Když je nyní dítěti devět let, prodělává rozhodující zlom ve svém vztahu ke světu: ze světa jako součásti lidské bytosti se stává svět okolní v běžném smyslu slova. Pociťovanou spojitost se světem chce nyní dítě uchopit a v pravém smyslu slova pochopit, jak jen to v tom věku dokáže. Z toho se může rozvinout pochopení pro přírodu, zvířata, člověka, práci i techniku.

Výuka probíhá v epochách, důraz je kladen na praktické činnosti dětí v reálném prostředí.

#### Téma: Stavitelství

Pokud dítě v jedné epoše pozná teoreticky a prakticky všechno to, co patří ke stavbě domu, pak pochopí komplexní pracovní procesy, které se odvíjejí po delší dobu. Tím je inteligence vzdělávána na konkrétních objektech. Realizuje se skutečná stavba hřiště, domečku, pece apod. Děti se zabývají vším, co se týká stavění: cihly, malta, suroviny na přípravu, postup zpracování surovin ve výrobě. Děti prožijí smysl a hodnotu lidské práce. Je posilována vůle dětí pozitivně proměňovat své prostředí.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>ČJS-3-2-02 odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností</b>	Člověk a použití různých stavebních materiálů při stavbě domu, činnost člověka dříve a dnes	RČ
je veden k šetrnému zacházení s přírodními zdroji	Proměny způsobu života, bydlení, životní podmínky	
srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti	Ohleduplné chování v přírodě, ochrana přírody	
zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí podporovat nebo poškozovat	Stavba modelu obydlí podle vlastního návrhu	VV
<b>ČJS-3-4-03 provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změří základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů</b>	Praktické vyzkoušení stavebních postupů, práce s jednoduchými nástroji a nářadím	

## Téma: Řemesla

Prostřednictvím různých praktických činností se děti seznamují s minulostí a současností některých profesí. Uvědomují si rozdíly mezi řemesly dříve a nyní (např. mlynář, kovář, švec) Výběr řemesel může být zaměřen dle charakteru regionu. Skrze prožitky si uvědomují hodnotu lidské práce a učí se kladnému vztahu k ní.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>ČJS-3-2-02 odvodí význam a potřebu různých povolání a pracovních činností</b>	Činnost člověka dříve a dnes - stará řemesla	RČ
je veden k šetrnému zacházení s přírodními zdroji	Seznámení se s tradičními řemesly a praktické vyzkoušení některých z nich	
srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti	Současnost a minulost v našem životě	
<b>ČJS-3-3-03 uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost</b>	Proměny způsobu života, bydlení, životní podmínky	



## Téma: Ze zrna chléb

Tato epocha umožňuje dětem poznat, prožít a realizovat proces pěstování rostlin – obilí. Epocha začíná přípravou půdy (orba, hnojení, setí). Děti pozorují a srovnávají různé druhy obilí. Naučí se pozorovat, jak obilí klíčí, roste, zraje. Děti obilí také sklízají a pokud možno také mlátí. Nakonec se učí péct z mouky, kterou samy připravily mletím. Epocha se realizuje ve 3. a 4. ročníku.

Děti zažijí vděčnost a úctu k rostlinnému světu, poznají konkrétní výsledky svědomité péče o rostliny. Zvířata poznávají jako pomocníky (domácí zvířata – skot).

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>ČJS-3-3-01 využívá časové údaje při řešení různých situací v denním životě, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti a budoucnosti</b>	Člověk a země: rolník a jeho činnosti, rovnováha v přírodě, půda, obilniny	ENV 1, 2
<b>ČJS-3-4-01 pozoruje, popíše a porovná viditelné proměny v přírodě v jednotlivých ročních obdobích</b>	Měření pole, vážení surovin	M
<b>I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi</b>	Plánování postupu práce v čase; práce s kalendářem a rozvrhem hodin	integrovaná INFO
objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody	Proces získávání potravin ze zemědělských plodin – na příkladu obdělávání vlastního pole, sklizně a pečení chleba	
<b>ČJS-3-4-02 roztrídí některé přírodniny podle nápadných určujících znaků, uvede příklady výskytu organismů ve známé lokalitě</b>	Zpracování obilí (sklizeň, mlácení, zbavování plev, mletí)	
srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti	Proměny způsobu života, bydlení, životní podmínky	
zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí podporovat nebo poškozovat	Péče o zdraví, ošetření drobných úrazů a poranění, první pomoc, předcházení úrazům, duševní hygiena	TV/E (Tv)
<b>ČJS-3-4-03 provádí jednoduché pokusy u skupiny známých látek, určuje jejich společné a rozdílné vlastnosti a změní základní veličiny pomocí jednoduchých nástrojů a přístrojů</b>	Základní plodiny Základy stolování Příprava jednoduchých pokrmů	RČ

## Téma: Člověk a zdraví

Očekávané výstupy tématu Člověk a zdraví uvedené v tématu Člověk a zdraví se mohou díky svému přesahu realizovat průběžně ve všech předmětech. Je potřeba na nich pracovat neustále, není proto nutné ani vhodné je zařadit jen jako téma jednoho předmětu.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-3-3-03 uplatňuje elementární poznatky o sobě, o rodině a činnostech člověka, o lidské společnosti, soužití, zvycích a o práci lidí; na příkladech porovnává minulost a současnost		DEM 1
ČJS-3-5-01 uplatňuje základní hygienické, režimové a jiné zdravotně preventivní návyky s využitím elementárních znalostí o lidském těle; projevuje vhodným chováním a činnostmi vztah ke zdraví	Využití volného času, ostražitost v jednání s neznámými lidmi	
ČJS-3-5-02 rozezná nebezpečí různého charakteru, využívá bezpečná místa pro hru a trávení volného času; uplatňuje základní pravidla bezpečného chování účastníka silničního provozu, jedná tak, aby neohrožoval zdraví své a zdraví jiných	Bezpečnost při hře a při pohybu v silničním provozu	
ČJS-3-5-03 chová se obezřetně při setkání s neznámými jedinci, odmítne komunikaci, která je mu nepříjemná; v případě potřeby požádá o pomoc pro sebe i pro jiné; ovládá způsoby komunikace s operátory tísňových linek	Správný způsob volání na tísňovou linku	
ČJS-3-5-04 reaguje adekvátně na pokyny dospělých při mimořádných událostech		
rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat	Dodržování pravidel, vzájemná úcta a tolerance, komunikace s druhými	
uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví		
se seznamuje s státními svátky a významnými dny		
zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest		

**ČJS-3-2-01 rozlišuje blízké příbuzenské vztahy v rodině, role  
rodinných příslušníků a vztahy mezi nimi, projevuje toleranci k  
přirozeným odlišnostem spolužáků i jiných lidí, jejich  
přednostem i nedostatkům**

rozlišuje základní rozdíly mezi lidmi, připustí svůj omyl a dohodne se  
na společném postupu řešení

#### 4. ročník – témata: Orientace v prostoru a čase; Město, region a naše vlast; Nauka o člověku a zvířatech; Člověk a zdraví

##### Téma: Orientace v prostoru a čase

Předmět je vyučován v epochách. Jestliže v prvních třech letech dominovala obecná hlediska (spojitost s přírodou – znalost pracovních procesů a souvislostí), obrací se nyní pohled do prostoru a času. Tím se ještě jednou vytváří nový zdroj, který se však nyní začleňuje do souřadnic prostoru a času.

Nejbližší okolí (město, vesnice) by nyní mělo dítě zažít v jeho zeměpisně-prostorovém a historicky-časovém vývoji až do aktuální současnosti. Odstup, jenž v tomto věku charakterizuje poměr dítěte ke světu, se tím může proměnit v pocit sociální a prostorové sounáležitosti.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>ČJS-5-1-02 určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě</b>	Orientace v čase, kalendář, generace, letopočet	M
rozlišuje mezi náčrtu, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky	Orientace v okolní krajině, pozorování běhu Slunce	VV
<b>ČJS-5-3-01 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy</b>	Světové strany Orientace v prostoru, vycházky do okolí	ČJ
<b>I-5-3-01 v systémech, které ho obklopují, rozezná jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi</b>	Práce s informačním systémem školní jídelny, školy, rozvrhem hodin	integrovaná INFO
<b>I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data</b>	Pozorování přírodních jevů a jejich zaznamenávání	
<b>ČJS-5-4-02 vysvětlí na základě elementárních poznatků o Zemi jako součásti vesmíru souvislost s rozdělením času a střídáním ročních období</b>	Vesmír a Země Země jako vesmírné těleso, planety sluneční soustavy	

**Téma: Město, region a naše vlast**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>ČJS-3-1-01</b> vyznačí v jednoduchém plánu místo svého bydliště a školy, cestu na určené místo a rozliší možná nebezpečí v nejbližším okolí	Okolní krajina, vliv člověka na životní prostředí Obec, místní krajina, kresba jednoduché mapy z ptačí perspektivy	ENV 4
<b>ČJS-3-1-02</b> začlení svou obec (město) do příslušného kraje a oblužného centra ČR, pozoruje a popíše změny v nejbližším okolí, obci (městě)	Vysvětlivky, plán města, cesta do školy, bydliště Technika myšlenkových map a jejich možné využití (brainstorming na začátku epochy, zpětná vazba na jejím konci)	VV, M integrováná INFO
<b>I-5-1-02</b> popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji	Místní oblast – region a regionální památky Život a tradice Čech, Moravy a Slezska	ČJ
rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky	Současnost a minulost, báje a pověsti Péče o životní prostředí, třídění odpadu	
vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury	Návštěva knihovny, muzea, regionální památky	
<b>ČJS-5-1-05</b> porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích		
<b>ČJS-3-3-02</b> pojmenuje některé rodáky, kulturní či historické památky, významné události regionu		
<b>I-5-1-01</b> uvede příklady dat, která ho obklopují a která mu mohou pomoci lépe se rozhodnout; vyslovuje odpovědi na základě dat	Dopravní výchova - dopravní značky Práce s mapou a symboly, plánování a přesun podle mapy (krokování)	integrováná INFO integrováná INFO
<b>I-5-2-02</b> popíše jednoduchý problém, navrhne a popíše jednotlivé kroky jeho řešení		
<b>ČJS-5-3-03</b> srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik	Město, kam chodím do školy Naše vlast, hlavní město, státní symboly	
rozlišuje symboly našeho státu a jejich význam,		DEM 1
se seznamuje se státními svátky a významnými dny		

## Téma: Nauka o člověku a zvířatech

Téma je vyučováno v epoše.

Zvířecí říši se pokoušíme rozdělit tak, že v pozadí pozorujeme rozdělení fyzické formy člověka na organizaci hlavy, soustavu trupu a metabolicko-motorickou soustavu. Dítě může získat obraz říše zvířat jako člověka „ve specializovaných formách“ rozprostřeného po celé Zemi. Tím pocitově prožije něco z jedinečnosti člověka, který není tak jako zvířata předurčen, vázán instinkty a definován svým chováním, ale založen svou nespécializovaností a univerzalitou k svobodě. A právě na tomto prožitku, že člověk je extraktem a syntetickým shrnutím celé říše zvířat na vyšším stupni, je založena výuka v tomto ročníku.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>ČJS-5-4-01 objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka</b>	Vlastnosti látek, životní podmínky, rovnováha v přírodě	
pozoruje vybrané zástupce živočichů a nachází podstatné znaky v přizpůsobení organismů prostředí	Živočichové, znaky života, projevy chování, stavba těla vybraných živočichů, životní potřeby, průběh a způsob života	VV
porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organismech, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy	Popíše vnější stavbu těla a způsob života některých zástupců hlavonožců, skotu, ptáků, šelem, kopytníků, zachytí je kresbou či malbou  „Kniha o zvířeti“ – projekt	ČJ
	Rozlišuje lidskou tělesnou podobu na hlavu, trup, končetiny a popíše jejich funkci a vztah ke světu	OSV 4 TV/E (Tv)
	Základní smysly člověka a všimá si jejich soustředění na lidské hlavě	OSV 1
	Vývojové fáze člověka (porovnání s evoluční řadou zvířat)	

**Téma: Člověk a zdraví**

Očekávané výstupy tématu Člověk a zdraví uvedené v tématu Člověk a zdraví se mohou díky svému přesahu realizovat průběžně ve všech předmětech. Je potřeba na nich pracovat neustále, není proto nutné ani vhodné je zařadit jen jako téma jednoho předmětu.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>ČJS-5-4-05</b> zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat	Lidské tělo, péče o zdraví, zdravá výživa, základní stavba a funkce	OSV 10
<b>ČJS-5-2-01</b> vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)	Dodržování pravidel, vzájemná úcta a tolerance, komunikace s druhými	
rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat	První pomoc, péče o zdraví Kluci a holky – jsme stejní i jiní	
<b>ČJS-5-5-01</b> využívá poznatků o lidském těle k podpoře vlastního zdravého způsobu života	Režim dne, osobní a duševní hygiena, životospráva	
<b>ČJS-5-5-03</b> účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob	Využití volného času, ostražitost v jednání s neznámými lidmi	
uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví	Odvaha říci ne, když se mi něco nelíbí	
<b>ČJS-5-5-07</b> rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc	Rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi; mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi	
uplatňuje ohleduplné chování k druhému pohlaví	Bezpečnost při hře a při pohybu v silničním provozu	

## 5. ročník – témata: Naše vlast a sousedé; Nauka o rostlinách; Starověké kultury, Řecko; Člověk a zdraví

### Téma: Naše vlast a sousedé

Témata jsou vyučována v epochách.

Je třeba zdůraznit morální složku zeměpisného vyučování. Když dítě poznává, jak jsou rozloženy věci kolem něj v prostoru, získává také láskyplnější vztah k lidem kolem sebe, ke svým blízkým.

Vyučování by mělo mít takový charakter, aby žákovi zprostředkovalo zájem o svět a odvalu k životu. K tomu patří pozvolna se stupňující pochopení pro zemi jako přírodní prostor s určitými životními rytmy, do nichž je člověk zahrnut, které ale zároveň mění tím, že hospodaří a zakládá kulturu. Měla by se tímto založit odhodlanost pracovat zodpovědně i určité ekologické vědomí.

Žáci by si měli uvědomit postavení naší země ve střední Evropě s geografickými, přírodními a kulturně-historickými aspekty. Poznávají stavbu Země z geologického hlediska, složení zemské kůry (horniny, nerosty) vždy v návaznosti na konkrétní zeměpisnou oblast. S ČR se seznamují ve smyslu jejích přírodních, kulturních a hospodářských charakteristik, poznávají odlišnosti jiných zemí a kultur Evropy.

Žáci by se měli se světem seznámit tak, aby dokázali s těmito poznatky spojit také pocity. Pro líčení si vybíráme různé oblasti a kraje střední Evropy. Měl by být položen základ určitému topografickému vědění o střední Evropě, takže si žáci mohou vytvořit obraz o trojím charakteru její krajiny, vyjádřeném v rovinách, pahorkatinách a vysokých horách.



Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-1-01 určí a vysvětlí polohu svého bydliště nebo pobytu vzhledem ke krajině a státu	Česká republika	ČJ VV  GLO 1  DEM 3        DEM 1
ČJS-5-1-02 určí světové strany v přírodě i podle mapy, orientuje se podle nich a řídí se podle zásad bezpečného pohybu a pobytu v přírodě	Mapy obecně zeměpisné a tematické, významná města a oblasti, podnebí, počasí, typy krajin Světové strany, orientace na mapách	
ČJS-5-1-03 rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map; vyhledává jednoduché údaje o přírodních podmínkách a sídlištích lidí na mapách naší republiky, Evropy	Základní průmyslová odvětví, zemědělské oblasti Naši sousedé	
ČJS-5-1-04 vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam	Mapy obecně zeměpisné a tematické, cesta po proudu řek, důležitá města a přístavy Moje oblíbené místo, obec, město	
ČJS-5-1-05 porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích		
ČJS-5-1-06 rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam		
ČJS-5-3-01 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy		
ČJS-5-3-02 využívá knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti		
ČJS-5-3-03 srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik		

## Téma: Nauka o rostlinách

Při seznamování s rostlinnou říší je třeba navázat na pozorování zvířat ve vztahu k člověku. Hlavní váhu klademe na podmínky růstu rostlin, především z hlediska sluneční aktivity, půdních druhů, vlhkosti a tepla. To proto, abychom poznali přirozené životní stanoviště rostlin. Jedním z cílů výuky tedy je, abychom dětem zprostředkovali spolupatříčnost Země a jejího okolí s rostlinou. Je třeba v uměleckém smyslu představit z každé rostliny to nejcharakterističtější a vtáhnout děti do tohoto líčení a prožívání právě v raném stupni vývoje jejich vědomí.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-4-01 objevuje a zjišťuje propojenost prvků živé a neživé přírody, princip rovnováhy přírody a nachází souvislosti mezi konečným vzhledem přírody a činností člověka	Životní podmínky (význam Slunce, vody a půdy), rovnováha v přírodě	VV
ČJS-5-4-03 zkoumá základní společenstva ve vybraných lokalitách regionů, zdůvodní podstatné vzájemné vztahy mezi organismy	Rostliny (stavba těla)	
ČJS-5-4-04 porovnává na základě pozorování základní projevy života na konkrétních organech, prakticky třídí organismy do známých skupin, využívá k tomu i jednoduché klíče a atlasy	Zástupci běžných druhů nižších rostlin na základě pozorování přírody	
ČJS-5-4-05 zhodnotí některé konkrétní činnosti člověka v přírodě a rozlišuje aktivity, které mohou prostředí i zdraví člověka podporovat nebo poškozovat	Rozdíl mezi rostlinami a houbami a lišejníky; zástupci jedlých a jedovatých hub	
ČJS-5-4-06 založí jednoduchý pokus, naplánuje a zdůvodní postup, vyhodnotí a vysvětlí výsledky pokusu	Role lišejníků jako indikátorů čistoty životního prostředí	
I-5-3-02 pro vymezený problém zaznamenává do existující tabulky nebo seznamu číselná i nečíselná data	Zástupci běžných druhů vyšších rostlin na základě pozorování přírody  Pozorování přírodních jevů a jejich zaznamenávání  Sledování růstu rostlin	INFO

## Téma: Člověk a zdraví

Očekávané výstupy tématu Člověk a zdraví uvedené v tématu Člověk a zdraví se mohou díky svému přesahu realizovat průběžně ve všech předmětech. Je potřeba na nich pracovat neustále, není proto nutné ani vhodné je zařadit jen jako téma jednoho předmětu.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJS-5-2-01 vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)	Základy společenského chování Dodržování pravidel, vzájemná úcta a tolerance, komunikace s druhými	
ČJS-5-2-02 rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat	Kluci a holky – jsme stejní i jiní	
ČJS-5-5-02 rozlišuje jednotlivé etapy lidského života a orientuje se ve vývoji dítěte před a po jeho narození	Využití volného času, ostražitost v jednání s neznámými lidmi	
ČJS-5-5-03 účelně plánuje svůj čas pro učení, práci, zábavu a odpočinek podle vlastních potřeb s ohledem na oprávněné nároky jiných osob	Odvaha říci ne, když se mi něco nelíbí	
ČJS-5-5-04 uplatňuje účelné způsoby chování v situacích ohrožujících zdraví a v modelových situacích simulujících mimořádné události; vnímá dopravní situaci, správně ji vyhodnotí a vyvodí odpovídající závěry pro své chování jako chodec a cyklista	Rizika v přírodě – rizika spojená s ročními obdobími a sezónními činnostmi; mimořádné události způsobené přírodními vlivy a ochrana před nimi	
ČJS-5-5-05 předvede v modelových situacích osvojené jednoduché způsoby odmítání návykových látek	Bezpečnost při hře a při pohybu v silničním provozu	
ČJS-5-5-06 uplatňuje základní dovednosti a návyky související s podporou zdraví a jeho preventivní ochranou		
ČJS-5-5-07 rozpozná život ohrožující zranění; ošetří drobná poranění a zajistí lékařskou pomoc		

## Témata: Starověké kultury, Řecko

Témata jsou vyučována v epochách.

Nejprve se dítě „ubytuje“ v krajině a dějinách svého blízkého okolí. Už ve 4. ročníku vytvářejí dějepisné obrazy první historickou časovou představu. S 5. ročníkem začíná výuka dějepisu. Pohled dítěte se nyní obrací od jeho okolí do dálky, časově i prostorově. Na začátku ještě stojí mytologické obrazy raných poměrů lidstva, pak během čtyř let vede cesta od dávných orientálních kultur přes dobu klasického starověku a středověku stále více do skutečnosti naší současné materiální civilizace a politicko-sociálních poměrů.

Nyní v dítěti procítá schopnost a zájem spojovat se s obsáhlejšími dějinnými souvislostmi, přijímat dějinné „pojmy“.

Pohled dítěte zpočátku vědomě zaměřujeme na mimoevropské kultury. V centru pozornosti tu stojí staré orientální kultury Indie, Persie, Mezopotámie a Egypta. Učitel by si měl uvědomovat, že tyto vyspělé kultury jsou zvláště výraznými příklady kulturních forem, které se časově i zeměpisně objevovaly v obdobné podobě na různých místech. Následují řecké dějiny od dob Homéra až k setkání řecké kultury s kulturou orientální v době Alexandrových tažení.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>ČJS-5-3-01 pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy</b>	Historické prameny, historický čas a prostor - příklady zdrojů informací o minulosti	ČJ, VV
<b>ČJS-5-3-02 využívá knihoven, sbírek muzeí a galerií jako informačních zdrojů pro pochopení minulosti</b>	Souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních zemědělských civilizací	
<b>ČJS-5-2-01 vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodržuje pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)</b>	Nejstarší starověké civilizace - Indie, Persie, Mezopotámie, Egypt (příklady nejznámějších památek)  Společenské skupiny ve starověkých kulturách  Antické Řecko, řecko-perské války, Perikles, Alexandr Veliký, Makedonská říše, řecká mytologie (příklady nejznámějších památek)  Právo a spravedlnost - protiklad Sparty a Athén	GLO 3  MUL 3  DEM 2, 4

	Mezilidské vztahy, školní řád	MUL 5
--	-------------------------------	-------

# DĚJEPIS

## Charakteristika předmětu

Dějepis navazuje na některé tematické obsahy předmětu Člověk a jeho svět prvního stupně a na druhém stupni je dál rozvádí. Žák tak prochází v různých souvislostech a formách celými dějinami lidstva. Prostřednictvím vlastivědné výuky se seznamuje s krajinou a dějinami té oblasti, kde žije. Probudí se v něm první představy o historickém vývoji. Teprve potom přichází výuka dějepisu a pohled dítěte se časově i prostorově rozšiřuje. Vyučování dějepisu sleduje průběh vývoje lidstva od mytického, předdějinného kulturního stupně až k rozvoji hmotné kultury a jejich projevů v obecně kulturním, náboženském, sociálním, politickém a ekologickém ohledu.

Výuka dějepisu má za úkol zprostředkovat žákovi obrazy a ideje o dějinných souvislostech vývoje lidstva. Žák si má v průběhu výuky uvědomit a prožít, že lidská existence spočívá v neustálém vývoji, že pojem člověka v sobě pojímá pestrost a různorodost kulturních vývojových stupňů lidstva a rozmanitost národů účastnících se dějinných procesů. Učitel by měl největší důraz klást na to, aby byla vyučovací látka zaměřena kulturně-historicky. Vyplývá z toho, že v centru pozornosti stojí život člověka, jeho postoj ke světu, způsob práce či vynálezy, které proměnily tvář země a život lidí.

Metoda vyučování je v 6. ročníku shodná s metodami a postupy používanými v 5. ročníku. V 6. ročníku má dějepis podobu vypravovaného příběhu a zahrnuje období až do konce středověku. Zde dominují biografické popisy, které by však měly mít kulturně-historickou a antropologickou hodnotu. V 7. a 8. ročníku se zájem žáka zaměřuje na realisticko-technické poznávání a chápání dějin novověku. Dějepis 9. ročníku slouží vyhledávání dějinných vztahů, poznávání historických procesů, probuzení zájmu o svět a zaměřuje se taktéž na novověk. Výuka novověku je v každém ročníku pojímána ve smyslu civilizačního vývoje jako celku. Vybrané historické jevy z oblasti technického, hospodářského, sociálního, ideového či politického vývoje je třeba pojímat jako symptomy a projevy daného období a zasadit je do kontextu a do souvislosti celého civilizačního vývoje.

Dochází tedy k přechodu od obrazného a vyprávěného líčení dějin na kauzálně-racionální pojetí dějepisu a posléze k uchopování širších ideových dějinných souvislostí, což odpovídá vývojovým podmínkám žáka.

Samostatným tématem v 9. ročníku jsou dějiny umění. Pozorování velkých mistrovských děl má v mladém člověku probudit radost a nadšení pro krásu a velikost umění. Při tom jde nejprve především o to, aby se pozorovatel stal bdělým, aby zjemnil své vnímání a učinil je citlivějším - aby se učil vidět. Další důležitý aspekt pozorování spočívá v tom, že zaměříme pohled na charakteristické rozdíly tří vybraných epoch: Co je krásné pro Egyptana? Jak prožívá krásu Řek? Jaký ideál krásy, jaký pojem krásy vyvinula renesance? Na příkladu vývoje umění může být čitelné něco z vývojové cesty lidstva. Jednotlivé stupně "Egypt - Řecko - renesance" mohou zviditelnit kroky vývoje lidského vědomí.

Kromě pochopení širších dějinných souvislostí přináší dějepis témata vzdělávacího oboru Výchova k občanství. Zde se výuka zaměřuje na vytváření zdravého a jistého úsudku, který je základem každého opravdového sociálního jednání a tím také předpokladem pro plnění úkolů, které vyplývají z života jedince jako občana. Vede žáka k prohloubenému poznání základních společenských vztahů a vazeb, k orientaci po historických kořenech aktuálních sociálních témat a problémů. Jde o témata, která jsou úzce propojena s dějepisnými tématy, v nichž žák prožívá a uvědomuje si různé vývojové aspekty občanského života, především vývoj a měnící se podobu státních forem, vztahu jedince a společnosti, jeho práv a povinností, jakož i otázek duchovního, státního a hospodářského života společnosti.

Sociální zkušenosti žáci získávají v konkrétních sociálních situacích a procesech, sociální dovednosti vyrůstají z praktického sociálního konání. Z tohoto důvodu stojí znalosti a dovednosti, které si žák osvojuje, v úzké souvislosti s hlavními principy a celkovou koncepcí celého ŠVP waldorfská škola a všech vzdělávacích oblastí a vyučovacích oborů a především s průřezovými tématy. Výuka dějepisu znalosti a dovednosti těchto průřezových témat doplňuje a upevňuje ve vztahu k životu jedince jako občana. Navíc zasahuje mnoho témat z oboru Výchova k občanství do praktického každodenního života školy.

Pro rozvoj žáka v tomto oboru jsou rovněž klíčové občanský postoj a občanská angažovanost vyučujících, především jeho třídního učitele. Spolupráce učitelů v rámci školy, jež funguje na principech samosprávy a kolegiálního vedení, je nezanedbatelnou součástí Výchovy k občanství, která spočívá v organizaci života školy. Podobně významný je pro žáka také zážitek ze spolupráce mezi učiteli na jedné a rodiči na druhé straně. Tyto praktické sociální situace reálného sociálního života školy vedou ke skutečné výchově sociálních a občanských schopností. Proto často témata vzdělávacího oboru Výchova k občanství plynule přecházejí do dalších oblastí podobně jako průřezová témata a tvoří součást realizovaných vzdělávacích obsahů.

### **Forma realizace**

Vyučovací předmět Dějepis směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Člověk a společnost (Dějepis – v plné míře, Výchova k občanství – částečně) a částečně také k naplňování očekávaných výstupů vzdělávací oblasti Informatika. Některé očekávané výstupy ze vzdělávacího oboru Výchova k občanství mají přímou vazbu na společenskovědní části předmětu Zeměpis, Český jazyk a literatura, Matematika a Výtvarná výchova, a jsou v nich proto realizovány.

V rámci tohoto předmětu Dějepis jsou realizována tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Multikulturní výchova.

Výuka dějepisu je realizována v 6. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

Témata Výchovy k občanství jsou realizována v týdenních projektech 6. – 9. ročníku. Každý žák (popř. učitel) si v průběhu 6. – 9. ročníku vybírá z témat tak, aby za 4 roky žák absolvoval všechna témata (ve skupinách tedy pracují žáci z různých ročníků).

### **Rozvíjení kompetencí**

#### **Kompetence k učení**

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

#### **Kompetence k řešení problémů**

- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

### **Kompetence komunikativní**

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

### **Kompetence sociální a personální**

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídat role ve skupině.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Chceme žáky naučit základům kooperace a týmové práce.

### **Kompetence občanské**

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).
- Ve výuce je kladen důraz na prožitek
- Při pobýtech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.

### **Kompetence pracovní**

- Vedeme je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.



## **Kompetence digitální**

- Žák získává, vyhledává, kriticky posuzuje informace z různých zdrojů.
- Žák poznává vývoj technologií v historických souvislostech a kriticky hodnotí jejich přínosy a rizika jejich využívání.

**Vzdělávací obsah předmětu**

**6. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>STAROVĚKÉ CIVILIZACE, ŘECKO, ŘÍM, STĚHOVÁNÍ NÁRODŮ</b>		
zaznamenává chronologicky časové údaje	Historické prameny, historický čas a prostor	
<b>D-9-2-01</b> charakterizuje život pravěkých sběračů a lovců, jejich materiální a duchovní kulturu	Pravěcí sběrači a lovci a jejich kultura Stěhování národů	
<b>D-9-2-02</b> objasní význam zemědělství, dobytčářství a zpracování kovů pro lidskou společnost	Starověké civilizace	
<b>VO-9-3-01</b> rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady	Starověké Řecko	
<b>D-9-3-01</b> rozpozná souvislost mezi přírodními podmínkami a vznikem prvních velkých zemědělských civilizací	Starověký Řím - založení Říma, vznik republiky, císařství, římská kultura, zánik římského císařství	
<b>D-9-3-03</b> demonstruje na konkrétních příkladech přínos antické kultury a zrod křesťanství		
<b>D-9-3-04</b> porovná formy vlády a postavení společenských skupin v jednotlivých státech a vysvětlí podstatu antické demokracie		
<b>VÝVOJ EVROPY A ČECH VE STŘEDOVĚKU DO HUSITSKÝCH VÁLEK</b>		
<b>D-9-4-01</b> popíše podstatnou změnu evropské situace, která nastala v důsledku příchodu nových etnik, christianizace a vzniku států	Evropa po stěhování národů, Vikingové, středověká Francie a Anglie Byzantská říše, Arabská říše, Franská říše	
<b>D-9-4-02</b> objasní situaci Velkomoravské říše a vnitřní vývoj českého státu a postavení těchto státních útvarů v evropských souvislostech		

<b>D-9-4-03 vymezení úlohu křesťanství a víry v životě středověkého člověka, konflikty mezi světskou a církevní mocí</b>	Velkomoravská říše Český stát - vznik, vývoj a vztah ke Svaté říši římské	
<b>D-9-4-04 ilustruje postavení jednotlivých vrstev středověké společnosti, uvede příklady románské a gotické kultury</b>	Poslední Přemyslovci Evropa v době Karla IV.  Společnost ve středověku, život ve městech a na venkově, vliv krajiny na život středověkého člověka  Románské a gotické umění a kultura	OSV 11

## 7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>PŘECHOD OD STŘEDOVĚKU K NOVOVĚKU, NÁBOŽENSTVÍ A KULTURA; OBJEVY A DOBÝVÁNÍ, POČÁTKY NOVÉ DOBY</b>		
zvládá částečně orientaci v historických mapách, řadí s pomocí chronologicky historické události	Práce s historickou mapou, orientace v čase Hlavní osobnosti a rysy reformace, renesance a humanismu, reformní hnutí v Evropě	
<b>D-9-5-01 vysvětlí znovuobjevení antického ideálu člověka, nové myšlenky žádající reformu církve</b>	Jana Hus, období husitství, jednota bratrská, reformace a protireformace	
<b>D-9-5-02 vymezí význam husitské tradice pro český politický a kulturní život</b>		
<b>D-9-5-03 popíše průběh zámořských objevů, jejich příčiny a důsledky</b>	Zámořské objevy - příčiny, vývoj, osobnosti zámořských objevů, sociální a hospodářské důsledky objevů, Vynálezy související s objevnými plavbami	Z, GLO2
<b>I-9-1-03 vymezí problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní</b>	Projekt naplánování zámořských plaveb (zeměpisné souřadnice)	integrovaná INFO
<b>D-9-5-04 objasní postavení českého státu v podmínkách Evropy a jeho postavení uvnitř habsburské monarchie</b>	České země od pol. 15. st. do r. 1526 a jako součást habsburské monarchie	
<b>D-9-5-05 objasní příčiny a důsledky vzniku třicetileté války a posoudí její důsledky</b>	České stavovské povstání, třicetiletá válka a její důsledky J. A. Komenský Renesanční a barokní umění a kultura	ČJ

## 8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE A ZMĚNY VE SPOLEČNOSTI</b>		
zpracovává důležité aktuální zprávy v souvislosti s dějepisnými poznatky	Práce s historickou mapou, orientace v čase, vyhledávání souvislostí mezi informacemi	F, CH
pracuje s časovými osami i historickými mapami, vyhledává a zaznamenává historické události	Osvícenství a jeho vliv na kulturu a politiku - Marie Terezie, Josef II.	
<b>D-9-5-06 rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede příklady významných kulturních památek</b>	Vznik moderního státu, absolutismus, parlamentarismus	
<b>D-9-6-01 vysvětlí podstatné ekonomické, sociální, politické a kulturní změny ve vybraných zemích a u nás, které charakterizují modernizaci společnosti</b>	Hospodářství v době před průmyslovou revolucí Vznik a průběh průmyslové revoluce, vynálezy	
<b>VO-9-1-06 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti</b>	Sociální důsledky – vznik sociální otázky pokusy o řešení sociální otázky	
<b>VO-9-3-01 rozlišuje a porovnává různé formy vlastnictví, včetně duševního vlastnictví, a způsoby jejich ochrany, uvede příklady</b>	Velká francouzská revoluce	
<b>D-9-6-02 objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek a rozbitím starých společenských struktur v Evropě</b>	Vznik USA, počátky občanské společnosti, základní lidská práva	
<b>ČESKÉ ZEMĚ, EVROPA A SVĚT V 19. STOLETÍ</b>		
<b>D-9-6-02 objasní souvislost mezi událostmi francouzské revoluce a napoleonských válek a rozbitím starých společenských struktur v Evropě</b>	Napoleon, Metternich, Evropa po roce 1815 Revoluce roku 1848 jako celoevropský jev	VV
<b>D-9-6-03 porovná jednotlivé fáze utváření novodobého českého národa v souvislosti s národními hnutími vybraných evropských národů</b>	Národní obrození, vlastenectví, nacionalismus Kultura 19. století v českých zemích a v Evropě Občanská práva a politické strany	
<b>D-9-6-04 vysvětlí rozdílné tempo modernizace a prohloubení nerovnoměrnosti vývoje jednotlivých částí Evropy a světa včetně důsledků, ke kterým tato nerovnoměrnost vedla; charakterizuje soupeření mezi velmocemi a vymezení význam kolonií</b>	Vývoj v Rakousku – národnostní problémy, dualismus Imperialismus, kolonialismus	
<b>VO-9-1-02 rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu</b>		

## 9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>HISTORICKÝ VÝVOJ 1. POLOVINY 20. STOLETÍ</b>		
D-9-1-01 uvede konkrétní příklady důležitosti a potřeby dějepisných poznatků	Práce s historickou mapou, orientace v čase, vyhledávání souvislostí mezi informacemi	
D-9-1-02 uvede příklady zdrojů informací o minulosti; pojmenuje instituce, kde jsou tyto zdroje shromažďovány		
D-9-1-03 orientuje se na časové ose a v historické mapě, řadí hlavní historické epochy v chronologickém sledu		
D-9-3-02 uvede nejvýznamnější typy památek, které se staly součástí světového kulturního dědictví	Umění konce 19. století a 20. století	
D-9-7-01 na příkladech demonstuje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky	Imperialismus, vznik Trojspolku a Trojdohody 1. světová válka, její průběh a důsledky pro poválečné uspořádání světa	Z DEM 4 MED 5
D-9-7-02 rozpozná klady a nedostatky demokratických systémů		
D-9-7-03 charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu	Evropský meziválečný vývoj Světová hospodářská krize a její důsledky Politické změny v Rusku a porušování lidských práv	
D-9-7-04 na příkladech vyloží antisemitismus, rasismus a jejich nepřijatelnost z hlediska lidských práv	Fašismus, nacismus - převzetí moci v Itálii a Německu Vznik ČSR, T. G. Masaryk	
VO-9-1-02 rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu	Vývoj a zánik ČSR, Mnichovská dohoda	
VO-9-1-05 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám		
VO-9-1-06 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti		

D-9-7-05 zhodnotí postavení Československa v evropských souvislostech a jeho vnitřní sociální, politické, hospodářské a kulturní prostředí		
<b>HISTORICKÝ VÝVOJ 2. POLOVINY 20. STOLETÍ</b>		
D-9-7-01 na příkladech demonstuje zneužití techniky ve světových válkách a jeho důsledky	2. světová válka, její průběh a důsledky pro poválečné uspořádání světa	
D-9-7-03 charakterizuje jednotlivé totalitní systémy, příčiny jejich nastolení v širších ekonomických a politických souvislostech a důsledky jejich existence pro svět; rozpozná destruktivní sílu totalitarismu a vypjatého nacionalismu	Rozpad koloniálního systému Porušování lidských práv totalitními systémy Studená válka, problémy bipolárního světa	
VO-9-1-02 rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu	Poválečný vývoj v Evropě a Československu	
VO-9-1-05 objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám	Nástup komunismu v Československu - rok 1948 Politické procesy, rok 1968, normalizace	
VO-9-1-06 rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti	Rozpad komunistických režimů Vznik České republiky	
D-9-8-01 vysvětlí příčiny a důsledky vzniku bipolárního světa; uvede příklady střetávání obou bloků		
D-9-8-02 vysvětlí a na příkladech doloží mocenské a politické důvody euroatlantické hospodářské a vojenské spolupráce		
D-9-8-03 posoudí postavení rozvojových zemí		
D-9-8-04 prokáže základní orientaci v problémech současného světa		

## 6. – 9. ročník – integrované téma: Výchova k občanství

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>1. SKUPINA - NAŠE ŠKOLA; KULTURNÍ ŽIVOT</b>		
<b>VO-9-1-03</b> kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí	<u>Naše škola</u> život ve škole, práva a povinnosti žáků, žákovská samospráva, hodnota vzdělání, školy a školské systémy ve světě	DEM 1
<b>VO-9-1-04</b> uplatňuje vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích		
<b>VO-9-1-05</b> objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám	<u>Kulturní život</u> rozmanitost kulturních projevů, kulturní hodnoty, kulturní tradice, kulturní instituce, masová kultura, prostředky masové komunikace	D
<b>VO-9-1-06</b> rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti		
<b>2. SKUPINA - LIDSKÁ SETKÁNÍ; V ČEM JSME STEJNÍ A ČÍM SE LIŠÍME</b>		
<b>VO-9-1-02</b> rozlišuje projevy vlastenectví od projevů nacionalismu	<u>Lidská setkání</u> přirozené a sociální rozdíly mezi lidmi, rovnost a nerovnost, rovné postavení mužů a žen; lidská solidarita, pomoc lidem v nouzi	
<b>VO-9-1-03</b> kriticky přistupuje k mediálním informacím, vyjádří svůj postoj k působení propagandy a reklamy na veřejné mínění a chování lidí	vztahy mezi lidmi (osobní a neosobní vztahy, mezilidská komunikace; konflikty v mezilidských vztazích, problémy lidské nesnášenlivosti)	MUL 1, 2, 3, 4
<b>VO-9-1-06</b> rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti	život mezi lidmi a s lidmi (morálka a mravnost, svoboda a vzájemná závislost; dělba činností a práce, výhody spolupráce lidí, obrana státu)  <u>V čem jsme stejní a v čem se lišíme</u> projevy chování, rozdíly v myšlení, prožívání a jednání; osobnostní vlastnosti, dovednosti a schopnosti, charakter; vrozené předpoklady, osobní potenciál	OSV 3



<b>3. SKUPINA - VNITŘNÍ SVĚT ČLOVĚKA; STÁT A JEHO FUNGOVÁNÍ</b>		
<b>VO-9-2-01</b> objasní, jak může realističtější poznání a hodnocení vlastní osobnosti a potenciálu pozitivně ovlivnit jeho rozhodování, vztahy s druhými lidmi i kvalitu života	<u>Vnitřní svět člověka</u> vnímání, prožívání, poznávání a posuzování skutečnosti, sebe i druhých lidí; systém osobních hodnot, sebehodnocení; stereotypy v posuzování druhých lidí	OSV 6
<b>VO-9-2-02</b> posoudí vliv osobních vlastností na dosahování individuálních i společných cílů, objasní význam vůle při dosahování cílů a překonávání překážek	význam motivace, aktivity, vůle a osobní kázně při seberozvoji	
<b>VO-9-2-03</b> kriticky hodnotí a vhodně koriguje své chování a jednání		
<b>VO-9-2-04</b> popíše, jak lze usměrňovat a kultivovat charakterové a volní vlastnosti, rozvíjet osobní přednosti, překonávat osobní nedostatky a pěstovat zdravou sebedůvěru	<u>Stát a jeho fungování</u>	Z D    OSV 7  DEM 2, 3
<b>VO-9-4-01</b> rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky	znaky státu, typy a formy státu, státní občanství ČR; Ústava ČR, složky státní moci, jejich orgány a instituce	
<b>VO-9-4-02</b> rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu	státní správa a samospráva (orgány a instituce státní správy a samosprávy, jejich úkoly)	
<b>VO-9-4-03</b> objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů	principy demokracie (znaky demokratického způsobu rozhodování a řízení státu; politický pluralismus, sociální dialog a jejich význam; význam a formy voleb do zastupitelstev)	
<b>VO-9-4-04</b> vyloží smysl voleb do zastupitelstev v demokratických státech a uvede příklady, jak mohou výsledky voleb ovlivňovat každodenní život občanů	právní řád ČR, jeho význam a funkce, povinnost občana při zajišťování obrany státu	
<b>VO-9-4-05</b> přiměřeně uplatňuje svá práva včetně práv spotřebitele a respektuje práva a oprávněné zájmy druhých lidí, posoudí význam ochrany lidských práv a svobod	<u>Lidská práva</u>	
<b>VO-9-4-06</b> objasní význam právní úpravy důležitých vztahů – vlastnictví, pracovní poměr, manželství	základní lidská práva, práva dítěte, jejich ochrana; úprava lidských práv a práv dětí v dokumentech	
<b>VO-9-4-08</b> dodržuje právní ustanovení, která se na něj vztahují, a uvědomuje si rizika jejich porušování	poškození lidských práv (diskriminace, šikana)	
<b>VO-9-4-09</b> rozlišuje a porovnává úkoly orgánů právní ochrany občanů, uvede příklady jejich činnosti a spolupráce při postihování trestných činů	protiprávní jednání - druhy a postihy, trestní postížitelnost, korupční jednání a porušování práv (k duševnímu vlastnictví, předpisů v silničním provozu)	
<b>VO-9-4-10</b> rozpozná protiprávní jednání, rozliší přestupek a trestný čin, uvede jejich příklady		



4. SKUPINA - VÝROBA, OBCHOD, SLUŽBY; GLOBALIZACE		
VO-9-4-07 uveďte příklady některých smluv upravujících občanskoprávní vztahy – osobní přeprava, koupě, oprava či pronájem věci	<u>Výroba, obchod, služby</u> Výroba, obchod, služby - jejich funkce, principy tržního hospodářství (např. právní formy podnikání, příjmy a výdaje státního rozpočtu)	M
	<u>Globalizace</u> Globalizace - projevy, klady, zápory, významné globální problémy a možnosti jejich řešení	MUL 5

# PŘÍRODOPIS

## Charakteristika předmětu

Některá témata předmětu Přírodopis jsou již začleněna do učiva nižších ročníků. Dítě zažívá souvislost člověka se všemi říši přírody a poznává podstatu vztahu člověka k přírodnímu světu. Učitel i žáci by měli prožívat vztah k přírodě s úctou a vážností. Hlavním cílem předmětu Přírodopis je uvádění žáků do stále užšího kontaktu se Zemí, prozkoumávání všech jejích říší, což znamená vzdělávat se v mnoha obměnách k zodpovědnosti a zralosti pro život na Zemi.

Především v období dospívání žáků je třeba jim podat pedagogickou pomoc pro dosažení správného vztahu ke vlastnímu tělu. Z něho může vyrůst odpovědnost žáků jak k sobě samým, k druhým lidem, a také k vnějšímu světu. Tento vztah může posílit objevování fyzikálních zákonitostí ve stavbě vnitřních orgánů, ve stavbě skeletu, svalů, ve funkci smyslových orgánů. S dospíváním a pohlavním zráním dostávají otázky po podstatě člověka, jeho poslání a určení nový, existenciální tón: "Kdo jsem? Odkud přicházím? Kam jdu?" Vyučování Přírodopisu by jim k zodpovězení těchto otázek mělo poskytnout oporu. Nemělo by však přicházet s hotovým obrazem člověka ani s omezeným pohledem na jeho původ, mělo by spíše poskytovat podněty k dalšímu tázání a ponechat prostor pro individuální světonázor.

Do vyučování pronikají aktuální témata dnešního světa, která neučí žáky jen schopnosti myslet v globálních souvislostech, ale přispívají velkou měrou k jejich osobnostnímu a sociálnímu růstu, působí směrem k jejich sebevědomému a aktivnímu zapojení do občanské společnosti, vedou je k toleranci k odlišným kulturám a stylům života, umožňují jim tvořivě nakládat s informacemi, ovládat informační a komunikační technologie bez toho, aby se jimi nechal ovládat a manipulovat. Tak mohou žáci nastoupit celoživotní cestu k uvědomění si svého lidství, nalezení vlastního místa ve společnosti a k ochotě ji aktivně a zodpovědně spoluvytvářet.

Důležitým cílem vyučování je rozvoj schopnosti žáků samostatně usuzovat. Přírodovědné pojmy by měly svým charakterem odpovídat věku a vývojové fázi žáka. Vyučování by mělo směřovat k tomu, aby se žák sám naučil vyučovací látku zachytit, ve zkrácené formě sledované procesy popsat, dokumentovat a systematicky vymezit v sešitech.

V 6. ročníku v botanice porovnááme čeledi rostlin, jejich typická stanoviště a časové vztahy jejich vývojových cyklů. Pozorujeme rostliny v průběhu roku, pokud možno přímo v přírodě, neboť většina čeledí dosahuje svého vegetačního vrcholu v rozdílném čase. Důležitá hlediska pro hledání souvislostí a vztahů nabízí rovněž epocha geologie, především horniny jako základ půdních podmínek pro život rostlin, také v této oblasti se snažíme o výuku přímo v přírodě, v terénu.

V souvislosti s obdobím vrcholící puberty žáků se vyučování přírodopisu obrací v 7. ročníku k biologii člověka. Přírodopis přináší v tomto období motivy, jež mohou pomoci žákům zodpovědět mnoho otázek, jež tento věk přináší. Ústředním motivem je člověk, ale i tematika výživy a zdravého životního stylu. Jde o oblast, kde se snad nejvíce spojuje s širokým okruhem světa. Nyní je možné navázat mezipředmětové vazby, především k vyučování zeměpisu. V úzké návaznosti na vyučování těchto předmětů se zabýváme základními složkami potravy, charakterem potravin a jejich původem. Žáci mohou prožít úzké spojení se světem, z něhož člověk získává svou potravu a který nejruznějším způsobem ovlivňuje jeho zdraví a nemoc. V tomto ohledu se dále zabýváme rostlinami v jejich konkrétních vztazích k léčivým a zaživacím procesům člověka. Stejně tak je důležité se zabývat rostlinami, které jsou pro jejich narkotické a halucinogenní účinky zneužívány jako návykové látky. V tomto věku dochází k převratné proměně v tělesném, psychickém i sociálním vývoji žáků.

Ústředním motivem vyučování 8. ročníku je biologie člověka a podrobně se věnuje orgánům, které ve své funkci nejvíce přijaly zákonitosti vnějšího světa: smyslové orgány a pohybový aparát. Tématem je také porovnání stavby těla a smyslových orgánů člověka a živočichů, vývoj a systém živočišné říše.

V 9. ročníku se dostáváme k stavbě lidské buňky, dědičnosti a rozmnožování, to vše ve srovnání s živočišnou říší. V tomto věku jsou pro žáky aktuální všechny důležité problémy světa v globálních souvislostech, měli by být vedeni k pochopení propojení celého světa a vlivu každého jedince i celé společnosti na další vývoj naší Země.

Do Přírodopisu 7. až 9. ročníku jsou zařazena i témata z oblasti Výchovy ke zdraví, žáci se zabývají otázkami vztahů mezi lidmi, dospíváním a dalšími aktuálními problémy žáků. Měli by si uvědomit nebezpečí užívání návykových látek, ale i úrazu a být schopni poskytnout účinnou první pomoc.

### **Forma realizace**

Vyučovací předmět Přírodopis směřuje k naplňování většiny očekávaných výstupů vzdělávacích oblastí Člověk a příroda (Přírodopis) a Člověk a zdraví (Výchova ke zdraví). V rámci tohoto předmětu je také realizováno průřezové téma Osobnostní a sociální výchova. Výuka přírodopisu je realizována v 6. až 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

### **Rozvíjení kompetencí**

#### **Kompetence k učení**

- Vedeme žáky k vyhledávání, zpracovávání a používání potřebných informací
- Žáky motivujeme k učení, povzbuzujeme je i při dílčím úspěchu
- Podporujeme u žáků samostatnost a kreativní myšlení

#### **Kompetence k řešení problémů**

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

#### **Kompetence komunikativní**

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Rodiče a žáci spolupracují se školou na akcích školy.

### **Kompetence sociální a personální**

- Budujeme s žáky pozitivní školní a třídní klima.
- Zařazujeme práci ve skupinách.

### **Kompetence občanské**

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).

### **Kompetence pracovní**

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

### **Kompetence digitální**

- Vedeme žáky k vyhledávání informací i v prostředí internetu.
- Od osmé třídy vedeme žáky ke smysluplnému využívání kancelářských aplikací pro práci s textem a daty.
- Seznamujeme žáky s možnými negativními dopady užívání digitálních technologií na jejich fyzické a duševní zdraví a učíme je takovýmto situacím předcházet.

**Vzdělávací obsah předmětu****6. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>BOTANIKA</b>		
<b>P-9-2-01 rozpozná naše nejznámější jedlé a jedovaté houby s plodnicemi a porovná je podle charakteristických znaků</b>	Houby a lišejníky	
<b>P-9-3-01 odvodí na základě pozorování uspořádání rostlinného těla od buňky přes pletiva až k jednotlivým orgánům</b>	Jednoděložné a dvouděložné rostliny, jejich životní cykly Vybrané čeledi	
<b>P-9-3-02 vysvětlí princip základních rostlinných fyziologických procesů a jejich využití při pěstování rostlin</b>	Jednoletost a víceletost Stavba květu a jeho uzpůsobení k opylování	
<b>P-9-3-03 rozlišuje základní systematické skupiny rostlin a určuje jejich význačné zástupce pomocí klíčů a atlasů</b>	Nejdůležitější zástupci a jejich vztah k prostředí Určování rostlin podle botanického klíče	
<b>P-9-7-01 - uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi</b>	Vybraná přírodní společenstva a vegetační pásy Země	
<b>P-9-7-02 - na příkladu objasní základní princip existence živých a neživých složek ekosystému</b>	Ekosystémy (louka, les, voda, město...) Hmyz a jeho vztah ke světu rostlin	
<b>P-9-7-04 uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí</b>	Zaměření převážně na hmyz komunálně žijící a opylující (včely, mravenci)	
<b>P-9-8-01 - aplikuje praktické metody poznávání přírody</b>		

<b>MINERALOGIE</b>		
<b>P-9-6-01 rozpozná podle charakteristických vlastností vybrané nerosty a horniny s použitím určovacích pomůcek</b>	Vývoj zemské kůry a organismů na Zemi - geologické změny, přizpůsobování se organismů prostředí	
<b>P-9-6-02 rozlišuje důsledky vnitřních a vnějších geologických dějů, včetně geologického oběhu hornin i oběhu vody</b>	Horniny vyvřelé, usazené a přeměněné Základní nerosty	
<b>P-9-7-01 uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi</b>	Podle možností geologické exkurze do blízkého okolí a návštěva muzea s geologickou expozicí	
<b>P-9-7-02 na příkladu objasní základní princip existence živých a neživých složek ekosystému</b>	Základní krajinné typy a pro ně charakteristické horniny na konkrétních příkladech	
<b>P-9-7-03 vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam</b>		
<b>P-9-8-01 aplikuje praktické metody poznávání přírody</b>		



## 7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>VÝŽIVA, HYGIENA A ZDRAVÍ</b>		
<p><b>P-9-5-04</b> rozlišuje příčiny, případně příznaky běžných nemocí a uplatňuje zásady jejich prevence a léčby</p> <p><b>VZ-9-1-03</b> vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím; vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví</p> <p><b>VZ-9-1-04</b> posoudí různé způsoby chování lidí z hlediska odpovědnosti za vlastní zdraví i zdraví druhých a vyvozuje z nich osobní odpovědnost ve prospěch aktivní podpory zdraví</p> <p><b>VZ-9-1-16</b> uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí</p>	<p><u>Zdraví a nemoc</u></p> <p>Potrava jako příčina nemocí</p> <p>Bakterie a viry ve vztahu k nemocem člověka</p> <p>Vybrané nemoci a jejich prevence</p> <p>Úrazy a zásady první pomoci</p> <p>Příroda jako pomocník v boji proti nemocem</p> <p>Tělesná a duševní hygiena – důležitost životního rytmu, nebezpečí přemíry smyslových podnětů, osobní hygiena</p>	OSV 4
<p><b>P-9-1-01</b> rozliší základní projevy a podmínky života, orientuje se v daném přehledu vývoje organismů</p> <p><b>P-9-1-04</b> uvede na příkladech z běžného života význam virů a bakterií v přírodě i pro člověka</p> <p><b>P-9-4-02</b> rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin</p> <p><b>P-9-5-02</b> orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka</p> <p><b>P-9-7-01</b> uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi</p> <p><b>P-9-7-02</b> rozlišuje a uvede příklady systémů organismů – populace, společenstva, ekosystémy; na příkladu objasní základní princip existence živých a neživých složek ekosystému</p>	<p><u>Výživa</u></p> <p>Potrava (bílkoviny, cukry, tuky), role vitamínů a stopových prvků, stravovací návyky</p> <p><u>Trávicí, dýchací, vylučovací soustava člověka v souvislosti s rostlinami a živočichy:</u></p> <p><i>Trávicí soustava:</i></p> <p>Proces trávení a trávicí orgány</p> <p>Základní složky potravy - cukry, tuky, bílkoviny, vitamíny, stopové prvky</p> <p>Voda a tekutiny a jejich důležitost pro výživu člověka</p>	

<p><b>P-9-7-03</b> vysvětlí podstatu jednoduchých potravních řetězců v různých ekosystémech a zhodnotí jejich význam</p> <p><b>P-9-7-04</b> uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí a příklady narušení rovnováhy ekosystému</p> <p><b>P-9-8-01</b> aplikuje praktické metody poznávání přírody</p>	<p><i>Dýchací soustava:</i></p> <p>Stavba a funkce dýchacích orgánů</p> <p>Přenos kyslíku do krve</p> <p>Tabák a nikotin - původ a působení kouření na zdraví člověka</p> <p><i>Vylučovací soustava:</i></p> <p>Ledviny jako orgány vylučování a jejich funkce</p> <p>Další způsoby vylučování</p> <p>Prevence a léčba nemocí vylučovacích orgánů</p>	
<p><b>VZ-9-1-01</b> respektuje přijatá pravidla soužití mezi spolužáky i jinými vrstevníky a přispívá k utváření dobrých mezilidských vztahů v komunitě</p> <p><b>VZ-9-1-02</b> vysvětlí role členů komunity (rodiny, třídy, spolku) a uvede příklady pozitivního a negativního vlivu na kvalitu sociálního klimatu (vrstevnická komunita, rodinné prostředí) z hlediska prospěšnosti zdraví</p> <p><b>VZ-9-1-03</b> vysvětlí na příkladech přímé souvislosti mezi tělesným, duševním a sociálním zdravím; vysvětlí vztah mezi uspokojováním základních lidských potřeb a hodnotou zdraví</p>	<p><u>Sexualita člověka</u></p> <p>Role sexuality v lidském životě, odpovědnost v sexualitě, prevence pohlavních nemocí; přátelství, partnerské vztahy, manželství a rodičovství</p> <p>Vztahy a pravidla soužití v prostředí komunity</p> <p>Puberta, dospívání</p>	<p>RČ</p> <p>TV</p>

## 8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>ZOOLOGIE A BIOLOGIE ČLOVĚKA</b>		
<p><b>P-9-5-01</b> určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy</p> <p><b>VZ-9-1-08</b> uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc</p> <p><b>P-9-4-01</b> porovná základní vnější a vnitřní stavbu vybraných živočichů a vysvětlí funkci jednotlivých orgánů</p> <p><b>P-9-4-02</b> rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin</p> <p><b>P-9-4-03</b> odvodí na základě pozorování základní projevy chování živočichů v přírodě, na příkladech objasní jejich způsob života a přizpůsobení danému prostředí</p> <p><b>P-9-4-04</b> zhodnotí význam živočichů v přírodě i pro člověka; uplatňuje zásady bezpečného chování ve styku se živočichy</p> <p><b>P-9-8-01</b> aplikuje praktické metody poznávání přírody</p> <p><b>VZ-9-1-07</b> dává do souvislostí složení stravy a způsob stravování s rozvojem civilizačních nemocí a v rámci svých možností uplatňuje zdravé stravovací návyky</p> <p><b>VZ-9-1-08</b> uplatňuje osvojené preventivní způsoby rozhodování, chování a jednání v souvislosti s běžnými, přenosnými, civilizačními a jinými chorobami; svěří se se zdravotním problémem a v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc</p> <p><b>VZ-9-1-09</b> projevuje odpovědný vztah k sobě samému, k vlastnímu dospívání a pravidlům zdravého životního stylu; dobrovolně se podílí na programech podpory zdraví v rámci školy a obce</p>	<p><u>Orgánové soustavy živočichů a člověka</u></p> <p><i>Kostra a svaly:</i></p> <p>Opěrná soustava lidského těla (porovnání s opěrnou soustavou živočichů)</p> <p>Páteř, hrudní koš</p> <p>Stavba a funkce horní a dolní končetiny, pletence</p> <p>Stavba lebky</p> <p>Stavba kosti</p> <p>Klouby a vazy</p> <p>Svaly - rozdělení, funkce a význam</p> <p><i>Smysly:</i></p> <p>Stavba a funkce oka a ucha; čich, chuť, hmat</p> <p>Vybraní zástupci jednotlivých skupin živočichů</p> <p>Rozšíření, význam a ochrana živočichů</p>	<p>VV</p> <p>OSV 1</p>

<p><b>VZ-9-1-10 samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím</b></p> <p><b>VZ-9-1-11 respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví</b></p> <p><b>VZ-9-1-15 projevuje odpovědné chování v rizikových situacích silniční a železniční dopravy; aktivně předchází situacím ohrožení zdraví a osobního bezpečí; v případě potřeby poskytne adekvátní první pomoc</b></p> <p><b>VZ-9-1-16 uplatňuje adekvátní způsoby chování a ochrany v modelových situacích ohrožení, nebezpečí i mimořádných událostí</b></p>	<p>Ochrana zdraví při různých činnostech; poskytnutí adekvátní první pomoci; adekvátní způsoby chování v případě ohrožení či nebezpečí</p>	
--	--	--

## 9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>BIOLOGIE ČLOVĚKA</b>		
<p><b>P-9-5-01</b> určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy</p> <p><b>VZ-9-1-13</b> uvádí do souvislostí zdravotní a psychosociální rizika spojená se zneužíváním návykových látek a životní perspektivu mladého člověka; uplatňuje osvojené sociální dovednosti a modely chování při kontaktu se sociálně patologickými jevy ve škole i mimo ni; v případě potřeby vyhledá odbornou pomoc sobě nebo druhým</p> <p><b>VZ-9-1-14</b> vyhodnotí na základě svých znalostí a zkušeností možný manipulativní vliv vrstevníků, médií, sekt; uplatňuje osvojené dovednosti komunikační obrany proti manipulaci a agresi</p>	<p><i>Oběhová soustava:</i></p> <p>Stavba a funkce orgánů krevního oběhu</p> <p>Činnost srdce a krevní oběh</p> <p>Prevence a léčba nemocí srdce a krevního oběhu</p> <p>Alkohol a jeho působení na člověka</p> <p>Zdravotní a sociální rizika zneužívání návykových látek, patologického hráčství, práce s počítačem</p> <p>Reklamní vlivy</p> <p>Ochrana zdraví při různých činnostech; poskytnutí adekvátní první pomoci; adekvátní způsoby chování v případě ohrožení či nebezpečí</p>	
<p><b>P-9-5-01</b> určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy</p> <p><b>VZ-9-1-10</b> samostatně využívá osvojené kompenzační a relaxační techniky a sociální dovednosti k regeneraci organismu, překonávání únavy a předcházení stresovým situacím</p>	<p><i>Nervová soustava:</i></p> <p>Stavba mozku a míchy</p> <p>Centrální a periferní nervová soustava</p> <p>Funkce nervové soustavy</p> <p>Duševní zdraví a životní styl</p>	

<p><b>P-9-5-01</b> určí polohu a objasní stavbu a funkci orgánů a orgánových soustav lidského těla, vysvětlí jejich vztahy</p> <p><b>P-9-5-02</b> orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka</p> <p><b>P-9-5-03</b> objasní vznik a vývin nového jedince od početí až do stáří</p> <p><b>VZ-9-1-11</b> respektuje změny v období dospívání, vhodně na ně reaguje; kultivovaně se chová k opačnému pohlaví</p> <p><b>VZ-9-1-12</b> respektuje význam sexuality v souvislosti se zdravím, etikou, morálkou a pozitivními životními cíli; chápe význam zdrženlivosti v dospívání a odpovědného sexuálního chování</p>	<p><i>Rozmnožovací soustava:</i></p> <p>Rozmnožovací orgány ženy a muže a jejich funkce</p> <p>Princip oplodnění</p> <p>Nitroděložní vývoj</p> <p>Postnatální vývoj</p> <p>Zodpovědný sexuální život a prevence pohlavních nemocí</p> <p>Role sexuality v lidském životě (biologické, sociální a kulturní aspekty)</p> <p>Předčasná sexuální zkušenost; těhotenství a rodičovství mladistvých; pohlavní identita</p>	
<p><b>P-9-1-02</b> vysvětlí podstatu pohlavního a nepohlavního rozmnožování a jeho význam z hlediska dědičnosti</p> <p><b>P-9-1-03</b> uvede příklady dědičnosti v praktickém životě</p>	<p>Dědičnost a proměnlivost jako základní vlastnosti živé přírody</p> <p>Pohlavní a nepohlavní rozmnožování z hlediska dědičnosti a proměnlivosti</p>	

<b>GEOLOGIE</b>		
<p><b>P-9-4-02 rozlišuje a porovná jednotlivé skupiny živočichů, určuje vybrané živočichy, zařazuje je do hlavních taxonomických skupin</b></p> <p><b>P-9-5-02 orientuje se v základních vývojových stupních fylogeneze člověka</b></p> <p><b>P-9-7-01 uvede příklady výskytu organismů v určitém prostředí a vztahy mezi nimi</b></p> <p><b>P-9-7-02 na příkladu objasní základní princip existence živých a neživých složek ekosystému</b></p> <p><b>P-9-7-04 uvede příklady kladných i záporných vlivů člověka na životní prostředí</b></p> <p><b>P-9-8-01 aplikuje praktické metody poznávání přírody</b></p>	<p><u>Vývoj zemské kůry a organismů na Zemi</u></p> <p>Geologické změny</p> <p>Přizpůsobování se organismů prostředí</p> <p>Proměny stavby rostlin a živočichů</p> <p>Nejdůležitější zástupci a jejich prostředí</p> <p>Vývoj člověka</p>	

# FYZIKA

## Charakteristika předmětu

Fyzika otevírá žákům pohled na chování a vlastnosti těles, jejich vzájemné vztahy a působení, a vede také k porozumění technice, která je na těchto vztazích založena.

Vyučování fyziky nastupuje v době, kdy jsou žakovy myšlenkové síly do té míry zralé, že už dokážou dobře sledovat nebo i samy objevovat kauzální souvislosti přírodního dění. Fyzikální jevy a děje představují vítané cvičné pole pro vyzkoušení a rozvíjení těchto schopností a učivo fyziky poskytuje oporu zvolna se rozvíjícímu úsudku žáků, jejich schopnosti přesně a racionálně uvažovat.

Pokud je to možné, postupujeme od smyslového prožití fenoménu, včetně jeho případných experimentálních variací, přes přesný popis, podrobné zachycení a rekapitulaci předvedeného dění, až k postupnému vyvozování zákonitostí a příslušných podmínek.

Vhodné je tedy začínat výuku v oblastech, které jsou smyslově „syté“ (akustika, optika, termika), umožňují názornost a žáci s nimi mají množství přímých zkušeností. Začneme-li např. akustikou, můžeme navázat na širokou škálu zkušeností z oblasti hudební. Zákonitosti, s nimiž jsou již delší dobu přirozeně seznamováni ve vyučování hudební výchovy (interval, tvoření tónu, barva, výška tónu) jsou nyní zkoumány na úrovni experimentální, zobecňovány a matematicky uchopovány. Oblasti smyslově přímo nepřístupné (elektřina, magnetismus) přicházejí na řadu až posléze, a i tady uplatňujeme přirozený fenomenologický přístup.

Zvláštní péči je třeba věnovat oblastem, kde se nelze vyhnout použití modelových představ a abstraktnějším teoretickým poznatkům (atomistika). Přicházejí na řadu až ve vyšších ročnících, kdy už žák dovede rozlišovat model od reality.

Je přirozené, že při fenomenologickém poznávání fyzikálních jevů a zákonitostí, přijde nejprve ke slovu vlastní, jaksí přirozená terminologie, a teprve pozvolna se uvádějí obvyklá terminologická označení. Taktéž s matematickým popisem nespěcháme a zavádíme ho pozvolna, aby byl přehledně spojen s pozorováním a nestal se sám o sobě překážkou fyzikálního náhledu. Toto postupné teoretické pronikání jednotlivých fyzikálních oblastí je také důvodem k tomu, že základní výukové okruhy jsou řazeny opakovaně, aby ve vyšších ročnících mohli žáci dospět k prohloubenému a rozšířenému porozumění.

Učivo jednotlivých ročníků pokrývá vždy základní oblasti fyziky (akustiku, optiku, termiku, mechaniku, elektřinu, magnetismus), v každém ročníku je však některá z oblastí zdůrazněna s ohledem na vývojovou situaci žáků a vztahy k učivu dalších předmětů. V 6. ročníku je to akustika a optika, které jsou ideální pro „vyvození vědy z umění“. V 7. ročníku se do centra pozornosti dostává mechanika s její „tvrdou“ kauzalitou, která odpovídá už rozvinutějším exaktním myšlenkovým schopnostem a mimo to navazuje na učivo dějepisu (vznik novověké vědy, technické vynálezy a vynálezci). V 8. ročníku se učitel prohloubeně věnuje elektřině a magnetismu a jejich využití v technice. V 9. ročníku je pozornost věnována zejména energii. Učitel cíleně rozvíjí vztahy i k dalším předmětům, jako jsou Přírodopis, Zeměpis, kde vede žáky k péči o životní prostředí (vlivy fyzikálních dějů a organismy, důsledky techniky pro životní prostředí, technika a technologie ve službách péče o životní prostředí a trvale udržitelného rozvoje lidské kultury...) či Chemie (chemická podstata galvanických článků apod.).

Výstupy z RVP týkající se Vesmíru se realizují v předmětu Zeměpis.

Fyzikální pohled na svět nemá ve výuce nikdy stát izolovaně. Má pojednávat přesahující souvislosti k ostatním, a to zdaleka nejen přírodovědným, oborům a reálným skutečnostem života žáků. Má také poukazovat na svá vlastní omezení.



### **Forma realizace**

Vyučovací předmět Fyzika směřuje k naplňování většiny očekávaných výstupů vzdělávacích oblastí Člověk a příroda (Fyzika) a Informatika. Výuka Fyziky je realizována v 6. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

V rámci tohoto předmětu se také realizuje průřezové téma Mediální výchova.

### **Rozvíjení kompetencí**

Metodická hlediska byla uvedena již v charakteristice předmětu. V souvislosti s nimi by mělo vyučování vést též k rozvoji následujících kompetencí.

#### **Kompetence k učení:**

- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Žákům umožňujeme ve vhodných případech realizovat vlastní nápady, podněcujeme jejich tvořivost.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

#### **Kompetence k řešení problémů**

- Výuka je vedena tak, aby žáci hledali různá řešení problému, svoje řešení si dokázali obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

#### **Kompetence komunikativní**

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

### **Kompetence sociální a personální**

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Usilujeme o to, aby žáci prokázali schopnost střídat role ve skupině.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Chceme žáky naučit základům kooperace a týmové práce.

### **Kompetence občanské**

- Ve třídních kolektivech žáci společně stanovují pravidla chování.
- Jsou respektovány individuální rozdíly (národnostní, kulturní).
- Ve výuce je kladen důraz na prožitek.

### **Kompetence pracovní**

- Vedeme je k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

### **Kompetence digitální**

- Vedeme je k získávání, vyhledávání, kritickému posuzování, spravování a sdílení dat, informací a digitálních obsahů při práci na individuálních či skupinových referátech.
- Výuka je doplněna pracemi, při kterých žáci vytváří a upravují digitální obsah, se kterým různými formami dále pracují.

## Vzdělávací obsah předmětu

### 6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>ENERGIE</b>		
využívá poznatky o teple jako formě energie a jeho přenosu při řešení konkrétních problémů a úloh	Původ tepla na Zemi Přeměny skupenství Teplota a její měření, teploměry Tepelná roztažnost Vedení tepla	
<b>ZVUKOVÉ DĚJE</b>		
rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně je analyzuje	Rozdíl mezi tónem a ostatními zvuky Chvění jako fyzická stopa zvuku Vlastnosti zvuku Tonální řada, intervaly Lidský hlas a jeho tvorba Šíření, odraz a pohlcování zvuku	HV, PŘ, M, ČJ, RČ
<b>ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTLNÉ DĚJE</b>		
F-9-6-03 rozliší vodič, izolant a polovodič na základě analýzy jejich vlastností	Elektrostatické jevy vznikající třením Vodiče a izolanty Napětí a jiskra	Z

využívá prakticky poznatky o působení magnetického pole na magnet	<p>Vlastnosti magnetu</p> <p>Magnetizování materiálů</p> <p>Znázornění magnetického pole</p> <p>Kompas</p> <p>Magnetické pole Země</p>	Z, D
využívá zákona o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí	<p>Protiklad světla a tmy</p> <p>Přirozené a umělé zdroje světla</p> <p>Šíření světla, světlo a stín</p> <p>Zatmění Slunce a Měsíce</p> <p>Průhledné, průsvitné a neprůhledné prostředí</p>	VV, PŘ, RČ

## 7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>POHYB TĚLES; SÍLY</b>		
F-9-2-01 rozhodne, jaký druh pohybu těleso koná vzhledem k jinému tělesu	Klid a pohyb tělesa Rovnoměrný a nerovnoměrný pohyb	TV, RČ, M
F-9-2-02 využívá s porozuměním při řešení problémů a úloh vztah mezi rychlostí, dráhou a časem u rovnoměrného pohybu těles	Dráha a rychlost	Integrovaná INFO
I-9-1-01 získá z dat informace, interpretuje data, odhaluje chyby v cizích interpretacích dat		
I-9-1-04 zhodnotí, zda jsou v modelu všechna data potřebná k řešení problému; vyhledá chybu v modelu a opraví ji		
F-9-2-03 určí v konkrétní jednoduché situaci druhy sil působících na těleso, jejich velikosti, směry a výslednici	Páka, rameno břemene a síly Kladka a její použití Nakloněná rovina, klín, šroub Skládání a rovnováha sil	
F-9-2-03 změří velikost působící síly	Síla, měření síly, tíhová síla, hmotnost, měření hmotnost, skládání a výslednice sil Tlaková síla, tlak, tření Vzájemné působení těles	
<b>ZVUKOVÉ DĚJE</b>		
F-9-5-01 rozpozná ve svém okolí zdroje zvuku a kvalitativně analyzuje příhodnost daného prostředí pro šíření zvuku	Hudební intervaly a jejich číselné vyjádření Šíření zvuku v prostředí	M

	<p>Frekvence, rychlost zvuku, počítání rychlosti</p> <p>Odraz zvuku</p> <p>Rezonance, hudební nástroje</p> <p>Hlasitost zvuku</p> <p>Ultrazvuk, infrazvuk</p>	
<b>F-9-5-02 posoudí možnosti zmenšování vlivu nadměrného hluku na životní prostředí</b>	<p>Ochrana před nadměrným hlukem</p> <p>Vliv nadměrného hluku na lidské zdraví</p>	
<b>ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTELNÉ DĚJE</b>		
<b>F-9-6-01 sestaví správně podle schématu elektrický obvod a analyzuje správně schéma reálného obvodu</b>	<p>Jednoduchý elektrický obvod</p> <p>Sériové a paralelní zapojení</p> <p>Nebezpečí el. proudu, 1. pomoc</p> <p>Ohmův zákon - veličiny</p>	
<b>F-9-6-05 využívá zákona o přímočarém šíření světla ve stejnorodém optickém prostředí a zákona odrazu světla při řešení problémů a úloh</b>	<p>Zákon odrazu, rovinné zrcadlo</p> <p>Kulová zrcadla</p> <p>Pojem ohniska</p>	RČ
rozhodne ze znalosti rychlostí světla ve dvou různých prostředích, zda se světlo bude lámat ke kolmici, či od kolmice	<p>Zákon lomu</p> <p>Průchod světla optickým hranolem</p> <p>Barevné jevy vznikající při lomu světla</p>	

**8. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>LÁTKY A TĚLESA</b>		
F-9-1-04 využívá s porozuměním vztah mezi hustotou, hmotností a objemem při řešení praktických problémů	Hustota	Z
<b>MECHANICKÉ VLASTNOSTI TEKUTIN</b>		
F-9-3-01 využívá poznatky o zákonitostech tlaku v klidných tekutinách pro řešení konkrétních praktických problémů	Hydrostatický tlak Pascalův zákon Spojené nádoby Atmosférický tlak Vývěva a vakuum Archimedův zákon	
<b>ELEKTROMAGNETICKÉ A SVĚTELNÉ DĚJE</b>		
F-9-6-02 rozliší stejnosměrný proud od střídavého a změří elektrický proud a napětí	Střídavý proud Bezpečnost práce s elektrickými přístroji	INFO
F-9-6-02 rozliší stejnosměrný proud od střídavého a změří elektrický proud a napětí	Tepelné účinky elektrického proudu Vodivost různých materiálů Stejnoseměrný proud Bezpečnost práce s elektrickými přístroji Napětí, proud, odpor	INFO
F-9-6-04 využívá prakticky poznatky o působení magnetického pole na magnet a cívku s proudem a o vlivu změny magnetického pole v okolí cívky na vznik indukovaného napětí v ní	Magnetické účinky elektrického proudu Elektromagnetická indukce	

<p><b>F-9-6-06 rozhodne ze znalosti rychlosti světla ve dvou různých prostředích, zda se světlo bude lámat ke kolmici, či od kolmice, a využívá této skutečnosti při analýze průchodu světla čočkami</b></p>	<p>Spojka a rozptylka          Geometrie čoček          Zvětšování a zmenšování prostřednictvím čoček          Optické přístroje          Vady lidského zraku</p>	
--	---	--



## 9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>LÁTKY A TĚLESA</b>		
F-9-1-01 změří vhodně zvolenými měřidly některé důležité fyzikální veličiny charakterizující látky a tělesa	Převody fyzikálních jednotek Částicová stavba látek	
F-9-1-02 uvede konkrétní příklady jevů dokazujících, že se částice látek neustále pohybují a vzájemně na sebe působí	Difúze	
F-9-1-03 předpoví, jak se změní délka či objem tělesa při dané změně jeho teploty		
<b>ENERGIE</b>		
F-9-4-01 využívá s porozuměním vztah mezi výkonem, vykonanou prací a časem	Práce Výkon Polohová a kinetická energie	D, CH
F-9-4-02 zhodnotí výhody a nevýhody využívání různých energetických zdrojů z hlediska vlivu na životní prostředí	Primární zdroje energie Tepelné stroje - spalovací motory Vnitřní energie - jaderná energie Radioaktivita, ochrana před radioaktivním zářením Spotřeba energie a možnosti jejích úspor Obnovitelné a neobnovitelné zdroje energie	MED 7

# CHEMIE

## Charakteristika předmětu

Předmět Chemie v 7. ročníku představuje výzvu a šanci poznat svět látek. Prozkoumat jejich vlastnosti a z nich tvořit pojmy, které člověka zahrnou do procesu bádání. Tím mu napomohou k novému, prohloubenému setkání se světem. Je nasnadě, že hotový, „mrtvý“ svět anorganické chemie nabízí k tomuto účelu jedinečné a v pokusech působivé možnosti. Na začátku epochy stojí oheň a proces hoření (pro děti „spřátelený“ zážitek), jež pak vede přes pálení vápna ke kyselinám, zásadám a kovům, přičemž tu vždy hraje roli technický i kulturně-historický aspekt.

Jádro celé metodiky spočívá v tom, abychom žáky uvedli do sféry chemických procesů a pochodů kvalitativně a ukázali tak žákovi nový vztah k přírodě. Své „výzkumy“ vždy začínáme nejprve s přírodními látkami (např. dřevo, papír, vlasy atd.). Otázky „nerveme“ z žáků senzačními experimenty, nýbrž při všedních, každodenně známých jevech, jakým je např. oheň. Žáci tak budou prožívat člověka jako spolutvůrce přírodních procesů. Výuka Chemie nesmí vymezovat a omezovat, nýbrž musí ukazovat vztahy a jevy v přírodě (postupujeme přitom z vnějšku dovnitř). Musíme přitom brát vážně prožitky žáků a zapojit je do výuky, a ne protěžovat měřicí přístroje a indikátory.

Vyučování Chemie v 8. ročníku vyžaduje jiný způsob kladení otázek než v 7. třídě. Organické přírodní jevy a procesy jsou mnohem složitější a podstatně obtížněji pochopitelné. Na počátku stojí člověk opatřující si svou stravu, v němž se tyto procesy odehrávají. Procesuální stránka organických životních pochodů tvorby a změny látek vyžaduje myšlení, které respektuje organický, živý charakter, a tvoření pojmů, které odpovídá aspektu zodpovědnosti a zralosti. V epoše se pokoušíme dovést žáky k chemii orientované na procesy tím, že zavádíme různé chemické modelové představy a diskutujeme o nich. Tímto způsobem mají žáci pozorovat souvislosti tak, jak to odpovídá jejich věku, a učit se je také chápat. Proto musíme vždy žáky podněcovat, aby kladli své vlastní, originální otázky (pomocí experimentů, na nichž se podílejí i žáci, máme možnost tuto schopnost ptát se, ještě více prohlubovat.)

Učitel musí propojovat svůj předmět s ostatními předměty. To je podmínkou, aby se předmět skutečně mohl stát součástí obsáhlého harmonického obrazu světa.

Jsou-li ve škole zavedeny v 8. třídě závěrečné ročníkové práce, pak se nabízí žákům možnost, aby témata Chemie zapracovali přiměřeně věku do svých ročníkových prací, a tak dále rozvinuli svou „zvědavost“.

Žáci mají získat přehled o celé oblasti chemie. Epochy matematiky, fyziky, chemie jsou si podobné svým přístupem. Fyzika a chemie mohou být pak chápány jako navzájem související jednotka. Žák může postupovat od experimentu k pozorování a dále k zákonitosti, ke vzorci a výpočtu, aniž by narazil na něco nepochopitelného, co by nebyl s to prohlédnout. Rozvíjíme jasné pozorování, tvoření logických závěrů, chápání kauzálních vztahů a analytické myšlení. Pojmy nejsou definovány jako axiomy, nýbrž nabývají konečné podoby teprve v procesu konfrontace.

Vstoupit do praktického života je úkol, který žák 9. třídy dokáže zvládnout. Ve vyučování chemie se můžeme pokusit zprostředkovat celkový přehled tím, že se k individuálnímu charakteru prvků dopracujeme prostřednictvím spolupůsobení chemických látek.

Žáci se nyní již plně stali takřikajíc občany světa a musí se v této pro ně stále ještě nové oblasti učit orientovat pomocí jasných myšlenek. Zároveň je třeba vyhradit velký prostor významu důležitých technických procesů i způsobu jejich provádění s přátelským postojem k životnímu prostředí.

### Forma realizace

Vyučovací předmět Chemie směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávacích oblastí Člověk a příroda (Chemie) a Informatika. Výuka Chemie je realizována v 7. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.

V rámci tohoto předmětu je také realizováno průřezové téma Enviromentální výchova.

### Rozvíjení kompetencí

Pro výuku chemie je důležité *pozorování* přírody jako systému, *chápání* potřeby udržování přírodní rovnováhy, *uvědomování* si užitečnosti přírodních poznatků a jejich aplikací v praktickém životě, *rozvíjení* dovednosti *pozorovat*, *experimentovat*, *vytvářet* a *ověřovat* hypotézy, *vyvozovat* z nich závěry a ty ústně i písemně *interpretovat*. Zvláště pak učít se *rozlišování* příčin chemických dějů, jejich souvislostí a vztahů mezi nimi, jejich *předvídaní* a případně *ovlivňování*. Ve vzdělávacím předmětu chemie směřuje výuka ještě specificky k:

- podchycení a rozvíjení zájmu o poznávání základních pojmů a zákonitostí na příkladech s využitím jednoduchých pokusů, řešení problémů a zdůvodňování jednání v praktických situacích
- vytváření potřeb objevovat a vysvětlovat chemické jevy, zdůvodňovat vyvozené závěry a získané poznatky využívat k rozvíjení odpovědných postojů
- získávání a upevňování dovedností pracovat podle pravidel bezpečnosti práce s chemikáliemi a dovednosti poskytovat první pomoc při úrazech způsobených chemickými látkami

Výuka chemie společně s ostatními předměty ze vzdělávací oblasti Člověk a příroda přispívá k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí takto:

### Kompetence k učení

- Učíme žáky různým metodám pozorování přírodních procesů, jevů a vyvození obecných zákonitostí.
- Vedeme žáky ve skupinách a individuálně k tomu, aby svou práci sami hodnotili a zaznamenávali svůj pokrok.
- Zavádíme v rámci individuálních možností určité formy samostudia (např. referáty), vedeme žáky k zodpovědnosti za vlastní rozvoj.
- Učíme vyhledávat a zpracovávat informace a využívat je k dalšímu učení.

### Kompetence k řešení problémů

- Rozvíjíme schopnost objevovat a formulovat problémy a hledat různé varianty řešení.
- Učíme základům vyvozování a předvídaní specifických závěrů z přírodních zákonů.
- Učíme poznatky zobecňovat a aplikovat v různých oblastech života.

### **Kompetence komunikativní**

- Vedeme žáky k přesnému vyjadřování a argumentaci.
- Rozšiřujeme terminologii o odborné výrazy.
- Učíme žáky stručně a přehledně sdělovat postup a výsledky svých pozorování a experimentů.

### **Kompetence sociální a personální**

- Vedeme žáky k osvojení dovednosti kooperace a společného hledání optimálních řešení problémů.
- Vedeme žáky k respektování společně dohodnutých pravidel chování a pravidel pro diskusi, na jejichž formulaci se sami podílejí.

### **Kompetence občanské**

- Vedeme žáky k poznání možnosti rozvoje i zneužití chemie a učíme je odpovědnosti za zachování životního prostředí.

### **Kompetence pracovní**

- Učíme je provádět soustavná pozorování a experimenty a získaná data zpracovávat a vyhodnocovat.
- Seznamujeme žáky se zásadami bezpečnosti a ochrany zdraví při práci.
- Učíme využívat poznatky v praktickém životě.

### **Kompetence digitální**

- Vedeme je k získávání, vyhledávání, kritickému posuzování, spravování a sdílení dat, informací a digitálních obsahů při práci na individuálních či skupinových referátech.
- Výuka je doplněna pracemi, při kterých žáci vytváří a upravují digitální obsah, se kterým různými formami dále pracují.

Vzdělávací obsah předmětu

7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>TÉMA: OHEŇ - HOŘENÍ LÁTEK</b>		
<b>CH-9-1-01</b> určí společné a rozdílné vlastnosti látek	Fyzikální a chemický děj, příklady ze života Oheň, princip a produkty hoření, oheň v historii člověka Kyslík jako nezbytná složka hoření Látky a jejich vlastnosti, změny skupenství	
<b>TÉMA: BEZPEČNOST PŘI EXPERIMENTÁLNÍ ČINNOSTI</b>		
<b>CH-9-1-02</b> pracuje bezpečně s vybranými dostupnými a běžně používanými látkami a hodnotí jejich rizikovost; posoudí nebezpečnost vybraných dostupných látek, se kterými zatím pracovat nesmí	Zásady bezpečné práce ve školní pracovně (laboratoři) i v běžném životě Nebezpečné látky a přípravky a jejich značení Zásady první pomoci	
<b>CH-9-7-02</b> aplikuje znalosti o principech hašení požárů na řešení modelových situací z praxe	Hašení – hasicí přístroje, komínový efekt Mimořádné události, havárie chemických provozů, úniky nebezpečných látek Příklady nejrozšířenějších výbušných, hořlavých a toxických látek, způsob jejich označení a zásady bezpečné práce s nimi	
<b>TÉMA: SMĚSI LÁTEK - VZDUCH, VODA</b>		
<b>CH-9-2-01</b> rozlišuje směsi a chemické látky	Druhy směsí (stejnorodé, různorodé) Vzduch - složení Teplotní inverze, smog, ozonová vrstva, skleníkový efekt, kyselá dešť	ENV 2 - základní podmínky života - vzduch

<p><b>CH-9-2-03 navrhne postupy a prakticky provede oddělování složek směsí o známém složení; uvede příklady oddělování složek v praxi</b></p>	<p>Metody oddělování složek směsí (různá skupenství), využití v praxi          Krystaly a pěstování krystalů</p>	
<p><b>CH-9-2-04 rozliší různé druhy vody a uvede příklady jejich výskytu a použití, uvede příklady znečišťování vody a vzduchu</b></p>	<p>Voda - rozdělení vod z hlediska výskytu, použití, obsahu minerálních látek          Základní vlastnosti vody a její využití          Princip výroby pitné vody ve vodárnách          Koloběh vody v přírodě</p>	<p>ENV 1 - základní podmínky života - voda, Z (mineralogie) - oběh vody</p>

<b>TÉMA: ČÁSTICOVÉ SLOŽENÍ LÁTEK A CHEMICKÉ PRVKY</b>		
<b>CH-9-3-02 orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti</b>	<p>Orientace v Periodické soustavě prvků</p> <p>Chemická látka, prvek, sloučenina - chemické značky, chemické vzorce sloučenin</p> <p>Vybrané kovy (zlato, stříbro, měď, alkalické kovy...) a vybrané slitiny - vlastnosti a praktické využití v historii a dnes</p>	F - vodiče a nevodiče
<b>TÉMA: VÁPENEC, VÁPNO</b>		
<b>CH-9-4-01 rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání</b>	<p>Vápenec, oxid vápenatý, hydroxid vápenatý</p> <p>Cyklus zpracování vápence, produkty procesu a jejich využití</p> <p>Vydechované plyny (oxid uhličitý)</p> <p>Od ohniště k peci</p>	
<b>CH-9-4-02 aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu</b>	<p>Vápenec</p> <p>Cyklus zpracování vápence, produkty procesu a jejich využití</p> <p>Vydechované plyny (oxid uhličitý)</p> <p>Od ohniště k peci</p> <p>Vápenec, rozklad kyselinami</p> <p>Vápenec - oxid vápenatý, hydroxid vápenatý</p>	
<b>TÉMA: SPALNÉ PLYNY A POPEL</b>		
<b>CH-9-1-01 určí společné a rozdílné vlastnosti látek</b>	<p>Síra, fosfor - jejich spalování a vlastnosti</p> <p>Spalné plyny, účinek na plamen</p> <p>Kyselinotvornost plynů a zásadotvornost popelu</p> <p>Kyselinotvornost plynů a zásadotvornost popelu</p>	
<b>TÉMA: KYSELINY, ZÁSADY A SOLI</b>		

<p><b>CH-9-5-01 porovná vlastnosti a použití vybraných prakticky významných oxidů, kyselin, hydroxidů a solí a posoudí vliv významných zástupců těchto látek na životní prostředí</b></p>	<p>Zásadotvorné a kyselinotvorné oxidy</p> <p>Vybrané kyseliny a zásady - vlastnosti a použití, bezpečné ředění</p> <p>Účinky vybraných kyselin a hydroxidů (i v odpadech) na životní prostředí</p> <p>Bezpečnost práce - kyseliny a zásady, první pomoc</p> <p>H-věty, P-věty, piktogramy a jejich význam</p> <p>Chlorid sodný - vlastnosti a význam této soli</p> <p>Neutralizace</p>	
<p><b>CH-9-5-02 orientuje se na stupnici pH, změří reakci roztoku univerzálním indikátorovým papírkem a uvede příklady uplatňování neutralizace v praxi</b></p>	<p>Stupnice pH</p> <p>indikátory přírodní a umělé</p> <p>Rozlišení zásaditých a kyselých roztoků pomocí indikátorů pH a praktické zjištění pH roztoku pomocí indikátoru</p> <p>Neutralizace</p>	



**8. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>TÉMA: PŘÍRODNÍ LÁTKY - SACHARIDY, TUKY, BÍLKOVINY, VITAMÍNY</b>		
<b>CH-9-1-01</b> určí společné a rozdílné vlastnosti látek	Rozlišení a zařazení přírodních látek, jejich zdroje a zpracování  Přírodní látky - sacharidy, bílkoviny, tuky - základní dělení, vlastnosti a chemické reakce	
<b>CH-9-6-04</b> uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů	Zdroje bílkovin; fotosyntéza, výroba cukru, cukrovarnictví, med, ovocné cukry; získávání tuků  Vitamíny – vznik, význam a vlastnosti	
<b>CH-9-7-03</b> orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	Papír - historie, výroba  Využití přírodních látek a jejich zpracování, vliv produktů na zdraví  Od zrna k mouce - mouky, techniky mletí (mlecí kameny až válcové mlýny), mlynářství, zrna, mouka, lepek, chléb  Sladké látky, cukr ve výživě jako civilizační problém  Posouzení různých potravin z hlediska obecně uznávaných zásad zdravé výživy  Výroba mýdla	

orientuje se v přírodních látkách - sacharidy, tuky, bílkoviny	Přírodní látky - sacharidy, bílkoviny, tuky - základní dělení, vlastnosti a chemické reakce  Chemické a fyzikální jevy, nebezpečí pro život (teplo, změna pH, těžké kovy...)	
<b>CH-9-6-06 uvede příklady zdrojů bílkovin, tuků, sacharidů a vitaminů</b>	Zdroje bílkovin; fotosyntéza, výroba cukru, cukrovarnictví, med, ovocné cukry; získávání tuků  Vitamíny – vznik, význam a vlastnosti	
rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání	Esterifikace, zmýdelnění	

<b>TÉMA: KOVY - VÝROBA A REDOXNÍ PROCESY</b>		
<b>CH-9-3-02 orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti</b>	Vybrané kovy (železo, rtuť, cín, olovo...) a vybrané slitiny - vlastnosti a využití  Zkouška kovů v plameni	Z – rudy, kovy, nerostné zdroje
<b>CH-9-4-01 rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání</b>	Princip výroby železa ve vysoké peci  Zušlechťování kovů (litina, ocel) a další zpracování  Pojmy oxidace a redukce, spalování, elektrolýza - praktické použití  Děje exotermní a endotermní	
	Vysvětlení pojmu koroze, příklady činitelů ovlivňující její rychlost, způsoby ochrany kovových výrobků před korozí	

<b>CH-9-4-02 aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu</b>	Předpovězení a prověření vlivu různých činitelů na průběh koroze jednoduchým pokusem	
<b>CH-9-7-01 zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi</b>	Zhodnocení a možnosti využití rud pro výrobu kovů, recyklace	

<b>TÉMA: NÁZVOSLOVÍ, CHEMICKÉ REAKCE</b>		
<b>CH-9-3-02 orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti</b>	Oxidační číslo atomů prvků ve vybraných sloučeninách, vytvoření z názvů vzorce vybraných jednoduchých anorganických sloučenin a naopak	
<b>CH-9-4-01 rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání</b>	Zápis vybraných chemických dějů (neutralizace, tvrdnutí malty, esterifikace, zmýdlnění,.....) jednoduchými chemickými rovnicemi  Přečtení zápisu chemické rovnice s užitím názvů vybraných chemických látek  Provedení jednoduché chemické reakce ve školní laboratoři (pracovně)	

## 9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>TÉMA: UHLÍK</b>		
<b>CH-9-1-01</b> určí společné a rozdílné vlastnosti látek	Chemie uhlíku	Z - nerostné zdroje
<b>TÉMA: ORGANICKÉ LÁTKY - UHLOVODÍKY A DERIVÁTY UHLOVODÍKŮ</b>		
<b>CH-9-6-01</b> rozliší nejjednodušší uhlovodíky, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití	Nejjednodušší uhlovodíky - druhy, jejich vlastnosti a příklady využití těchto látek	
<b>CH-9-6-03</b> rozliší vybrané deriváty uhlovodíků, uvede jejich zdroje, vlastnosti a použití	Rozlišení pojmů „uhlovodíky a deriváty uhlovodíků“  Deriváty uhlovodíků (alkoholy, karboxylové kyseliny,...)- jejich zdroje, vlastnosti a využití	
<b>CH-9-6-02</b> zhodnotí užívání fosilních paliv a vyráběných paliv jako zdrojů energie a uvede příklady produktů průmyslového zpracování ropy	Fosilní a průmyslově vyráběná paliva - vlastnosti a zhodnocení jejich využívání  Paliva: dřevo, uhlí, ropa a zemní plyn - vznik, vlastnosti, použití  Spalovací procesy, výroba energií a chemické výroby  Výroba dřevěného uhlí  Karbonizace uhlí  Proces uhelnatění - rašelina, hnědé uhlí, černé uhlí, grafit  Ropa a zemní plyn, průmyslové zpracování, využití získaných produktů	Z – nerostné zdroje
<b>CH-9-7-03</b> orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka	Alternativní zdroje energie  Příklady otravných látek a způsobu boje proti nim  Posouzení vlivu spalování různých paliv na životní prostředí  Rozlišení obnovitelných a neobnovitelných zdrojů energie	

	<p>Bezpečné používání spotřebičů na topné plyny v domácnosti a plynové kahany při školních experimentech</p> <p>Vyhledání a uvedení příkladů havárií způsobených ropou, ropnými produkty a zemním plynem</p>	
<b>TÉMA: ORGANICKÉ LÁTKY - BIOCHEMICKÉ PROCESY</b>		
<b>CH-9-4-01 rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání</b>	<p>Orientace ve výchozích látkách a produktech fotosyntéza a vnitřního dýchání</p> <p>Podmínky pro průběh fotosyntézy a její význam pro život na Zemi</p> <p>Kvašení</p> <p>Popis jednoduché destilační aparatury a princip destilace</p> <p>Dřevo - celulóza</p>	
<b>CH-9-6-05 určí podmínky postačující pro aktivní fotosyntézu</b>	Podmínky pro průběh fotosyntézy a její význam pro život na Zemi	

<b>TÉMA: CHEMICKÉ LÁTKY V ŽIVOTĚ ČLOVĚKA</b>		
<b>CH-9-7-01 zhodnotí využívání prvotních a druhotných surovin z hlediska trvale udržitelného rozvoje na Zemi</b>	<p>Posouzení vlivu používání plastů na životní prostředí</p> <p>Příklady použití prvotních a druhotných surovin pro chemickou výrobu a jejich zhodnocení z hlediska udržitelného rozvoje</p> <p>Zhodnocení ekonomického a ekologického významu recyklace odpadů</p>	
<b>CH-9-7-03 orientuje se v přípravě a využívání různých látek v praxi a jejich vlivech na životní prostředí a zdraví člověka</b>	<p>Makromolekulární látky syntetické (plasty, vlákna...) - druhy, vlastnosti, použití</p> <p>Hnojiva, posouzení vlivu na životní prostředí</p> <p>Léčiva</p>	

	Detergenty, bezpečné zacházení s běžnými mycími a čistícími prostředky používanými v domácnosti  Chemický průmysl v ČR	
<b>TÉMA: STAVBA HMOTY</b>		
<b>CH-9-3-01 používá pojmy atom a molekula ve správných souvislostech</b>	Stavba atomu, molekuly  Protonové číslo	F – jaderná fyzika, astronomie
<b>CH-9-3-02 orientuje se v periodické soustavě chemických prvků, rozpozná vybrané kovy a nekovy a usuzuje na jejich možné vlastnosti</b>	Vyhledávání v tabulkách názvy prvků ke známým (daným) protonovým číslům a správný zápis protonového čísla ke značce prvku  Názvosloví sloučenin  Chemické vazby	
<b>TÉMA: CHEMICKÉ REAKCE</b>		
<b>CH-9-4-01 rozliší výchozí látky a produkty chemických reakcí, uvede příklady prakticky důležitých chemických reakcí a zhodnotí jejich využívání</b>	Zápis reakcí chemickou rovnicí - fotosyntéza, vnitřní dýchání, esterifikace, zmýdelňování, redoxní reakce	
<b>CH-9-4-02 aplikuje poznatky o faktorech ovlivňujících průběh chemických reakcí v praxi a při předcházení jejich nebezpečnému průběhu</b>	Vlivy na rychlost reakce a její průběh (teplota, koncentrace, míchání, plošný obsah povrchu látky, katalyzátor,...)  Rozpouštění látky při vysvětlování známých situací z běžného života	M - rovnice o dvou neznámých
<b>TÉMA: CHEMICKÉ VÝPOČTY</b>		
<b>CH-9-2-02 vypočítá složení roztoků, připraví prakticky roztok daného složení</b>	Výpočty složení látek (sloučeniny, směsi, složení roztoku) - hmotnostní zlomky a příprava roztoku o požadovaném složení  Pojem látkového množství a molu  Látková koncentrace	M - procenta

**CH-9-4-02 přečte chemické rovnice a s užitím zákona zachování hmotnosti vypočítá hmotnost výchozí látky nebo produktu**

Vypočet množství výchozí látky a výtěžek reakce jednoduché chemické reakce s užitím zákona zachování hmotnosti - výpočty reakčního poměru

Vypočet množství výchozí látky a výtěžek reakce jednoduché chemické reakce s užitím zákona zachování hmotnosti - výpočty reakčního poměru

# ZEMĚPIS

## Charakteristika předmětu

Zeměpis je předmětem s výrazně integrujícím charakterem. Odvíjí se od něho celá řada mezipředmětových vztahů především k dějepisu a přírodovědným předmětům. Provází ostatní předměty v neustálé proměně sledující důsledně vývojové fáze dítěte. Jednotlivosti ostatních předmětů budují ve vzájemném spojení komplexní a barvitý obraz světa. Zeměpis však neslouží pouze k jakémusi zastřešení jiných předmětů, je pro ně také neustálým zdrojem impulsů a podporuje jejich pokrok. Právě na zeměpisu je patrná skutečnost, že v důsledku velké propojenosti jednotlivých předmětů je složitě nahlížet je izolovaně. Z toho také vyplývá hlavní cíl výuky zeměpisu. Žák by měl pro sebe objevit, že skutečnost, Země, vesmír, jsou neoddělitelná jednota, do které patří i on a kterou chce dál poznávat. Z integrujícího charakteru předmětu potom vyplývá, že v jeho skladbě je mnoho témat a okruhů učiva přírodopisu, dějepisu, výchovy k občanství, ekologie a astronomie. Významnou úlohu mají přesahy z dějepisu nebo z oblasti společenských věd. Integrovaný charakter ovšem neznamená, že vlastní náplň geografie jako vědecké disciplíny je zatlačena do pozadí. Prolínání jiných předmětů pouze odstraňuje izolovanost a popisnost geografie a dává jí vyniknout jako neocenitelnému prostředku pro zkoumání světa.

V tomto smyslu jsou charakterizovány i jednotlivé cíle předmětu Zeměpis. Výchovné a výukové úsilí učitele směřuje k tomu, aby žáci:

- objevili jednotu a krásu světa, získali láskyplnější vztah ke svému okolí, prostředí, lidem kolem sebe
- pochopili Zemi jako přírodní prostor s určitými životními rytmy, do nichž je člověk zahrnut, které ale zároveň i mění
- poznali postavení Země ve sluneční soustavě a celém vesmíru
- poznali jednotlivé sféry Země, jejich utváření působností geologických dějů (abiotické, biotické, lidské)
- nahlíželi na geografické jevy, objekty a procesy v jejich komplexnosti a zákonitosti
- získali základní znalosti o zeměpisu kontinentů v úzké souvislosti s přírodními podmínkami, osídlením a jeho historií, vývojem a současnou situací v různých sférách společnosti (kultura, hospodářství, politický a právní život ve významných státech)
- si uvědomili postavení naší země ve střední Evropě se všemi aspekty geografickými, přírodními a kulturně-historickými
- poznali ČR ve smyslu jejích přírodních, kulturních a hospodářských charakteristik, dokázali poznat odlišnosti jiných zemí a kultur Evropy i světa s jejich přínosem k barvitosti a komplexnosti lidské kultury jako celku
- poznali stavbu Země z geologického hlediska, složení zemské kůry (horniny, nerosty) vždy v návaznosti na konkrétní zeměpisnou oblast
- uměli pracovat s různými druhy map a znali i historický vývoj mapování zemského povrchu
- poznali moderní prostředky používané v geografii (statistické materiály, grafy) a uměli se v nich orientovat

V souvislosti s vývojovými fázemi dítěte se v nižších třídách klade důraz na prožitky a teprve s postupem času se přistupuje k tvorbě vědeckých pojmů a Zeměpis dostává stále více podobu vědní disciplíny. Úkolem zeměpisného vyučování je doprovázet a podporovat žáky v jejich fyzickém, duševním a duchovním vývoji. V průběhu celé výuky se uplatňuje aktivní činnost žáků - kreslení a malování map, profilů, později grafické znázornění, práce s atlasem a statistickými údaji.

## Forma realizace

Vyučovací předmět Zeměpis směřuje k naplňování očekávaných výstupů vzdělávacích oblastí Člověk a příroda (Zeměpis, Přírodopis a Fyzika), Člověk a společnost (Výchova k občanství) a Informatika. V rámci tohoto předmětu se také realizují průřezová témata Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech a Enviromentální výchova. Výuka Zeměpisu je realizována v 6. – 9. ročníku. Výuka probíhá v epochách.



## Rozvíjení kompetencí

### Kompetence k učení

- Vedeme žáky k samostatnému vyhledávání a zařazování informací z různých oborů.
- Žáky vedeme k sebehodnocení.
- Individuálním přístupem k žákům maximalizujeme jejich šanci prožít úspěch.
- Podněcujeme kreativitu a fantazii žáků ve vhodných případech při práci s mapou a dalšími pomůckami.
- Učíme se vytvářet takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a pro jeho další přínos.

### Kompetence k řešení problémů

- Vedeme žáky k samostatnému řešení problému, aby si dokázali svoje řešení obhájit.
- Při výuce motivujeme žáky v co největší míře problémovými úlohami z praktického života.
- Děti vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.

### Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.
- Začleňujeme metody kooperativního učení a jejich prostřednictvím vedeme děti ke spolupráci při vyučování.

### Kompetence sociální a personální

- Během vzdělávání používáme skupinovou práci žáků, vzájemnou pomoc při učení.
- Sociální kompetence vyvozujeme na praktických cvičeních a úkolech.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se sami podílejí.
- Učíme je zároveň k odmítavému postoji ke všemu, co narušuje dobré vztahy mezi žáky.
- Učíme žáky týmové práci.

### Kompetence občanské

- Žáci si společně stanovují pravidla chování.

- Vedeme žáky k respektování individuálních rozdílů (národnostní, kulturní).
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.
- Žáky zapojujeme do mezinárodních projektů, kde se prakticky seznamují s kulturou jiných národů

### **Kompetence pracovní**

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Výuku doplňujeme o praktické exkurze.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

### **Kompetence digitální**

- Žák získává, vyhledává, kriticky posuzuje informace z různých zdrojů.
- Žák poznává vývoj technologií v historických souvislostech a kriticky hodnotí jejich přínosy a rizika jejich využívání.

## Vzdělávací obsah předmětu

### 6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů</b>	<u>Země jako celek</u> Slunce a vesmír	F PŘ
<b>Z-9-2-01 prokáže na konkrétních příkladech tvar planety Země, zhodnotí důsledky pohybů Země na život lidí a organismů</b>	Planeta Země Zemský povrch a jeho tvary	HV VV
<b>Z-9-2-02 rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu</b>	Světadílly a oceány Glóbus a mapa	D ČJ
<b>Z-9-2-03 porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost</b>	Časová pásma, datové hranice Klimatické poměry, teplotní pásy, geografické a vegetační pásy	
seznámí se s Evropou na základě polarit krajinné podoby a životních forem	Krajina - vliv krajiny na život lidí, přírodní společenstva Pozorování v krajině	
pozná podobu a polohu světadílů a moří; porovnává je z hlediska vegetačních pásů, geologických podkladů, nerostného bohatství a obchodních styků		
poznává velké evropské řeky a jejich vliv na život lidí v různých typech osídlení	<u>Evropa</u> Přírodní hranice mezi Evropou a Asií Členitost, charakteristika reliéfu, přírodní a klimatické poměry, vodstvo Kontrastní charakteristiky vybraných zemí a krajin (např. Itálie – země slunce a umění; Skandinávie – země za polárním kruhem)	GLO 1

	Přírodní a hospodářské poměry různých krajin Společenské poměry, zvyklosti	
<b>Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii</b>	Pozorování v krajině Práce s mapou, orientace Exkurze	
provádí pozorování v krajině		
uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině		
pozoruje oblohu, rozeznává hlavní souhvězdí, věnuje se fázím Měsíce a jeho vlivem na zemské procesy		
<b>F-9-7-01 objasní (kvalitativně) pomocí poznatků o gravitačních silách pohyb planet kolem Slunce a měsíců planet kolem planet</b>	<u>Astronomie</u> Pozorování oblohy, souhvězdí, Měsíce Měsíc a jeho fáze, vliv na zemské procesy Slunce, sluneční čas Sluneční soustava, planety, galaxie Významní astronomové	F

## 7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů</b>	<u>Asie, Afrika, Amerika</u>	D
<b>Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii</b>	Přehled přírodních poměrů, geologie, reliéf, surovinové zdroje, přírodní zvláštnosti, problematika životního prostředí	
seznáma se s kontinenty Afrika, Asie a Severní a Jižní Amerika, přičemž si všimá základních rozdílů těchto světadílů z různých hledisek i ve smyslu různých životních forem; uvědomí si střet se západním chápáním světa a zamýšlí se nad příklady smysluplného vývoje moderního světa; obraz tzv. "starého světa" s "novým světem" vnímají i v souvislosti s věkem objevů	Vodstvo, podnebí oceánské a kontinentální, monzuny, hlavní podnebné pásy	
<b>Z-9-3-02 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států</b>	Vybrané státy a rozdíly mezi nimi, důležitá střediska a hlavní města	
<b>Z-9-7-03 uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech</b>	Obyvatelstvo a osídlení, kulturní poměry	
<b>I-9-1-03 vymezí problém a určí, jaké informace bude potřebovat k jeho řešení; situaci modeluje pomocí grafů, případně obdobných schémat; porovná svůj navržený model s jinými modely k řešení stejného problému a vybere vhodnější, svou volbu zdůvodní</b>	Práce s atlasem a mapou, praktická topografie, zeměpisné souřadnice, měřítko mapy	integrovaná INFO
<b>I-9-3-01 vysvětlí účel informačních systémů, které používá, identifikuje jejich jednotlivé prvky a vztahy mezi nimi; zvažuje možná rizika při navrhování i užívání informačních systémů</b>	Životopisy významných badatelů, cestovatelů	
	Projekt naplánování výletu (on-line mapy, jízdní řády jako informační systém)	

## 8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů</b>	<u>Austrálie a Oceánie, Antarktida</u> Přehled přírodních poměrů, geologie, reliéf, surovinové zdroje, přírodní zvláštnosti, problematika životního prostředí	
<b>Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii</b>	Vodstvo, podnebí oceánské a kontinentální, monzuny, hlavní podnebné pásy	
seznámí se s kontinentem Austrálie a s Oceánií a znovu se vrátí k celkovému pohledu na Zemi, na podobu a rozdělení všech světadílů a oceánů	Vybrané státy a rozdíly mezi nimi, důležitá střediska a hlavní města	
<b>Z-9-3-01 lokalizuje na mapách světadíly, oceány a makroregiony světa podle zvolených kritérií, srovnává jejich postavení, rozvojová jádra a periferní zóny</b>	Obyvatelstvo a osídlení, kulturní poměry Práce s atlasem a mapou, praktická topografie, zeměpisné souřadnice, měřítko mapy  <u>Zeměpis oceánů</u> Tichý oceán, Atlantský oceán, Indický oceán, Severní ledový oceán Okrajová moře, poloostrovy, ostrovy a souostroví Průlivy Podmořský reliéf Podnebí, oceánské proudy Práce s atlasem a mapou	

<b>Z-9-3-02 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států</b>	<u>Země z hlediska přírodopisného a etnografického</u> Národy, jazyky a náboženství, lidská sídla Kulturní zvláštnosti jednotlivých vybraných národů	D ČJ HV
<b>Z-9-4-01 posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace</b>	Rasy a rasové otázky, aktuální problémy současnosti, civilizační vlivy	VV PŘ
<b>Z-9-4-02 posoudí, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel</b>	Krajinotvorní činitelé a krajinotvorné procesy, typy krajin a jejich využití	F
<b>Z-9-4-03 zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje</b>	Hlavní zemědělské oblasti světa, pěstování zemědělských plodin a chov hospodářského zvířectva, lesní a vodní hospodářství	
<b>Z-9-4-04 porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit</b>	Hlavní průmyslové oblasti světa, zdroje nerostných surovin, rozdělení a rozmístění průmyslových odvětví	
<b>Z-9-4-05 porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků</b>	Rozmístění, proces dobývání a využívání světových přírodních zdrojů	
<b>Z-9-4-06 lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech</b>	Příčiny a důsledky ničení neobnovitelných zdrojů Dopady těžby hornin a minerálů na zdraví lidí, zdraví jiných organismů a ekosystémů	
<b>Z-9-5-01 porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajin</b>	Výhody a nevýhody různých způsobů získávání energie	
<b>Z-9-5-03 uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí</b>		
<b>Z-9-7-03 uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech</b>		

## 9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
Z-9-1-01 organizuje a přiměřeně hodnotí geografické informace a zdroje dat z dostupných kartografických produktů a elaborátů, z grafů, diagramů, statistických a dalších informačních zdrojů	Česká republika ČR na mapě Evropy, sousední státy	CH
Z-9-1-02 používá s porozuměním základní geografickou, topografickou a kartografickou terminologii	Přírodní podmínky ČR Obyvatelstvo a sídla, společnost a kultura	
VO-9-4-02 rozlišuje a porovnává úkoly jednotlivých složek státní moci ČR i jejich orgánů a institucí, uvede příklady institucí a orgánů, které se podílejí na správě obcí, krajů a státu	Hospodářství, průmyslová odvětví Administrativní členění, oblasti ČR a jejich specifika	
VO-9-4-03 objasní výhody demokratického způsobu řízení státu pro každodenní život občanů	Hlavní město Praha a jiná důležitá centra Společenské a správní struktury	
Z-9-6-01 vymezení a lokalizuje místní oblast (region) podle bydliště nebo školy	Problematika ochrany přírody a životního prostředí - Spalné plyny a ovzduší, vznik kyselého deště a jeho vliv na životní prostředí	
Z-9-6-02 hodnotí na přiměřené úrovni přírodní, hospodářské a kulturní poměry místního regionu	Exkurze	
Z-9-6-03 hodnotí a porovnává na přiměřené úrovni polohu, přírodní poměry, přírodní zdroje, lidský a hospodářský potenciál České republiky v evropském a světovém kontextu		
Z-9-6-04 lokalizuje na mapách jednotlivé kraje České republiky a hlavní jádrové a periferní oblasti z hlediska osídlení a hospodářských aktivit		
Z-9-6-05 uvádí příklady účasti a působnosti České republiky ve světových mezinárodních a nadnárodních institucích, organizacích a integracích států		



VO-9-1-01 objasní účel důležitých symbolů našeho státu a způsoby jejich používání		
VO-9-5-01 popíše vliv začlenění ČR do EU na každodenní život občanů, uvede příklady práv občanů ČR v rámci EU i možných způsobů jejich uplatňování		
VO-9-5-03 objasní souvislosti globálních a lokálních problémů		
Z-9-7-01 ovládá základy praktické topografie a orientace v terénu		
Z-9-7-02 aplikuje v terénu praktické postupy při pozorování, zobrazování a hodnocení krajiny		
Z-9-7-03 uplatňuje v praxi zásady bezpečného pohybu a pobytu v krajině, uplatňuje v modelových situacích zásady bezpečného chování a jednání při mimořádných událostech		
CH-9-2-06 uvede příklady znečišťování vody a vzduchu v pracovním prostředí a domácnosti, navrhne nejvhodnější preventivní opatření a způsoby likvidace znečištění	Čistota vody a vzduchu - znečištění z domácností a průmyslu, ekologie, teplotní inverze, smog, ozonová vrstva, skleníkový efekt	
Z-9-2-02 rozlišuje a porovnává složky a prvky přírodní sféry, jejich vzájemnou souvislost a podmíněnost, rozeznává, pojmenuje a klasifikuje tvary zemského povrchu	<b>Země jako jednotný celek</b> <u>Geologie</u>	Př F
Z-9-2-03 porovná působení vnitřních a vnějších procesů v přírodní sféře a jejich vliv na přírodu a na lidskou společnost	Vznik a stavba Země, vnější a vnitřní geologické procesy (příčiny a důsledky)  Podoba a rozdělení moří a pevnin na Zemi	
P-9-6-03 uvede význam vlivu podnebí a počasí na rozvoj různých ekosystémů a charakterizuje mimořádné události způsobené výkyvy počasí a dalšími přírodními jevy, jejich doprovodné jevy a možné dopady i ochranu před nimi	Zemětřesení, vulkanismus  Nauka o horninách, rytmické procesy při jejich tvorbě (vyvěřelé horniny, usazeniny, metamorfované horniny; sedimentace a eroze)	
Z-9-3-02 porovnává a přiměřeně hodnotí polohu, rozlohu, přírodní, kulturní, společenské, politické a hospodářské poměry, zvláštnosti a podobnosti, potenciál a bariéry jednotlivých světadílů, oceánů, vybraných makroregionů světa a vybraných (modelových) států	Geologické vrstvy jako svědkové minulých zemských věků, zemské dějiny	

<b>Z-9-3-03</b> zvažuje, jaké změny ve vybraných regionech světa nastaly, nastávají, mohou nastat a co je příčinou zásadních změn v nich	Fáze vrásnění Evropy	ENV 3, 4
<b>Z-9-4-01</b> posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace	Morfologie a vznik mladých zvrásněných pohoří (geologie Alp jako příklad vzniku mladého pohoří)	
<b>Z-9-4-02</b> posoudí, jak přírodní podmínky souvisejí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel	Sféry Země: od litosféry ke stratosféře	
<b>Z-9-4-03</b> zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje	<u>Globální problémy lidstva a ochrana životního prostředí</u> Aktuální změny na mapě	
<b>Z-9-4-04</b> porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit	Světová populace	
<b>VO-9-1-05</b> objasní potřebu tolerance ve společnosti, respektuje kulturní zvláštnosti i odlišné názory, zájmy, způsoby chování a myšlení lidí, zaujímá tolerantní postoje k menšinám	Spolupráce zemí světa (světové hospodářství, světový trh a mezinárodní obchod, zahraniční mise, role ozbrojených sil ČR při zajišťování obrany státu)	
<b>VO-9-1-06</b> rozpoznává netolerantní, rasistické, xenofobní a extremistické projevy v chování lidí a zaujímá aktivní postoj proti všem projevům lidské nesnášenlivosti	Projevy globalizace - doprava a spoje, služby, rekreace a cestovní ruch, sídelní systémy, urbanizace	
<b>VO-9-4-01</b> rozlišuje nejčastější typy a formy států a na příkladech porovná jejich znaky	Dopady globálních změn na organismy a jejich prostředí Udržitelný růst a rozvoj - vliv osobního životního stylu; osobní, společenské a globální akce za obnovení zdraví planety	
<b>Z-9-5-02</b> uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů)	<u>Složky životního prostředí</u>	
<b>VO-9-5-02</b> uvede některé globální problémy současnosti, vyjádří na ně svůj osobní názor a popíše jejich hlavní příčiny i možné důsledky	Krajina a životní prostředí v minulosti a dnes Společensko-hospodářské vlivy na krajinu a životní prostředí	
<b>VO-9-5-03</b> objasní souvislosti globálních a lokálních problémů	Ochrana přírody a životního prostředí – principy a zásady ochrany přírody a životního prostředí, chráněná území přírody, globální ekologické a environmentální problémy lidstva	

# HUDEBNÍ VÝCHOVA

## Charakteristika předmětu

Ve vyučování hudební výchovy je využívána hromadná, skupinová, popřípadě individuální forma výuky, tyto formy lze navzájem kombinovat. Součástí tohoto předmětu mohou být i návštěvy koncertů apod.

Vzdělávací předmět Hudební výchova je nedílnou součástí vzdělávacího procesu na waldorfské škole. Umožňuje žákům uchopovat umělecké a kulturní stránky života formou odpovídající jejich věku. Napomáhá jejich osobnostnímu i sociálnímu vývoji prostřednictvím praktické realizace vlastních prožitků pomocí specifického jazyka hudby a jeho výrazových prostředků.

Společná hudební práce dané třídy by měla být zároveň součástí pokud možno každého vyučovacího předmětu realizovaného formou epoch.

Tento vzdělávací předmět je zpracován pro jednotlivé ročníky a v jejich rámci (v souladu se strukturou vzdělávacího oboru Hudební výchova v RVP ZV) členěn na následující kapitoly:

- vokální činnosti
- instrumentální činnosti
- pohybové činnosti
- poslechové činnosti
- hudební teorie

V průběhu vzdělávacího procesu je kladen důraz na tři základní oblasti, v jejichž rámci je tento vzdělávací předmět uskutečňován. Oblast vědomostní a poznatková zahrnuje hudební teorii, skladbu, dějiny hudby a hudební formy. Oblast pocitová obsahuje uchopování nálad jednotlivých tónin, harmonií a jejich realizaci prostřednictvím různých druhů nástrojů. Třetí oblast – pohybová – umožňuje žákům proniknout do sféry hudby pomocí vlastního tělesného pohybu a prožít podstatu rytmu a taktu. Se všemi jmenovanými oblastmi se žáci setkávají jak v práci na společném i individuálním hlasovém projevu, tak v individuální i společné hře na nástroje, v rozhovorech o hudbě a jejích výrazových prostředcích a při poznávacích činnostech.

Základem pro učební osnovy vzdělávacího předmětu Hudební výchova, pro přístup k žákům při procesu vyučování a volbu vyučovacích metod a strategií jsou vývojové fáze osobnosti, jimiž žáci v průběhu základního vzdělávání procházejí. Z nich vyplývají pro tento vzdělávací předmět následující metodické pokyny:

V prvních třech ročnících je žák prostřednictvím nápodoby veden k uchopování hudby jako celku melodického, rytmického i harmonického. Pomocí přirozeného pohybu těla se společně se spolužáky učí písním, aniž by je uchopoval abstraktně či pomocí hudebních znaků. Základním prostředkem procesu učení má být činnost individuální a ve společenství třídy.

V následujících třech ročnících odpovídá způsob vedení vyučovacího procesu žakovým nově nabytým schopnostem uchopení „hudební gramatiky“ – taktu, rytmu, intervalů, tónin, nálad skrytých v harmonii, zápisu hudby. V procesu učení působí prožitek z praktické realizace hudby v souladu s intelektuálním uchopováním hudebních výrazových prostředků.

V průběhu posledních tří let základního vzdělávání jsou ve vzdělávacím procesu vytvářeny příležitosti k vývoji logického myšlení a utváření vlastního úsudku na základě hudební teorie a dějin hudby. Žáci jsou vedeni k uplatňování dosavadních návyků při hře na nástroj a zpěvu a jejich využití pro vědomý rozvoj vlastních schopností.

### **Forma realizace**

Předmět Hudební výchova naplňuje očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Umění a kultura (Hudební výchova) a Informatika. Tento předmět je vyučován od 1. do 9. ročníku. V 1. a 2. ročníku je plně integrován do předmětů hlavního vyučování, od 3. do 9. ročníku je vyučován v rozsahu 1 hodiny týdně.

### **Rozvíjení kompetencí**

#### **Kompetence k učení**

- Žák vybírá vhodné způsoby, metody a strategie pro efektivní učení se zpěvu, hře na nástroj a pro získání rytmických schopností.
- Umí si najít informace, které se týkají dějin hudby a hudební teorie.
- Seznamuje se s obecně užívanými termíny, znaky a symboly v oblasti hudebních výrazových prostředků.

#### **Kompetence k řešení problémů**

- Zamýšlí se nad jednotlivými oblastmi hudební problematiky.
- Porovnává hudebních stylů a žánrů v dějinných souvislostech a dělá si o nich úsudek.
- Pokouší se uplatnit své poznatky prostřednictvím hudební improvizace.

#### **Kompetence komunikativní**

- Je schopen vzájemnému naslouchání a k porozumění zvukům, melodiím atd.
- Poznává a cvičí mimoslovní komunikaci.
- Vytváří si a formuluje si vlastní názor na problematiku jednotlivých oblastí hudby.

#### **Kompetence sociální a personální**

- Využívá získané komunikativní dovednosti k vytváření vztahů potřebných ke kvalitní a smysluplné spolupráci při společné práci nad hudebním dílem.
- Rozumí notovým záznamům, přemýšlí o nich, reaguje na ně a tvořivě je využívá ke svému rozvoji a k aktivnímu zapojení se do společenského dění.

#### **Kompetence občanské**

- Chápe práva a povinnosti související s uměleckou tvorbou a kulturní sférou lidské společnosti.
- Dokáže se vcítit do tradic vlastního národa, ale i národů Evropy či světa, utváří si smysl pro kulturu a tvořivost, respektuje kulturu jiných národů.

### **Kompetence pracovní**

- Získává pracovní návyky, které mu později umožní plnit povinnosti a závazky.

### **Kompetence digitální**

- Od osmé třídy žák smysluplně používá multimediální aplikace při zpracování obrazu a zvuku a prezentaci svých prací.
- Od osmého ročníku vyhledává informace i v prostředí internetu.
- Umí prakticky a účelně využívat digitální zařízení a multimediální aplikace.

## Vzdělávací obsah předmětu

### 1. ročník

Předmět Hudební výchova je integrovaným předmětem, který se v 1. ročníku vyučuje v rámci epoch Českého jazyka, Matematiky a Kreslení forem.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>HV-3-1-01 zpívá v jednohlase</b>	<u>Vokální a pohybové činnosti</u> Jednohlasé písně, písně s latentní tóninou a volným rytmem	
<b>HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty</b>	Písně tematicky korespondující s ročními obdobími a slavnostmi Doprovázení písní jednoduchými, přirozenými pohyby, jednoduché tance	
<b>HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře</b>	Práce s přirozeným rytmem Procvičování jednoduchých rytmů nápodobou	
<b>HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie</b>	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra na pentatonickou zobcovou flétnu (správné umístění prstů, seznámení se zněním všech tónů, cvičení pro správné dýchání a tvoření tónů, hra již známých jednoduchých písní navazující na vokální činnosti) Realizace doprovodů k příběhům pomocí melodických a rytmických nástrojů  <u>Poslechové činnosti</u> Rozlišení výšky tónů Procvičování schopnosti ztišit se a naslouchat	

## 2. ročník

Předmět Hudební výchova je integrovaným předmětem, který se ve 2. ročníku vyučuje v rámci epoch Českého jazyka, Matematiky a Kreslení forem.

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>HV-3-1-01 zpívá v jednohlase</b>	<u>Vokální a pohybové činnosti</u> Rozšíření dosavadního jednohlasého písňového repertoáru	
<b>HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty</b>	Rozšiřování hlasového rozsahu, dechová a intonační cvičení vycházející z obrazů (příběhů), z kvalit a nálad	
<b>HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře</b>	Provázení písní přirozeným pohybem, tance k ročním obdobím, kolové hry	
<b>HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie</b>	Procvičování jednodušších rytmů  <u>Instrumentální činnosti</u> Hra na pentatonickou zobcovou flétnu (upevňování návyků správného dýchání a tvoření tónu, prstová cvičení)  Realizace doprovodů pomocí melodických a rytmických nástrojů  <u>Poslechové činnosti</u> Výška tónu a melodie  Procvičování schopnosti ztišit se a naslouchat	

### 3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>HV-3-1-01 zpívá v jednohlase</b>	<u>Vokální činnosti</u> Zpěv písní v jednohlase s pevně danou tóninou	
<b>HV-3-1-02 rytmitizuje a melodizuje jednoduché texty</b>	Počátek zavádění dvojhlasu skrze zpěv jednoduchých kánonů Témata písní se váží k ročníkovému tématu a tématům hlavního vyučování	
<b>HV-3-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře</b>	Lidové písně dětského věku	
<b>HV-3-1-04 reaguje pohybem na znějící hudbu, pohybem vyjadřuje metrum, tempo, dynamiku, směr melodie</b>	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra na sopránovou zobcovou flétnu vhodně volenými písněmi a cvičeními, realizace písní v návaznosti na vokální činnosti, realizace prvního dvojhlasu také v návaznosti na vokální činnosti	
<b>HV-3-1-05 rozlišuje jednotlivé kvality tónů, rozpozná výrazné tempové a dynamické změny v proudu znějící hudby</b>	Hra na rytmické a melodické nástroje (instrumentální práce ve skupinách, rozvíjení dosavadních získaných dovedností)	
<b>HV-3-1-06 rozpozná v proudu znějící hudby některé hudební nástroje, odliší hudbu vokální, instrumentální a vokálně instrumentální</b>	<u>Pohybové činnosti</u> Tance (rozšíření repertoáru prvních dvou ročníků), proplétání Procvičování jednoduchých rytmů vázaných na takt a metrum Prožívání výšky, síly, délky tónu pomocí pohybu  <u>Poslechové činnosti</u>	



Poslechové hry (převádění výšky, síly a délky tónu a metra do vědomí)

Rozvíjení schopnosti naslouchat např. pomocí poslechu skladeb nacvičených v individuální nástrojové výuce

Hudební teorie

Úvod do psaní not

#### 4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>HV-5-1-01 zpívá v jednohlase či dvojhlas v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti</b>	<u>Vokální činnosti</u> Individuální a společná realizace lidových, vandrovních, řemeslnických a umělých písní	
orientuje se v zápisu jednoduché písně a podle svých individuálních schopností a dovedností ji realizuje	Rozvíjení vícehlasu (složitější kánony, první vícehlas v terciích)	
<b>HV-5-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní</b>	Péče o hlas (rozšiřování rozsahu, cvičení dechu, procvičování intonace a síly tónu)	
<b>HV-5-1-07 ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace</b>	<u>Instrumentální činnosti</u> Rozvíjení schopností ve hře na sopránovou zobcovou flétnu (hra písní v různých tóninách, prstová cvičení na základě vhodně volených písní)	
<b>HV-5-1-04 rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby</b>	Hra na sopránovou zobcovou flétnu podle notového zápisu (jednoduché a složitější kánony, písně v souladu s vokální činností)	
<b>HV-5-1-06 rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků</b>	Realizace předeher, meziher a doher (na flétnu či jiné melodické nástroje, na rytmické a rytmicko-melodické nástroje) Společné muzicírování s využitím individuálních nástrojů jednotlivých dětí  <u>Poslechové činnosti</u> Prožívání a poslech jednoduchých forem písní (např. pomocí realizace doprovodu k nim pomocí různých typů nástrojů nebo realizace jednotlivých částí různými pěveckými skupinami), zvědomování dané formy  Uchopování intervalů prostřednictvím poslechu  Seznámení se se skupinami hudebních nástrojů (dechové, strunné a bicí)	

	<u>Hudebně-pohybové činnosti</u>	
<b>I-5-1-02 popíše konkrétní situaci, určí, co k ní již ví, a znázorní ji</b>	Procvičování složitějších rytmů vázaných na takt Rozšíření repertoáru již známých tanců	
	<u>Hudební teorie</u> Vědomé uchopení délek not a taktu v notovém zápisu, základní taktování Vyprávění epizod, krátkých příběhů ze života známých umělců	integrována INFO

## 5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
HV-5-1-01 zpívá v jednohlase či dvojhlasě v durových i mollových tóninách a při zpěvu využívá získané pěvecké dovednosti	<u>Vokální činnosti</u> Zpěv písní a skladeb v dur a moll, důraz kladen na durové tóniny	
HV-5-1-02 realizuje podle svých individuálních schopností a dovedností (zpěvem, hrou, tancem, doprovodnou hrou) jednoduchou melodii či píseň zapsanou pomocí not	Zpěv písní s návazností na ročníkové téma – starověké Řecko Péče o hlas (rozšiřování rozsahu, cvičení dechu, procvičování intonace a síly tónu)	
HV-5-1-03 využívá jednoduché hudební nástroje k doprovodné hře i k reprodukci jednoduchých motivů skladeb a písní		
HV-5-1-07 ztvárňuje hudbu pohybem s využitím tanečních kroků, na základě individuálních schopností a dovedností vytváří pohybové improvizace	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra na sopránovou zobcovou flétnu (dvojhlasé a tříhlasé skladby)	
HV-5-1-04 rozpozná hudební formu jednoduché písně či skladby	Realizace jednoduchých improvizací	
HV-5-1-05 vytváří jednoduché přede hry, mezihry a dohry a provádí elementární hudební improvizace		
HV-5-1-06 rozpozná v proudu znějící hudby některé z užitých hudebních výrazových prostředků	<u>Poslechové činnosti</u> Prožívání, poslech a pozorování metro-rytmických prostředků v řeckých tancích Zvědomování kvality tónů, dynamiky, metra, tempa a jiných výrazových prostředků na základě realizace a poslechu živě realizovaných skladeb Poslech písní a jednoduchých skladeb a zvědomování jejich formy Poslech intervalů	

Hudebně-pohybové činnosti

Pohybové improvizace k hudbě, naznačení nálady k příběhu s návazností na téma ročníku

Řecké tance

Hudební teorie

Poznávání různých kánonů skrze realizaci a poslech

Obrazně pojatá výuka forem (např. malá a velká písňová forma, rondo atd.)

## 6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>HV-9-1-02</b> uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase	<u>Vokální činnosti</u> Zpěv evropských i národních lidových a umělých písní (jedno- i vícehlas)	
<b>HV-9-1-03</b> reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace	Intonace zejména v mollových tóninách	
<b>HV-9-1-04</b> rozpozná některé z tanců různých stylových období, zvolí vhodný typ hudebně pohybových prvků k poslouchané hudbě	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra melodií z období středověku, renesance a baroka na zobcové flétny	
<b>HV-9-1-05</b> orientuje se v proudu znějící hudby, přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku	Hra evropských lidových písní v poloze vhodné pro flétny	
<b>HV-9-1-06</b> zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období	<u>Poslechové činnosti</u> Rozlišení dur a moll tóniny v jednotlivých skladbách hraných a zpívaných skladbách a písních Cvičení schopnosti rozpoznat (popř. i vytvořit) vhodnou harmonizaci jednoduchých melodií  <u>Hudebně pohybové činnosti</u> Ke znějící hudbě (tanec, zpěvohra) reprodukovat a později i samostatně vymyslet vhodná pohybová schémata a taneční kroky České a evropské lidové tance	

	<p><u>Hudební teorie</u></p> <p>Mollové tóniny a stupnice do dvou křížků a bēček, akustika</p> <p>Nauka o hudebních formách (např. sonátová forma, druhy forem v opeře)</p> <p><u>Dějiny hudby</u></p> <p>Někteří skladatelé období baroka</p>	
--	--	--

## 7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>HV-9-1-01 využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách</b>	<u>Vokální činnosti</u> Zpěv písní cizích zemí	
<b>HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase</b>	Zpěv balad (pokud možno obsahujících dialog) Intonace v durových a mollových tóninách	
<b>HV-9-1-03 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace</b>	Přesné zachycení dynamiky a rytmu písně	
<b>HV-9-1-05 orientuje se v proudu znějící hudby, přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku</b>	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra z listu a reprodukce vícehlasých skladeb, písní cizích zemí	
<b>HV-9-1-06 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období</b>	<u>Poslechové činnosti</u> Žáci sledují ukázky z děl klasiků a na elementární úrovni provádí jejich formální a harmonický rozbor  <u>Hudebně pohybové činnosti</u> Pohybový doprovod znějící hudby pomocí tanečních kroků  Reakce na změny v proudu znějící hudby (tempové, dynamické, harmonické, melodické)  <u>Hudební teorie</u>	



	<p>Intervaly a jejich přesné určení (čisté, velké, malé)</p> <p>Základní harmonické funkce</p> <p>Nauka o hudebních formách (např. písňová forma, melodram)</p> <p>Vztah dur – moll</p> <p><u>Dějiny hudby</u></p> <p>Život a dílo významných skladatelů období renesance a baroka</p>	
--	--	--

## 8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>HV-9-1-01 využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách</b>	<u>Vokální činnosti</u> Hlasová hygiena	
<b>HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase</b>	Písňe o smrti, balady Písňe s kritickým či satirickým obsahem	
<b>HV-9-1-03 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace</b>	Písňe s kontrastem dur-moll Písňe se silným rytmickým akcentem	
<b>HV-9-1-05 orientuje se v proudu znějící hudby, přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku</b>	Uvedené písňe v jednohlase i vícehlase	
<b>HV-9-1-06 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období</b>	<u>Instrumentální činnosti</u> Hra z listu a reprodukce vícehlasých skladeb na zobcové flétny Rytmická improvizace na různé nástroje  <u>Poslechové činnosti</u> Poslech skladeb a písni období romantismu a jejich rozbor  <u>Hudební teorie</u> Zápis jednoduchých rytmů a melodií Nauka o hudebních nástrojích	

	<p>Přehled hudebních nástrojů a jejich poloh a postavení v orchestru</p> <p><u>Dějiny hudby</u></p> <p>Biografie skladatelů klasicismu</p> <p>Romantismus v hudbě jako odklon od racionality k nitru člověka</p>	
--	--	--

**9. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>HV-9-1-01 využívá své individuální hudební schopnosti a dovednosti při hudebních aktivitách</b>	<u>Vokální činnosti</u> Péče o hlas a jeho rozsah	
<b>HV-9-1-02 uplatňuje získané pěvecké dovednosti a návyky při zpěvu i při mluvním projevu v běžném životě; zpívá dle svých dispozic intonačně čistě a rytmicky přesně v jednohlase i vícehlase</b>	Rozšíření repertoáru jednohlasých a sborových písní o nové lidové a umělé písně Písně pop-music	
<b>HV-9-1-03 reprodukuje na základě svých individuálních hudebních schopností a dovedností různé motivy, témata i části skladeb, vytváří a volí jednoduché doprovody, provádí jednoduché hudební improvizace</b>	<u>Instrumentální činnosti</u>	
<b>HV-9-1-05 orientuje se v proudu znějící hudby, přistupuje k hudebnímu dílu jako k logicky utvářenému celku</b>	Tvorba instrumentálního doprovodu pro hudebně dramatické projevy	
<b>HV-9-1-06 zařadí na základě individuálních schopností a získaných vědomostí slyšenou hudbu do stylového období</b>	Vyjadřování hudebních představ (rytmické, dynamické, melodické, tempové) pomocí hry na nástroj	
<b>HV-9-1-07 vyhledává souvislosti mezi hudbou a jinými druhy umění</b>	Hra na perkusivní nástroje a práce na tempu a dynamice  <u>Poslechové činnosti</u> Návštěva koncertu či operního představení (zejména díla klasická), jejich příprava i následný rozbor díla i uměleckého zážitku Popis, porovnání a slohové i stylové zařazení děl Popis současné hudby a rozhovor o ní na základě vlastních zážitků	

Hudební teorie

Opakování hudební teorie z předchozích ročníků

Hudební formy: kánon, fuga, suite

Populární hudba a jazz (vývoj a současný stav)

Impresionismus, expresionismus a neofolklorismus

Biografie hudebních skladatelů (vedle sebe postavit např. Bacha a Händela, Mozarta a Beethovena)

Hledání historických a jiných souvislostí hudby s ostatními uměními

# VÝTVARNÁ VÝCHOVA

## Charakteristika předmětu

Předmět provází žáka po celou dobu školní docházky jako potřebné vyrovnávání ostatního vyučování kladoucím důraz především na rozum. Žák prožívá uměleckou činnost samo sebe i okolní svět ve svém duševnu. Učitel si musí být vědom toho, že hodiny výtvarné výchovy napomáhají harmonizaci vývoje dítěte. V malbě je posilován především cit, v kresbě je podpořeno myšlení a v modelování vůle.

V nižších ročnících můžeme vnímat uměleckou činnost i jako prostředníka pro propojení rozumových představ přijatých v hlavním vyučování a citového prožitku. Žák se tak s navozenými představami lépe a trvaleji spojuje. Ve vyšších ročnících, kdy se žák naučil pozorně vnímat svět kolem sebe, je stále více podporován ve svébytnějším a kreativnějším projevu.

Témata a techniky vycházejí ze zvláštností věku (vývojová stádia dítěte), ale citlivě je třeba vycházet i ze složení třídy a její vyzrálosti. V 1. až 6. ročníku se používá v malování technika „mokrě do mokrého“. V 7. ročníku se při práci s akvarelem zavádí technika „vrstvení“ barevných ploch, která vyžaduje vědomější a technicky propracovanější zacházení s barvami. Zavádí se také další techniky malby. Kresba se cvičí pomocí voskového pastelu, volně či podle učitelovy předlohy na tabuli. (Kresba je cvičena specifickým způsobem i v hodinách kreslení forem.) Modelování začíná prací se včelím voskem, dále s hlinou, a rovnoměrně přibývá do výtvarné výchovy zejména od 4. ročníku, ve vyšších ročnících se může pracovat také např. s kamenem – sochaření. Od 2. stupně začíná docházet více k postupnému uvolňování od témat hlavního vyučování, i když je třeba i nadále mít je na zřeteli. Krizi výtvarného projevu, která přichází s rozvojem rozumové složky zhruba od 7. ročníku, je možné překlenout pomocí dynamického kreslení a kreslení forem. Puberta přináší i odklon od tekuté barevnosti malby k suché černobílé kresbě, odklon od fantazie a ideálu k realitě. V nejvyšších ročnících se žáci k barvě vracejí, tentokrát vědomě a se svobodnou kreativitou.

Ve výtvarné výchově žáci dotvářejí průběžný život školy přípravou pozvánek, kulis, plakátů, masek, oznámení, vánočních přání atd.

Základní odlišností metodiky waldorfského malování je prvotní prožitek smyslově-morální kvality barev (vycházející z Goethovy nauky o barvách). Až po uchopení základního vyjadřovacího jazyka – barvy, může být barva spojována s formou. Dostatečný prožitek samotné barvy a nespíchání na pevné tvarování umožní ve vyšších ročnících jistější a sebevědomější projev v samostatném uměleckém tvoření.

V nižších ročnících učitel slovně postup krokuje a doplňuje ukázkou. Barvy jsou voleny na základě společného hledání a rozhovoru. Starší žáci se „učí vidět“ a pozorovat pomocí modelů a předloh. Nejstarší žáci jsou podněcováni k svobodnému a uměleckému přepisu skutečnosti a zároveň k objevování sebe sama. Dostávají příležitost k experimentování, používají různé formáty, kombinují materiály. Samostatnost při práci a hledání vlastního vyjadřovacího stylu je velkým úkolem při práci na druhém stupni.

Zejména v nižších ročnících spolupracuje učitel výtvarné výchovy úzce s učitelem epochového vyučování a umělecky dotváří obsah jeho hodin. Těžiště tematické kresby je často přímo v epoše. Ve vyšších ročnících je možné i propojení s ostatními uměleckými činnostmi (hudební výchova, dramatická výchova, tanec, eurytmie aj.) Řada dalších výtvarných technik je zařazena do předmětu rukodělné činnosti a kreslení forem.

K vytváření vlastního uměleckého názoru se žáci cvičí i v epoše dějin umění v 9. ročníku prostřednictvím vlastního pozorování a popisu klasických uměleckých děl.

**Forma realizace**

Předmět Výtvarná výchova naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Umění a kultura (Výtvarná výchova). V rámci tohoto předmětu je realizováno průřezové téma Osobnostní a sociální výchova. Tento předmět je v 1. a 9. ročníku vyučován v rozsahu 1 hodiny týdně. Úzce souvisí s předmětem kreslení forem, proto jsou tyto předměty ve vyšších ročnících zpravidla vyučovány v bloku.

## **Rozvíjení kompetencí**

Výchovné a vzdělávací postupy v předmětu výtvarná výchova směřují k utváření klíčových kompetencí:

### **Kompetence k učení**

- Poznání, že častým opakováním a cvičením motorických dovedností se zvyšuje jistota provedení.
- Obohacování představy získané v naukových předmětech o smyslový prožitek a přispívání k lepšímu zapamatování, prožívání a ztvárňování kvality protipólných pojmů.
- Spojení spolupráce ruky a oka, zlepšování prostorové orientace a odhadu.

### **Kompetence k řešení problémů**

- Rozvoj schopnosti svobodně uměleckou cestou přistoupit k řešení zadaného tématu.
- Sledováním práce spolužáků poznávání, že možnosti řešení mohou být různé.

### **Kompetence komunikativní**

- Rozšíření slovní zásoby o odborné pojmy.
- Cílené učení se schopnosti vyjádřit svůj prožitek a cíl svého snažení, zároveň i učení se schopnosti srozumitelně popsat viděné.
- Poznání, jak umělecká práce může být možností mimoslovního dorozumění a má všeobecnou platnost.

### **Kompetence sociální a personální**

- Rozvíjení spolupráce při společné přípravě a úklidu materiálu.
- Úspěchy v umělecké tvorbě posilují sebevědomí žáků méně schopných v jiných předmětech.
- Posilování etického cítění.

### **Kompetence občanské**

- Kultivace vlastního vkusu a jeho obhajoba.
- Uznávání cizího tvůrčího snažení a respekt k němu.

### **Kompetence pracovní**



- Vytváření pozitivního vztahu k uměleckým a manuálním činnostem.
- Schopnost pracovat na základě slovního návodu a předvedené ukázky.
- Dodržování zásad bezpečnosti při práci, používání pracovního oděvu.
- Schopnost přiměřené pracovní výdrže při samostatné tvůrčí práci.
- Schopnost posuzovat vlastní výsledek práce a porovnávat s prací ostatních.

### **Kompetence digitální**

- Žáci jsou od osmého ročníku vedeni k aktivnímu používání digitálních technologií při zpracování a prezentaci svých prací.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku.

**Vzdělávací obsah předmětu**

**1. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
proniká do světa barev, má prožitek kvality základních barev	<u>Malování</u>	M, ČJ, KFO a ČLS
má základní zkušenost s prostorovým utvářením modelování	Příběhy barev	
<b>VV-3-1-04 interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svou dosavadní zkušeností</b>	<p>Úvod do techniky mokré do mokrého</p> <p>Primární barvy - poznávání kvality jedné barvy, kombinace dvou barev</p> <p>Poznávání vlastností a vztahů mezi barevnými plochami</p> <p>Sekundární barvy vznikající mícháním základních barev</p> <p><u>Modelování</u></p> <p>Seznámení s technikou modelování se včelím voskem (později s hlinou), základní tvar – koule</p> <p><u>Kreslení</u></p> <p>Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie jako hranice mezi sousedními plochami</p>	

**2. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>VV-3-1-02 v tvorbě projevuje své vlastní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace</b>	<u>Malování</u> Cvičení a společná pozorování zaměřená na zkušenosti s barevnými kontrasty a souzvuky barev, cvičení barevných záměn	M, ČJ, KFO a ČLS
má základní zkušenost s prostorovým utvářením modelováním	<u>Modelování</u>	
pojmenovává pomůcky a výtvarný materiál, umí je připravit a uklidit, má správný úchop štětce, voskového bloku a pastelu	Rozvíjení elementárních tvarů vytahováním, tlakem, protitlakem  <u>Kreslení</u> Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie jako hranice mezi sousedními plochami	

### 3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-3-1-01 rozpoznává linie, tvary, objemy, barvy, objekty; porovnává je a třídí na základě zkušeností, vjemů, zážitků a představ	<u>Malování</u> Primární barvy vznikají ze světla a temnoty	M, ČJ, ČLS
VV-3-1-02 v tvorbě projevuje své vlastní zkušenosti; uplatňuje při tom v plošném i prostorovém uspořádání linie, tvary, objemy, barvy, objekty a další prvky a jejich kombinace	Sekundární barvy – míchání primárních barev Stupňování barev oběma směry na barevném kruhu	
VV-3-1-03 vnímá události různými smysly a vizuálně je vyjadřuje	<u>Modelování</u> Rozvíjení elementárních forem, přeměna na jednoduchou asymetrickou formu	
VV-3-1-04 interpretuje podle svých schopností různá vizuálně obrazná vyjádření; odlišné interpretace porovnává se svou dosavadní zkušeností	Práce s hlinou K tématu stavby domu možno modelovat typy obydlí	
VV-3-1-05 na základě vlastní zkušenosti nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil	<u>Kreslení</u> Kresba voskovými pastely provází témata hlavního vyučování, barevné plochy, linie jako hranice mezi sousedními plochami	

#### 4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
Při míchání cíleně předpokládá vznik nové barvy a postupně zvládá formovat barevnou skvrnu	<u>Malování</u> Tvary zvířat vzniklé z barvy	M, ČJ, ČLS
<b>VV-5-1-05 porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace</b>	Mytologické náměty	
Uplatňuje své malířské a kreslířské dovednosti při ztvárnění témat hlavního vyučování a umí zvolit vhodnou barvu k vyjádření odpovídající nálady a vlastnosti	<u>Modelování</u> Zvířata přetvarováním z koule	
<b>VV-5-1-06 nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil</b>	<u>Kreslení</u> Mytologická a vyprávěcí témata - volně i do sešitu pastelem (podle představy nebo na základě předlohy)	
umí se správně slovně vyjádřit ke svému malovanému, kreslenému, modelovanému dílu	Křížené a proplétané formy - v souvislosti s vyprávěcími tématy motivy keltských, karolinských a langobardských ornamentálních motivů	

## 5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-5-1-01 při vlastních tvůrčích činnostech užívá prvky vizuálně obrazného vyjádření; porovnává je na základě vztahů	<u>Malování</u> Nálady z říše rostlin, rozlišování barevných kvalit, vědomější vypracování jemných odstínů a ladění barev	M, ČJ, ČLS
VV-5-1-02 při tvorbě vizuálně obrazných vyjádření se zaměřuje na projevení vlastních zkušeností	V rozhovorech pozorovat rozdíl mezi „náhodným“ a vědomým výsledkem	
VV-5-1-03 nalézá vhodné prostředky pro vizuálně obrazná vyjádření vzniklá na základě vztahu zrakového vnímání k vnímání dalšími smysly; uplatňuje je v plošné, objemové i prostorové tvorbě	<u>Modelování</u> Témata z přírodovědné a dějepisné epochy předmětu Člověk a jeho svět	
VV-5-1-04 osobitost svého vnímání uplatňuje v přístupu k realitě, k tvorbě a interpretaci vizuálně obrazného vyjádření; pro vyjádření nových i neobvyklých pocitů a prožitků svobodně volí a kombinuje prostředky a postupy	Tvarování užitečných předmětů (Řecko)	
VV-5-1-05 porovnává různé interpretace vizuálně obrazného vyjádření a přistupuje k nim jako ke zdroji inspirace	<u>Kreslení</u> Mytologická a vyprávěcí témata - volně i do sešitu pastelem (podle představy nebo na základě předlohy)	
VV-5-1-06 nalézá a do komunikace zapojuje obsah vizuálně obrazných vyjádření, která samostatně vytvořil, vybral či upravil	Formy z řecké a etruské kultury	

## 6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává prvky vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků</b>	<u>Malování</u> Teorie barev - vznik sekundárních barev a vztahy v barevném kruhu; témata z přírodopisu a mineralogie; základy akvarelu	D, Z, PŘ, F, M, ČJ, další umělecké předměty
<b>VV-9-1-02 zaznamenává vizuální zkušenost, i zkušenosti získané ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie</b>	<u>Kreslení</u> Volná kresebná cvičení s uhlím a tužkou; zkoumá vztahy mezi světlem a tmou; různé druhy stínování a šrafování; kreslení základních geometrických útvarů - koule, válec, kužel, krychle atd.	

## 7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
dokáže porovnávat a hodnotit vzniklé výtvarné práce a objektivně vyjádřit své pocity, doprovodit svoji práci slovně	<u>Malování</u>	D, Z, PŘ, F, CH, M, ČJ, další umělecké předměty
<b>VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává prvky vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků</b>	Malířské techniky - krycí, transparentní (technika akvarelu a tempery) Vzdušná perspektiva - krajina	OSV5
<b>VV-9-1-02 zaznamenává vizuální zkušenost, i zkušenosti získané ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie</b>	<u>Kreslení</u> Jednobodová perspektiva - venkovní a vnitřní prostory Kresba podle reálných objektů a předloh	
<b>VV-9-1-03 zachycuje jevy a procesy v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace</b>		



## 8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>VV-9-1-01</b> vybírá, vytváří a pojmenovává prvky vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků	<u>Malování</u> Studie přírody prováděné v různých technikách Samostatnost při volbě techniky	D, Z, PŘ, F, CH, M, ČJ, další umělecké předměty
<b>VV-9-1-02</b> zaznamenává vizuální zkušenost, i zkušenosti získané ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie	Kompozice a rovnováha díla	
<b>VV-9-1-03</b> zachycuje jevy a procesy v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace	<u>Kreslení</u> Dvoubodová perspektiva	
<b>VV-9-1-04</b> vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření	Počátek nauky o proporcích	
podílí se na aktivitách, které výtvarně doplňují činnost školy		

## 9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-9-1-01 vybírá, vytváří a pojmenovává prvky vizuálně obrazných vyjádření a jejich vztahů; uplatňuje je pro vyjádření vlastních zkušeností, vjemů, představ a poznatků; variuje různé vlastnosti prvků a jejich vztahů pro získání osobitých výsledků	<u>Kreslení</u> Cvičení schopnosti vnímat umělecké a přírodní formy, smyslová činnost ve spojení s volní činností	D, Z, PŘ, F, CH, M, ČJ, další umělecké předměty
VV-9-1-02 zaznamenává vizuální zkušenost, i zkušenosti získané ostatními smysly a k zaznamenání podnětů z představ a fantazie	Kreslení v plenéru, použití skic k volné tvorbě Grafické techniky	
VV-9-1-03 zachycuje jevy a procesy v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace	<u>Malování</u>	
VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření	Technické zdokonalení a užití poznanych technik, experiment	
VV-9-1-05 rozliší působení vizuálně obrazného vyjádření v rovině smyslového účinku, v rovině subjektivního účinku	Světelné účinky v krajinných náladách Užitá tvorba	
VV-9-1-06 interpretuje umělecká vizuálně obrazná vyjádření současnosti i minulosti; vychází při tom ze svých znalostí historických souvislostí i z osobních zkušeností a prožitků		
VV-9-1-07 ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření		
D-9-5-06 rozpozná základní znaky jednotlivých kulturních stylů a uvede jejich představitele a příklady významných kulturních památek		

# KRESLENÍ FOREM

## Charakteristika předmětu

Podstatou předmětu Kreslení forem, specifického vzdělávacího předmětu pro waldorfskou školu, je jednak prožívání pohybových kvalit, jednak prožívání formy jako stopy pohybu. Cílem tohoto předmětu je harmonizovat smyslové pohybové vnímání v souvislostech celé lidské bytosti.

Pohyb zachycený ve formě – nikoliv však v ní ustrnulý – prožívají žáci v raném školním věku nejprve také na základě vlastního tělesného pohybu (kreslí formy rukama ve vzduchu, nohama na podlaze, „chodí“ formu), později se prožívání formy stále více přenáší do jejich nitra. Ve vztahu formy k prostoru či k ploše se žáci učí objevovat zákonitosti vlastní vnitřní rovnováhy i rovnováhy světa kolem. V tomto aspektu je kreslení forem blíže spřízněno s eurýtmií.

Na rozdíl od běžného předmětného kreslení se tedy tento předmět zabývá kvalitativním uchopením bezpředmětných forem jako tvůrčích principů.

Skutečnost, že kreslení forem je z hlediska provádění spřízněno s oblastí výtvarné výchovy, neomezuje jeho širokou působnost v dalších oblastech. Význam utváření linie se nejzřetelněji projevuje v psaní (podpurná cvičení tzv. dynamického kreslení) a v geometrii, která je podporována cvičeními tzv. geometrie kreslené volnou rukou. V rukodělných činnostech – v modelování, ručních pracích, dřevořezbě – podporuje schopnost vtiskovat formu různým materiálům. V dramatické výchově a pohybové výchově podporuje rozvoj výrazu v tělesném pohybu – tedy schopnost gesta.

V předmětu Kreslení forem jsou realizovány očekávané výstupy z předmětu Český jazyk a literatura (1. a 2. ročník), z předmětu Matematika (3., 4. a 5. ročník) a z předmětu Výtvarná výchova (6. – 9. ročník).

## 1. stupeň

V 1. období je dynamické kreslení předchůdcem vyučování psaní. Písmenka prožívají malí školáci nejdříve živě v obraznosti své formy. Tak zůstává dítě co možná nejdéle oddáno tvořivým silám svého organismu, nežli je vedeno k něčemu abstraktnějšímu. A čím bohatší byl umělecký život, jenž obklopoval malé dítě, tím radostněji a bděleji tihne později k uchopení intelektuálních pojmů, jejichž znalost naše civilizace od něho požaduje.

### 1. ročník

Uchopíme linii jako stopu pohybu. Linie se objevuje ve dvou polárních možnostech: jako přímka a jako oblouk. Při kreslení má žák prožít charakteristický rozdíl těchto dvou manifestačních forem: jednoznačný směr přímky vyžaduje a podporuje soustředění, myšlenkou řízenou vůli. Dynamická, k cíli nezaměřená „křivka“ ponechává individuální prostor. Během 1. ročníku se třídní učitel vrací k těmto základním formám v stále nových obměnách.

Žák je tak stále více vedeno od prožívání forem k jejich utváření. V závěru 1. ročníku již lze přistoupit ke cvičením vertikálního zrcadlení formy (vlevo – vpravo), kdy je žák schopen samostatně dotvářet celek obrazem vzoru – vlevo od vertikály je vzor, vpravo žák dotváří zrcadlový obraz.

### 2. ročník

Při kreslení forem má být pěstováno vnitřní nazírání tak, aby se na něm mohlo vyvíjet myšlení, aniž by sklouzlo do intelektualizace. Tuto schopnost vnitřního pohybu můžeme cvičit obdobně jako v 1. ročníku – ve cvičeních horizontálního zrcadlení formy (nahore – dole): žákovi předložíme pouze horní polovinu horizontální formy a on sám musí hledat odpovídající doplnění dole. Žák přitom musí „vnitřně ožít“ a předložený tvar vnímat jako něco „nehotového“. Cílem tedy je, aby žák ve své představě (a přirozeně i na papíře) doplnil a dokončil, co je nedokončené, nehotové.

### 3. ročník

V návaznosti na osově symetrie budeme cvičit volné „asymetrické symetrie“. U těchto cvičení se už nejedná o symetrii, která spočívá na vztazích „vpravo – vlevo“ nebo „nahore – dole“, ale o formy, které se rozvíjejí ze svého středu na tři strany (ven) a k nimž má dítě najít dotvářející formy, které vedou dovnitř. Cílem je, aby byla opět nastolena rovnováha a harmonie ve vztahu uvnitř a vně. To podporuje větší samostatnost a pohyblivost představ, které se začínají rozvíjet teprve s devátým rokem.

Rozvíjíme cit pro okolí formy: forma nežije sama o sobě, ale utváří také své okolí. Zde se výrazně uplatňují dostatečné zkušenosti žáků s barvami, které získali při akvarelovém malování.

Tím se v žákovi rozvíjí cit pro styl: jde přece o to, aby rozvíjel svou schopnost nalézt odpovídající formu. Tato cvičení jsou zároveň vhodná pro vytváření vnitřních prostorových představ, které pomáhají kvalitativně připravit na geometrii.

### 4. ročník

Po 10. roce jde také o to, aby se pozornost žáků obrátila na formy v jejich okolí. Co doposud kreslili volným způsobem – bez předmětného spojení, to nacházejí nyní jako formy kolem sebe.

V procesu proměny forem dále rozvíjíme prostorovou představivost žáka. Křížením a protínáním linií silně oslovujeme vědomí žáka. Tím u něj také podporujeme schopnost koncentrace.

V tomto ročníku nabízí východiska pro kreslení forem látka k vyprávění (severská mytologie): v jednodušších proplétaných pásech a uzlových motivech (rytiny písma, na brožích a náramcích; zdobení helem, zbraní, lodí; keltské a langobardské proplétané motivy). S těmito motivy přichází nové téma – „vpředu a vzadu“.

Není na škodu, když vytváříme formy vycházející z kruhu, ale stejně dobře lze vycházet z trojúhelníku, čtverce, pětiúhelníku a šestiúhelníku.

### 5. ročník

V 5. ročníku převádíme kreslení forem do základů geometrie. Opět můžeme začít s elementárními polaritami kruhu a přímkou. Žáci pracují bez kružítko a pravítka, tedy „volnou rukou“. Jednotlivá cvičení akcentují pohyblivou proměnlivost geometrických forem. Přestože se v této „geometrii volné ruky“ jedná o nejelementárnější zážitky, je velmi plodné nechat žáky procítit něco právě z této dimenze, která přesahuje prospěšnou a praktickou stránku běžné geometrie. Bude to o to snadnější, když se podaří, aby kromě působících zákonitostí geometrie děti procítili také krásu jejich tvarů a přísně určenou souhru jejich vzájemných vztahů.

Je možné pokračovat v kreslení forem, souvisejících s látkou k vyprávění (Mezopotámie, Indie, Egypt, Řecko).

### 2. stupeň

S dosažením 12. roku života získává žák jiný poměr ke gravitačním silám. Tím vzniká pro kreslení forem nové téma: utváření plochy pomocí světla a stínu. Proplétané motivy už ve čtvrtém ročníku vyžadovaly v kresbě prostorové vnímání; to nyní rozvíjíme tím, že linie se stává hranicí světla a stínu. Ocitáme se

tedy v dialogu polarit světla a temnoty, uvolnění a zhuštění, výšky a hloubky, lehkosti a tíhy. Díky tomu vystupují geometrické aspekty forem opět v nových souvislostech, v nových významech.

Stále složitější formy (např. z langobardského umění) by neměly být (ani učitelem) pouze reprodukovány – na individuální utváření formy je kladen důraz především. V tomto období se nesmí z formy ztrácet pohyb a dynamika – forma se nesmí stávat ornamentem; přesto si může zachovat zákonitý řád.

Získané zkušenosti lze využít i při textilním zpracování jednodušších motivů nebo při zpracování dřeva a dalších materiálů v souvislosti se vzdělávací oblastí Člověk a svět práce.

### **Forma realizace**

Předmět Kreslení forem naplňuje očekávané výstupy vzdělávacích oblastí Jazyk a jazyková komunikace, Matematika a její aplikace, Umění a kultura. V rámci tohoto předmětu je také možné realizovat průřezové téma Osobnostní a sociální výchova.

Tento předmět je v 1. a 2. ročníku vyučován v epochách. Ve 3. – 5. ročníku je Kreslení forem vyučováno v rozsahu 1 hodiny týdně, v 6. – 9. ročníku v rozsahu 0,5 hodiny týdně. Jelikož Kreslení forem úzce souvisí s předmětem Výtvarná výchova, jsou tyto předměty ve vyšších ročnících zpravidla vyučovány v bloku.

### **Rozvíjení kompetencí**

Výchovné a vzdělávací postupy v předmětu Kreslení forem směřují k utváření klíčových kompetencí:

#### **Kompetence k učení**

- Poznání, že častým opakováním a cvičením motorických dovedností se zvyšuje jistota provedení.
- Obohacování představy získané v naukových předmětech o smyslový prožitek a přispívání k lepšímu zapamatování, prožívání a ztvárňování kvality protipólných pojmů.
- Spojení spolupráce ruky a oka, zlepšování prostorové orientace a odhadu.

#### **Kompetence k řešení problémů**

Rozvoj schopnosti svobodně uměleckou cestou přistoupit k řešení zadaného tématu.

Sledováním práce spolužáků poznávání, že možnosti řešení mohou být různé.

#### **Kompetence komunikativní**

- Rozšíření slovní zásoby o odborné pojmy.
- Cílené učení se schopnosti vyjádřit svůj prožitek a cíl svého snažení, zároveň i učení se schopnosti srozumitelně popsat viděné.

- Poznání, jak umělecká práce může být možností mimoslovního dorozumění a má všeobecnou platnost.

### **Kompetence sociální a personální**

- Rozvíjení spolupráce při společné přípravě a úklidu materiálu.
- Úspěchy v umělecké tvorbě posilují sebevědomí žáků méně schopných v jiných předmětech.
- Posilování etického cítění.

### **Kompetence občanské**

- Kultivace vlastního vkusu a jeho obhajoba.
- Uznávání cizího tvůrčího snažení a respekt k němu.

### **Kompetence pracovní**

- Vytváření pozitivního vztahu k uměleckým a manuálním činnostem.
- Schopnost pracovat na základě slovního návodu a předvedené ukázky.
- Dodržování zásad bezpečnosti při práci, používání pracovního oděvu.
- Schopnost přiměřené pracovní výdrže při samostatné tvůrčí práci.
- Schopnost posuzovat vlastní výsledek práce a porovnávat s prací ostatních.

### **Kompetence digitální**

- Žáci jsou od osmého ročníku vedeni k aktivnímu používání digitálních technologií při zpracování a prezentaci svých prací.
- Od osmého ročníku jsou žáci vedeni k smysluplnému využívání multimediálních aplikací při zpracování obrazu a zvuku.

**Vzdělávací obsah předmětu****1. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
prožívá a vnímá pohybové kvality forem přímkou a oblouku	<b>OD ELEMENTÁRNÍCH FOREM K ZÁKLADU PÍSMU</b>  Přímka (svislá, vodorovná, šikmá) a oblouk v mnohonásobných obměnách s důrazem na rytmus formy  Jednoduché oblé a hranaté formy  V sobě uzavřené formy - trojúhelník, kruh, ovál (elipsa), osmička  Spirála - zavíjení a rozvíjení  Jednodušší hvězdy  Kreslení jako průprava k psaní (dynamické kreslení)	ČJ
kreslí správné tvary prožívaných forem		VV  M (geometrie)  TV/E (eurytmie)

**2. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
prožívá a vnímá pohybové kvality forem přímkou a oblouku	<b>OD ELEMENTÁRNÍCH FOREM K ZÁKLADU PÍSMU</b>  Rytmická cvičení s elementárními formami, rozvíjení dynamického kreslení  Proměny forem (oblé v hranaté)  Vertikální symetrie (zrcadlení vlevo - vpravo)  Horizontální symetrie (zrcadlení nahoře - dole)  Vytváření osově symetrických obrazů k danému vzoru (vertikálně i horizontálně)  Symetrie osová, čtyřstranná symetrie  Vázané formy - kreslení jako průprava k psaní	ČJ  VV  M (geometrie)  TV/E (eurytmie)
kreslí osově symetrický obraz k danému vzoru		
tvořivě proměňuje výrazový charakter formy		



### 3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
ČJL-3-1-08 zvládá základní hygienické návyky spojené se psaním	<b>GEOMETRIE VOLNÉ RUKY</b> "Uvnitř a vně" - cvičení asymetrické symetrie	VV
ČJL-3-1-09 píše správné tvary písmen a číslic, správně spojuje písmena i slabiky; kontroluje vlastní písemný projev	Okolí a střed formy	M (geometie)
Žák vnímá vztah „uvnitř a vně“ jako pohybovou kvalitu; okolí formy utváří jako její organickou součást		TV/E (eurytmie)
tvořivě proměňuje výrazový charakter formy		

### 4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
dotváří středově orientované formy do harmonického celku	<b>GEOMETRIE VOLNÉ RUKY</b>	OSV 5
tvořivě proměňuje výrazový charakter formy	Hledání doplnění formy do celku, zdokonalení nedokonalého Proměňování - oblé v hranaté, hranaté v oblé, čtyřnásobné v pětinasobné apod. (geometrické aspekty forem) Jednoduché uzly Formy z keltské a langobardské kultury	M (geometie) VV TV/E (eurytmie)

**5. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>M-3-3-01</b> rozezná, pojmenuje, vymodeluje a popíše základní rovinné útvary a jednoduchá tělesa; nachází v realitě jejich reprezentaci	<b>GEOMETRIE VOLNÉ RUKY</b>  Spirály, spirálové pásy  Uzlové variace  Stahování a uvolňování forem  Formy z řecké a etruské kultury	M (geometrie)  VV  TV/E (eurytmie)
<b>M-3-3-02</b> porovnává velikost útvarů, měří a odhaduje délku úsečky		
<b>M-3-3-03</b> rozezná a modeluje jednoduché souměrné útvary v rovině		
tvůřivě proměňuje výrazový charakter formy		

**6. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
zachovává geometrický řád formy jako pohyblivý princip	Obtížnější uzlové motivy, formy z langobardského a irského umění  Přípravná cvičení na geometrii v 7. třídě	D, VV, RČ

**7. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
samostatně proměňuje a utváří individuální výraz formy	Vyšší řády splétaných copů (pásů), langobardské a keltské kříže, linie s geometrickým zaměřením  Transformace a proměna jednodušších forem	D, VV, RČ

**8. ročník**

<b>Očekávané a školní výstupy - žák:</b>	<b>Učivo</b>	<b>Mezipředmětové vazby a průřezová témata</b>
individuálně utvářené formy je schopen přenést do různých materiálů i v prostorových modelech	Prohloubení rytmu formy, hledání výrazu linie, formy provedené různými materiály	D, VV, RČ

**9. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
VV-9-1-02 zaznamenává vizuální zkušenost, i zkušenosti získané ostatními smysly, zaznamenává podněty z představ a fantazie	Složitě uzly jako pásy a pečeti, prohloubení užití barvy, prostorové uzly, prostorové modely, provedení forem v dalších materiálech	D, VV, RČ
VV-9-1-03 zachycuje jevy a procesy v proměnách a vztazích; k tvorbě užívá některé metody uplatňované v současném výtvarném umění a digitálních médiích – počítačová grafika, fotografie, video, animace		
VV-9-1-04 vybírá, kombinuje a vytváří prostředky pro vlastní osobité vyjádření		
VV-9-1-07 ověřuje komunikační účinky vybraných, upravených či samostatně vytvořených vizuálně obrazných vyjádření		

# TĚLESNÁ VÝCHOVA A EURYTMIE

## Forma realizace

Předmět Tělesná výchova a eurytmie se skládá ze dvou částí – tělesné výchovy a eurytmie. Předmět naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a zdraví. V rámci tohoto předmětu se také realizují tato průřezová témata: Osobnostní a sociální výchova a Enviromentální výchova.

Tělesná výchova jako část předmětu Tělesná výchova a eurytmie se realizuje v plné časové dotaci v případě, že není v možnostech školy realizovat druhou část předmětu (Eurytmie, která také naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a zdraví), vyučována v 1. – 5. ročníku v rozsahu 2 hodin týdně, v 6. a 7. ročníku v rozsahu 3 hodin týdně a v 8. a 9. ročníku v rozsahu 2 hodin týdně. Pokud je realizována také Eurytmie, je v 1. – 5. ročníku 1 hodina týdně věnována tělesné výchově a 1 hodina eurytmii, v 6. a 7. ročníku jsou 2 hodiny týdně věnovány tělesné výchově a 1 hodina eurytmii. V 8. a 9. ročníku jsou 2 hodiny týdně věnovány tělesné výchově.

V předmětu tělesná výchova a eurytmie (v části tělesná výchova) se ve 2. období realizuje výuka plavání. Vzhledem k organizaci výuky se může výuka plavání částečně realizovat již v 1. období.

## Rozvíjení kompetencí

### Kompetence k učení

- Žáka vedeme k samostatnosti, aby byl schopen získané dovednosti kriticky posuzovat a najít v nich smysl pro využití v budoucnosti.
- Žáka vedeme k tomu, aby si uměl rozvrhnout, jak by mohl své učení zdokonalit.
- Žáka vedeme k sebehodnocení.

### Kompetence k řešení problémů

- Žáka vedeme k aktivnímu podílu na všech fázích činnosti, na plánování, přípravě, realizaci i hodnocení.
- Během vyučování žáka zapojujeme do řešení problémových situací a sám si může vyzkoušet řešení: např. vedoucí skupiny, rozhodčí apod.

### Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke vhodné komunikaci se spolužáky, s učiteli a ostatními dospělými ve škole i mimo školu.
- Učíme žáky obhajovat a argumentovat vhodnou formou svůj vlastní názor a zároveň poslouchat názor jiných.
- Podporujeme přátelské vztahy ve třídách a mezi třídami.

### **Kompetence sociální a personální**

- Sociální schopnosti rozvíjíme v průběhu všech aktivit.
- Ve vyučování žáci spolupracují ve skupinách a vzájemně si pomáhají.
- Žáky vedeme k respektování společně dohodnutých pravidel chování, na jejichž formulaci se mohou sami podílet.
- Žáky vedeme k sebeovládání při jednání s učiteli, žáky i jinými účastníky vyučování v různých situacích.

### **Kompetence občanské**

- Žáci si společně uvědomují nutnost ustanovení pravidel chování.
- Vedeme žáky k respektování individuálních rozdílů druhých lidí.
- Žáky vedeme k pomoci druhému člověku a ke sportovním aktivitám.
- Při pobytech v přírodě se žáci chovají jako zodpovědné osoby.

### **Kompetence pracovní**

- Vedeme žáky k objektivnímu sebehodnocení a posouzení s reálnými možnostmi při profesní orientaci.
- Individuálním přístupem a spoluprací s rodiči pomáháme žákům při profesní orientaci.

### **Kompetence digitální**

- Vedeme žáky k symbolickému zápisu eurytmických forem a pohybování se podle takového zápisu.

# 1. TĚLESNÁ VÝCHOVA

## Charakteristika části předmětu

Předmět probíhá v tělocvičně, ale může být realizován i na hřišti, v přírodě nebo na sportovním stadionu.

Tělesná výchova jako část vzdělávacího předmětu Tělesná výchova a eurytmie směřuje na jedné straně k poznání vlastních pohybových možností a zájmů, na druhé straně k poznávání účinků konkrétních pohybových činností na tělesnou zdatnost, duševní a sociální pohodu. Je tedy součástí komplexnějšího vzdělávání žáků v problematice zdraví. Pohybové vzdělávání postupuje od spontánní pohybové činnosti žáků k činnosti řízené a výběrové, jejímž smyslem je schopnost samostatně ohodnotit úroveň své zdatnosti a řadit do denního režimu pohybové činnosti pro uspokojování vlastních pohybových potřeb i zájmů, pro optimální rozvoj zdatnosti a výkonnosti, pro regeneraci sil a kompenzaci různého zatížení, pro podporu zdraví a ochranu života. Předpokladem pro osvojování pohybových dovedností je v základním vzdělávání žákův prožitek z pohybu a z komunikace při pohybu, dobře zvládnutá dovednost pak zpětně kvalitu jeho prožitku umocňuje.

Charakteristické pro pohybové vzdělávání je rozpoznávání a rozvíjení pohybového nadání, které předpokládá diferenciaci činností i hodnocení výkonů žáků. Neméně důležité je odhalování zdravotních oslabení žáků a jejich korekce v běžných i specifických formách pohybového učení – v povinné tělesné výchově, případně ve zdravotní tělesné výchově. Proto se nedílnou součástí tělesné výchovy stávají korektivní a speciální vyrovnávací cvičení, která jsou podle potřeby preventivně využívána v hodinách tělesné výchovy pro všechny žáky nebo jsou zadávána žákům se zdravotním oslabením místo činností, které jsou kontraindikací jejich oslabení.

## 1. – 2. ročník

Z obrazů vyprávění se žák učí vklouznout do všech možných rolí. Kromě toho se sblíží s mnohými tělesnými dovednostmi.

## 3. ročník

Podstatným rysem žáků v tomto věku je lehkost. Zdůrazňujeme „my“. Ještě nepracujeme individuálně na určitém cvičení. Citové a fantazijní vztahy propojují fantazii se skutečností.

## 4. ročník

Od „my“ přecházíme k „já“. Žák se nejlépe cítí při volné honičce. Z toho vycházíme a opatrně je vedeme k stále více individuálnímu cvičení. Rytmicky vyslovovaná řeč hraje opět důležitou, harmonizující roli. Pohybu se musí účastnit celé tělo žáka.

## 5. ročník

Žáci ještě nemohou pojmově uchopit prostor. Ten jim však nabízí možnost, aby vytvářeli a rozvíjeli své síly. Žák se chce pohybovat. Ne příliš rychle, ne příliš pomalu. Žák má výslovný vztah ke krouživým pohybům. Připravuje se k účasti na olympijských hrách waldorfských škol v duchu starověkých řeckých tradic.

## **6. ročník**

Právě probíhající činnost pohlavních žláz vede ke stále silnější diferenciaci pohlaví a k přímé souvislosti mezi pohybovým nasazením a svalovým růstem. Napětí a uvolnění stojí uprostřed jako základní prvek svalové dynamiky. Toto lze prožít zvláště při uvolněném běhu. Těžištěm pro všechny disciplíny jsou: obratnost (jako optimální souhra všech svalových skupin) a odvaha. Počátek systematického vzdělávání v lehké atletice a cvičení na náradí.

## **7. ročník**

Žáci prožívají práci šlach: pružnost a napětí. Skákání, komíhání a pérování vede k věkově specifickým pohybovým zkušenostem. Úlohou žáků je učit se pohybovat přirozeně a obratně. Vhodná jsou artistická a gymnastická cvičení.

## **8. ročník**

Mladý člověk již zcela „sestoupil na zem“. Tíha a pevnost určují jeho tělesnou zkušenost. Chlapec se musí učit překonávat tíhu individuálním silovým nasazením, dívka spíše bojuje s masou, kterou je nutné formovat. Pomocí dobře vybraných cvičení musíme žáky nechat, aby učinili zkušenost s mechanickým prvkem kloubových kostí. Abstraktní pohyb či spontánní pohybové impulsy podporují vznikající vědomí vlastní osobnosti. Držení těla a jeho vzpřímenost dodávají žákům první jistou oporu.

## **9. ročník**

Probuzení duševní sféry vystupuje jako individuálně existenční zkušenost žáků; působení duševních sil mají žáci objevit také v pohybu. V popředí stojí vůle. Překonávání mrtvých bodů či pohyby výbušného rázu, které vznikly z klidu (vrh koulí), vedou bezprostředně k prožitku vlastní vůle. U chlapců: zdůraznění síly; u dívek: utváření formy.



**Vzdělávací obsah části předmětu**

**1. – 3. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>TV-3-1-01 spojuje pravidelnou každodenní pohybovou činnost se zdravím a využívá nabízené příležitosti</b>	<p>Chůze, běh, přirozený pohyb v přírodě - skoky, přeskoky, zdolávání nerovností</p> <p>Příprava organismu - příprava před pohybovou činností, uklidnění po zátěži, napínací a protahovací cvičení</p> <p>Rozvoj různých forem rychlosti, vytrvalosti, síly, pohyblivosti, koordinace pohybu prostřednictvím cvičení ve formě hry</p>	OSV 2, 9
<b>TV-3-1-02 zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení</b>	<p>Pohybové hry - kolové hry, hry na honěnou, hry se zpěvy a rolemi</p> <p>Průpravné úpoly - přetahy</p> <p>Základy gymnastiky - průpravná cvičení, cvičení s náčiním: švihadla, míčky a jiné drobné náčiní</p> <p>Akrobacie – balancování, průpravná cvičení ke kotoulům apod.</p> <p>Turistika a pobyt v přírodě - přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody</p> <p>Hry na sněhu a na ledě</p>	
<b>TV-3-1-03 spolupracuje při jednoduchých týmových pohybových činnostech a soutěžích</b>	Pohybové hry a činnosti	
<b>TV-3-1-04 uplatňuje hlavní zásady hygieny a bezpečnosti při pohybových činnostech ve známých prostorech školy</b>	<p>Hygiena při pohybových činnostech - hygiena pohybových činností a cvičebního prostředí, vhodné oblečení a obutí pro pohybové aktivity</p> <p>Bezpečnost při pohybových činnostech - organizace a bezpečnost cvičebního prostoru, bezpečnost v šatnách a umývárkách, bezpečná příprava a ukládání nářadí, náčiní a pomůcek, první pomoc v podmínkách tělesné výchovy</p>	

<b>TV-3-1-05 reaguje na základní pokyny a povely k osvojované činnosti a její organizaci</b>	Pohybové hry a činnosti
<b>ZTV-3-1-01 uplatňuje správné způsoby držení těla v různých polohách a pracovních činnostech; zaujímá správné základní cvičební polohy</b>	Cvičení pro správné držení těla
<b>ZTV-3-1-02 zvládá jednoduchá speciální cvičení související s vlastním tělem</b>	Korektivní a speciální vyrovnávací cvičení jako prevence zařazovaná do přípravy před pohybovou činností nebo na uklidnění po zátěži

4. – 5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<p><b>TV-5-1-01</b> podílí se na realizaci pravidelného pohybového režimu; uplatňuje kondičně zaměřené činnosti; projevuje přiměřenou samostatnost a vůli po zlepšení úrovně své zdatnosti</p>	<p>Od jednoduchých pohybových her (přípravných) přechází k hrám s jednoduchými pravidly ve skupině</p>	<p>ENV 3</p>
<p><b>TV-5-1-02</b> zařazuje do pohybového režimu korektivní cvičení, především v souvislosti s jednostrannou zátěží nebo vlastním svalovým oslabením</p>	<p>Posilovací a uvolňovací cvičení</p>	
<p><b>TV-5-1-03</b> zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her</p>	<p>Pohybové hry - honičky s náčiním a s překážkami, běžecké hry</p> <p>Základy gymnastiky - průpravná cvičení na náradí jako hra a postupný přechod k jednotlivým cvikům, kombinace různých druhů náradí, rovnovážná cvičení; akrobacie - kotoul vpřed a vzad (vše s dopomocí, hra)</p> <p>Rytmické a kondiční formy cvičení (podle podmínek školy) - cvičení se švihadlem, míčem a drobným náčiním (rytmicky, s obměnami v lehkých kombinacích)</p> <p>Průpravné úpoly - přetahy a přetlaky</p> <p>Základy atletiky - rychlý běh, starty, motivovaný vytrvalostní běh, skoky do dálky nebo do výšky, hod míčkem</p> <p>Základy sportovních her - házení a chytání míče, manipulace s pálkou a jiným herním náčiním</p> <p>Jednoduché formy míčových her a přechod k hrám s jednoduchými pravidly (např.: vybíjená, košíková...)</p> <p>Turistika a pobyt v přírodě – přesun do terénu a chování v dopravních prostředcích při přesunu, chůze v terénu, táboření, ochrana přírody</p>	

	Bruslení (podle podmínek školy) – hry na sněhu a na ledě, základní techniky pohybu na bruslích a další pohybové činnosti (podle podmínek školy a zájmu žáků)	
<b>TV-5-1-04 uplatňuje pravidla hygieny a bezpečného chování v běžném sportovním prostředí; adekvátně reaguje v situaci úrazu spolužáka</b>	Tělocvičné aktivity a prevence v rámci informační části hodiny	
<b>TV-5-1-05 jednoduše zhodnotí kvalitu pohybové činnosti spolužáka a reaguje na pokyny k vlastnímu provedení pohybové činnosti</b>	Pohybová cvičení a atletika	
<b>TV-5-1-06 jedná v duchu fair play: dodržuje pravidla her a soutěží, pozná a označí zjevné přestupky proti pravidlům a adekvátně na ně reaguje; respektuje při pohybových činnostech opačné pohlaví</b>	Sportovní hry, pohybová cvičení, atletika a gymnastika	
<b>TV-5-1-07 užívá při pohybové činnosti základní osvojované tělocvičné názvosloví; cvičí podle jednoduchého nákresu, popisu cvičení</b>	Sportovní hry a pohybová cvičení	
<b>TV-5-1-08 zorganizuje nenáročnou pohybovou činnost a soutěže na úrovni třídy</b>	Sportovní hry	
<b>TV-5-1-09 změní základní pohybové výkony a porovná je s předchozími výsledky</b>	Sportovní hry, atletika	
<b>TV-5-1-10 orientuje se v informačních zdrojích o pohybových aktivitách a sportovních akcích ve škole i v místě bydliště; samostatně získá potřebné informace</b>	Informační část hodiny	
<b>TV-5-1-11 adaptuje se na vodní prostředí, dodržuje hygienu plavání, zvládá v souladu s individuálními předpoklady základní plavecké dovednosti</b>	Pobyt v bazénu a adaptace na vodní prostředí, základní plavecké dovednosti, jeden plavecký způsob (plavecká technika), prvky sebezáchrany a bezpečnosti	
<b>TV-5-1-12 zvládá v souladu s individuálními předpoklady vybranou plaveckou techniku, prvky sebezáchrany a bezpečnosti</b>		

<b>ZTV-5-1-01</b> zařazuje pravidelně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením v optimálním počtu opakování	Relaxační cvičení	
<b>ZTV-5-1-02</b> zvládá základní techniku speciálních cvičení; koriguje techniku cvičení podle obrazu v zrcadle, podle pokynů učitele	Techniku speciálních cvičení koriguje podle pokynů učitele	
<b>ZTV-5-1-03</b> upozorní samostatně na činnosti (prostředí), které jsou v rozporu s jeho oslabením	Prevence v rámci informační části hodiny	

**6. – 9. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
TV-9-1-01 aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem	Sportovní a pohybové hry	PŘ
TV-9-1-02 usiluje o zlepšení své tělesné zdatnosti; z nabídky zvolí vhodný rozvojový program	Rekreační a výkonnostní sport, sport dívek a chlapců	
TV-9-1-03 samostatně se připraví před pohybovou činností a ukončí ji ve shodě s hlavní činností – zatěžovanými svaly	Průpravná, kompenzační, vyrovnávací, relaxační a jiná zdravotně zaměřená cvičení	
TV-9-1-04 odmítá drogy a jiné škodliviny jako neslučitelné se sportovní etikou a zdravím; upraví pohybovou aktivitu vzhledem k údajům o znečištění ovzduší	Rozhovory a prožitkové hry v rámci prevence SPJ - Informační část hodiny	
TV-9-1-05 uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	První pomoc při tělesné výchově a sportu v různém prostředí a klimatických podmínkách, improvizované ošetření poranění a odsun raněného	
TV-9-2-01 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech	<p>Pohybové hry - s různým zaměřením; s náčiním i bez náčiní, netradiční pohybové hry a aktivity</p> <p>Gymnastika - akrobacie, přeskoky (koza, švédská bedna), cvičení s náčiním a na nářadí (kruhy, trampolína, šplh na tyči a na laně) (podle podmínek školy)</p> <p>Rytmická cvičení - základy rytmičké gymnastiky; kondiční formy cvičení pro daný věk žáků</p> <p>Úpoly - přetahy, přetlaky, odpory a pády</p> <p>Atletika - rychlý běh, vytrvalý běh na dráze a v terénu, základy překážkového běhu, skok do dálky a do výšky, hod míčkem a granátem, vrh koulí</p>	

	Sportovní hry - vybíjená, přehazovaná, košíková, florbal, ringo (alespoň dvě hlavní hry podle výběru školy) - herní činnosti jednotlivce, herní kombinace, herní systémy, utkání podle pravidel žákovské kategorie
	Turistika a pobyt v přírodě - příprava turistické akce, přesun do terénu a uplatňování pravidel bezpečnosti silničního provozu v roli chodce a cyklisty, chůze se zátěží i v mírně náročném terénu, táboření, ochrana přírody, základy orientačního běhu, hry v přírodě, dokumentace z turistické akce
<b>TV-9-2-02 posoudí provedení osvojované pohybové činnosti, označí zjevné nedostatky a jejich možné příčiny</b>	Sportovní týmové hry a kondiční cvičení
<b>TV-9-3-01 užívá osvojované názvosloví na úrovni cvičence, rozhodčího, diváka, čtenáře novin a časopisů, uživatele internetu</b>	Rozcvičky a sportovní hry; užití správné terminologie
<b>TV-9-3-02 naplňuje ve školních podmínkách základní olympijské myšlenky – čestné soupeření, pomoc handicapovaným, respekt k opačnému pohlaví, ochranu přírody při sportu</b>	Sportovní a pohybové hry, atletika, gymnastika, úpoly, turistika
<b>TV-9-3-03 dohodne se na spolupráci i jednoduché taktice vedoucí k úspěchu družstva a dodržuje ji</b>	Sportovní a pohybové hry, hry v přírodě
<b>TV-9-3-04 rozlišuje a uplatňuje práva a povinnosti vyplývající z role hráče, rozhodčího, diváka, organizátora</b>	Sportovní a pohybové hry, atletika
<b>TV-9-3-05 sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí</b>	Atletika, týmové hry
<b>TV-9-3-06 zorganizuje samostatně i v týmu jednoduché turnaje, závody, turistické akce na úrovni školy; spolurozhoduje osvojované hry a soutěže</b>	Sportovní a pohybové hry, hry v přírodě
<b>TV-9-3-07 zpracuje naměřená data a informace o pohybových aktivitách a podílí se na jejich prezentaci</b>	Opakovaná evidence vlastních výkonů i výkonů skupiny a prezentace výsledků činností
<b>ZTV-9-1-01 uplatňuje odpovídající vytrvalost a cílevědomost při korekci zdravotních oslabení</b>	Speciální preventivní cvičení

<b>ZTV-9-1-02</b> zařazuje pravidelně a samostatně do svého pohybového režimu speciální vyrovnávací cvičení související s vlastním oslabením, usiluje o jejich optimální provedení	Protahovací a posilovací cvičení	
<b>ZTV-9-1-03</b> aktivně se vyhýbá činnostem, které jsou kontraindikací zdravotního oslabení	Rozhovory a prevence sociálně patologických jevů, rozhovory, kompenzační cvičení	
<b>VZ-9-1-05</b> usiluje v rámci svých možností a zkušeností o aktivní podporu zdraví		
<b>VZ-9-1-06</b> vyjádří vlastní názor k problematice zdraví a diskutuje o něm v kruhu vrstevníků, rodiny i v nejbližším okolí		



## 2. EURYTMIE

### Charakteristika části předmětu

Eurytmie je umělecká pohybová výchova. Eurytmie má za úkol předvést viditelně v pohybu těla to, co se v prostoru odehrává ve chvíli, kdy zní hudba nebo mluvený (umělecky ztvárněný) text.

Eurytmie pracuje s jednotlivými prvky řeči (hlásky, slovní druhy, rytmus, rým atd.) i hudby (tóny, intervaly, tónová výška, rytmus, takt apod.). Zároveň se vytvářejí pohybové prostorové formy, odpovídajícím způsobem vyjadřující báseň či skladbu. Hudební i řečový doprovod je vždy živý, nikoli reprodukováný.

Náplň hodin eurytmie je vždy co nejtěsněji spjata s děním v ostatním vyučování. V návaznosti na látku, která je dětem předkládána v rámci tzv. hlavního vyučování, pracují žáci i v eurytmii. Učitel volí skladby i verše vzhledem k věku a stupni duševního vývoje žáků, důležitým hlediskem je i roční období, které právě probíhá, i celková nálada třídy. Konkrétní individuální potřeby žáků i celého třídního kolektivu jsou vždy učiteli nejlepším vodítkem, jak umožnit žákům látku uchopit.

Zdravotní aspekt eurytmie nabývá na významu stejnou měrou, jakou se mění životní styl mládeže směrem k pasivitě (TV, počítačové hry apod.). Eurytmie si především klade za cíl zprostředkovat žákům zážitek zdravého životního rytmu. Vždy nám půjde o hledání harmonie, o vyrovnání protikladů. Pohyb je vždy střídán zklidněním, zvuk tichem. Mnohá cvičení, kterých využívá pedagogická eurytmie, mají povahu cvičení duševní hygieny. Také se pracuje s cviky na zlepšení nesprávného držení těla, na celkové zklidnění nebo naopak povzbuzení. Další cvičení zlepšují koncentraci, orientaci v prostoru i v různých situacích, šikovnost, postřeh apod. Jde o pohyb oduševnělý, umělecky utvářený. Uvádí duševní stránku v soulad se stránkou tělesnou. Doplňuje tělesnou výchovu, jejímž prvořadým úkolem je napomoci žákům uchopit vlastní tělesnost a utužovat fyzickou zdatnost.

Další aspekt je aspekt umělecký. Eurytmie je uměním, v němž se celé lidské tělo stává nástrojem. Žáci tak mají možnost zažít slovesnou i hudební uměleckou formu v celém svém těle. Žáci se postupně učí naslouchat, ale i aktivně uchopovat slovesná a hudební díla. Prohlubuje se jejich vztah k hudbě, ale i k řeči (zpočátku mateřské, později se používají i cizojazyčné básně). Nejdříve se formou hry učí používat základní prvky hudební (takt, rytmus, melodie - tóny, intervaly atd.) a slovesné (hlásky, rytmus, rým, gramatické prvky atd.). Na druhém stupni je pak tato dovednost plně vědomě uchopena a významnou měrou roste schopnost vlastního uměleckého výrazu.

Neméně důležitý je aspekt sociální. Eurytmie v žácích vychovává úctu a porozumění pro sebe sama, probouzí cit pro spolupráci v celku a nechává v dětech vyrůstat zážitek samostatné živé bytosti jako plnohodnotné součásti většího celku. Tímto způsobem je možné v dorůstajících bytostech probouzet zdravé sebevědomí, z něhož pramení vřelý vztah k sobě i k svému okolí. Eurytmie přináší pohyb, který je výrazem duševních a duchovních procesů. Žák je zde veden k tomu, aby prožíval pohyby svého těla jako výraz a zrcadlení své vnitřní osobnosti. V eurytmii se pracuje na vytváření sociálních vztahů.

Obsah vyučování jev 1. ročníku postaven na pohádkových motivech a využívá nápodoby jako přirozené dětské vlastnosti. Základním zdrojem vyučovací látky jsou pohádky ve verších, např. Princ Bajaja, O králi Žabákovi, O dvanácti měsíčkách. Pracuje se i s dětskými verši různých autorů. Všechny formy v prostoru jsou rozvíjeny pomocí obrazů vycházejících ze zvukových a obsahových kvalit textu. V hudbě se pracuje především s pentatonickými písněmi a skladbami. Užívají se i lidové písně a jednoduché klasické skladbičky pro děti. Hudba je též na základě vlastností jednotlivých hudebních nástrojů začleňována jako podbarvení nálad v textu.

V návaznosti na hlavní vyučování jsou ve 2. ročníku rozvíjeny krátké veršované příběhy o zvířatech, bajky a legendy ze života svatých. Vlastnosti představitelů živočišné říše (chytrost, lenost, lstivost...) jsou převáděny do pohybu a jsou prožívány ve svých rozdílnostech. Příběhy o sv. Františkovi, Václavu přinášejí proměnu zvířecích vlastností a zjevují touhu po ideálu. Nadále se využívá schopnosti nápodoby a obrazného uchopování geometrických forem. V oblasti forem se ale začíná již pracovat s rozvíjející se samostatnou prostorovou představivostí dětí. Třída přestává být jednolitým celkem, stále více se pracuje ve dvou

skupinách, které konají v jednu chvíli různé úkoly, což je dalším krokem v rozvoji sociálního vědomí. Prohlubuje se i schopnost naslouchat a samostatně uchopovat podněty.

Ve 3. ročníku se opouští metoda napodobování, žák je pomalu veden k samostatnosti. Složitější formy v prostoru nejsou již vázány na kruh. Při tvoření forem a pohybů vycházíme z duševního vývoje dítěte (v 9. roce života se prožívá více odděleno od svého okolí). Poprvé používáme vzájemné křížení forem (např. u lemniskáty). Koncem školního roku se žáci v přípravě na první hudební tvoření setkávají s malou a velkou tercií. Průběh roku provází téma Stvoření světa. V této souvislosti přichází první vědomě uchopená gesta hlásek. V návaznosti na hlavní vyučování jsou též pohybově ztvárňována jednotlivá řemesla, práce na poli a stavba domu.

Po překročení prahu ke střednímu dětství ve 4. ročníku je třeba u žáků rozvíjet a pěstovat nové duševní síly fantazie a schopnosti představ i morality. Jednotné prožívání řeči je nyní, paralelně s výukou mateřštiny (mluvnice), výrazněji členěno díky eurytmickým gramatickým prvkům. Tak žáci chápou gramatickou sféru jazyka nejen rozumovými silami, nýbrž též svým citovým a volním životem. Ke středu orientované rozestavení v kruhu nyní stále opouštíme, abychom mohli prostorové formy provádět frontálně, směrem dopředu. Novou záležitostí je zrcadlení jednotlivých forem v prostoru. Složitější cvičení obratnosti, koncentrace a cvičení s intervaly (dur - moll - tercié) provází pokračující vývoj dětí k samostatnosti. Hlavní tematickou náplní se stává severská mytologie (Edda, Kalevala...), určujícím rytmem je aliterace.

Jako nový element v 5. ročníku objevují žáci geometrii vlastní postavy: pentagram. Tuto formu také provádějí v prostoru v nejrůznějších variantách („za nosem“, frontálně). Jsou také zpracovány texty ze starých kultur (Indie, Persie, Egypt, Řecko). Základní geometrické obrazce, které již žáci pevně uchopili (trojúhelník, čtverec), jsou různě posouvány a proměňovány v prostoru. Poprvé mohou být eurytmicky provedeny také básně z výuky cizích jazyků. V tónové eurytmii vypracováváme dvojhlasé melodie se stejným nápěvem; osvěživě a podnětně působí cvičení koncentrace a obratnosti (např. rychlá orientace v prostoru pomocí rozličných prvků forem). Z intervalů přichází oktáva.

Souběžně s výukou geometrie procvičujeme v 6. ročníku složitější geometrické proměny forem a posuny forem v prostoru (trojúhelník, čtverec...). Tato cvičení naprosto zásadně podporují rostoucí schopnost orientace i abstrakce a dávají žákovi jistotu. V tomto věku začíná dosud ještě samozřejmá pohybová jednota pozvolna opouštět rovnovážný stav; pro koordinaci můžeme uplatnit rytmická a symetrická cvičení. V hláskové eurytmii začíná první vztah k dramatické sféře, a tím může být obohaceno a prohloubeno duševní prožívání. Všechna cvičení musí postupovat samozřejmé překonávání dosavadních možností pohybu, přitom dbáme na přesnost projevu.

V souvislosti s výukou mateřštiny jsou v učební látce 7. ročníku nyní jasnější jazykové odstíny (např. věty podmiňovací, střídavé cvičení lidských duševních nálad, jako smutek, radost, vážnost a především i veselost), které mohou žáci prožívat v eurytmickém pohybu a gestech. Komplikovanější geometrické proměny forem vnášejí řád, dávají pevnost a strukturu zvenčí. Touha věci uchopit a uspořádat podle principů je přirozenou motivací pro práci v tomto věku. Cvičení hlásková i hudební vyžadují od žáků větší soustředěnosti a spolupráci. Nejrůznější formy dostávají povahu cvičení koncentrace a ve svém účinku se více dotýkají postavy, která má tendenci upadnutí do nečinnosti.

Důležitým úkolem je formou hry žáky naučit naslouchat, rozlišovat mezi pohybem a klidem, vštípit jim základní disciplínu. Pohyb v prostoru se tak postupně mění z forem přísně geometrických ve formy umělecky volně utvářené.

**Vzdělávací obsah části předmětu****1. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti	Forma kruhu	HV TV
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti	Rovné a oblé linie	
rozvíjí síly přirozené nápodoby	Napodobování hlásek	

**2. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti prováděné ve skupině	Pohyb na dvou pravidelných kruzích	HV TV
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti	Cval stranou	
rozvíjí fantazii a schopnost pozorování	Složitější formy přímých a oblých linií	
rozvíjí jednoduché pohybové formy ve dvojicích	Cvičení "já a ty"	

### 3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>TV-3-1-02 zvládá v souladu s individuálními předpoklady jednoduché pohybové činnosti jednotlivce nebo činnosti prováděné ve skupině; usiluje o jejich zlepšení</b>	Forma trojúhelníku a osmičky Forma "chceme se hledat" Rytmické pohyby s verši a hudbou	OSV 3 HV TV
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti doprovázené verši a hudbou	Krátké melodie	
zvládá jednoduchá rytmičná a koordinační cvičení		
vnímavě naslouchá a reaguje na melodii		

### 4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti doprovázené verši a hudbou	Forma čtverce v různých variantách Frontální postavení	HV TV
rozvíjí fantazii při orientaci v prostoru	Gesta hlásek abecedy	
rozlišuje gesta jednotlivých hlásek		

## 5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>TV-5-1-03 zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti; vytváří varianty osvojených pohybových her</b>	Cvičení na koncentraci a rychlou orientaci v prostoru Forma pentagramu a pentagonu Forma "harmonické osmičky"	HV TV
rozvíjí fantazii při orientaci v prostoru	Rozvíjení složitějších geometrických forem a jejich vedení v prostoru	
spojuje gesta hlásek do slov	Hudební kvality, rytmus, takt a melodie v prostoru Slova a slovní spojení	

## 6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu	Základní hůlková cvičení	HV TV
uplatňuje vhodné a bezpečné chování; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	Sociální cvičení Forma hexagramu	
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti	Geometrické proměny forem	
sleduje určené prvky pohybové činnosti	Jednotlivé tóny a jejich prostorové uspořádání	
zvládá nakreslit procvičované prostorové formy	Kreslení procvičovaných forem	

## 7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu	Cvičení s hůlkou a variace hůlkových cvičení	HV TV
uplatňuje vhodné a bezpečné chování; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	Sociální cvičení Forma sedmicípé hvězdy	
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti	Forma "koruny" Forma "pohled" do sebe, pohled kolem vůkol"	
sleduje určené prvky pohybové činnosti	Výrazové formy charakterizující duševní nálady Dur a moll v prostoru	

## 8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu	Složitější variace rytmických a koordinačních cvičení	OSV 1 - 11
uplatňuje vhodné a bezpečné chování; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	Sociální cvičení Forma "harmonické osmičky" a její několikanásobné prolínání	HV TV
zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti	Složitější proměny forem v prostoru Evoluční řada hlásek	
sleduje určené prvky pohybové činnosti	Ztvárnění vícehlasých skladeb Práce s dramatickým textem	

**9. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>TV-9-1-01</b> aktivně vstupuje do organizace svého pohybového režimu, některé pohybové činnosti zařazuje pravidelně a s konkrétním účelem	Trojdimenzí způsob kráčení a tři dimenze prostoru Sociální cvičení Choreografie a práce s prostorem	OSV 1 - 11 HV TV
<b>TV-9-1-05</b> uplatňuje vhodné a bezpečné chování i v méně známém prostředí sportovišť, přírody, silničního provozu; předvídá možná nebezpečí úrazu a přizpůsobí jim svou činnost	Tvořivé využití získaných dovedností Gesta intervalů s formou Gesta akordů	
<b>TV-9-2-01</b> zvládá v souladu s individuálními předpoklady osvojované pohybové dovednosti a tvořivě je aplikuje ve hře, soutěži, při rekreačních činnostech		
<b>TV-9-3-05</b> sleduje určené prvky pohybové činnosti a výkony, eviduje je a vyhodnotí		

# RUKODĚLNÉ ČINNOSTI

## Charakteristika předmětu

Obsah vzdělávací oblasti Člověk a svět práce je realizován v průběhu celého základního vzdělání a je určen všem žákům (tedy chlapcům i dívkám bez rozdílu).

Oblast Člověk a svět práce postihuje široké spektrum pracovních činností a technologií, vede žáky k získání dovedností v různých oborech lidské činnosti a přispívá k vytváření životní a profesní orientace žáků. Pracovní výchova je úzce propojena s uměleckou výchovou a probuzené tvůrčí schopnosti se v pracovních činnostech mnohostranně uplatňují. Vytváření smysluplných a estetických výrobků a prací posiluje vůli a cit, rozvíjí představivost, smysl pro celek i detail, má rozhodující vliv na pracovní inteligenci. Žáci se učí pracovat s různými materiály a osvojují si základní pracovní dovednosti a návyky. Učí se plánovat, organizovat a hodnotit pracovní činnost samostatně i v týmu. Ve všech tematických okruzích jsou soustavně vedeni k dodržování zásad bezpečnosti a hygieny při práci.

Koncepce vzdělávací oblasti Člověk a svět práce vychází z konkrétních životních situací, v nichž žáci přicházejí do přímého kontaktu s lidskou činností a technikou v jejich rozmanitých podobách a širších souvislostech. Praktická činnost je ve zvýšené míře zastoupena i ve výuce jiných předmětů a umožňuje žákům získat nejen zručnost, ale díky vlastnímu úsilí i představu o ceně lidské práce a úctu k produktům pracovní činnosti. Žáci se seznamují s pracovními činnostmi tak, jak vznikaly v průběhu vývoje společnosti, získávají úctu k úsilí a umu předcházejících generací. Mají pocit sounáležitosti s předcházejícími i budoucími generacemi a učí se porozumět procesům probíhajícím ve světě, v přírodě a společnosti. Stejně jako v ostatních předmětech jsou dané pracovní činnosti cíleným pedagogickým záměrem, který důsledně sleduje zdravý vývoj žáka a napomáhá jeho dalšímu osobnostnímu rozvoji.

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru Člověk a svět práce je na prvním stupni rozdělen na čtyři tematické okruhy Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnosti, Pěstitelské práce a Příprava pokrmů. Ty jsou realizovány v předmětech Rukodělné činnosti a Člověk a jeho svět.

Na druhém stupni jsou tematické okruhy Práce s technickými materiály, Pěstitelské práce, chovatelství a Svět práce realizovány v předmětu Rukodělné činnosti.

**V 1. ročníku** je úkolem učitele převést dítě od hry k práci. Při pracovních činnostech je rozvíjena vědomá činnost a zručnost obou končetin. Žáci pracují s rounem, přízí, včelím voskem apod. Žáci pletou hladce.

**Ve 2. ročníku** se dále rozvíjí nezávislost obou rukou. Žáci pletou hladce a obrace.

**Ve 3. ročníku** začíná dítě oblékat samo sebe, pracuje na předmětech větších rozměrů. Žáci se učí háčkovat a tkát.

**Ve 4. ročníku** je zařazena křížková výšivka, jako pomoc vývoji v tomto věkovém stupni. Prostřednictvím smysluplné práce získává jistotu a vnitřní pevnost. Probouzí se porozumění pro funkci výrobku a z toho plynoucí smysluplné tvarování výrobku.

**V 5. ročníku** bývá zavedena technika pletení dokola s pěti jehlicemi, jako odpověď na nově vzniklou potřebu harmonie, kterou žák v tomto věku v sobě pociťuje. Ruce a nohy se oblékají, v řemeslných činnostech se učí tvarovat konvexní formy, žáci se zabývají pěstitelskými aktivitami v průběhu roku, v dřevořezbě se učí pracovat s řezbářským nožem a seznamují se s prací s keramickou hlinou.

**Do 6. ročníku** zařazujeme jako pomoc vývoji dítěte v době „prepuberty“ šití figur z látky (filcu). Podstatným je přitom proces převrácení, vycpání a zformování těla. Žáci seznamují se s půdou a jejím zpracováním, pěstují okrasné rostliny. V dřevořezbě se žáci seznamují s náradím, při práci používají dláto.

**V 7. ročníku**, na cestě k tělesné zralosti ve vzrůstu a tíze, se pozornost dítěte obrací na nohy. V řemeslných činnostech si žáci nyní mají možnost využít znalostí z fyziky - mechaniky k výrobě pohyblivých hraček. Důraz je kladen na pečlivost při opracovávání, podporu svobodné výtvarné tvořivosti a vlastní fantazie s ohledem na zachování funkčnosti výrobku. Žáci pěstují zeleninu a ovoce. Seznamují se s různými kulturami a vyrábí jejich tradiční předměty.



**V 8. ročníku** je dále rozvíjena schopnost porozumění pro příčinu a následek, a tím potřeba porozumět mechanice strojů, jejich stavbě a funkci. Žáci se věnují pěstování léčivých rostlin a koření a zabývají se tématy ze Světa práce (např. trhem práce a profesní orientací). Pracují s keramickou hlinou a se dřevem.

**V 9. ročníku** je důraz kladen na přesnost a samostatnost při práci. Žáci vyrábí užitou keramiku, věnují se práci s kovem a pěstitelství. Část předmětu je opět věnována tématům ze Světa práce.

### **Forma realizace**

Předmět Rukodělné činnosti naplňuje očekávané výstupy vzdělávací oblasti Člověk a svět práce (na 1. stupni tematické okruhy Práce s drobným materiálem, Konstrukční činnosti, Pěstitelské práce; na 2. stupni Práce s technickými materiály, Pěstitelské práce, chovatelství a Svět práce).

V rámci těchto předmětů se také realizuje průřezové téma Osobnostní a sociální výchova.

Rukodělné činnosti jsou vyučovány v 1. a 2. ročníku v rozsahu 1 hodiny týdně, ve 3. – 9. ročníku v rozsahu 2 hodin týdně. Od 5. ročníku výše se výuka realizuje v ucelených tematických blocích.

### **Rozvíjení kompetencí**

Prostřednictvím předmětu Rukodělné činnosti rozvíjejí žáci tyto klíčové kompetence:

#### **Kompetence k učení**

Žáci jsou vedeni k:

- samostatnému a efektivnímu zacházení s pracovními materiály a k hledání vlastních učebních strategií
- využívání osvojených poznatků a dovedností z jiných předmětů (např. matematiky, fyziky, kreslení forem, atd.) při praktických činnostech
- samostatnému pozorování a experimentování
- autentickému a objektivnímu poznávání okolního světa, k potřebné sebedůvěře, k pozitivnímu postoji a hodnotám ve vztahu k práci, technice a životnímu prostředí
- poznání, že technika jako významná součást lidské kultury, je vždy úzce spojená s pracovní činností člověka

#### **Kompetence k řešení problémů**

Žáci jsou vedeni k:

- samostatnému řešení problémů na základě získaných zkušeností a poznatků
- ověřování správnosti řešení problémů a aplikování těchto postupů v praktických situacích
- plánování své práce a překonávání překážek

- ke schopnosti požádat o účinnou pomoc

### **Kompetence komunikativní**

Žáci jsou vedeni k:

- hodnocení vlastní práce i práce svých vrstevníků
- vyjadřování a formulovat svých myšlenky, postojů a pocitů
- práci s technickou dokumentací (orientaci v pracovních postupech)
- ke spolupráci s druhými
- zážitku pracovních aktivit jako příležitosti k seberealizaci
- využívání odborných pojmů z okruhu prováděných prací

### **Kompetence sociální a personální**

Žáci:

- pracují formou skupinové práce se zaměřením na způsoby komunikace ve skupině. Je jim přitom poskytován prostor pro reflexi a sebereflexi projevů chování a jednání
- při pracovních činnostech si třebí schopnost ovládat své chování
- jsou vedeni k vzájemné pomoci, ohleduplnosti, úctě a upevňování dobrých mezilidských vztahů
- prostřednictvím smysluplné práce získávají pocit sebejistoty, sebeúcty a pozitivní představu o sobě i o světě

### **Kompetence občanské**

Žáci jsou vedeni k:

- vzájemnému soužití na základě rovných práv a povinností
- rozvíjení dovednosti pohoťově reagovat v nenadálých krizových situacích (poskytnutí účinné pomoci)
- ochraně zdraví i zdraví svých spolupracovníků
- přijímání nových rolí v pracovních skupinách a podílení se na kvalitě společné práce
- orientaci v různých oborech lidské činnosti, formách duševní a fyzické práce
- chápání nutnosti šetrného využívání surovinových zdrojů při různých činnostech člověka

## **Kompetence pracovní**

Žáci jsou vedeni k:

- pozitivnímu vztahu k práci a odpovědnosti za kvalitu svých i společných výsledků práce
- osvojení základních pracovních dovedností a návyků z různých pracovních oblastí
- organizování a plánování své práce
- používání vhodných pracovních nástrojů, nářadí a pomůcek při práci i v běžném životě
- osvojení potřebných poznatků a dovedností významných pro jeho uplatnění, pro volbu vlastního profesního zaměření a pro další životní a profesní orientaci
- bezpečnému chování na pracovišti
- dodržování pravidel a respektování daných pracovních podmínek
- zhodnocení výsledků své pracovní činnosti hlediska kvality, funkčnosti i z hlediska tradičních kulturních a estetických hodnot
- vytrvalosti a soustavnosti při plnění zadaných úkolů
- uplatňování tvořivosti a vlastních nápadů při pracovní činnosti

## **Kompetence digitální**

Žáci jsou vedeni k:

- vytváření jednoduchých schémat, podle kterých realizují své výrobky

**Vzdělávací obsah předmětu****1. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
jednoduchými postupy tvoří předměty z přírodních materiálů	<b>PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM</b>  Výrobky z přírodních materiálů Výrobky z papíru Pletení hladce	ČLS
udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce		ČJ M

**2. ročník**

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
pracuje podle jednoduchého nákresu	<b>PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM</b>  Pletení  Šití a sešívání  Práce s přírodními materiály a papírem	ČLS
udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce		ČJ M

### 3. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<p><b>ČSP-3-1-01 vytváří jednoduchými postupy různé předměty z tradičních i netradičních materiálů</b></p>	<p><b>PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM</b></p> <p>Práce s přírodními materiály, háčkování, tkaní</p>	<p>ČLS</p> <p>M</p>
<p><b>ČSP-3-1-02 pracuje podle slovního návodu a předlohy</b></p>		
<p>udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce</p>		
<p><b>ČSP-3-2-01 zvládá elementární dovednosti a činnosti při práci se stavebnicemi</b></p>	<p><b>KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI</b></p> <p>Hry, činnosti a stavebnice související s převody jednotek</p>	<p>M</p>
<p>dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce</p>		
<p><b>ČSP-3-3-01 provádí pozorování přírody, zaznamená a zhodnotí výsledky pozorování</b></p>	<p><b>PĚSTITELSTVÍ A PŘÍPRAVA POKRMŮ</b></p> <p>Pozorování přírody a procesu získávání potravin ze zemědělství</p> <p>Příprava pole, setí obilí, pozorování růstu, sklizeň</p> <p>Zalévání a pěstování pokojových květin</p> <p>Příprava jednoduchých jídel</p> <p>Chování při stolování</p>	<p>ČLS (Ze zrna chléb)</p>
<p><b>ČSP-3-3-02 pečuje o nenáročnou rostlinu</b></p>		
<p><b>ČSP-3-4-01 připraví tabuli pro jednoduché stolování</b></p>		
<p>používá pod vedením základní vybavení kuchyně</p>		
<p><b>ČSP-3-4-02 chová se vhodně při stolování</b></p>		
<p>dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce</p>		

#### 4. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<p><b>ČSP-5-2-02 pracuje podle slovního návodu, předlohy, jednoduchého náčrtu</b></p> <p>udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce</p>	<p><b>PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM</b></p> <p>Vyšívání křížkovým stehem</p> <p>Kresba návrhu</p>	<p>M</p> <p>VV</p> <p>integrovaná INFO</p>
<p><b>I-5-1-03 vyčte informace z daného modelu</b></p>		
<p><b>I-5-2-04 ověří správnost jím navrženého postupu či programu, najde a opraví v něm případnou chybu</b></p>		
<p>zpracovává úrodu, připraví z ní pokrm</p> <p>dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce</p>	<p><b>PĚSTITELSTVÍ A PŘÍPRAVA POKRMŮ</b></p> <p>Zpracování úrody obilí (mlácení, čištění, mletí, pečení)</p>	<p>ČLS (Ze zrna chléb)</p>

## 5. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>PRÁCE S DROBNÝM MATERIÁLEM</b>	<b>Textil</b>	OSV 11
ČSP-5-1-01 vytváří přiměřenými pracovními operacemi a postupy na základě své představivosti různé výrobky z daného materiálu	Pletení na pěti jehlicích	
ČSP-5-1-02 využívá při tvořivých činnostech s různým materiálem prvky lidových tradic		
ČSP-5-1-03 volí vhodné pracovní pomůcky, nástroje a náčiní vzhledem k použitému materiálu		
ČSP-5-1-04 udržuje pořádek na pracovním místě a dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu		
<b>KONSTRUKČNÍ ČINNOSTI</b>	<b>Dřevořezba</b>	
ČSP-5-2-01 provádí při práci se stavebnicemi jednoduchou montáž a demontáž ČSP-5-2-03 dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu	Práce s jednoduchými nástroji a nářadím k opracování dřeva Jednoduché postupy opracování dřeva - zvládnutí pracovní techniky s nožem (vyřezávání zvířátek a postaviček z kůry a měkkého dřeva, popř. větve)  <b>Keramika</b> Jednoduchý keramický výrobek První pomoc při drobném úrazu a přivolání pomoci	
<b>PĚSTITELSKÉ PRÁCE A PŘÍPRAVA POKRMŮ</b>	<b>Pěstitelské práce a příprava pokrmů</b>	
ČSP-5-3-01 provádí jednoduché pěstitelské činnosti, samostatně vede pěstitelské pokusy a pozorování	Zalévání a pěstování pokojových květin	

ČSP-5-3-02 ošetřuje a pěstuje podle daných zásad pokojové i jiné rostliny	Seznámení se se základními zemědělskými plodinami a jejich vegetačním cyklem - práce na pozemku
ČSP-5-3-03 volí podle druhu pěstitelských činností správné pomůcky, nástroje a náčiní	Výběr a použití vhodného nářadí k práci a jeho údržba
ČSP-5-3-04 dodržuje zásady hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc při úrazu	Příprava jednoduchých pokrmů s využitím vypěstovaných plodin
ČSP-5-4-01 orientuje se v základním vybavení kuchyně	Zásady bezpečné práce; pravidla, postupy, zásady hygieny a první pomoci při pěstitelských činnostech a přípravě pokrmů
ČSP-5-4-02 připraví samostatně jednoduchý pokrm	
ČSP-5-4-03 dodržuje pravidla správného stolování a společenského chování	
ČSP-5-4-04 udržuje pořádek a čistotu pracovních ploch, dodržuje základy hygieny a bezpečnosti práce; poskytne první pomoc i při úrazu v kuchyni	



## 6. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY</b>	<b>Textil</b>	VV
ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň	Šití zvířat Vytváření stříhu	M
ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí		
ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost	<b>Dřevořezba</b>	
připraví si jednoduchý náčrt výrobku	Výroba konvexní a konkávního tvaru v dřevěném materiálu	
ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu	Organizace práce, práce u dílenského stolu - možnosti upnutí výrobku Bezpečnost, hygiena a pořádek na pracovišti Vlastnosti dřeva jako pracovního materiálu, druhy dřev Práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování dřeva	
<b>PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník)</b>	<b>Pěstitelské práce</b>	
ČSP-9-3-01 volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin	Půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy Zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny Ovocné rostliny – druhy ovocných rostlin, způsob pěstování, uskladnění a zpracování Léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie	

<b>ČSP-9-3-02 pěstuje a využívá květiny pro výzdobu</b>	Okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květin, pěstování vybraných okrasných dřevin a květin; řez, jednoduchá vazba, úprava květin	
<b>ČSP-9-3-03 používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu</b>	Výběr a použití vhodného náradí k práci a jeho údržba	
<b>ČSP-9-3-04 prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty</b>	Chov drobných zvířat - porovnání různých způsobů chovů, bezpečnost při kontaktu se zvířaty	
<b>ČSP-9-3-05 dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty</b>	Zásady bezpečné práce; pravidla, postupy, zásady hygieny a první pomoci při pěstitelských a chovatelských činnostech	

## 7. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY</b>	<b>Textil</b>	
ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň	Práce s kůží Výroba bot	VV
ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí		
<b>ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost</b>	<b>Dřevořezba</b>	
připraví si jednoduchý náčrt výrobku	Práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování dřeva	F
<b>ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu</b>	Seznámení se s historií vzniku pracovních nástrojů Výroba mechanických dřevěných hraček a kuchyňského náčiní	
<b>PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník)</b>	<b>Pěstitelské práce</b>	
ČSP-9-3-01 volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin	Půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy Zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny Léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie	
ČSP-9-3-02 pěstuje a využívá květiny pro výzdobu	Okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květin, pěstování vybraných okrasných dřevin a květin; řez, jednoduchá vazba, úprava květin	
ČSP-9-3-03 používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu	Výběr a použití vhodného nářadí k práci a jeho údržba	

<b>ČSP-9-3-04 prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty</b>	Chov drobných zvířat - porovnání různých způsobů chovů, bezpečnost při kontaktu se zvířaty	
<b>ČSP-9-3-05 dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty</b>	Zásady bezpečné práce; pravidla, postupy, zásady hygieny a první pomoci při pěstitelských a chovatelských činnostech	

## 8. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY</b>	<b>Dřevořezba</b>	VV (náčrty výrobků)
ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň	Práce podle pracovního nákresu	ČJ (popis postupu)
ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí	Jednoduché pracovní postupy a operace - sekání, řezání, vyřezávání, měření, broušení, jednoduché spojování dřeva, hoblování	M (geometrický návrh, měření)
ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost	Tvorba uměleckých a praktických výrobků ze dřeva	F
ČSP-9-1-04 užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku	Praktické seznámení s tradičními řemesly využívajícími dřevo	
ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu	Výroba drobného truhlářského výrobku s použitím vlastního návrhu a několika druhů jednoduchých truhlářských spojů	
	<b>Keramika</b>	
	Práce s keramickou hlinou související s tematikou hlavního vyučování	
	Užitá keramika	
<b>PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník)</b>	<b>Pěstitelské práce</b>	
ČSP-9-3-01 volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin	Půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy	
	Zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny	
	Ovocné rostliny – druhy ovocných rostlin, způsob pěstování, uskladnění a zpracování	
	Léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie	

<b>ČSP-9-3-02 pěstuje a využívá květiny pro výzdobu</b>	Okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květin, pěstování vybraných okrasných dřevin a květin; řez, jednoduchá vazba, úprava květin
<b>ČSP-9-3-03 používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu</b>	Výběr a použití vhodného náradí k práci a jeho údržba
<b>ČSP-9-3-04 prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty</b>	Chov drobných zvířat - porovnání různých způsobů chovů, bezpečnost při kontaktu se zvířaty
<b>ČSP-9-3-05 dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty</b>	Zásady bezpečné práce; pravidla, postupy, zásady hygieny a první pomoci při pěstitelských a chovatelských činnostech

<b>SVĚT PRÁCE (8. - 9. ročník)</b>	<b>(jako náplň pěstitelských prací)</b>	
ČSP-9-8-01 orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí	Trh práce, podnikání, zaměstnání	
ČSP-9-8-02 posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravy	Možnosti vzdělávání a volba profesní orientace	
ČSP-9-8-03 využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání	Besedy a poradenství	
ČSP-9-8-04 prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce	Tvorba prezentací	

### 9. ročník

Očekávané a školní výstupy - žák:	Učivo	Mezipředmětové vazby a průřezová témata
<b>PRÁCE S TECHNICKÝMI MATERIÁLY</b>	<b>Kovotepectví</b>	VV (náčrty výrobků)
ČSP-9-1-01 provádí jednoduché práce s technickými materiály a dodržuje technologickou kázeň	Organizace práce, práce u dílenského stolu - možnosti upnutí výrobku	M (měření, geometrický návrh)
ČSP-9-1-02 řeší jednoduché technické úkoly s vhodným výběrem materiálů, pracovních nástrojů a nářadí	Práce podle pracovního nákresu	F
ČSP-9-1-03 organizuje a plánuje svoji pracovní činnost	Bezpečnost, hygiena a pořádek na pracovišti	
ČSP-9-1-04 užívá technickou dokumentaci, připraví si vlastní jednoduchý náčrt výrobku	Vlastnosti kovu jako pracovního materiálu, druhy kovů	

<p><b>ČSP-9-1-05 dodržuje obecné zásady bezpečnosti a hygieny při práci i zásady bezpečnosti a ochrany při práci s nástroji a nářadím; poskytne první pomoc při úrazu</b></p>	<p>Práce s pomůckami, nářadím a nástroji pro ruční opracování kovů</p> <p>Tvorba uměleckých a praktických výrobků z kovu</p> <p><b>Keramika</b></p> <p>Práce s keramickou hlinou související s tematikou hlavního vyučování</p> <p>Užitá keramika</p>	
---	---	--

<p><b>PĚSTITELSKÉ PRÁCE, CHOVATELSTVÍ (6. - 9. ročník)</b></p>	<p><b>Pěstitelské práce</b></p>	
<p><b>ČSP-9-3-01 volí vhodné pracovní postupy při pěstování vybraných rostlin</b></p>	<p>Půda a její zpracování, výživa rostlin, ochrana rostlin a půdy</p> <p>Zelenina – osivo, sadba, výpěstky, podmínky a zásady pěstování; pěstování vybraných druhů zeleniny</p> <p>Ovocné rostliny – druhy ovocných rostlin, způsob pěstování, uskladnění a zpracování</p> <p>Léčivé rostliny, koření – pěstování vybrané rostliny; rostliny a zdraví člověka; léčivé účinky rostlin, rostliny jedovaté; rostliny jako drogy a jejich zneužívání; alergie</p>	
<p><b>ČSP-9-3-02 pěstuje a využívá květiny pro výzdobu</b></p>	<p>Okrasné rostliny – základy ošetřování pokojových květin, pěstování vybraných okrasných dřevin a květin; řez, jednoduchá vazba, úprava květin</p>	
<p><b>ČSP-9-3-03 používá vhodné pracovní pomůcky a provádí jejich údržbu</b></p>	<p>Výběr a použití vhodného nářadí k práci a jeho údržba</p>	
<p><b>ČSP-9-3-04 prokáže základní znalost chovu drobných zvířat a zásad bezpečného kontaktu se zvířaty</b></p>	<p>Chov drobných zvířat - porovnání různých způsobů chovů, bezpečnost při kontaktu se zvířaty</p>	



<b>ČSP-9-3-05 dodržuje technologickou kázeň, zásady hygieny a bezpečnosti práce, poskytne první pomoc při úrazu, včetně úrazu způsobeného zvířaty</b>	Zásady bezpečné práce; pravidla, postupy, zásady hygieny a první pomoci při pěstitelských a chovatelských činnostech	
<b>SVĚT PRÁCE (8. - 9. ročník)</b>	<b>(jako náplň pěstitelských prací)</b>	
<b>ČSP-9-8-01 orientuje se v pracovních činnostech vybraných profesí</b>	Trh práce, podnikání, zaměstnání	
<b>ČSP-9-8-02 posoudí své možnosti při rozhodování o volbě vhodného povolání a profesní přípravě</b>	Možnosti vzdělávání a volba profesní orientace	
<b>ČSP-9-8-03 využije profesní informace a poradenské služby pro výběr vhodného vzdělávání</b>	Besedy a poradenství	
<b>ČSP-9-8-04 prokáže v modelových situacích schopnost prezentace své osoby při vstupu na trh práce</b>	Tvorba prezentací	

## 6. Pravidla pro hodnocení výsledků vzdělávání

### Obsah kapitoly:

Způsoby hodnocení.....	331
Získávání podkladů pro hodnocení a další společné zásady hodnocení .....	332
Kritéria hodnocení .....	334
Kritéria při psaní slovního hodnocení: .....	334
Kritéria při sebehodnocení žáků .....	334
Kritéria pro hodnocení chování:.....	334
Hodnocení chování .....	335
Výchovná opatření.....	335
Stupně hodnocení chování.....	336
Rámcová pravidla pro hodnocení chování .....	337
Hodnocení výsledků vzdělávání na vysvědčení.....	338
Zásady pro celkové hodnocení žáka na vysvědčení při použití slovního hodnocení.....	341
Zásady pro hodnocení žáka na vysvědčení v zájmových útvarech organizovaných školou .....	342
Podrobnosti o komisionálních a opravných zkouškách.....	342
Komisionální zkouška.....	342
Opravná zkouška.....	343
Průběh a způsob hodnocení vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu .....	344
Stupně hodnocení prospěchu při převedení na klasifikaci v 8. a 9. ročníku, popř. při přijímacím řízení na střední školu v 5. a 7. ročníku a při přestupu na školu s odlišným způsobem hodnocení a stupně hodnocení chování v 1. až 9. ročníku a jejich charakteristika .....	345
Převedení na klasifikaci ve vyučovacích předmětech s převahou teoretického zaměření .....	345
Převedení na klasifikaci ve vyučovacích předmětech s převahou praktického zaměření. ....	346
Převedení na klasifikaci ve vyučovacích předmětech s převahou výchovného a uměleckého zaměření .....	347

## Způsoby hodnocení

Ve výchovně vzdělávacím procesu je na naší škole žák hodnocen slovně, a to jak v průběžném hodnocení, tak na konci každého pololetí. Ředitel školy je povinna působit na sjednocování hodnotících měřítek všech učitelů.

Průběžné hodnocení se uplatňuje při posuzování dílčích výsledků a projevů žáka během jednotlivých epoch a pedagog jej zapisuje do Zlatých sešitů. Kromě písemného slovního hodnocení, dává pedagog žákovi zpětnou vazbu tím, že žáka povzbuzuje, ukazuje mu možnosti směřování na žakově individuální cestě vzdělávání, odhaluje mu citlivě společenské interakce, je mu skutečnou oporou, odpovídá a nepřehlídne důležité žákovi otázky. Pedagog, si je vědom uměleckého pojetí waldorfské pedagogiky a skrze její působení při hodnocení žáka uplatňuje pedagogický takt a přiměřenou náročnost.

Součástí hodnocení je sebehodnocení žáků, které posiluje jejich sebevědomí a sebeúctu. Tyto dvě hodnoty, které by měl žák při vzdělávání v sobě nalézt, posiluje a podporuje také práce s chybou. Při sebehodnocení je žákovi dán prostor popsat a vyjádřit, co se mu ve škole daří, co potřebuje ještě zlepšit, na čem musí ještě pracovat.

Průběžná slovní písemná hodnocení sestavuje učitel, který vyučuje příslušnému předmětu. V předmětu, ve kterém vyučuje více učitelů, sestaví hodnocení za dané období příslušní učitelé po vzájemné dohodě.

Individuálně integrovaní žáci jsou hodnoceni v souladu s individuálním vzdělávacím programem

V průběhu školního roku jsou zákonní zástupci žáka o prospěchu a chování žáka informováni třídním učitelem a učiteli jednotlivých předmětů:

- písemnou formou prostřednictvím „Zlatých sešitů“, epochových sešitů
- elektronickou poštou, dopisem
- ústně telefonicky, popř. při osobních schůzkách především v době konzultačních hodin
- na třídních schůzkách, které se konají zpravidla 1x měsíčně

V případě mimořádného zhoršení prospěchu nebo chování informuje bezprostředně učitel zákonné zástupce žáka a iniciuje schůzku, ze které je pořízen zápis (zakládá se do katalogového listu žáka); tyto případy se projednávají na pedagogické radě).

V 8. a 9. ročníku jsou rodiče na osobních konzultacích s učiteli žáka konaných pravidelně v první polovině ledna a první polovině června seznámeni s

předpokládanou podobou převedení slovního hodnocení na klasifikaci - případně po předchozí domluvě na požádání zákonných zástupců žáka kdykoliv.

### **Získávání podkladů pro hodnocení a další společné zásady hodnocení**

a) Podklady pro hodnocení a klasifikaci výchovně vzdělávacích výsledků a chování žáka

- získává učitel zejména těmito metodami, formami a prostředky:
- soustavným diagnostickým pozorováním žáka,
- soustavným sledováním výkonů žáka a jeho připravenosti na vyučování, různými způsoby ověřování (písemné; ústní; formou referátů apod.),
- průběžnými a výstupními testy,
- domácími úkoly,
- hodnocením úpravy a vedení sešitů,
- analýzou různých činností žáka,
- konzultacemi s ostatními učiteli a podle potřeby s dalšími odborníky (PPP),
- rozhovory se žákem a zákonnými zástupci žáka.

b) U žáků 1. až 3. ročníku jsou podklady z ústního a písemného zkoušení pouze informativní. Ve většině případů se v tomto období jedná o společné činnosti žáků.

c) Žák 4. až 9. ročníku musí být během každé epochy alespoň j e d e n k r á t vyzkoušen (ústně či písemně). V teoretických předmětech vedlejšího vyučování musí být žák za každé pololetí vyzkoušen nejméně dvakrát. Učitel hodnotí žáky v průběhu celého pololetí. Přezkoušení žáka koncem pololetí z látky celého tohoto období je možné pouze při ověření znalostí žáka s vysokou absencí.

d) Učitel oznamuje žákovi hodnocení každého zkoušení, hodnocení zdůvodňuje a poukazuje na klady a nedostatky hodnocených projevů, výkonů, výtvorů. Po ústním vyzkoušení oznámí učitel žákovi výsledek hodnocení okamžitě. Výsledky hodnocení písemných zkoušek a prací a praktických činností oznámí žákovi nejpozději do 7 dnů. Učitel sděluje všechna hodnocení žákovi ústně, popřípadě písemně a zákonné zástupce informuje ústně na třídní schůzce, ve „Zlatém sešitě" nebo po vzájemné domluvě. Zákonný zástupce může být na požádání o výsledcích informován písemně. Každá epocha je uzavřena slovním hodnocením ve „Zlatém sešitě". -

e) O termínu výstupního testu, u kterého se předpokládá trvání více než 30 minut, informuje vyučující žáky minimálně dva dny předem.

f) Učitel je povinen vést soustavnou evidenci o každém hodnocení žáka průkazným způsobem tak, aby mohl vždy doložit správnost celkového slovního hodnocení žáka i jeho převedení na klasifikaci v 8. a 9. ročníku či v individuálních případech i v ostatních ročnících (ústní, písemné zkoušení, domácí úkoly, práce při hodině...). V případě dlouhodobé nepřítomnosti nebo rozvázání pracovního poměru v průběhu pololetí předá tento přehled o prospěchu zastupujícímu učiteli nebo vedení školy.

g) Závěrečné testy, velké písemné práce, popř. grafické práce, učitel uschovává po dobu, během které se žák hodnotí nebo ve které se k němu mohou zákonní zástupci odvolat - tzn. celý školní rok včetně hlavních prázdnin, v případě studentů s odloženou klasifikací nebo opravnými zkouškami až do 30. 10. dalšího školního roku. Opravené písemné práce musí být předloženy všem žákům a na požádání ve škole také zákonným zástupcům.

h) Vyučující dodržují zásady pedagogického taktu, zejména:

- nehodnotí žáky ihned po jejich návratu do školy po nepřítomnosti delší než jeden týden
- žáci nemusí dopisovat do sešitů látku za celou dobu nepřítomnosti, pokud to není jediný zdroj informací poskytnutý učitelem, přípustné jsou i kopie
- účelem zkoušení není nacházet mezery ve vědomostech žáka, ale hodnotit to, co umí
- učitel hodnotí jen probrané učivo
- novou látku, kterou žáci samostatně nastudovali, učitel zkouší až po společném zopakování této látky a po prověření, že ji žáci chápou
- před prověřováním znalostí musí mít žáci dostatek času k naučení, procvičení a zažití učiva

i) Třídní učitelé (případně výchovný poradce) jsou povinni, se souhlasem zákonného zástupce žáka, seznamovat ostatní vyučující s doporučením psychologických vyšetření, které mají vztah ke způsobu hodnocení žáka a způsobu získávání podkladů. Údaje o nových vyšetřeních jsou součástí zpráv učitelů (nebo výchovného poradce) na pedagogické radě.

## Kritéria hodnocení

Popis chování žáka, které je důležitou součástí pozorování pedagoga je v průběžném hodnocení součástí hodnocení jednotlivých epoch a předmětů, v pololetním a závěrečném hodnocení však neovlivňuje výsledné hodnocení, ale chování žáků ve škole a při akcích organizovaných školou je hodnoceno zvlášť.

### Kritéria při psaní slovního hodnocení:

- píle, aktivita
- přístup žáka
- souvislosti ovlivňující výkon žáka v jednotlivých předmětech
- úroveň vzdělání žáka vzhledem k dílčím očekávaným výstupům, které vedou k dosažení jednotlivých kompetencí v devátém ročníku
- úroveň znalostí a dovedností nabytých v jednotlivých oblastech vzdělávacích gramotností nebo předmětech

Při hodnocení chování se přihlíží k věku, morální a rozumové vyspělosti žáka; k již uděleným opatřením na posílení kázně se přihlíží jen tehdy, pokud tato opatření byla neúčinná. nedostatky v chování žáků se projednávají v pedagogické radě, přijaté výchovné opatření musí být zaznamenáno v zápise z pedagogické rady s patřičným zdůvodněním

### Kritéria při sebehodnocení žáků

- co se mu daří,
- co mu ještě nejde,
- jak bude pokračovat dál.

Sebehodnocení je důležitou součástí hodnocení žáků. Sebehodnocením se posiluje sebeúcta a sebevědomí žáků. Chybu je potřeba chápat jako přirozenou věc v procesu učení. Učitelé se o chybě se žáky baví, žáci mohou některé práce sami opravovat. Chyba je důležitý prostředek učení.

### Kritéria pro hodnocení chování:

- dodržování pravidel slušného chování
- dodržování školního řádu školy během daného období

(dále podrobně v kapitole o Hodnocení chování)

## Hodnocení chování

### Výchovná opatření

a) Ředitel školy může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu jiné právnické či fyzické osoby žákovi po projednání v pedagogické radě udělit pochvalu nebo jiné ocenění za mimořádný projev lidskosti, občanské nebo školní iniciativy, záslužný nebo statečný čin nebo za dlouhodobou úspěšnou práci.

b) Třídní učitel může na základě vlastního rozhodnutí nebo na základě podnětu ostatních vyučujících žákovi po projednání s ředitelem školy udělit pochvalu nebo jiné ocenění za výrazný projev školní iniciativy nebo za déletrvající úspěšnou práci.

c) Při porušení povinností stanovených školním řádem lze podle závažnosti tohoto

- porušení žákovi uložit:
- napomenutí třídního učitele,
- důtku třídního učitele,
- důtku ředitele školy.

d) Třídní učitel neprodleně oznámí řediteli školy uložení důtky třídního učitele. Důtku ředitele školy lze žákovi uložit pouze po projednání v pedagogické radě.

e) Ředitel školy nebo třídní učitel neprodleně oznámí udělení pochvaly a jiného ocenění nebo uložení napomenutí nebo důtky a jeho důvody prokazatelným způsobem žákovi a jeho zákonnému zástupci.

f) Udělení pochvaly a jiného ocenění a uložení napomenutí nebo důtky se zaznamená do dokumentace školy. Udělení pochvaly a jiného ocenění se zaznamená na vysvědčení za pololetí, v němž bylo uděleno.

## Stupně hodnocení chování

a) Chování žáka ve škole a na akcích pořádaných školou se na vysvědčení hodnotí slovně.

V případě převedení na klasifikaci se hodnotí na vysvědčení stupni:

- 1 - velmi dobré,
- 2 - uspokojivé,
- 3 - neuspokojivé.

b) Udělená výchovná opatření, popř. snížený stupeň chování jsou součástí slovního hodnocení žáka.

c) Kritéria pro jednotlivé stupně klasifikace chování jsou následující:

### *Stupeň 1 (velmi dobré)*

Žák uvědoměle dodržuje pravidla chování a ustanovení vnitřního řádu školy. Méně závažných přestupků se dopouští ojediněle. Žák je však přístupný výchovnému působení a snaží se své chyby napravit.

### *Stupeň 2 (uspokojivé)*

Chování žáka je v rozporu s pravidly chování a s ustanoveními školního řádu. Žák se dopustí závažného přestupku proti pravidlům slušného chování nebo školního řádu nebo se opakovaně dopustí méně závažných přestupků. Zpravidla se přes důtku třídního učitele školy dopouští dalších přestupků, narušuje výchovně vzdělávací činnost školy. Ohrožuje bezpečnost a zdraví svoje nebo jiných osob.

### *Stupeň 3 (neuspokojivé)*

Chování žáka ve škole je v příkrém rozporu s pravidly slušného chování. Dopustí se takových závažných přestupků proti školnímu řádu nebo provinění, že je jimi vážně ohrožena výchova nebo bezpečnost a zdraví jiných osob. Záměrně narušuje hrubým způsobem výchovně vzdělávací činnost školy. Zpravidla se přes důtku ředitele školy dopouští dalších přestupků.



## Rámcová pravidla pro hodnocení chování

a)

hodnocení chování	popis chování	udělení výchovného
<b>pochvala třídního učitele</b>		uděluje třídní učitel
<b>pochvala ředitele školy</b>		uděluje ředitel školy po projednání na pedagogické radě
<b>napomenutí třídního učitele</b>	- drobné porušení školního řádu	uděluje třídní učitel
<b>důtka třídního učitele</b>	- drobné opakované porušení školního řádu	uděluje třídní učitel
<b>důtka ředitele školy</b>	- závažnější porušení školního řádu - je možné ji udělit od 1 neomluvené absence	uděluje ředitel školy po projednání na pedagogické radě
<b>snížený stupeň z chování – 2</b>	- soustavné porušování školního řádu, jež je v rozporu s pravidly slušného chování - je možné ho udělit od 2	uděluje ředitel školy po projednání na pedagogické radě
<b>snížený stupeň z chování – 3</b>	- hrubé porušení školního řádu: • slovní nebo fyzický útok proti pracovníkům školy, spolužákům nebo cizím osobám • rasistické projevy a omezování osobní svobody druhých • úmyslné poškozování cizího majetku - je možné ho udělit od 10	uděluje ředitel školy po projednání na pedagogické radě

b) Při udělování výchovných opatření jsou přestupky žáka posuzovány individuálně, je brán ohled na dosavadní chování žáka, na mimořádné okolnosti. Pokud bylo již žákovi uděleno konkrétní výchovné opatření, pak se při dalším přestupku toto výchovné opatření započítává. Konkrétní výchovná opatření mají platnost vždy na jedno pololetí daného školního roku.

c) Při zvlášť hrubém porušení školního řádu nemusí být dodržena posloupnost výchovných opatření.

### **Hodnocení výsledků vzdělávání na vysvědčení**

a) Za každé pololetí vydává škola žákovi vysvědčení.

b) Hodnocení výsledků vzdělávání žáka na vysvědčení je vyjádřeno slovně.

c) Slovní hodnocení vypracovávají učitelé jednotlivých předmětů. V případě, že předmět bude vyučován více učiteli, vypracují slovní hodnocení za dané období příslušní učitelé po vzájemné dohodě.

d) Pro účely přijímacího řízení ke střednímu vzdělávání převádí učitelé jednotlivých předmětů slovní hodnocení na klasifikaci, a to za období stanoveném kritérii pro přijímací řízení, nejvýše však za 2 školní roky. Převedení slovního hodnocení na klasifikaci je zapsáno do katalogového listu žáka a je písemně oznámeno žákovi a jeho zákonnému zástupci společně s vysvědčením.

e) V případě přestupu žáka na školu, která hodnotí odlišným způsobem, převedou vyučující jednotlivých předmětů slovní hodnocení na klasifikaci, a to na žádost této školy nebo zákonného zástupce žáka. Slovní hodnocení se převádí na klasifikaci za období posledního ukončeného pololetí. V případě, že žák přechází na školu s odlišným způsobem hodnocení po uplynutí alespoň tří měsíců daného pololetí, vypracují vyučující jednotlivých předmětů ještě návrh slovního hodnocení za toto pololetí a pokud je to vyžadováno, převedou ho na klasifikaci.

f) Na konci prvního pololetí školního roku, v němž žák splní povinnou školní docházku, vydá škola žákovi výstupní hodnocení o tom, jak žák dosáhl cílů vzdělávání stanovených v § 44 školského zákona. V případě podání přihlášky k přijetí do oborů vzdělávání, v němž je jako součást přijímacího řízení stanovena

talentová zkouška, je žákovi vydáno výstupní hodnocení do 30. října. V pátém a sedmém ročníku vydá škola toto hodnocení žákovi, který se hlásí k přijetí ke vzdělávání ve střední škole. Tato výstupní hodnocení vypracovává třídní učitel ve spolupráci s vyučujícími jednotlivých předmětů podle § 16 odst. 1, 2 vyhlášky č. 48/2005 Sb. o základním vzdělávání.

g) Vysvědčení žáka, který úspěšně ukončil devátý ročník, je opatřeno doložkou o získání stupně základního vzdělání.

h) Žáci školy, kteří po dobu nemoci nejméně tři měsíce před koncem pololetí navštěvovali školu při zdravotnickém zařízení a byli tam hodnoceni za pololetí ze všech, popřípadě jen z některých předmětů, se po návratu do kmenové školy znovu nezkoušejí a nehodnotí. Jejich klasifikace ze školy při zdravotnickém zařízení v předmětech, ve kterých byli klasifikováni, je závazná. V předmětech, ve kterých nebyli vyučováni, se neklasifikují.

i) Do vyššího ročníku postoupí žák, který na konci druhého pololetí prospěl ze všech povinných předmětů s výjimkou předmětů výchovného zaměření a předmětů, z nichž byl uvolněn. Do vyššího ročníku postoupí i žák prvního stupně základní školy, který již v rámci prvního stupně opakoval ročník, a žák druhého stupně základní školy, který již v rámci druhého stupně opakoval ročník, a to bez ohledu na prospěch tohoto žáka.

j) Žáka, který v daném předmětu v průběhu pololetí zamešká více než 30 % časové dotace, nemusí vyučující v řádném termínu hodnotit. Pokud přesáhne absence v daném předmětu 50 % časové dotace, nesmí vyučující žáka v řádném termínu hodnotit. V takovém případě pro jeho hodnocení stanoví ředitel školy náhradní termín

k) Nelze-li žáka hodnotit na konci prvního pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za první pololetí bylo provedeno nejpozději do dvou měsíců po skončení prvního pololetí. Náhradní termín je oznámen žákovi, popř. zákonným zástupcům žáka písemně, a je závazný. Nedostaví-li se žák na náhradní termín, může ředitel školy ze závažných důvodů povolit nový náhradní termín. Není-li možné hodnotit ani v náhradním termínu, žák se za první pololetí nehodnotí.

l) Nelze-li žáka hodnotit na konci druhého pololetí, určí ředitel školy pro jeho hodnocení náhradní termín, a to tak, aby hodnocení za druhé pololetí bylo provedeno nejpozději do konce září následujícího školního roku. V období měsíce září do doby

hodnocení navštěvuje žák nejbližší vyšší ročník, popřípadě znovu devátý ročník. Není-li žák hodnocen ani v tomto termínu, neprospěl.

m) Žák devátého ročníku a žák, který na daném stupni základní školy dosud neopakoval ročník a který na konci druhého pololetí neprospěl nejvýše ze 2 povinných předmětů s výjimkou předmětů výchovného zaměření, koná z těchto předmětů opravnou zkoušku nejpozději do konce příslušného školního roku (tj. do 31. srpna) v termínu stanoveném ředitelem školy. Žák může v jednom dni skládat pouze jednu opravnou zkoušku. Opravné zkoušky jsou komisionální.

n) Žák, který nevykoná opravnou zkoušku úspěšně nebo se k jejímu konání nedostaví, neprospěl. Ze závažných důvodů může ředitel školy žákovi stanovit náhradní termín opravné zkoušky nejpozději do 15. září následujícího školního roku.

o) Žák, který plní povinnou školní docházku, opakuje ročník, pokud na konci druhého pololetí neprospěl nebo nemohl být hodnocen. To neplatí o žákovi, který na daném základní školy již jednou ročník opakoval; tomuto žákovi může ředitel školy na žádost jeho zákonného zástupce povolit opakování ročníku pouze z vážných zdravotních důvodů.

p) Má-li zákonný zástupce žáka pochybnosti o správnosti hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí, může do 3 pracovních dnů ode dne, kdy se o hodnocení prokazatelně dozvěděl, nejpozději však do 3 pracovních dnů od vydání vysvědčení, požádat ředitele školy o komisionální přezkoušení žáka; je-li vyučujícím žáka v daném předmětu ředitel školy, krajský úřad. Komisionální přezkoušení se koná nejpozději do 14 dnů od doručení žádosti nebo v termínu dohodnutém se zákonným zástupcem žáka.

q) Ředitel školy může žákovi, který splnil povinnou školní docházku a na konci druhého pololetí neprospěl nebo nemohl být hodnocen, povolit na žádost jeho zákonného zástupce opakování ročníku po posouzení jeho dosavadních studijních výsledků a důvodů uvedených v žádosti.

## **Zásady pro celkové hodnocení žáka na vysvědčení při použití slovního hodnocení**

a) Celkové hodnocení se stupni:

- prospěl(a) s vyznamenáním,
- prospěl(a),
- neprospěl(a) se užívá pouze při převedení slovního hodnocení na klasifikaci, tzn.: při převedení na klasifikaci v 8. a 9. ročníku,
- při přijímacím řízení na střední školu v 5. a 7. ročníku,
- při přestupu na školu s odlišným způsobem hodnocení po vyžádání školy, na kterou žák přestupuje, nebo zákonných zástupců, • na žádost zákonného zástupce dítěte.

b) Při použití slovního hodnocení se na vysvědčení užívají pouze 2 stupně:

- prospěl(a),
- neprospěl(a).

c) Při použití slovního hodnocení žák prospívá vždy, pokud zvládne učivo daného ročníku ve všech povinných předmětech s výjimkou předmětů výchovného zaměření a předmětů, z nichž byl uvolněn.

d) Při celkovém hodnocení po převedení na klasifikaci je žák hodnocen stupni takto:

- prospěl(a) s vyznamenáním - není-li v žádném z povinných předmětů hodnocen stupněm prospěchu horším než 2 (chvalitebný), průměr stupňů prospěchu ze všech povinných předmětů není vyšší než 1,5 a jeho chování je hodnoceno stupněm velmi dobré
- prospěl(a) - není-li v žádném z povinných předmětů hodnocen stupněm prospěchu 5 (nedostatečný)
- neprospěl(a) - je-li v některém z povinných předmětů hodnocen stupněm prospěchu 5 (nedostatečný)

## **Zásady pro hodnocení žáka na vysvědčení v zájmových útvarech organizovaných školou**

a) Zájmové útvary organizované školou se hodnotí stupni:

- pracoval(a) úspěšně,
- pracoval(a).

### **Podrobnosti o komisionálních a opravných zkouškách**

#### **Komisionální zkouška**

a) Komisionální zkouška se koná v těchto případech:

- při konání opravné zkoušky
- nebylo-li možné za první či druhé pololetí žáka v příslušném předmětu hodnotit - zkouška v náhradním termínu
- má-li zákonný zástupce žáka pochybnosti o správnosti hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí,
- nařídí-li ředitel školy komisionální přezkoušení žáka, jestliže zjistí, že vyučující porušil pravidla hodnocení.

b) Komisi pro komisionální přezkoušení jmenuje ředitel školy; v případě, že je vyučujícím daného předmětu ředitel školy, jmenuje komisi krajský úřad.

c) Komise je tříčlenná a tvoří ji:

- předseda, kterým je ředitel školy, popřípadě jím pověřený učitel, nebo v případě, že vyučujícím daného předmětu je ředitel školy, krajským úřadem jmenovaný jiný pedagogický pracovník školy,
- zkoušející učitel, jímž je vyučující daného předmětu ve třídě, v níž je žák zařazen, popřípadě jiný vyučující daného předmětu, • přísedící, kterým je jiný vyučující.

d) Výsledek přezkoušení již nelze napadnout novou žádostí o přezkoušení. Výsledek přezkoušení stanoví komise hlasováním. Výsledek přezkoušení se vyjádří slovním hodnocením nebo stupněm prospěchu. Ředitel školy sdělí výsledek přezkoušení

prokazatelným způsobem žákovi a zákonnému zástupci žáka. V případě změny hodnocení na konci prvního nebo druhého pololetí se žákovi vydá nové vysvědčení.

e) Z přezkoušení se pořizuje protokol, který se stává součástí dokumentace školy. Za řádné vyplnění protokolu odpovídá předseda komise, protokol podepíše všichni členové komise.

f) Žák může v jednom dni vykonat přezkoušení pouze z jednoho předmětu. Není-li možné žáka ze závažných důvodů ve stanoveném termínu přezkoušet, stanoví orgán jmenující komisi náhradní termín přezkoušení.

g) Konkrétní obsah a rozsah přezkoušení stanoví ředitel školy po dohodě se zkoušejícím učitelem.

h) Vykonáním přezkoušení není dotčena možnost vykonat opravnou zkoušku.

i) Třídní učitel zapíše do třídního výkazu poznámku o vykonaných zkouškách, doplní celkový prospěch a vydá žákovi vysvědčení s datem poslední zkoušky.

## **Opravná zkouška**

a) Opravné zkoušky konají:

- Žáci, kteří mají nejvýše dvě nedostatečné z povinných předmětů a zároveň dosud neopakovali ročník na daném stupni základní školy,
- Žáci devátého ročníku, kteří na konci druhého pololetí neprospěli nejvýše ze dvou povinných předmětů.

Žáci nekonají opravné zkoušky, jestliže neprospěli z předmětu s výchovným zaměřením.

b) Opravné zkoušky se konají nejpozději do konce příslušného školního roku, tj. do 31. srpna. Termín opravných zkoušek a konzultací žáků s příslušnými pedagogickými pracovníky stanoví ředitel školy na červnové pedagogické radě. Žák může v jednom dni skládat pouze jednu opravnou zkoušku. Opravné zkoušky jsou komisionální.

c) Žák, který nevykoná opravnou zkoušku úspěšně nebo se k jejímu konání nedostaví, neprospěl. Ze závažných důvodů může ředitel školy žákovi stanovit náhradní termín opravné zkoušky nejpozději do 15. září následujícího školního roku. Do té doby je žák zařazen do nejbližšího vyššího ročníku, popřípadě znovu do devátého ročníku.

d) Žákovi, který konal opravnou zkoušku, se na vysvědčení uvede datum poslední opravné zkoušky v daném pololetí.

### **Průběh a způsob hodnocení vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu**

a) Ředitel školy může s písemným doporučením školského poradenského zařízení povolit vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu žákovi se speciálními vzdělávacími potřebami nebo žákovi s mimořádným nadáním na žádost zákonných zástupců.

b) Žákovi prvního stupně je možné povolit individuální vzdělávání žáka po splnění podmínek stanovených § 41 školského zákona. Žák koná za každé pololetí zkoušky z příslušného učiva. Zákonní zástupci žáka jsou povinni s učiteli jednotlivých předmětů konzultovat probírané učivo.

c) Způsob hodnocení žáka vychází ze znalosti příznaků jeho potíží a uplatňuje se ve všech vyučovacích předmětech, ve kterých se tyto potíže projevují.

d) Při způsobu hodnocení žáků pedagogičtí pracovníci zvýrazňují motivační složku hodnocení, hodnotí jevy, které žák zvládl. Při hodnocení se doporučuje užívat různých forem hodnocení, např. bodové ohodnocení, hodnocení s uvedením počtu chyb apod.

e) Žáci jsou hodnoceni slovně. Způsob hodnocení projedná třídní učitel a výchovný poradce s ostatními vyučujícími.

f) Třídní učitelka sdělí vhodným způsobem ostatním žákům ve třídě podstatu individuálního přístupu a způsobu hodnocení žáka.

g) Žák zařazený do zdravotní tělesné výchovy při částečném osvobození nebo při úlevách doporučených lékařem se hodnotí v tělesné výchově s přihlédnutím k druhu a stupni postižení i k jeho celkovému zdravotnímu stavu.

h) V případě plnění školní docházky v zahraničí se postupuje podle § 38 školského zákona a s ním souvisejících vyhlášek MŠMT.



**Stupně hodnocení prospěchu při převedení na klasifikaci v 8. a 9. ročníku, popř. při přijímacím řízení na střední školu v 5. a 7. ročníku a při přestupu na školu s odlišným způsobem hodnocení a stupně hodnocení chování v 1. až 9. ročníku a jejich charakteristika**

a) Výsledky vzdělávání žáka v jednotlivých povinných a nepovinných předmětech se při převádění na klasifikaci v 8. a 9. ročníku, popř. při přijímacím řízení na střední školu v 5. a 7. ročníku a při přestupu na školu s odlišným způsobem hodnocení po vyžádání školou

nebo zákonnými zástupci žáka hodnotí na vysvědčení stupni prospěchu:

- 1 - výborný,
- 2 - chvalitebný,
- 3 - dobrý,
- 4 - dostatečný,
- 5 – nedostatečný

b) Pro potřeby převedení na klasifikaci se předměty dělí do tří skupin:

předměty s převahou teoretického zaměření,

předměty s převahou praktických činností,

předměty s převahou výchovného a uměleckého zaměření.

c) Kritéria pro jednotlivé klasifikační stupně jsou formulována především pro celkovou klasifikaci. Učitel však nepřeceňuje žádné z uvedených kritérií, posuzuje žákovy výkony komplexně, v souladu se specifikou předmětu.

**Převedení na klasifikaci ve vyučovacích předmětech s převahou teoretického zaměření**

a) Převahu teoretického zaměření mají jazykové, společenskovední, přírodovědné předměty a matematika.

b) Při klasifikaci výsledků ve vyučovacích předmětech s převahou teoretického zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- aktivita v přístupu k činnostem, zájem o ně a vztah k nim,

- samostatnost v přípravě, žákova iniciativa,
- domácí příprava a osvojení účinných metod samostatného studia,
- vedení sešitu a kreativita, • schopnost nápravy chyby,
- úroveň referátů, samostatných prací, testů (hodnocení se provádí v procentech), ústního zkoušení,
- ucelenost, přesnost a trvalost osvojení požadovaných poznatků, faktů, pojmů, definic, zákonitostí a vztahů, kvalita a rozsah získaných dovedností vykonávat požadované intelektuální a motorické činnosti,
- přesnost, výstižnost a odborná i jazyková správnost ústního a písemného projevu.

### **Převedení na klasifikaci ve vyučovacích předmětech s převahou praktického zaměření.**

a) Převahu praktické činnosti mají ruční práce.

b) Při klasifikaci v předmětech s převahou praktického zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- vztah k práci, k pracovnímu kolektivu a k praktickým činnostem,
- osvojení praktických dovedností a návyků, zvládnutí účelných způsobů práce,
- využití získaných teoretických vědomostí v praktických činnostech,
- aktivita, samostatnost, tvořivost, iniciativa v praktických činnostech,
- kvalita výsledků činností,
- organizace vlastní práce a pracoviště, udržování pořádku na pracovišti,
- dodržování předpisů o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci a péče o životní prostředí,
- hospodárné využívání surovin, materiálů, energie, překonávání překážek v práci,
- obsluha a údržba laboratorních zařízení a pomůcek, nástrojů, náradí a měřidel.

## **Převedení na klasifikaci ve vyučovacích předmětech s převahou výchovného a uměleckého zaměření**

a) Převahu výchovného a uměleckého zaměření mají výtvarná výchova a kreslení forem, hudební výchova, tělesná výchova a eurytmie.

b) Žák, jehož zdravotní stav vyžaduje částečné uvolnění nebo úlevy při tělesné výchově doporučené lékařem, se hodnotí s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu.

c) Při klasifikaci v předmětech s převahou výchovného zaměření se v souladu s požadavky učebních osnov hodnotí:

- stupeň tvořivosti a samostatnosti projevu,
- osvojení potřebných vědomostí, zkušeností, činností a jejich tvořivá aplikace,
- poznání zákonitostí daných činností a jejich uplatňování ve vlastní činnosti,
- kvalita projevu,
- vztah žáka k činnostem a zájem o ně,
- estetické vnímání, přístup k uměleckému dílu a k estetice ostatní společnosti,
- v tělesné výchově s přihlédnutím ke zdravotnímu stavu žáka všeobecná, tělesná zdatnost, výkonnost a jeho péče o vlastní zdraví.

## 7. Autoevaluace školy

### Obsah kapitoly:

Oblasti autoevaluace.....	349
Cíle a kritéria autoevaluace.....	349
Kritéria autoevaluace, která chce škola sledovat, byla stanovena pro jednotlivé oblasti: .....	349
Nástroje autoevaluace.....	350
Časové rozvržení autoevaluačních činností .....	352

Autoevaluace – vnitřní hodnocení školy napomáhá ke zkvalitnění a zefektivnění vzdělávání a výchovy ve škole. Vnitřní hodnocení školy stanovuje Zákon č.561/2004 Sb. (školský zákon) a vyhláška č. 15/2005 Sb., kterou se stanoví náležitosti dlouhodobých záměrů, výročních zpráv a vlastního hodnocení školy v platném znění.

### **Oblasti autoevaluace**

Škola na základě vyhlášky č. 15/2005 Sb. hodnotí pravidelně tyto oblasti:

- podmínky ke vzdělávání
- průběh vzdělávání
- realizace školního vzdělávacího programu
- podpora školy žákům, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných vztahů školy, žáků a rodičů na vzdělávání
- výsledky vzdělávání žáků
- řízení školy, personální práce, kvalita vzdělávání pedagogických pracovníků
- úroveň výsledků práce školy zejména vzhledem k podmínkám a ekonomickým zdrojům

### **Cíle a kritéria autoevaluace**

Cílem autoevaluace školy je poznání a zhodnocení aktuálního stavu školy v daném období (jeden nebo dva školní roky) vzhledem k vymezeným oblastem evaluace. Takto získaná zpětná vazba umožní stanovení kroků vedoucích ke zlepšení procesu výuky, ke zkvalitnění školního vzdělávacího programu, k plánování a dalšímu rozvoji školy apod.

### **Kritéria autoevaluace, která chce škola sledovat, byla stanovena pro jednotlivé oblasti:**

podmínky ke vzdělávání:

- vnější podmínky
  - stav a přestupy žactva, zájem o školu
  - vývoj rozpočtu školy
  - financování školy
  - důležité změny legislativy, které mají vliv na podmínky vzdělávání
  - povědomí o škole (médiá, akce školy pro veřejnost)
- vnitřní podmínky
  - cíle školy a koncepce rozvoje
  - kvalita, množství, využitelnost školního zařízení
  - webové stránky školy
  - efektivita předávání informací
  - pověst školy

průběh vzdělávání

- organizace školního roku
- formy výuky

- školní řád

realizace školního vzdělávacího programu

- soulad školního vzdělávacího programu s RVP ZV
- dosahování priorit školního vzdělávacího programu
- podpora školy žákům, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných vztahů školy, žáků a rodičů na vzdělávání

podpůrná opatření při vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami, poradenství ve škole

- vzdělávání mimořádně nadaných žáků
- prevence sociálně-patologických jevů
- nabídka mimoškolních aktivit
- třídní schůzky a konzultace s rodiči
- spolek rodičů a učitelů
- školská rada
- účast rodičů na akcích školy
- problémy ve spolupráci s rodiči
- účast žáků na řízení školy
- účast rodičů na řízení školy
- vztahy s jinými institucemi (zřizovatel, firmy, jiné školy apod.)

výsledky vzdělávání žáků

- kritická místa studia
- rozbor výsledků prospěchu a chování žáků
- úspěšnost absolventů

řízení školy, personální práce, kvalita vzdělávání pedagogických pracovníků

- struktura řízení, poradní orgány
- žáci a řízení
- pedagogické řízení
- personální problematika
- složení pedagogického sboru
- vzdělávání ve waldorfské pedagogice a další vzdělávání
- složení nepedagogických pracovníků

úroveň výsledků práce školy zejména vzhledem k podmínkám a ekonomickým zdrojům

- formulace slabých a silných stránek školy
- formulace příležitostí a hrozeb

## **Nástroje autoevaluace**

Nástroje autoevaluace jsou vymezeny pro jednotlivé oblasti.

podmínky ke vzdělávání:

vnější podmínky

- školní dokumentace
  - rozbor rozpočtu a financování školy
  - studium a rozbor legislativy
  - sledování a vyhodnocování zpráv o škole v médiích (archivace, seznámení s obrazem školy v médiích)
  - hodnocení akcí školy pro veřejnost (dotazník pro žáky, rodiče)
- vnitřní podmínky
- zhodnocení naplňování cílů školy a koncepce rozvoje (SWOT analýza)
  - revize školního zařízení a jeho využívání (inventura)
  - analýza stavu webových stránek školy (diskuse)
  - zhodnocení efektivity předávání informací
  - analýza pověsti školy

průběh vzdělávání

- hospitace vedení školy
- hospitační činnost mentora školy
- vzájemné hospitace učitelů kolegia ZŠW
- rozhovory o třídách a výuce na konferenci
- zhodnocení organizace školního roku (diskuse)
- analýza uplatňovaných forem výuky (diskuse)
- aktuálnost školního řádu a jeho případné úpravy (diskuse)

realizace školního vzdělávacího programu

- analýza školního vzdělávacího programu (diskuse)

podpora školy žákům, spolupráce s rodiči, vliv vzájemných vztahů školy, žáků a rodičů na vzdělávání

- analýza podpůrných a preventivních opatření (vypracování zprávy)
- rozhovory o dětech a třídách na konferenci
- analýza mimoškolních aktivit
- zhodnocení spolupráce se spolkem rodičů, radou školy a dalšími institucemi (rozhovor, dotazník pro rodiče, učitele, radu školy apod.)

výsledky vzdělávání žáků

- rozhovory o dětech na konferenci
- čtvrtletní rozhovor o hodnocení žáků a tříd na konferenci
- hospitační činnost mentora školy
- evaluační rozhovory učitelů waldorfských škol
- dovednostní testy žáků 9. tříd – Kalibro
- vedení epochových sešitů (I. a II. stupeň), epochové práce a referáty
- statistika absolventů (úspěšnost při přechodu na střední školu)

řízení školy, personální práce, kvalita vzdělávání pedagogických pracovníků

- analýza funkčnosti řízení školy vzhledem k její struktuře (dotazník pro učitele)
- zhodnocení pedagogického řízení a péče o realizaci waldorfské pedagogiky (rozhovor)
- zhodnocení spolupráce s Asociací waldorfských škol ČR (rozhovor)

- analýza pedagogického sboru ve srovnání s minulým obdobím (vypracování zprávy)
- zhodnocení práce nepedagogických pracovníků (rozhovor)

úroveň výsledků práce školy zejména vzhledem k podmínkám a ekonomickým zdrojům

- formulace slabých a silných stránek školy (SWOT analýza)
- formulace příležitostí a hrozeb (SWOT analýza)

### **Časové rozvržení autoevaluačních činností**

- vzájemné hospitace, rozhovory s rodiči a učiteli, hodnocení žákovských prací – průběžně
- hospitace vedení školy - dle plánu hospitací
- konference – 1x za týden
- porada vedení školy – 1x za týden
- třídní schůzky – 1x za měsíc
- práce mentora (hospitace, rozhovory s učiteli a rodiči, zpráva) – alespoň 1x ročně
- autoevaluace práce kolegia a učitelů za minulý školní rok – před začátkem školního roku
- dotazníky pro rodiče a učitele – 1x za 2 roky
- projednání struktury vlastního hodnocení školy s pedagogickou radou – do konce září
- vypracování vlastního hodnocení školy – do konce října následujícího školního roku